

12

3219
292

TPLA10TB144

కథలు పది

అదివిష్ణు

విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం
విజయవాడ - 2.

2

ప్రథమ ముద్రణ

ప్రచురణ సం. ౧౯౬౫

మార్చి - 1966

వెల : నాలుగు రూపాయలు

ముద్రణ : "వెంకటరత్నా", విజయవాడ-2.

అంకితం

అన్నయ్య

వొదిన

వాళ్ళిద్దరికి

—అదివిష్ణు.

24

కృతజ్ఞత

దీన్నో కథల్ని మొదటిసారిగా
ప్రచురించి నన్ను ప్రోత్సహించిన
ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక, భారతి-సాహిత్య
మాసపత్రిక, జ్యోతి - మాసపత్రిక సంపాదకులకు

—రచయిత

6

2

2

212

2

7

అదివిష్ణు

కథలు పది

ఇందులో :

కలల కథ

శ్రీమతి రాధమ్మ

శ్రీయోభిలాషులు

నాకు తెలిసిన కథ

ముగ్గురు ప్రేమికులు

ఎందుకు?

తప్పు

మనిషి పగ

జగన్నాథం ప్రేమించాడు

బ్రతకనివ్వండి

అను మొత్తం పది కథలున్నాయి.

జేమన చంచాయత
తలవ్రాలు గంధాలయం.
:: శ్రీ శ్రీ ::

కలల కథ

బెజవాడ నగరంలో అద్దెకి గదులు దొరకడమనేది గొప్ప సమస్య అని ఈ ఊళ్ళో కాపురముంటున్న వాళ్ళకి తెలుసు. మా వాళ్ళ కేం తెలుసు ; సొంత ఊళ్ళో స్వర్గంలాటి సొంత ఇంట్లో కూర్చుని 'అయిబాబోయ్ అంత అద్దే' అని ఆశ్చర్యపోతే వాళ్ళకి నేనేం చెప్పేది? ఈ ఊరు అలాటిది. ఇక్కడ అద్దెలు అలాటివి. అఫీసుకి దగ్గిర్లో గది కావాలంటే, ఆందునా అన్ని సదుపాయాలూ గలదై ఉండాలంటే అంత అద్దె ఇవ్వక తప్పుతుందా ?

గది దొరకడమే చాలాకుంటూన్న నాగోటివాడిని ఇటు రాముడూ, అటు ఇల్లుగలావిదా, ఇద్దరూ చిత్రవధ చేయడం ప్రావీణ్యం చేరు. ఈ హింస గదిలో చేరిన మొదటి నెలనుంచీ ప్రావీణ్యమైంది.

'తెలుగువాడు గడపదాటి కానివూళ్ళో ఉద్యోగం చేయలేడ'నే నానుడి నాపట్ల అక్షరాలా నిజమని వాస్తవమంటాను. దానికి తగ్గట్టు ఈ గొడవొకటి నా ముసుని వాడుకే మిడానికి.

ఇల్లుగలావిడ నోరు మంచిదికాదని రాముడు నాకు పాఠాలు చెప్పక్క-

లేదు. ఆ మహత్తర విషయం నాకూ తెలుసు. పదిగంటల తర్వాత గదిలో లైటు కనుపిస్తే ఆవిడ గొంతు చిందుకుని మరీ జగడానికి రావడమనేది రాముడి కొక్కడికే కాదు. నాకూ బాధగానే వుంటుంది. కానీ రాముడికి సర్దుకుపోదం చాతకాదు. అదేమంటే —

‘నీకు పొరుషంగానీ, చీమూ నెత్తురుగానీ లేవు’ అవడాని నామీద విసుక్కునేవాడు. నామీద విసుక్కుంటే ఫర్వాలేదు. ఒక ఊరివాళ్ళం, ఒకే ఊళ్ళో ఉద్యోగం చేస్తున్నవాళ్ళం. పైపెచ్చు రూమ్ మేచ్చు కావడాన వాడిని జీమించగల హృదయ వైశాల్యం నాకు లేకపోలేదు. కానీ ఆవిడెవరు ? (కాళికాదేవి అంటాడు రాముడు.) ఆవిడ నోరు పారేసుకుంటే పీడూ నోరు చేసుకోవడమేనా ? రాముడికోపం చూస్తుంటే ఒక్కోనాడు నాకే భయంగా వుండేది. పొరిపాటున ఆవిడమీద చేయి చేసుకుంటే వీడి గతేంగాను ? అనే ఓగులూ వుండేది. నేనెంత వారించినా ఏనేవాడు కాదు.

జ్ఞాపకానికి నిలిచిన రోజు ! ఇక్కడ ముచ్చటించిక తప్పదు. ఆనాడు తలనొప్పిగా వుండిటంచేత ఒకగంట పర్మిషన్ పెట్టి గదికొచ్చి కూర్చున్నాను. ఒళ్ళంతా నొప్పులు. లేచి నించోడానిక్కూడా వోపిక చాలడంలేదు కొంచెం జ్వరం లాటిది గూడా వచ్చినట్టుంది. ఇలాటి సమయాల్లో నిద్ర బాగా పనిచేస్తుందిని ఒకనాటి స్వామిభవంవల్ల తెలుసు కున్నాను. అందుచేత నిద్రకోసం కళ్ళు మూశాను. కానీ ఫలితం దక్కలేదు. నిద్ర రాలేదు. పైగా విసుగ్గా వుండి. ఒపిక గనక వుంటే ఆ వశాన లేచి లీలామహల్లో సినిమా చూసేద్దాను.

అయిదయ్యింది. తలుపు దగ్గర విప్పుడైంది. పడుక్కునే తల తిప్పి ఆవేపు చూశాను. రాముడు హడావిడిగా వచ్చాడు. వచ్చి రావటం తోనే వాడి తలకు పెద్ద బేడా సర్దుకున్నాడు. లైటు నిండున్న జల్గా

సాయెబుని పిలిచి అతని సాయంతో వాటిని బండిలో వేయించాడు. అనకి నాముందు విండుని. చేతులు దులుపుకుంటో అన్నాడు :

“కొత్త గది కుచుచ్చుకు వచ్చాను. మీ అపీసుకి ‘మరీ’ దగ్గర్లో వుంది. వేళ్ళే వస్తున్నామనీ చెప్పాను. రావాలనుకుంటే రా : లేదా— ఈ రాక్షసి అభిమానానికి బలైనా నాకేం అభ్యంతరంలేదు. మంచి రూమ్మేట్లు దొరకరనే అపనమ్మకం నాకు లేదు. ఏదో ఒకమాట తేల్చి చెప్పు తొరగా”

తరి దిమ్మెత్తేలా అశ్చర్యపోయాను.

మరేమీ చూడలేదు. లేచి నిలబడి బట్టలు మార్చుకున్నాను. రాముడు గర్వంగా నవ్వేడు. వా దెప్పడూ అలాగే సవ్యతాడు. నవ్వి అన్నాడు

“స్నేహితులకేం చాలామంది వుంటారు. కానీ వీలాటి ఆత్మి యుడూ. చెప్పిన మాటని ఆలకించి తగిన విధంగా సదుచుకునే బుద్ధి మంతుడూ దొరకడం అరుదు. అందుకు గర్వంగా వుంది నాకు”

ఆపైన వాడంతట వాడే నాపెద్దే. హోల్డాలూ వగైరా సర్దేడు.

కొత్త రూములో కాయంచే వేళకి జ్వర తీవ్రత ఎక్కువైంది నాకు. హోల్డాలు పరిచి నడుం వార్చేను. సామానంతా అద్దంలా శ్రద్ధగా రాము దొక్కడే సర్దేడు. తర్వాత నన్ను పరామర్శించేడు —

“ఏమిటా షేక్స్పియర్ పోజూ : మార్చేయ్; చూడలేక వస్తున్నాను”

“నావొట్లో బాగోలేవోయ్ :”

వాడు బంగారుపడిన మాట వాస్తవం. నా నొసటిపైన చేయి వేశాడు; ఉలిక్కిపడ్డాడు.

“జ్వరం బాగావుంది” అన్నాడు. నవ్వి ఊరుకున్నాను.

ఆ రాత్రి వాడు నాకుచేసిన పరిచర్యలు తచ్చుకుంటే ఇప్పటికి రాముడిమీద జాలివేస్తుంది నాకు. ఏవో మాత్రము తెచ్చాడు; పాలు తెచ్చాడు. కన్ను మూసుకుండా రాత్రింతా నా పక్కనే కూర్చున్నాడు

వాడికెందు కింత శ్రద్ధ ?

తెల్లవారుతూనే నవ్వుతూ పలుకరించేసరికి వాడి మొహంలో గంపె దానందం ప్రకాశించింది.

“మొత్తానికి హడలకొట్టావు. శుభమాని కొత్త రూములో చేరితే....”

“అదేం కాదులే ! పాత రూంలోనే కొంచెం తలనొప్పిగావుంది” వాడు చిన్నబుచ్చుకోడం యిష్టంలేదు నాకు.

ఆ ఉదయం గానీ మా రూమూ, పరిసరాలూ చూడటం సంభవించింది కాదు పైగా ఆరోజు అనివారం కావడాన తీరుబడి చిక్కింది.

మూడు అంతస్తుల మేడ తాలూకు మూడో అంతస్తులో చివరిగది మాది. ఇక్కడ మొత్తం నాలుగు గదులున్నాయి. నాలుగింట్లోనూ మాలాటి ‘కుర్రజాతే’ అద్దెసుంటున్నారు. రెండో అంతస్తులో కొన్ని కాపురాలూ, క్రింది భాగంలో మరికొన్ని కాపురాలతోపాటు ఇల్లుగల వాళ్ళాను మొత్తానికి హిందూదేశానికి స్పెసిమన్ గా వుంది ఈ భవనం. రాముడు దానికో చక్కటి నామకరణమూ చేశాడు. ‘జాగ్ తేరహో’ నిల్చింకుట ! నవ్వొచ్చింది.

మా పక్క రూముల్లోని జనాభా అంచరినీ పరిచయం చేసుకున్నాడు రాముడు. వాళ్ళకి నన్ను పరిచయం చేశాడు. మావాడి కలుపుగోలుతనం కొత్త కాదు నాకు. ఎంత సీమనుంచి వచ్చిన దొరనైనా ఇట్టే అకట్టుకోగల గుణం రాముడికున్న అర్హతలో మొదటిదీ ముఖ్యమైనదీ.

హోటల్లో ధోంచేసి రూమ్ లో కొచ్చి కూర్చున్న తర్వాత సిగరెట్టు కాలుస్తో అన్నాడు వాడు—

“బిక్కు. బిక్కుమంటూ ఏమీ తోచక చచ్చాం ఆ పాత గదిలో. ఇక్కడ చూడు కావలసినంత కాలక్షేపం !”

ఎంత స్నేహితులమైనా అన్నింటిలోనూ ఏకాభిప్రాయం వుంటుందంటే నే నొప్పుకోను. అందుకే వాడి కామెంటుని పట్టించుకోలేదు.

ఈ ‘భవనం’లో కాపురముంటూన్న మనుషులూ వాళ్ళ వివరాలూ చాలా చెప్పాడు. గడిచిన ఈ కొద్ది గంటల్లో వాడు సేకరించిన ఈ వివరాలు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించినా, వాటికి నేనంత ప్రాముఖ్యత ఇవ్వలేదు.

అగ్గిపెట్టెకోసం పక్క రూమాయన రావడంతో రాముడి నోటికి తాళం పడింది. అగ్గిపెట్టె యిచ్చి వచ్చి నతన్ని కూర్చోపెట్టించాడు. అతని పేరు ఆనందరావు. గుమాస్తాయేగానీ వారికం చూస్తుంటే అతని ఉద్యోగం చప్పున చెప్పడం తెగింపే మరి. చూవానికి తగిన నేస్తం. నిజమే— లేకపోతే నేనంటూ ఒక క్రిచర్ అక్కడ వున్నాననే యిది మరిచి కేవలం వాళ్ళిద్దరే మాట్లాడుకోడ మేమిటి ?

చాలా విషయాలు మాట్లాడుకున్నారు. చివరికి హారీవుడ్ చిత్రాల మీదికి వచ్చింది సంవాషణ. మహానటుల పేర్లు, వాళ్ళ నటనాకౌశలమూ, వాళ్ళ జీవిత విశేషాలూ వగైరాలు వాళ్ళ సబ్జెక్టు. అక్కడ్నుంచి కేవలం సినిమాల గురించే చెప్పకున్నారు. చూవాడు మహత్తర కళాఖండిం గురించి చెబుతే ఆనందరావు ఫరెవర్ పిక్చర్స్ గురించి ఉద్బుతించేడు. ఆ ప్రేక్షక మహాశయుల లోకోత్తరమైన పేర్ల అభినందించక తప్పదు.

అకస్మాత్తుగా ఆనందరావు టాపిక్ మార్చేడు. వాళ్ళ రూమ్ మేటు పైన దండయాత్ర ప్రారంభించేడు.

గుమాస్తాలోనూ ‘రకాలు’ లేకపోలేదుట. రెండొందలు వున్నా కునేవాడూ, తొంభై రూపాయలు సంపాదించేవాడూ ఇద్దర్నీ కలిపి

‘గుమాస్తా’ అనడం ఆనందరావుకి మంట. వాళ్ళ రూమ్ మేటు రెండో రకం గుమాస్తాట. నాన్ గార్మియేటు. వచ్చే నాలుగు రబ్బుల్నీ జాగ్రత్తగా చూచి వాడుకోడం. (లేకపోతే చస్తాడా!) అవసరాలు సైతం వాయిదావేయడం అతని లక్షణాలట. అతనితో తన స్నేహం — తన ఉత్సాహాన్నీ, వరుగులుతీసే తన సరదాలనీ చంపేస్తున్నదిట.

చెప్పద్దూ - ఆనందరావుపట్ల నాకు చిరుకోపం కలిగింది. ఇంత తలరిక్కగా మాటాడే మనుషులమీద నాకు గౌరవ ముండదు. అతను చెప్పేది శ్రద్ధగా వింటూ రెండో సిగరెట్టుని ఆఫర్ చేసిన రాముడి మీదనూ కోపమొచ్చింది.

మొదట్నుంచీ ఒక పద్ధతికి అలవాటుపడిన వాడివి. నా అభిప్రాయాలు కుండ బద్దలుకొట్టినట్టు మొహం ముందు చెప్పగల నేర్పు లేదు నాకు. అది పిరికితనమన్నా వాళ్ళుకోను.

వాళ్ళ మాటలు పూర్తయిన తర్వాత ఇద్దరూ మాట్లీకి ప్రయాణ మయ్యారు. నేను రాలేకపోయన్నందుకు చాలా చింతించుచున్నట్లు ఆనందరావు స్వయంగా సెలవిచ్చాడు.

ఇద్దరూ సినిమాకి వెళ్ళిన తర్వాత ఆనందరావు రూమ్ మేటుని చూడాలనిపించింది. కానీ ఆ తలుపుకి తాళంవేసి ఉంది.

మర్నాడు అఫీసునుంచి వచ్చే వేళకి ఆనందరావు వాళ్ళ గుమ్మం ముందు కుర్చీలో కూర్చుని ఆకాశంలోకి చూస్తున్నాడు వెంకటరెడ్డి!

ఆకాశంలోకి చూస్తోన్న (లేక) రెండు చేతుల్లోనూ తలను దాచుకుని విచారిస్తోన్న (లేక) శూన్యంలోకి చూపు నిలిపిన.... గబ్బాలు చదివినా, చూసినా నవ్వుగా ఉంటుంది. ఉమించాలి. భవదీయుడిని మినహాయించి మాట్లాడడం అన్యాయమే మరి.

వెంకటరెడ్డి గార్మియేటు కాని కుర్రవాడు! సినిమాలూ, సర

దాలా యిష్టంచేని యువకుడు : తొంటై రూపాయలకు ఊడిగంచేస్తున్న ఒకానొక నలుసు : ఆనందరావు ఆనందాన్ని ఊనీచేసిన హంతకుడు :

* ఎదటివాడు తెలీకమునుపు అతని గురించిన ఆలోచనలు వేరు. పరోక్షంగా తెలిసిన తర్వాత కలిగే అభిప్రాయం వేరూను. ఎంత వద్దను కుంటూన్నా రెడ్డి పైన ఆనందరావు ఉపన్యాసం గుర్తుకొస్తూనే వుంది.

నా గది తలుపు తీస్తుండగా రెడ్డి నావైపు చూసేడు. పలుకరింపు చిహ్నంగా చిన్నగా నవ్వేను. అతనూ నవ్వేడు. అతని నవ్వులో 'కళ' లేదు. కాదుంటే అతన్ని మరో కోణంలోంచి చూడటం నాకు చాతికానట్టు చెప్పాలి.

* గదిలోకి వెళ్ళాను. బట్టలు మార్చుకొని మళ్ళా బయటకొచ్చాను. ఈమారు రెడ్డి చూపు మేడంత మెత్తు పెరిగిన బాదంచెట్టుపైన నిలిచి వుంది. ఆ అకులమాటున దేన్నో వెతుకుతూ ఆలోచిస్తున్నాడు. నవ్వు కున్నాను మళ్ళీ.

• అతనెమి ఆలోచిస్తుంటా? గ్రామ్యమేటు కాలేకపోయే నేమిటానా? తనకొచ్చే తొంటై రూపాయలు వాడం లేదేమాననా : రెండొందల జీతగాళ్ళ జీవిత మెట్లుండుననా : దేన్ని గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు ?

బాగుంది ఎరిస. రెడ్డిని చూస్తుంటే నాకూ ఆలోచనలు వచ్చేట్టు న్నాయి. నేనూ ఓ కుర్చీ తెచ్చుకుని మా గదిముందు వేసుకుని ఆకాశం లోకి—ఈ ఆలోచన రాగానే ఫకాలుని సవ్వేశాను.

* రెడ్డి ఉలిక్కిపడి నవ్వు చూశాడు. ఆ చూపులో తత్తరపాటు వున్నది. అతనలా చూస్తున్నప్పుడు సిగ్గుపడిపోయాను. ఎందుకలా సవ్వేనా అని బాధపడ్డాను.

జిజ్ఞాస తర్వాత అతనే పలుకరించేడు.

“మీదే ఊరండి ?”

గతుక్కుమన్నాను. రెడ్డి చాతుర్యం అర్థమైంది. విశాఖపట్టణం నుంచి వచ్చేరా అని అడగడం పాతపద్ధతి. అదేగా అతని అభిప్రాయం కోపమొచ్చింది. కానీ అజుకుని మాడూరు పేరు చెప్పాను.

“అదృష్టవంతులు” అన్నాడు రెడ్డి.

“ఎందుకనిట ?”

“చాలా దగ్గర్లో వున్నారు”

తలూపాను.

“మీడూరు చెప్పారు కాదు” అడిగేను.

అతను చెప్పేడు. కానీ ఆపేరు నే నెప్పుడూ వినలేదు. జాగ్రహి చదివినా అంత తొరగా తెలిసేపేరు కాదది. చిత్తూరు జిల్లాలో మారు మూల కుగ్రామం.

ఆ రోజుకి అతనితో ముచ్చాడింది అదేను.

నా కీ విధంగా పరిచయమైన రెడ్డి చాలా కొద్దిరోజుల్లో అప్రమిత్తుడై పోయాడు. అతను చాలా అమాయకుడు. అతని ఆలోచనలు చిత్రంగా వుంటాయి. వినేవాడు రెడ్డిమీద జాలి చూపించగలడు. రెడ్డి కలలుకనే మనిషి. ఆ కలల్ని తను భద్రపరుచుకోడు. గుండెల్లో దాచు కోడు. ఎదటి వాడికి విపులీకరించి చెబుతేనేగాని చృష్టి కలగ దతనికి.

రెడ్డిని గమనించిగానీ, నా మొహమాటంవల్లగానీ నే నతని కలలు వింటూ జాలి చెందేవాడిని. అదే మా రాముడుగానీ, ఆనందరావుగానీ వింటే రెడ్డిని గేలిచేసి వుండేవారన్నది నిజం.

ఒక్కోనాడు అనేవాడు రెడ్డి—

“ప్రేక్షించడం నాకు చాతినవుయం దంటారా ? అసలు ఆ లక్షణాలు నాలో వున్నాయంటారా ?” అని. నవ్వేవాడిని. ‘తమ్ముడూ ! ఇదే మరోడిని అడుగుతే వాడు నిన్ను మోసేసుగలడు జాగ్రత్త’ అని చెప్పేందుకు నా నోరు ఆదేదికాదు.

ఒక్కోనాడు అనవసరంగా చోరు కొట్టేసేవాడు. సొంత ఊరుని పేరిమించని చూనపుడు యీ ప్రపంచంలో ఎవడున్నాడు ? కాబట్టి. తరచూ మా ఊరు వెళ్ళి వస్తుండేవాడిని. అమ్మా, నాన్న, ప్రాణంపెట్టే మిత్రులూ. జ్ఞాపకంలోంచి చెరిగిపోని మా కాలేజీ — నాయరు బడ్డీకొట్టు, సినిమా థియేటర్లు, బజారు ఇవన్నీ నాకు చాలా యిష్టమైనవని చెబుతే ఎవడూ ఆశ్చర్య పోనక్కర్లేదు. కానీ అదేమి ఖర్చుమో మా ఊరి గురించి ఎన్నిమాట్లు చెప్పినా, రెడ్డి మళ్ళా కొత్త ఊరు గురించి అడిగినట్లు అడుగుతూండేవాడు. ఒకమాటు, రెండుమాట్లు, పదిమాట్లయినా అతని పద్ధతిలో మార్పు రాలేదు. నేను మా ఊరు వెళ్ళి వచ్చిన ప్రతీ తడవా 'సముద్రం బాగుంటుందా ? సరుగుడు చెట్లు ఎలా వుంటాయి ? మీ కా ఊళ్ళో బ్రహ్మాండంగా తోస్తుంది కదూ ?' ఇలాంటి డిటో ప్రశ్నలు వేస్తుండేవాడు. కొత్తలో అవుతే చెప్పడానికి నానూ సరదాగానే వుండేది గానీ రాను రాను చిర్రెత్తుకొచ్చేది. ఏమిటి చచ్చు పరామర్శలు ? సముద్రం బాగాక ఎలా వుంటుంది? అక్కడ సరుగుడు చెట్లు రోజు రోజుకీ మారుతుంటాయా ? అక్కడికి రెడ్డిని మా ఊరికి ఆహ్వానించేను. కానీ రాలేనన్నాడు. అకాడికి ఈ విషయసేకరణెందుకు ?

ఇదీ నా ప్రశ్న. ఒకనాడు తెగించి అడిగేశాను.

"మా ఊర్ని గురించి చెప్పడానికి నాకేం అభ్యంతరంలేదు గానీ, రోజూ అడిగిందే అడగడం, చెప్పిందే చెప్పడం నాకేం నచ్చదు. పోనీ మా ఊరు ఏమైందో రారు. ఏమిటి మీ ఉద్దేశం ?" అని.

అతను ఖంగున జవాబు చెప్పలేదు గానీ, కాసేపు మౌనంగావుండి ఆ తర్వాత కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు. అదిరవడాచు. క్షమించమని అడిగి మా రూములోకి వచ్చేశాను.

రెడ్డితో నా స్నేహం రాముడికి నచ్చలేదు. సమయం వచ్చినప్పు

దల్లా నా కి విషయమే హెచ్చరిస్తూ వుండేవాడు. వాడి సలహాని కొట్టి పారేయడం అలవాటైంది నకు.

మళ్ళా రెండురోజుల వరకు రెడ్డి నాకు కనుపించలేదు. కొంత బాధగానే వున్నది నకు. ఒకనాడు గాంధీనగరం సెంట్రల్ దాదాపు సాయంత్రం ఆరున్నర సమయాన రెడ్డి పాత ఫస్తకాల దగ్గర నించు న్నాడు. అతని దగ్గరికి వెళ్ళేను. పలుకరించేను. కనుపించడం లేదేమని అడిగేను. అతని జవాబు విని ఆశ్చర్యపోయాను. అతనన్న దిది :

"నిజం మాష్టారూ ! నేను మిమ్మల్ని పసిగిస్తున్నాను. చాలా అన వసరమైన విషయా లడిగి మిమ్మల్ని కష్టపెట్టేను. ఇంకా నా పద్ధతి మార్చుకోవాలి. అందుకే బాగా గాత్రీ పదేంతవరకూ ఆఫీసులోనే గడి పేస్తున్నాను. కానీ.... అక్కడగూడా నన్ను అపార్థం చేసుకుంటున్నారు మాష్టారూ ! ఆఫీసులో కూర్చునేది ఆఫీసరు మెప్పు సంపాదించాలని కాదు"

అతని భుజం తట్టి అన్నాను.

"మీరు చాలా మంచివారు రెడ్డి ! కండి. అలా పాఠశాలలో కూర్చుండాలి"

అప్పు డతని మొహంలో నిండిన ఆనందం నాకు బాగా జ్ఞాపకం. పాఠశాలలో కొచ్చి కూర్చున్న తరువాత చెప్పాడు ..

"మా ఊరు మీ ఊరంత అందంగా లేకపోయినా నాకూ మా ఊరింటే యిష్టమే. కానీ అది చాలా దూరం. దోల్లు చార్జీ లవుతాయి. పైగా మా యిల్లు నరకం. తెలిసిన వాళ్ళెవరూ నన్ను పలుకరించరు. అలాంటప్పుడు నేనెలా మా ఊరు వెళ్ళేది ? వెళ్ళినా నాకేం తోస్తుంది ? చెప్పండి మాష్టారు !"

నేనేమీ జవాబివ్వకపోయినా అతని పరిస్థితి ఊహించగలను. మళ్ళా అతనే అన్నాడు.

“మిమ్మల్ని చూస్తుంటే నాకు ఈర్ష్య. ఎంచక్కా నరదాగా మీ ఊరెళ్ళి హాయిగా అక్కడ గడిపి తిరిగొస్తారు. మీరు మీ ఊరు గురించి. మీ వాళ్ళని గురించి చెబుతూంటే నాకు అనందంగా వుంటుంది”

పిచ్చిరెడ్డి : ఎంత వసివాడివయ్యా నువ్వు !

“నేను చాలా దురదృష్టవంతుణ్ణి మాస్టారూ ! నన్ను లేకు. అమ్మ వుంది. మా అమ్మ యిప్పటికీ వాళ్ళునంచి చాకిరీ చేస్తుంది. చూ అమ్మకి సుఖంలేదు. పెళ్ళికాని చెల్లెలు. చదువు కోవాలనే కోరికున్న తమ్ముడూ, చెడిపోయిన అన్నయ్యా. అందరూ అన్నీ సమస్యలే. అన్నయ్య తాగు తాడు. జూదగాడు. వదిన్ని కొడతాడు. అమ్మని దిట్టివ్వమని బాధపెడ తాడు. చెప్పండి మాస్టారూ ! నే నెలా ఆ యింట్లో వుండాలి ? అది యింటి విషయం. పోతే నా స్నేహితులు. వాళ్ళందరూ వ్రో మోజులు. పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్నారు. చదువుకునే రోజుల్లోనే నన్ను వెధవ అనేవారు. ఇప్పుడు వాళ్ళకి నే నెక్కడ కనిపిస్తాను ?”

చాటు. రెడ్డి యింకేమీ చెప్పకపోయినా అత ననుభవించే నరకం నే సూహించగలను. అందుకే అతను కలలు కంటున్నాడు. అందుకనే అతను చిత్రమైన మనిషిలా, పిచ్చి మారోళానికి ‘నమూనా’గా కనిపించేడు.

ఆ రాత్రి రెడ్డిద్వారా మరో పిడ్డారం విన్నాను. అతని రూము లోంచి ఒక నెక్లెసు తీసుకొచ్చి చూపించేడు. ఎలా వుందని అడిగేడు. నిజానికది చాలా బావుంది.

“దీన్ని మా చెల్లి గురించి కొన్నాను. అతి కష్టంమీద సంపాదించిన ఈ ఒక్క వస్తువూ చెల్లి మెళ్ళో వేసుడానికి నోచుకోలేక పోతున్నాను. ఈ నగ అన్నయ్య కంటబడితే....వొద్దు మాస్టారు. మాయెంట్లో వాళ్ళెవరూ సుఖపడటానికి నోచుకోలేదు. అంతే. అన్నీ అలా జరగా

ల్పిందే. తప్పదు. నే నిక్కడ రెండు పూటలా దోంచేస్తున్నాను. మీలాటి మంచి స్నేహితుడితో కబుర్లు చెబుతూ కాలం గడుపుతున్నాను. నేను... చాలా విషయాలు మరిచిపోవాలి. స్వార్థమైతే కావచ్చు గానీ మావాళ్ళ గురించి నే ననలు బాధ పడకూడదు"

పడుక్కునే ముందు రెడ్డి మాటలు గుర్తుకొచ్చేయి. ఎదటివారి గురించి తన బ్రతుకుని పాడుచేసుకోడానికి ఎవ్వడూ ఒప్పుకోడు. తన లాంటి వాళ్ళు ఓ పక్కన డూమ్మంటూ కాలాన్ని నెట్టేసుంటే జీవిత మనే ఈ పరుగు పందెంలో అవకాశముంది పూడా ఓడిపోడానికి రెడ్డి కాదు — ఎవ్వడూ ఒప్పుకోడు.

ఒంట్లో బాగుండక వారం రోజుల సెలవుమీద మా ఊరు వెళ్ళాను. తిరిగొచ్చిన మొదటిరోజు, అప్పసునుంచి రావడంతోనే రెడ్డి కోసం చూశాను. గది తలుపులు తీసి వున్నాయి గానీ గదిలో రెడ్డి లేడు. గదిముందు వుండవలసిన కుర్చీ కూడా లేదు. వారం రోజుల్లోనే రెడ్డి అలవాట్లు మారిపోతాయని నాకేం తెలుసు ?

డాబామీద పిట్టగోడ వారగా కుర్చీలో కూర్చున్న రెడ్డి పిలుపు విని తలెత్తి చూశాను. రెడ్డి మొహం కలకలలాడుతోంది. అతను పెరిలిన్ షర్టులో హుందాగా వున్నాడు. అతని వ్రేళ్ళ మధ్య సిగరెట్టు వెలుగు తోంది.

అతని దగ్గరకు వెళ్ళేను.

అతను లేచి నిలబడ్డాడు. పిట్టగోడ వారగా నించున్నాడు. ఆ నించోడం తీవిగా వుంది. సిగరెట్టు అందంగా కాల్చుతున్నాడు. మును పెప్పుదో పోగొట్టుకున్న అలంకరణ తాలూకు విశేషాలన్నీ అతన్ని ప్పుడు ఆవరించినట్టున్నాయి.

"హా ఆర్ యూ సార్ !" అన్నాడు రెడ్డి.

ఆ చిక్మైన పరామర్శకి కొంచెం బెదిరాను. స్వస్థత చిక్కినట్టు చెప్పేను.

“నిలబడే వున్నారు; కూర్చోండి. హేవ్ యువర్ సీట్”

“పర్యాలేదు. మీరే కూర్చోండి”

“ఇందాకట్నుంచీ కూర్చునే వున్నాను. ఐ లైక్ టు స్టాండ్ ఓన్లీ, మీరు కూర్చోవాలి”

రెడ్డికంటే తాగినవాడు నయమనిపించింది. కూర్చోక తప్పింది కాదు. ఈలోగా అతను సిగరెట్టు దమ్ము ఒకటి పీల్చాడు. పొగని ఆకాళంవైపు వదిలి, పెదాలను అందంగా నాలికతో తుడుచుకుంటో—

“మీతో చాలా విషయాలు మాటాడాలి. రేదర్ చెప్పకోవాలి”

సరిగ్గా నే నూహించిన విధంగానే ఈ మార్పు కేవో కథ నున్న దన్నమాట :

అతను చెప్పాడు.

“పది రోజుల క్రితం ఒక అమ్మాయిని చూసేను” మాట నాపి నా దగ్గరిగా వచ్చి “చాలా అందమైన పిల్ల. వెరీ బ్యూటీఫుల్. ఒంట రిగా ఇంకా గడపలేను. నాకు పార్థనర్ కావాలి. మాయిద్దరికీ మరెవ్వరితోనూ ప్రేమేయం వుండరాదు. ఎన్నాళ్ళనుంచో నాలో మెదులుతూన్న యీ కోరికకి పది రోజుల క్రితం ఓ రూపం ఏర్పడింది. రెండు రోజుల క్రితం ఓ నిశ్చయానికి వచ్చాను. ఐ వాంట్ టు మేరీ దబ్ గర్ల్”

ఇన్నాళ్ళూ మా రాముడినీ, ఆనందరావునీ చాతకాక ద్వేషించా నేమో : రెడ్డిలాటి మనుషుల్నేం చేయాలి : రెడ్డి కేవలం కలలుకనే మనిషే అనుకున్నాను. కార్యసాధనకి నడుం కట్టేంత ధీమా అతనికి లేదనీ అనుకున్నాను.

“లేవండి” అన్నాడు పొలికేకతో రెడ్డి. లేచాను.

నా మొహంలో చూపు నిలిపి చాలా సీరియస్‌గా చెబుతోన్నట్టు—

“మనముందు పేడలో రెండో కిటికీ వుంది. అంటే నావీపు తిన్నగా నన్నమాట. చూశారా. ఆ కిటికీ వూసల్లోంచి చూస్తే మీకో చక్కటి అమ్మాయి కనిపించింది కదూ. ఆ పిల్లే ! ఆమెనే నేను పెళ్లాడ బోయేది. సరిగ్గా చూసి మీ సలహా చెప్పండి” అన్నాడు రెడ్డి.

సభ్యత కాదని తెలిసినా చూడటం జరిగింది. అమె ఆకారం కని పించగానే తల దించుకున్నాను. అలాటి పరిస్థితిని రెడ్డి నాకు కలుగజేసి నందుకు కొంచెం కోపమూ వచ్చింది. అందుకే అన్నాను.

“మిస్టర్ రెడ్డి ! ఇవన్నీ మీ సొంత విషయాలు. పైగా నా కి ప్రిమ విషయాల్లో బొత్తిగా అనుభవంలేదు. నాలాటి వాడి సలహా లద గడంగానీ. నాతో మీ ప్రిమ కథలు చెప్పడంగానీ యిష్టంలేదు నాకు. ప్రిమ మినహా మరేదైనా మాటాడాలనుంటే నన్ను పలుకరించండి. లేదూ....గుడ్ బై” నాలుగు మాటలూ వడ్డించి డాబ్బా దిగి వచ్చేశాను. అయినా రెడ్డి దిగలేదు.

రెడ్డి వ్యవహారం యిలా తయారయ్యింది. పోతే మా రాముడ్ని గురించి — ఎప్పుడూ నవ్వుతూ. పేలుతూ వుండే నిక్షేపంలాంటి కుర్రాడు బెంగతో చస్తున్నట్టు. సినిమాలూ సరదాలూ మాని రూములో కూర్చుని గోళ్ళు గిల్లుకుంటున్నాడు. అదేమనడుగుతే సమాధానం రాదు. నన్నే కాదు, అతని జాతిమనిషి అనందరావుని గూడా చాలామాట్లు నిరుత్సాహ పరిచాడు. ఆఫీసూ, గడీ ఈ రెంటినీ అంటిపెట్టుకుంటున్నాడు రాముడు.

ఒకనాడు రూము కొచ్చేసరికి రాముడికీ, రెడ్డికీ మధ్య తగాదా తారస్థాయిలో వుంది. ఇద్దరూ ఒకర్నొకరు ఇంగ్లీషులోనూ, మధ్య మధ్య తెలుగులోనూ తిట్టుకుంటున్నారు. రాముడు నన్ను చూచి గబగబా మా గదిలోకి వచ్చాడు.

“ఈ గదిని మనం వెంటనే ఖాళీ చెయ్యాలి” అన్నాడు.

బి తరపోయాను.

“నీకే చెప్తాంట.... ఈ గదిని బాళి చేయాలి. అదీ యిప్పుడే ఈ
క్షణమే. మళ్ళా మనం పాత గదిలోకి పోదాం. అన్నీ మాటాడే వచ్చాను.
తొరగా తెములు”

నాకు చిర్రెత్తుకొచ్చింది. ఏమిటి పీడి వరస :

“నీకేం మతి పోలేదుగదా రాముడూ? మళ్ళా ఏ మొహం పెట్టుకు
పాత గదికి పోతాం : పైగా ఆ యింటావిడ రాక్షసి గూడాను”

“అయినాసరే. నామాట విని వచ్చేయ్”

“నేను రాను. నీ యివ్వుమొచ్చినట్టు తలాపడానికి నేను గంగి
రెడ్డును గాను”

“అంతేనా : ”

“అంతే”

ఆ రాత్రి వాడు నాతో మాటాడలేదు. రోజునానికి వెదురున్నప్పుడు
కూడా పిలువలేదు. ఆరోజు మొదలుకొని నాలుగు రోజులు అదే వా-
సగా మౌనవ్రతం పాటించేడు రాముడు. రాముడికీ, రెడ్డికి తగాదా
ఏందుకు వచ్చిందో : ఏ కారణంవల్ల రాముడు గది మారిపోదామని
అంటున్నాడో : అటు రెడ్డినీ గానీ, ఇటు రాముడ్ని గానీ అదగలేక
పోయాను.

ఒకరోజు థియేటర్లో ఆనందరావు ఒక్కడే అగుపించాడు. ఇంట
రెడ్డిలో బీ తాగుతూండగా అతనే పలుకరించేడు. మాటల మధ్యలో
రాముడు రెడ్డిని విషయం కదిలింది. అతను బిగ్గరగా నవ్వి మెల్లిగా
అన్నాడు.

“వాళ్ళి మధ్య లవ్ ఎఫైర్లో పడ్డాను మాస్టారు! రెడ్డికి ప్రేమించ

డం తెలీదనీ, అందు కతను తగదనీ మీవాడి అభిప్రాయం. నువ్వేం చోడి సలహా లివ్వక్కర్లేదని రెడ్డి. బరే ఫాద్యులేండి”

రెడ్డి వ్యవహారంలో రాము డెందుకు తలచూర్చా లరలు ? ఆ రాత్రి పడుక్కునేముందు అదే అడిగాను రాముడ్ని. అతను వినిపించుకో నట్లు తలని అటువైపు తిప్పుకున్నాడు. కొంచెం బాధపడ్డాను.

“మనం పసిపిల్లలం కాదు రాముడూ ! ఇంకా ఎన్నాళ్ళని నాతో పంతం కడతావ్ ? నే చేసిన తప్పేమిటనలు ?”

“ఎవరైనా సరే నా మాట వినకపోతే నాకు కోపం”

“అవతలివాళ్ళూ నీలాటివాళ్ళేనని ఎందు కనుకోవు ?”

“అనుకోను”

నవ్వాచ్చింది. నవ్వేశాను.

రాముడు లేచి కూర్చున్నాడు. నావైపు తీక్షణంగా చూస్తో—

“నీకేం తెలీదనలు. రెడ్డి ఎంత అల్లరి చేస్తున్నాడో నువ్వేం పట్టించుకోదంలేదు. వాడి వెకిలిచేష్టలు చూస్తుంటే నాకు తల తిరిగి పోతుంది. అందితే నా కి రూములో వుండ బుద్ధిపట్టదంలేదు” అన్నాడు.

రాముడ్ని మొదట్లో అర్థం చేసుకోలేక పోయినందుకు చింతిం చేసు. మళ్ళా ఏమీ మాటాడలేదు.

ఆ ఉదయం రాముడు వాళ్ళ బేంక్ నుంచి పోన్ చేశాడు. వాడికి బదిలీ అయిందిట, ఒంగోలు వేశారుట. రాత్రి బండికి వెళుతున్నాట్ట.

పిడుగుపడి నట్టయింది నాకు. ఏడుపు వచ్చింది.

ఒకగంట పర్మిషన్ తీసుకుని పెందరాళ్లే రూముకొచ్చేను. పుట్టెడు దిగులు కడుపులో పెట్టుకుని. రూము దగ్గర అంతమంది జనాన్ని చూసే సరికి భయం కలిగింది. విషయం తెలిసి విస్తుపోయాను. రెడ్డి రాసిన ప్రేమలేఖని వట్టుకుని నడివీధిలో అతని పరుపు తీసేస్తున్నారు జనం.

అతను తనాంచుకు నిలబడి పున్నాడు. నన్ను చూచి చూడనట్టు నటించేడు. ఎవరో ముసలాయన రెడ్డినీ, అతని వ్యక్తిత్వాన్ని కడిగిపారేస్తున్నాడు పదుగురిలోనూ.

గదిలోకి వచ్చి తలుపులు వేసుకున్నాను. ఒక గంట తర్వాత వాతావరణం చల్లబడ్డది కాదోలు, వీటిలో మాటలు తగ్గేయి. కిటికీలోంచి కిందికి చూశాను. రెడ్డి ఒక్కడూ నడుచుకుంటో వెళ్ళిపోతున్నాడు. ఎందుకో అతనిమీద జాలి కలిగింది.

పనిమనిషి తలుపు తడితే తలుపు తీశాను. ఆమె చాలా చెప్పింది. రెడ్డి ప్రేమించిన పిల్ల మొన్న మద్యనే వాళ్ళ చిన్నాన్న గారింటికి వచ్చిందిట. పెళ్ళయి రెండో నెలలో ఆమెకి వైధవ్యం ప్రాప్తించిందిట. ఆ పెళ్ళి గూడా ప్రేమించి చేసుకున్నదిట. మనసు కుదుటబరచుకునేందుకు నాంత ఊరు వదిలి చిన్నాన్న గారింటికి వచ్చిందిట.

రెడ్డి మొదటి ప్రేమ యిలా తగులినందుకు, నలుగుర్లోనూ అతను నగుటా పాత్రనందుకు ఓ పక్క కోపమూ, మరోవక్క జాలి కలిగాయి.

రాత్రి ఏడు గంటలకు రాము తొచ్చాడు. పెద్దే జేడా సర్దుకున్నాడు. వాడివెంట స్టేషనుకి వెళ్లేను. స్టేషను దగ్గర పడుతుందనగా అన్నాను.

“నీకిలా ఆకస్మాత్తుగా ట్రాన్స్ఫర్ వదం నాకు విచారంగా వుంది రాముడూ !”

“ఈ బదిలీకి ఒక కారణం నువ్వే ?” అన్నాడు.

ఉలిక్కిపడ్డాడు.

“అవును. పాత రూములో చేరితే నాకు ఒంగోలు ప్రయాణం వుండేది కాదు. పాత రూముకి రానన్నావ్. ఒంగోలుకి ట్రాన్స్ఫర్ కోరాను”

“కాదు. నువ్వేదో దాస్తున్నావ్. దీన్లో నాదేం తప్పలేదు. రూము మారడంతేదనే చిన్న కారణాన్ని ఆధారం చేసుకుని ఊరొదిలి వెళ్ళి పోయేంత పిచ్చివాడవు కాదు నువ్వు” అన్నాను.

“నువ్వో కారణ మన్నానేగాని, కేవలం నువ్వే అనలేదు. రెండో కారణం అదిగో ఆ పిల్ల. రెడ్డి ప్రియురాలు”

అర్థంకాలేదు నాకు.

“పెళ్ళిచూపుల్లో ఆమెను చూసేను. నన్ను చేసుకోడాని కిష్టపడలే దామె. మొహం ముందే ఆ మాట అన్నది. నన్ను అవమాన పరచింది”

“ఇప్పుడామె విధవట. తెలుసా ?”

“తెలుసు. అందుకే ఆమెను రోజూ చూడలేక ఛస్తూండేది. ఆమెను చూస్తే నాకు కోపం, జాలి, దయాను. రెడ్డి ఆమెను ప్రేమించాడు. అతడు పూర్. అవతల వాడిని అర్థం చేసుకునేందుకు ప్రయత్నించ దనయి” అన్నాడు రాముడు ఉద్రేకంగా. వాడి కనుకొలకుల్లో నీళ్ళా విలిచాయి.

స్టేషన్ చేరుకున్నాం. రైలుచింది. రాము డెక్కాడు. చివరి మాటగా అన్నాడు—

“బెజవాడలో మన చివరోజులు చేదుగా గడిచేయి. మరిచిపో. వెనకటి మన తియ్యటి స్నేహాన్నే గుర్తుపెట్టుకో. నీలాటి మంచి స్నేహితుడ్ని వదిలి మారంగా పోతున్నానంటే నాకు సరదా కాదు. నా మనసూ అలాటిది కాదు. నీ మాట వినివుంటే, ఆ పాత గదిలోనే వుంటే, ఆమె నాకు కనిపించేదీ కాదు. రెడ్డి నాకు తెలిసేవాడూ కాదు. నేను ఒంగోలూ వెళ్ళేవాడిని కాదు. పోనీలే.... ఆయ్యిందేదో అయ్యింది. నన్ను తీమించు”

రైలు కదిలింది. చెయ్యూపుతూ నిలబడ్డాను.

స్టేషన్నుంచి వస్తూ దార్లో భోజనం ముగించి మరీ రూము

కొచ్చాను. రెడ్డి గది తలుపులు బాగా తెరిచి వున్నాయి. ఆనందరావు రెడ్డి నేదో అంటున్నాడు. గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్ళాను. ఆనందరావు నన్ను చూచి నిలబడ్డాడు. రెడ్డి హోల్డాయిమీద దోర్లా పడుకున్నాడు. ఆనందరావు అన్నాడు.

“రెడ్డి తాగొచ్చేడు. నా కేవిటో భయంగా వుంది. నే నింకా టోజనం చేయలేదు. నా కేం తోచకుండా వుంది. మీ రిక్కడ కూర్చోండి. టోంచేసి యిప్పుడే వస్తాను”

నా జవాబైనా వినకుండా ఆనందరావు వెళ్ళిపోయాడు.

అయిదు నిమిషాలపాటు గుమ్మం దగ్గరే నుంచున్నాను.

మతివున్న మనిషి తాగుతే అలవాటంటారు. బెదిరిపోయిన మనిషి తాగుతే అతని పిరికితనానికి చక్కటి మందంటారు. ఏమైనా తాగేవాళ్ళని పూల్పని చాలామంది అంటారు. రెడ్డి తాగడు. మరోప్పుడైతే అసహ్యించుకునేవాడినే.

అతని దగ్గరిగా వెళ్ళాను. అతన్ని తట్టాను. రెడ్డి నావైపు చూసేడు. మరుక్షణమే మొల్లున ఏద్యేళాడు. నా రెండు చేతులూ పుచ్చుకున్నాడు.

“క్షమించండి మాస్టారు! తాగేను. మీతో మాటాడటానికి అర్హత లేదు.... ప్రేమించడం చాలాకాదు నాకు.... గుండెల్ని కోసే అవమానం పొందేను.... చివరికి.... చెల్లెలుకోసం కొన్న నగనికూడా తెగనమ్మి.... నా స్వార్థానికి. నా సరదానికి....

అతని మాటల్ని అతని దుఃఖం మింగేసింది. వసిపిల్లవాడిలా. గుండె లవిసేలా ఏడుస్తున్నాడు. ఆ ఏడుపుకి అంతంలేదు.

జీవితంలో మొదటిసారిగా తాగుదోతులమీద జాలి కలిగింది.

*

*

*

ఉదయం పనిమనిషి చెప్పింది - రెడ్డి ప్రియురాలూ, వాళ్ళ చిన్నాన్నగారూ ఆ యిల్లు ఖాళీ చేశారుట.

ఆనందరావు చెప్పాడు - తనకో చీటీ రాసి ఆ అర్థరాత్రే ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడుట రెడ్డి :

నా గుండెల్లో బరువు నిలిచింది. అప్పటికప్పుడే పాత గది కుదుర్చుకునేందుకు 'రాక్షసమ్మ'గా రింటికి బయలుదేరేను.

0---0

శ్రీ మతి రాధమ్మ

రాధమ్మ అభిమానం పూర్తిగా దెబ్బతిన్నది !

సుబ్బయ్య శెట్టి అంటలేసి మాటలంటుంటే వారు కాబట్టి సహించి ఊరుకున్నారు. అదే మరొహళ్ళయితే శెట్టి అహంకారానికి. అతని తొందరపాటుకి తగిన బుద్ధి చెప్పి వుండేవారు.

మంచితనమూ, సహనమూ వారిలో మూర్తీభవించాయి గనక, సౌమ్యులు గనక బ్రతికిపోయాడు శెట్టి.

తన పిచ్చిగానీ—అలోచించి చూస్తే శెట్టివల్ల నేరమేమీ కనుపించదు. డబ్బు యివ్వవలసినవాడు అప్పిచ్చినవాడికి లోకువేగదా ! అనుకున్న వాయిదాకి అప్పు తీర్చకపోతే అవతలి వాళ్ళు నోరు మూసుకుక్కోర్చోడానికి అదేమైనా ధర్మం చేసినది. పైకమా ? కాదుగదా ! అతనూ చెమటోడ్చి సంపాదించినదే నాయె.

ఎవర్ననుకుని ఏం లాభం ? మాట పడవలసిన వోజొచ్చింది గనక మాటపడ్డారు.

రాధమ్మకి భర్తమీద జాలి వేసింది.

నమస్య లన్నింటినీ ఆయన గుప్పెట్లో దాచిపెట్టుకున్నారు. నంసా రాన్ని గుట్టుగా సాగించేరు. ఇంట్లో ఏనాడూ గూడా 'ఇది లేదనే' వదానికి తావివ్వలే దాయన ! బాబు చదువూ, సావిత్రి పెళ్ళి. రాజా బి. ఏ. అతని పెళ్ళి.... ఇవన్నీ ఆయనొక్కరి చేతిమీదుగానే జరిగాయి. ఎలా జరిగాయి ?

తలుచుకుంటూంటే రాధమ్మకి భయంగా వుంది. అందుకే వారంటే రాధమ్మకి జాలీ, కొండంత గౌరవమున్నూ !

చివరి కి నాటికి శెట్టికి చులకనయ్యారు.

రాధమ్మ కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిలిచాయి.

"ఇదిగో నిన్నే ! నా పెన్నేమైందో కనిపించడం లేదోయ్ ?" రాఘవరావు భార్యని పిలిచేడు.

ఆయన పక్కదే శెట్టి మాటలు మరిచిపోయేరు కాబోయ్ !

"వాడు.... బాబు పట్టుకుపోయేదేమో, రాత్రి అడిగేడు కూడాను.... నిన్నే ఒకమాటిలా రావోయ్!"

రాధమ్మ అతని గదిలోకి వెళ్ళింది.

"రాత్రేమయ్యిందో తెలుసా ? వాడి పెన్ను పోగొట్టుకున్నాడు కాబోయ్ - 'ఒకమాటు మీ పెన్నిస్తారా ?' అని అడిగేడు బాబు. లేదు పొమ్మని కనురుకున్నాను. ఇది అదే రాధనుకున్నాడో యేమో ! ఉదయం కొద్దేసి వుంటాడు. ఇది వాడిసనే"

"అనవసరంగా వాడినెందు కనుమానిస్తున్నారా ! ఎక్కడ పెట్టారో జాగ్రత్తగా వెదికి చూడండి" అన్నది రాధమ్మ.

"రెండు రోజుల క్రితం వాళ్ళ రాజా బాబాయిని పెన్ను కొనిపెట్టమని అడిగేడుట గూడాను" తన అనుమానాన్ని బలపరుచుకుంటూ అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజుపేరు వినగానే రాధమ్మకి కోపం వచ్చింది.

“అతని బర్సులు అతనినే చాలవుగానీ, వీడికో పెన్నుగూడా కొనిస్తాడా బర్సుం”

“ఉః..... సర్లే..... ముందు నా పెన్నే మయ్యిందో.....” రాఘవరావు మాట పూర్తికాలేదు. లక్ష్మి గుమ్మం దగ్గర నిలిచింది. ఆమె చేతిలో పెన్నూ వుంది.

“సర్సేరే..... నీదగ్గ రున్నదా !” అన్నాడు రాఘవరావు నవ్వుతో.

“ఉత్తరం రాద్దామని మీ బేబిల్ మీద పెన్నుంచే తీశాను” అన్నది లక్ష్మి.

“చూశావుగా లక్ష్మి, మీ బావగారి హాంగామా ! ఏమీ తెలుసుకోకుండానే బాబుని తిట్టేశారు”

“ఏమిటోయ్ నీ బడాయి ! వాడికి పెన్నుతో అవసరం గనక, వాడేమైనా తీశాడేమో అన్నాను. ఇది తప్పా, నువ్వు కెప్పమ్మా !”

లక్ష్మి ఏమీ మాటాడలేదు. పెన్నిచ్చి వెళ్ళిపోయింది.

కోటు తొడుక్కొంటూ బార్యతో అన్నాడు రాఘవరావు.

“ఏమిటోయ్ ! ఆపిల్ల అలాగున్నదీ !”

“.....”

“రాజాగారు ఏమైనా అన్నాడా ! అవునవును. నేనూ గృహిస్తూన్నాను. ఈ మధ్య వాడు బాగా మారిపోయాడు. ఆపిల్ల గురించి ఏమీ పట్టించుకోదంటేదు”

“షికార్లు, సరిదార్లు అతనికి తీరుబడి వుంటేగదూ !”

“చాలే ఉరుకో”

“ఒక విధంగా పాడుచేసింది మీరు. తల కెక్కించు కూర్చుంటే అతనికి ఇంటి బాధ్యతలేం తెలుస్తాయి? ఉద్యోగం వచ్చి సంవత్సరమైనా, ఒక్క కానీ ఇంట్లో యిచ్చిన పాపాన పోలేదు”

“మొదలెట్టావ్ డబ్బు గొడవ”

“ఆ శెట్టి....”

“రాధా !” అతనికి కోపం వచ్చింది. “నీ కేమైనా మతి పోతోందా ? ఇలాంటి విషయాలు వాడి చెప్పి వడగూడదు. వాడు వట్టి అర్చకుడు. కాకి నలుపు, కాగితం తెలుపు అనుకునే బావతు. ఇవన్నీ వాడికి తెలిస్తే, మనసు పాడైపోయి పిచ్చాడిలా రోడ్లవెంట తిరుగుతాడు”

“పెళ్ళయింది. తండ్రి కాబోరున్నాడు. ఇంకెప్పటికండీ అతనికి బాధ్యత తెలిసేది ?”

“పోనీలే ! నే నున్నంతకాలమైనా వాడు విశ్చింతగా బ్రతకనీ ! నీకు తెలీదు రాధా ! వాడు మా అమ్మకి ముద్దుల కొడుకు. సర్లే.... ఇప్పుడివన్నీ ఎందుకూ ? అన్నట్టు ఆ పిల్లని ఒక కంట కనిపెట్టు. ఉత్తమనిషి కూడా కాదు. అవతల వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళు మనల్ని నమ్ముకున్నారు.... చూడూ .. నే నొహమాట చెప్తా విను. రాజుకి ఒక నలుసు కలుగుతేనే గానీ వాడికి బాధ్యతలు తెలీవు. అంతవరకూ వా డిష్ట మొచ్చినట్టు జరగ నివ్వు. సరేనా? మరి నే నొస్తాను. వేళయింది. వస్తా మరి” హడావిడిగా వెళ్ళిపోయాడు రాఘవరావు. మళ్ళా రాత్రికిగాని ఇంటిమొహం చూడడు. ఆయనకు ఏళ్ళాంతి లేదు.

రాధమ్మ నిట్టూర్చింది.

ఇలాంటి మంచి మనుషులకి దేవు దెప్పుడూ సాయంచేస్తాడు. ఇంత మంచితనం అందరికీ వుంటుందా ? రాధమ్మ తన అదృష్టానికి పొంగిపోని రోజు లేదు. కానీ....

రాధమ్మ వద్దనుకుంటూనే శెట్టిని రోలొన తిట్టుకుంది.

తన యింట్లో ఆడుగుపెట్టే నాటికి అత్తగారు మంచంమీద వున్నారు. రాజూ, సావిత్రీ చిన్నపిల్లలు. పెళ్ళయిన రెండేళ్ళకి బాబు

పట్టాడు. అత్తగారు కన్నుమూశారు. అప్పట్నుంచి భర్తకి బాధ్యతలు పెరిగాయి. ఆయన కాబట్టి సరిపోయింది. మరొహళ్యయితే స్వార్థానికి లొంగి సావిత్రినీ, రాజునీ అన్యాయంచేసి వుండేవారు.

సావిత్రీకి పెళ్ళి చేయడంతో ఒక పెద్ద బరువు దించుకున్నట్టయింది. రాజు బి. ఏ. పానయ్యదని తెలీడంతో రాధమ్మ ఉబ్బి తబ్బిబ్బయింది. భర్తకి కొంత బాధ్యత తీరినట్టు భావించింది. రాజుకి చక్కటి ఉద్యోగం వున్నడఁళోనే దొరకడంతో ఆమె అనందం అవధులు దాటింది. అతని పెళ్ళి వైభవంగా చేశారు.

చెట్టంత తమ్ముడుండికూడా వారు శెట్టితో మాటపడ్డారు.

శెట్టి మాటలు మళ్ళా తలపుకి రాగానే ఆమె మనసు కలత చెందింది. తెప్పరిల్లింది. గబగబా దొడ్లోకి వెళ్ళింది. లక్ష్మి నీళ్ళు తోడటం చూచి అదిరిపడింది రాధమ్మ.

“లక్ష్మి ! ఇలారా !”

కొంగుతో చేతులు తుడుచుకుంటో లక్ష్మి వచ్చింది.

“నీ కెన్నిసార్లు చెప్పాలి బరువు పనులు చెయ్యొద్దని ! మధ్యాహ్నం అక్కమ్మ వచ్చిన తర్వాత ఆ పనులన్నీ చూచు కుంటుందిలే”

లక్ష్మి మాటాడకుండానే తోపకొచ్చి కూర్చున్నది. దొడ్డి తలుపు గడియవేసి తానూ లక్ష్మి దగ్గరకొచ్చి ఆమె వక్కనే కూర్చున్నది.

“రాజు కొడుకుని ఎప్పుడు చూస్తామా అని మా అందరికీ తొందరగా వుంది లక్ష్మి !”

లక్ష్మి మౌనంగా తల దించేసుకున్నది.

“ఆయన నంటూంటారు—వాళ్ళింట్లో మొదటి కాన్పు మగపిల్లలే నుట” రాధమ్మ మెల్లిగా నవ్వుతూ అన్నది. అప్పటికీ లక్ష్మి ఏమీ మాటాడక పోడంతో, ఆమె మొహంలోకి తిన్నగా చూచింది రాధమ్మ. తర్వాత ఆమె చేతిని తన చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ—

“నువ్వు గనక ఆడపిల్లని కన్నావో-అన్నదమ్ము లిద్దరి మొహాలూ వాడిపోతాయి. మా సావిత్రికి అందమైన కోడలు మాత్రం దక్కుతుంది. వాళ్ళ చెల్లెలి ఆక తీరుస్తావో, అన్నదమ్ముల కోరికనే ఖాయ పరుస్తావో ఒక్కమాట చెప్పు. వినాలని వుంది”

అప్పటికి లక్ష్మిలో చలనం కనుపించలేదు. రాధమ్మ కొంచెం కలతచెందింది. దగ్గిరసా జరిగి అడిగింది....

“ఈమధ్య నువ్వదోలా వుంటున్నావు”

“.....”

“ఏమీ దాచుకోవద్దు”

“.....”

“రాజు నిన్నేమైనా అన్నాడా : చెప్పు నాతో. అతన్ని నే కోప్పడతాను”

“.....”

“ఏదాది క్రితం అతను బాబులా చదువుకునే కుర్రాడు. ఇప్పటికి స్నేహితులనీ, నరదాలనీ వుంటాయిగదా. ఆ మాటకొస్తే రాజులాటి కుర్రవాళ్ళంతా యింతే!”

“అదేం కాదక్కా!”

“మరింతేవిటమ్మా !.... ఓహో, అర్థమైంది. ఆదా విషయం ! పిచ్చిపిల్ల ! మనం ఆడవాళ్ళం. పుట్టింటిమీద మమకారం అసహజమేమీ కాదు. ఉండు-మీ బావగార్తో చెప్పి నీ ప్రయాణానికి ఏర్పాటు చేయిస్తాను. సరా: నువ్వు మరి నవ్వాలి. నీ నవ్వు బాగుంటుందనే రాజుకి విన్ను చేసుకోడానికి కిష్టపడ్డాను తెలుసా. మరి నవ్వు”

“అక్కా !” లక్ష్మి కళ్ళల్లో పీడ్చు గిరుగిన తిరిగాయి.

రాధమ్మ గతుక్కుమంది. ఆమె గుండెల్లో భయం నిండిపోయింది.

లక్ష్మి తల నిమురుతో “భయవడకు లక్ష్మి ! మేమందరమూ వున్నాం. మీ బావగారు రాజానేమీ అనరనేగాని నమయమొస్తే అతని చెవులొంచి నువ్వు చెప్పినట్లు చేయించగలరు. ఏం జరిగిందో చెప్పమ్మా. నన్ను లింగారు పెట్టకు”

లక్ష్మి చెప్పింది —

“ఆయన దాచమని ఏభయి రూపాయ లిచ్చేడు. మంచి చీరేదైనా కొనిపెట్టరూ అని అడుగుతే ‘ఇప్పుడు నీ సరదాతే కావలిసి వచ్చాయి. ఆ డబ్బిలా యివ్వు పిచ్చి పిచ్చి కోరికలు....’ పూర్తిగా చెప్పరేక మొహాన్ని చేతుల్లో దాచుకుని ఏడ్చింది.

రాజానీ. అతని కరుకు స్వభావాన్నీ అనహ్యించుకున్నది రాడమ్మ.

“నీకు తెలీదక్కా ! ఆ యేదై మర్నాటికి ఆయన దగ్గరుండవ్”

రాధమ్మ రాజామీద మండిపడింది.

“డబ్బు నిలా నీళ్ళలా లిచ్చుపెడితే ముందు తన గతేంగాను ! మే మతన్ని వత్తిడి చేయడంలే దనేగా యీ దుబారా ! పొద్దున శెట్టి గారి....”

“నేనూ విన్నాను”

“శెట్టిగారి అప్పెలాగో తీరుస్తాము. కొంప తాకట్టుపెట్టో. నా నగ లమ్మో ఎలాగోలా ఆ అప్పు తీరుతుంది. కాని.... ఈ మనిషి మారేదేలా ! బాధ్య ముచ్చటపడి చీర కొనిపెట్టమని అడుగుతే చీత్కరిస్తాడూ ! ఇలా గైతే పుట్టవోయే పిల్లవాడి కోరిక తెలా తీరుస్తాడు ! ఇతన్ని వాళ్ళ నాన్న గారూ యిలాగే పెంచారా ! అతను రానీ — నిలబెట్టి అడుగుతాను”

“వద్దక్కా. నీ చెప్పినట్లు తెలిస్తే యికా మండిపడి పోతాను” అన్నది లక్ష్మి భయంగా.

“మరెంతకాలమని నోరుమూసు కూర్చోమంటావ్ ? ఛ....

రాజు కెప్పుడు బుద్ధి వస్తుందిరా భగవంతుడా ! పోనీతే లక్ష్మి ! నువ్వు బాధపడకు. మీ బావగారితో చెప్పి బ్రహ్మాండమైన చీర తెప్పిస్తాను”

“వద్దక్కా. వద్దు. నన్నిలాగే ఉండనివ్వు”

లక్ష్మి లేచి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

రాధమ్మ బాధపడ్డది. పెళ్ళయిన కొత్త రోజులు యిలాగేనా గడుస్త : అన్నదమ్ముల మధ్య వాళ్ళ అభిప్రాయాలూ, ఆచరణలూ ఉత్తర దక్షిణ ధృవాల దూరంలో ఉన్నాయనుకున్నది రాధమ్మ.

మధ్యాన్నం తోజన్నాలైన తర్వాత బాబు కాలేజీనుంచి వచ్చేడు. వచ్చి వాళ్ళ బాబాయి తనకి కొనిచ్చిన పెన్ను గురించి చాలా చెప్పేడు. అది వదిలేపేడు రూపాయిల పెన్నుట. వాళ్ళ పూసచేత తనకి పంపించాడుట.

రాధమ్మ విసుక్కుంది. బాబు ముందే వాళ్ళ బాబాయిమీద మండి పడింది. వాడిది సహించలేకపోయాడు. వాళ్ళమ్మ మాట కెదురు నిలిచాడు. వాడు కాలేజీకి వెళ్ళిన తర్వాత రాధమ్మ అన్నది.

“పెన్ను కొనివ్వగానే వాళ్ళ బాబాయి దేవుడై పోయాడు”

— మధ్యాన్నంపూట ఒక గంటసేపైనా కన్ను మూయడం రాధమ్మకి అలవాటు. కానీ, ఆరోజు ఆమె నిద్రపోలేదు. మరసునిండా రాజు నిలిచిపోయేడు. అతని భవిష్యత్తు గురించి ఆమెకు భయంగా వున్నది.

అకస్మాత్తుగా ఆమెకో ఆలోచన వచ్చింది. గదిగది లక్ష్మి దగ్గరకు వెళ్ళింది. గుమ్మం దగ్గరే కూర్చుని లక్ష్మిని పిలిచింది. ఈవేళప్పుడు రాధమ్మ నిద్ర మానుకుని తనని పిలవడంతో ఆశ్చర్యపడ్డది లక్ష్మి.

“రాజు మా అందరినీ ఉండబంపల్లనూ, వాళ్ళన్నగారు అతనికి బాధ్యతలేమీ అప్పగించకపోవడంతోనూ అతనిలా విచ్ఛలించిడిగా ఖరచేస్తున్నాడు. నిజమంటావా ?”

లక్ష్మి తలూపింది.

“నువ్వు నన్ను అపార్థం చేసుకోనంటే నీకో నలహా చెప్తాను. చేస్తావా ?”

“.....”

“తప్పనిసరైతే అతని దాగుకోసం మన మేదైనాసరే చేసితీరాలి. ఇవ్వాళ మనం ఒక చిన్న నాటక మాడదాం”

“నాటకమా ?”

రాధమ్మ ఫకాలున నవ్వేసింది —

“మరే, నిజంగా నాటకమే. రాజు యింటికి రావడం చూచి, నువ్వు నేనూ తగాదా పెట్టుకుందాం”

“తగాదానా ?” మరింత ఆశ్చర్యపోయింది లక్ష్మి.

“వేరింటి కాపురం కావాలనుకుంటే, అది ఆడవాళ్ళవల్లనే చాత నవుతుంది. దీన్లో కొంచెం నీ సహాయం అవసరం”

“అక్కా !”

మళ్ళీ నవ్వేసింది రాధమ్మ.

“పిచ్చిపిల్లా ! భయపడకు. రాజు దాగుపడాలంటే, అతనికి దాద్య తలు తెలియాలంటే యిది చాలా మంచి పద్ధతి”

“నువ్వు చాలా చిత్రింగా మాట్లాడుతున్నా వక్కా ! వారికి వారై తెలుసుకోవాలేగాని యిలా వేరుపడటాలూ నా బొందిలో ప్రాజముండగా జరుగకూడదు. ఇలాంటి దేవత నొదిలి దూరంగా ద్రితకడం నా చాత కాదు” అన్నది లక్ష్మి గాఢదికంగా.

రాధమ్మ కరిగిపోయింది. లక్ష్మిని హృదయానికి హత్తుకున్నది. ఆమెను బుజ్జగించింది. అక్కడుంచి లేచి వచ్చేస్తూ అనుకుంది—

“ఇంత మంచిపిల్లనా రాజుకోసం దూరం చేసుకోవాలని నేను ఆలోచిస్తా !”

—మూడు గంటలకి కాఫీ తాగిన తర్వాత అప్పుడే వచ్చిన సావిత్రి ఉత్తరం చదివింది రాధమ్మ.

“ప్రియమైన అమ్మాజీ :

రోగడ నేను రాసిన ఉత్తరానికి జవాబు రాయనేలేదు. ఈ ఉత్తరానికైనా జవాబు వ్రాస్తావని తలుస్తాను. సంక్రాంతి పండుగకు మేము మీ తావుకి రావలయుననుకంటున్నాము. కావున మీరు తగు జాగ్రత్తలు తీసుకొనగలరు.

పెద్దన్నయ్య ఆరోగ్యం ఎలా వున్నది : మొన్ననాడు నిద్రలో అన్నయ్య గురించి కలువరించానుట. దాంతో వారు యిప్పటికీ నన్ను గే? చేస్తూనే వున్నారు. అన్నయ్య నెప్పుడు చూస్తానా అని తొందరగా వుంది. ఆ వచ్చే సంక్రాంతి త్వరగా రాకూడదూ : చిన్నోదిన సంగతులేమిటి : అవిడ ఆరోగ్యం జాగ్రత్త అని చెప్పవలెను. రాజన్నయ్యకి మంచి చెడూ తెలియవు.

చిరంజీవి బాస్కరం యిప్పుడిప్పుడే అల్లరి చేస్తున్నాడు. తాత, అక్క అంటున్నాడు. వాడిని అన్నయ్యలకు చూపించాలని తొందరగా ఉన్నది. బాబు చదువెలా ఉన్నది. వాడి పరీక్షల్లో పాసైతే బహుమానం యిస్తానని చెప్పవలెను. యింతే సంగతులు—

రాధమ్మ లక్ష్మితో అన్నది—

“ఈ ఉత్తరం చదువు. సావిత్రి మనసెంత మంచిదో తెలుస్తుంది. నిజం లక్ష్మి - మగపిల్లల కంటే అడపిల్లలకే మమకారం ఎక్కువ.”

“అవుతే - సంక్రాంతికి అవిడగారి అల్లరి ఒక ప్రత్యేకతన్నమాట” అన్నది లక్ష్మి చిన్నగాళ్ళనవ్వుతో.

రాధమ్మ కూడా నవ్వేసింది.

“నువ్వు చూస్తావ్ గా—వనపిట్ట గా ఇరవైనాలుగంటలా బబుర్లు. ఆమె చేసిన వంకాయ కూర మొదలుకొని, నల్లాయన చేయించిన నెక్లెసు వరకూ చెప్పిందే చెపుతుంది. పసిపిల్లలా నన్నొదిలి పిరిమైనా ఉండలేదు. సావిత్రీ కాదు, మొన్న మొన్నటివరకూ రాజా అంతే—”

రాజా విషయం ఎచ్చేసరికి, క్షణం క్రితం లక్ష్మీకున్న ఉత్సాహం చప్పున చల్లారిపోయింది. ఇది గమనించి రాధమ్మ నొచ్చుకుంది.

ఆరోజు రాత్రు ఎనిమిది గంటలకుగాని రాజా యింటికి రాలేదు. బైట నైకిలు దిగి “అమ్మాజీ” అని పిలిచేడు. ఆ పిలుపుతో గుమ్మం వంకూ వెళ్ళిన రాధమ్మ మళ్ళా వెంటనే వెనక్కు తిరిగి గదిగదా తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఇది గమనించేడు రాఘవరావు. ఇప్పటివరకూ రాధమ్మ తనకి బోధించిన తమ్ముని వైనం జ్ఞాపకాని కొచ్చింది. కళ్ళ తోడు తీసి మొహాన్న యింత కోవం పులుంకుని గుమ్మంవైపు చూసేడు. నైకిలు గోడ కావిస్తూ అన్నయ్య నుద్దేశించి -

“అమ్మాజీ ఏది?” అని అడిగేడు.

“చాలా పెందరాళే వచ్చావోయ్” — దెప్పి పొడిచేడు రాఘవ రావు.

“యివ్వాలి ఆఫీసువని హడావిడిగా ఉంది. అమ్మాజీ ఎక్కడ?”

“నాకు తెలీ కడుగుతాను. అంతెక్కువ పని ఏర్పించేవిచ్చా మీ ఆఫీసులో?”

“లాస్ట్ వీక్ కదూ! స్టేటుమెంట్సు డ్రాఫ్ట్ చెయ్యాల్సి వచ్చింది.”

తమ్ముడు చెప్పేదాంట్లో నిజం లేకపోలేదని సమాధాన పడ్డాడు. రాఘవరావు.

“అయినా నీ పద్ధతేం బాగోలేదురా అబ్బీ!” అన్నాడు నిష్కారంగా.

తేలిగ్గా నవ్వినిట్టు మొహంలో మార్పు తెచ్చుకున్నాడు రాజా.

“నర్లే. ముందు భోజనం చెయ్యి. యిదిగో రాజు వచ్చాడోయ్!” అనేకాడు యదాలావంగా. తర్వాతగాని గుర్తుకురాలేదు. యింట్లో ఆడవాళ్ళు రాజుపైన సాగించబోయే దండయాత్ర. వెంటనే మాట మార్చి— “మీ వదిన నీ మీద కారాలూ, మిరియాలూ నూరుతోంది.”

“ఎందుకనిట?”

“ఏమో. ఆవిడే అడుగు” ఆ విషయంలో తనకేమీ సంబంధం లేనట్టు మళ్ళా కళ్ళజోడు పెట్టేసుకుని నీరియస్గా పేపరు చదివేస్తున్నాడు రాఘవరావు.

మానులా నుంచుండిపోయాడు రాజు. తలుపువాటుగా నిలబడ్డ లక్ష్మి తన కంట పడ్డది.

“అమ్మజీ !” మళ్ళా పిలిచేడు.

“ఏమిటా గావు కేకలూ? వింటూన్నవాళ్ళకి చెప్పడొచ్చిం దనుకున్నావా ?” కోపంగానే అనేసింది రాధమ్మ గదినుంచి బయటికొస్తూ.

రాజు కిది కొత్తనిపించింది.

“మరేంలేదు. నాకు ప్రమోష నొచ్చింది” అనేకాడు గభాబున.

పేపరు చదువుతూన్న అన్నయ్యా, తలుపువాటున నిలబడ్డ లక్ష్మి, రాధమ్మ, బాబూ అందరి మొహాల్లోనూ ఆనందం మెరిసింది.

“నే నీ శుభవార్త చెప్పడానికొస్తే మీరేమో....” చిన్నబుచ్చుకుంటో అన్నాడు రాజు.

“అబ్బే ! అదేం కాదురా ! మీ వదినకి....” అన్నయ్యోదో సర్ది చెప్పబోయాడు గాని అంతలోనే రాధమ్మ అతని మాట కడ్డుపడింది.

నే నొకటి చెప్తాను విను రాజు ! నీకు ప్రమోష నొచ్చిందంటే మా అందరికీ సంతోషమే గాని మువ్వ ఈ యింటి విషయాలు పట్టించుకోదం లేదంటే బాధగా ఉంది. ఆలోచించే జ్ఞానం నీకుంది. మాతో

చెప్పించుకోడం ఏమంత మంచిదికాదు. తర్వాత నీ యిష్టం... అన్నట్లు ఈ కుభ సమయంలో మీ ఆవిడికి ఒక మంచి బహుమానం ఆ పిల్ల కిష్టమైనది యివ్వు. లేమా-సువ్వు పైకమిస్తే మీ అన్నగారితో చెప్పి నేనే ఏవోటికీ కొనిస్తాను. అర్థమయ్యిందా. సరే....ముందు స్నానం చెయ్యి. వెళ్ళు" అన్నది రాధమ్మ.

అతను వెళ్ళిన తర్వాత భర్త నుద్దేశించి అన్నది.

"చూసేరా! అతని ప్రమోషను విషయం నాతో చెప్పడానికెంత యిష్టమేదో!"

"అవునవును. నీ సమయస్ఫూర్తికి మెచ్చుకోవచ్చు.వాడికి రెండు వడ్డించనూ ఇడ్డించావా, లక్ష్మీకావలసిన బహుమానమూ ఏర్పాటు చేశావు. అలా వుండాలి దక్షతంటే" భార్య తెలివికి మురిసిపోయేది రాఘవరావు.

భోజనాలు ముగిశాయి.

అప్పటిగ్గాని రాజు అసలు సంగతి చెప్పలేదు —

"పుట్టి పెరిగిన ఊరునీ, మిమ్మల్ని వదిలి దూరంగా వెళ్ళాలంటే నాకు దిగులుగా వుంది అమ్మాజీ!"

రాధమ్మ ఉలిక్కిపడ్డది.

"ఏమిటా! నువ్వన్నది!" రాఘవరావు ఖంగారుగా అడిగేడు.

"ప్రమోషన్ తోబాటు బదిలీ గూడా వచ్చింది. రాజమండ్రి వేళారు" రాజు దిగులుగా చెప్పేడు.

ఆ రాత్రంతా అన్నదమ్ము లిద్దరూ ట్రాన్స్ ఫర్ విషయమై మాటాడుకున్నారు. రాధమ్మ వాళ్ళ నూటల్లో కలుగజేసుకోలేదు. ఆమె నొచ్చుకున్నది. ఏనాడూ లేనిది, ఈరోజు వేరింటి కాపురం గురించి లక్ష్మితో చెప్పింది. తథాస్తు దేవత లుంటారన్నది నిజమేనేమో!

రాజు వెళ్ళిపోతాడు. ఇది రాధమ్మ భరించగలదా ?

రాజు ఒక్కడే రాజమందిరి వెళ్ళాడు. ఇల్లు కుదుర్చుకున్న తర్వాత లక్ష్మిని తీసుకెడతానని చెప్పేడు. అతను వెళ్ళబోయేముందు, ఇంటి గుమ్మం దిగి రాధమ్మవైపు ఓ క్షణంపాటు చూసేడు. ఏమనుకున్నాడో ఏమో మళ్ళా వెనక్కు తిరిగొచ్చి రాధమ్మ పాదాలకు నమస్కరించేడు. కళ్ళనిండా నీళ్ళు వింపుకుని గద్దడికంగా అన్నాడు.

“నన్ను క్షమించు అమ్మాజీ !.... వెళ్ళొస్తాను”

పిచ్చి తందిరి....

అతని వినయాన్నీ, తనపట్ల అతనికి గల గౌరవభావాన్నీ తెలుచుకుంటూ, సే రాధమ్మకి ఆనందంగా వుంది.

అతనెక్కిన రైలు ఈసరికి కదిలి వుంటుందని అనుకోగానే దుఃఖిమూ పెల్లుబుకుతోంది.

మమకారం పెంచుకోకూడదు. కూడదు. అన్నింటికీ అతీతంగా బ్రతికాలి. చిత్రిమైన తన ఈ నిశ్చయానికి వెంటనే సిగ్గుపడింది. కళ్ళు తుడుచుకుని లక్ష్మివైపు చూచింది. ఆ పిల్ల కిటికీదగ్గర కూర్చుని వేప చెట్టు వేపు చూస్తోంది. రేపు ఈ లక్ష్మిని తీసుకుపోతాడు రాజు. సావిత్రి రెండేళ్ళ క్రితమే వెళ్ళిపోయింది. యిక మిగిలేది—తనూ, బాబూ, వారు. బాబు కాలేజీకి, వారు ఆఫీసుకి వెళ్ళాలి. యింత యింతలోనూ బిక్కు బిక్కు మంటూ ఒకరైళ్ళ సాయంత్రం వరకూ గడపాలంటే తనపాలిటి శిక్ష !

రాజుని రైలెక్కించి వా రొచ్చారు కాబోలు. పీడిలో ఎవర్తోనో బిగ్గరిగా మాట్లాడుతున్నారు. వెంటనే రాధమ్మ వీధిగుమ్మం వద్దరకొచ్చి నిలబడ్డిది. రాఘవరావు ఇంట్లోకొస్తో అన్నాడు—

“రాజు నా చెమ్మడు. లక్షకీ కోటికీ అలాటివాడు ఒక్కడుం

టాడు. యిదేమైనా గ్రహించావా నువ్వు. పైగా - వాడిగురించి నాకు ఫిర్యాదులు చేశావు. నాచేతగూడా వాడిని మాటనిపించావ్" రాఘవరావు ధోరణికి రాధమ్మ ఆశ్చర్యపోయింది.

"ఏమైందిప్పుడు?" కుతూహలంతో అడిగింది.

"స్టేషన్లో రైల్వెక్కబోయేముందు అడిగేడు— 'వదినకి నామీద కోప మెందుకొచ్చిందీ' అని. నేను అన్ని విషయాలు చెప్పేను. వాడు బాధపడిపోతూ లేని నవ్వు మొహాన్న అంటించుకుని చెప్పేడు— ఈ ఏడాదిపాటూ యింట్లో దబ్బివ్వకపోవాలికి కారణమేమిటో తెలుసా?"

"....."

"వాడికొచ్చే జీతాన్ని బేంక్లో దాస్తున్నట్ట."

"దాచడమా?" మరింత ఆశ్చర్యపోయింది రాధమ్మ.

"అ.... అక్షాలా దాచడమే. వెయ్యి రూపాయలు పోగుచేశాడు. శెట్టి అప్పు నెల రోజుల్లో పైసలు చేస్తానన్నాడు. ఇప్పుడైనా వాడి బుద్ధి అర్థమయ్యిందా రాధా? వాడినా మనం అనుమానించడం?"

"మరి....మరీ విషయం మనతో చెప్పాడుగాదే యిన్నాళ్ళూ."

"చెబుతే — ఆ డబ్బుని మనం వాటికనీ, వీటికనీ, ముచ్చట్లూ, మురిపాలకనీ తగలేస్తామని వాడి భయంబ. అంచేతే చివరికి లక్ష్మికి కూడా ఈ రహస్యం చెప్పలేదుట. యిక వెళ్ళు. తీరుబడిగా కూర్చుని వాడిని అవమానించినందుకు విచారించు. వెళ్ళు" రాఘవరావు విసురుగా తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

యిదంతా వింటూన్న లక్ష్మి కళ్ళింతవి చేసుకుని రాధమ్మవైపు చూచింది.

"అక్కా!" అన్నది బాధగా.

రాధమ్మ కొంగుతో కళ్ళొత్తుకున్నది.

“నేను....నేను చాలా మూర్ఖురాలిని అక్కా ! వారిని అపార్థం చేసుకున్నాను” అన్నది లక్ష్మి పశ్చాత్తాప పడుతూ.

“యినేళ్ళు పెంచిన నేనే రాజుని అర్థంచేసుకోలేక పోయాను” రాధమ్మ పేలవంగా నవ్వేస్తూ అన్నది.

0--0

‘శ్రేయో బిలాసులు’

వారం రోజులనుంచి డైరీలో కాగితాలు ఖాళీగా వున్నాయి. రాయడానికి వార్తంటూ దొరకడంలేదు జానకిరామయ్యగార్కి. దానికి తోడు బద్దకం ఒకటి జతయ్యింది.

వెనుక పేజీలు తిప్పకం మొదలుపెట్టారు.

‘ఈ రోజు అసలేం తోచడంలేదు. పిల్లల ఆరోగ్యం ఎలావుందో ఏమో. బొత్తిగా ఉత్తరాలు రావడమే మానుకున్నారు. రేపు నాలుగు చివాట్లు పెడుతూ ఉత్తరాలు రాయాలని వుంది’

మరికొన్ని పేజీలవెనక—

‘పొద్దుటనుండి జోరున వర్షం. ఇంట్లోకాలు బయట పెట్టలేదు. అంతా వెలితిగా వుంది. ఇంకా ఎన్నాళ్ళు ఈ బ్రతుకు వెలిగించాలో ఏమో !’

‘పెద్దబ్బాయి ఉత్తరం రాశాడు. ప్రమోషన్ ఎక్స్‌క్లెవ్ చేస్తూన్నట్ట. వాడికేం—రాజాలాటి మనిషి. అదృష్టవంతుడు. వాడి భవిష్యత్తుమీద నాకు మంచి నమ్మకంవుంది. పోతే—నా దిగులంతా చిన్నాడిమీదనే’

‘కోడలికి సుస్తీగా వుందని రాకాడు చిన్నాడు. వస్తుథా ఆ పిల్ల అనారోగ్యపిల్ల. సరైనమందులు వాడుతున్నాడో లేదో. అయినా వాడు ఆ ఉద్యోగం చెయ్యకపోతే కలిగే నష్టమేమిటో నా కర్తంకావటం లేదు’

చాలా పేజీలు తిప్పారు. ఏ పేజీలోనూ ప్రత్యేకత కనుపించడం లేదు. బ్రతుకంతా చప్పగా, చేదుగా వున్నట్టుంది. ఎందుకనోమరి—

ఒక్కోసారి జానకి మయ్యగారి ఆనందానికి అవదులుండవు. జీవితంలో తీపిదనమంతా తన ఒక్కడి సొత్తని మురిసిపోతారు. అప్పుడనుకుంటూ రాయన—

‘మరో పాతికేళ్ళు బ్రతికితే ఎంత బావుండును’

గోడగడియారం నాలుగుసార్లు మూలిగింది.

కాలానికి కళ్ళెంలేదుట. తన పరిచయస్థుల్లో ఎవరో అంటూండే వారు. ఎవర్నాడు ? ఎవళ్ళో, జ్ఞాపకానికి రావడంలేదు. ఎవరైనా—ఆ మాటన్నవాడు యోగ్యుడేను. చాలా బాగా చెప్పాడు. ఇలా ఒక్కోగంటా ఖర్చైపోతే చివరికి—ఛా.... ఇవ్వాలేమిటి ఆరోచనలు ? చేతనిండా పని లేకపోతే యింతేమరి.

తను సర్వీస్లో వుండగా ప్రతివాడూ అనేవాడు ‘అనెస్టు ఆఫీ సర’ని. సర్కిగా వేళకి ఆఫీసుకి వెళ్ళేవాడు. బాగా రాత్రివడిన తర్వాతగాని యింటికి వచ్చేవాడుకాదు. ఆఫీసుపనితప్ప. అప్పట్లో మరో వ్యాపక మంటూ వుండేదికాదు.

బాగా జ్ఞాపకం - ఆఫీసులో సుందరమనే ‘నైన్’ ఉండేవాడు. కుర్రాడు. కొత్తగా వెళ్ళింది. త్వరగా యింటికి చేరుకోవాలని ఉండేది. కాని - సాక్షాత్తుతను ఫైళ్ళు ముందేసుకు కూర్చుంటే, ఆఫీ సరునాదిని ఎలా వెళ్ళగలడు. వెళ్ళాలనివుండి, వెళ్ళాలని అడగలేక

దిగాలువడిపోయి పనిచేస్తుండేవాడు. 'ఈ పీఠ ఎప్పుడు విరగడౌతుందిరా భగవంతుడా ?' అని అతను చూస్తూనే ఉంటాడు. పాపం—

మరో విషయం ... చాలామంది గుమాస్తాలు, తోటి ఆఫీసుల్లో గూడాను, తనని చండళాననుడిని అనుకునేవారు. నిజమే మరి—డ్యూటీ పట్టనే జాతివారి ప్రముఖులు, సోమరితనం చూరంగా వుండుకోమని ప్రతి వాడికీ చెప్పేవారు. పనిచెయ్యనివాడి ప్రాణాంతోడి, మంచిదారిలో పెట్టడానికి సర్వవిధాలా ప్రయత్నించేవారు. అవకతవక వేషాలువేస్తే తగిన శిక్ష విధించేవారు. అలాంటప్పుడు తను చండళాననుకు కావడంలో ఆశ్చర్యంలేదు.

కాని తన మనసుని తెలుసుకోడానికి 'ఏ పూనా' ప్రయత్నించలేదు.

ఈ తత్వం బాగా అలవాటైపోయింది. స్క్రిప్ట్ ఆఫీసరంటే యమధర్మరాజుకి ఏజంటులా చూస్తుంటారు. యిన్ని స్కేండ్లన్న వాడినెత్తిన రుద్దుతారు.

తన యిన్నేళ్ళ సర్వీసులోనూ - ఆ ఒక్క ఏకొంటెంటే తనకు నచ్చాడు. అప్పునూ - అతనిప్పుడు ఏక్కడున్నాడు. యెంతమంది పిల్లలో, ప్రయోజకులై య్యారో లేవో - పాపం - ఇంకా నాల్గంటలూ ఆఫీసుపనిలోనే మునిగి ఉండేవాడు. ఒక్కోసారి భోజనానిక్కూడా వెళ్ళేవాడుకాదు. అప్పుడు తనకి జాలివేసేది. తను వెళ్ళమని చెప్పేగాని యింటికి వెళ్ళేవాడుకాదు.

అదీ అలాఉండాలి. ఉద్యోగస్తుడైనతర్వాత డ్యూటీకంటే మించింది మరొకటిలేదనేవాడే పైచెస్తాడు. దొంగలెప్పుడూ దొంగలగానే సీరపడిపోతారు.

దొంగలంటే గుర్తుకొచ్చింది. పశ్చిమాధిం తన తోటి ఉద్యోగేగా,

ఏమయ్యిందతనికి. అతనిముందు అతన్ని అందరూ పొగిడిపారేసేవాళ్లు. వెనకమాటున బూతులు తిట్టేవారు. విశ్వనాథం వస్తుతా అమాయకు డేమో, వాళ్ళమాటలన్ని నమ్మాడు. నిజంకాదోలని వుబ్బిపోయాడు. వాళ్ళంతా వట్టి గొంగలు, చాతకాని వెధవలూ అని తెలుసుకోలేక పోయాడు. ఫలితం అనుభవించాడు.

అందుకనే 'పనిదొంగల్ని' ఎప్పుడూ నమ్మకూడదు. మాటలు చెప్పుకు బ్రతికేవాళ్ళకి వాత పెడుతూనేవుండాలి. అప్పటిగ్గాని బుద్ధిరాదు వెధవలకి.

అయినా యిప్పుడీ విషయాలన్నీ ఎందుకసలు ?

గతించింది గుర్తు చేసుకుంటూంటే చాలా బాధగానూ, హాయి గానూ, చేమగానూ, తీపిగానూ.....

"ఇదిగో నిన్నే ! కాస్త కాఫీ తగలెద్దూ. తలనొప్పితో చస్తున్నాను."

ఈ యింటావిడ వట్టి బద్దకంమనిషి. అవతల మగాడికి ఎప్పుడు వీదికావలసి వుంటుందోనన్న జ్ఞానంకూడా లేదు. ఏదైనా, చెప్తేనేగాని, అదీ కాస్త ఆలస్యంగాగాని చెయ్యడం చాతకాదు. అబ్బబ్బ....ఇలాంటి మనిషితో యిన్నేళ్ళకాపురం ఎలా....

"సిన్నే....చెవిటిమాలోకం....పిలిస్తే పలకవుగదా.... కాఫీ...."

"ఇదిగో తాతయ్యా !" సుగుణ క్యా తెచ్చింది.

"నువ్వు బళ్ళోకి వెళ్ళలేదుటే సుగుణా...."

"లేదు తాతయ్యా."

"ఎందుకనిట ?"

"నేనే వుండిపోమ్మని చెప్పాను. ఈ లంకంత యింట్లో ఒక్కదాన్నీ వుండలేక, ఏదోపసిపిల్లతో కబుర్లయినా చెప్పుకుందామని నేనే వెళ్ళొద్దన్నాను" అన్నారావిడ.

“చాల్లే నిర్వాహకం. సంతోషించాలి. ఎందుకోనమేనా అది తల్లి తండ్రుల్ని వదిలి యంతమారం వచ్చింది?”

“మీది మరీ విద్వారం !”

“లేకపోతే ఏమిటిది ? నాలుగుముక్కలు వంటపడతాయి గవాని వాడు దీన్నిక్కడికి పంపిస్తే, చదువుకి ఎగనామం పెట్టమని నువ్వూ సలహాలిస్తావు ? చిన్నపిల్లలకి చెప్పే బుద్ధులవేనా ?” జానకిరామయ్య గారు విసుక్కున్నారు.

“పోనిద్దురూ.. ఇది యిప్పట్నుంచే చదివి ఏమిఉద్దరించాలి గనుక ? ఏదేళ్ళయినా నిండలేదాయె..”

“అ.... నువ్వు చెప్పటానికేమిలే మహావాగావెప్తావు. నీ అబ్బు తీసుకునేగా చిన్నాడు ఎప్పుడు ఎందుకూ పనికిరాని గుమాస్తాగిరికి నోచుకున్నాడు. సుగుణమ్మతల్లి ! చాని మాటలువిని చదువునూనుకోకేం? రోజూ బడికివెళ్ళాలి. పాఠాలు నేర్చుకోవాలి. మీ నన్న నిన్నమాసి ముడిసిపోవాలి. తెలిసిందా ?”

“మరినువ్వో తాతయ్యా..”

“నా ఆల్లిగాదె.... నా మాట మించిపోయిన్నానా కిన్నతిల్లి.... చూడవేమీయి.... నా ఆల్లికి నేనంటే ఎంత ప్రాణమో..” సుగుణ అలని లాలనగా నిమురుతూ భార్యవైపు గిర్వంగా చూశారాయన.

బడికి వెళ్ళలేదని సుగుణని మందలించామని, ఆ పిల్లతో కలుగొడటం మొదలుపెట్టారు జానకిరామయ్య. ఇది చూస్తూ నిలబడ్డి ఇంటా విడ వచ్చేనవ్వుని ఆసుకుంటూ అన్నారు -

“అవతలి కాఫీ చల్లారీపోయింది. ముందు కాఫీతాగి ఆనా మనవ రాలితో ముచ్చటాడండి”

1)

“అవునవును. కాఫీ తెచ్చావుగదా... మరి నువ్వు తాగావా చిట్టి!”
అని మనవరాలిని అడిగారు.

“ఓ....నాన్నమ్మ నా కెప్పుడో యిచ్చింది”

చిన్నపిల్లలు కాఫీ తాగరాదనే ఆరోగ్యసూక్తిని అప్పటిగ్గాని ఆయనకు గుర్తురాలేదు.

“నీకు నాన్నమ్మ కాఫీ యిచ్చిందా.... ఇదిగో వింటున్నావా ? పసి పిల్లకి కాఫీ యిస్తావా.... నీ కేమైనా మతివుందా ? అసలు చూస్తూవుంటే నువ్వు పిల్లల్ని చెరవడానికే వుద్ధరించినట్టు కనుపిస్తున్నావే ? నీకు బుద్ధి అనేది వుందా? అలా రాయిలా నిలబడకపోతే సమాధానం చెప్పరాదూ!”

“కాఫీ యిచ్చినంత మాత్రాన....”

“ఇంకా అట్టే మాటాడకు. కాఫీ యిస్తుందట కాఫీ .. ముచ్చటయితే మొన్న హార్లిక్కు తీసుకొచ్చాను. అది యివ్వగూడదూ.... పునిషికి ఒక సారి చెప్తే అర్థంచేసుకునే జ్ఞానం వుందాలి.... ఇదిగో చిట్టి ! నువ్వే వుదూ కాఫీ తాగకు. అది నీ ఆరోగ్యాన్ని పాడుచేస్తుందమ్మా !”

“నువ్వు తాగుతున్నావుగా తాతయ్యా.... మరి నీ ఆరోగ్యం పాడవుదూ....”

తాతయ్య తత్తరపాటు చెందారు. నానమ్మ నవ్వారు. అవిడ నువ్వు చూస్తుంటే ఆయనకు తల కొట్టినంత వనయింది. ‘అసీ భద్రవా !’ అని లోలోన అనుకుని, తనని సమర్థించుకుంటూ ఓ కుంటి సమాధానం చెప్పారు.

“మేము, పెద్దాళ్ళంగదా.... కాఫీ తాగుతే మా ఆరోగ్యం పాడవుదు. నువ్వు చిన్నపిల్లని కాబట్టి నువ్వుతాగుతే ఆరోగ్యం పాడవుతుంది”

“అచ్చం తండ్రిపోలికలు. పెద్దాడుమాత్రం యింతే గమటండి!”

“అవునేవ్.... ఇలాంటి చిక్కునాళ్ళు రడగటంలో వాడు గజ

మించి ప్రతి చిన్నవిషయాన్నీ అంత శ్రద్ధ చూపించి అడిగేవాడు కాబట్టి వాడిప్పుడు యింత హోదాలో వున్నాడు" పెద్దకొడుకు గుర్తుకు రాగానే చాలా విషయాలు కదిలాయి.

"నీకు గుర్తుందో లేదోగని, వెధవాయి నన్ను వో క్షమైనా విడిచిపెట్టి వుండేవాడుకాదు. పైగా అఫీసునుంచి యింటికిరాగానే వాడితో నాకు చక్కటి కాలక్షేపం గూడదు. ఏం ఉద్యోగాలో ఏమో....విసరి పారేసినట్టు మనకి దూరంగా అడవిలో వుంటున్నాడు. చూశావ్ ఉద్యోగాల్లోవున్న గమ్మత్తే యింత. పెంట్రీర్ ఎత్సెట్ సూపర్నెంటెనంత మాత్రం, తల్లిచంక్రింగ దగ్గరుండాలని ఎక్కడుంది. ఉద్యోగ ధర్మానికి యీ అనుబంధాలు అడ్డురాకూడదు. అన్నీ మరిచిపోవాలి. అందర్నీ వదులుకోవాలి....అయినా మనపిచ్చిగానీ, వాడికేం తక్కువ ; మంచి హోదా, చేతినిండా రబ్బు, ప్రాణంలాంటి భార్య, కత్నాల్లాటి పిల్లలు.... అవునూ.... శేష యింకా యింటికి రాలేదేమిటి ?"

చిరంజీవి శేష విషయం గుర్తుకురాగానే పొద్దున్నుంచి జ్ఞాపకానికి రాకుండా దూరంగా తిరుగుతున్న ఓ అతి ప్రమాదమైన సంగతి దానంతటదే గుర్తుకొచ్చింది.

"వాడు....వాడేం చేశాడో తెలుసా ; ప్రేరేపకులాడు వెధవాయ్!"

"ఏం చేశాడండీ"

ఆయన చివారునరేచి నిలబడ్డాడు. 'అది' తలుపుకుంటూంటే కోపం వస్తోంది మరి.

"ఏం చేశాడా ; చేస్తాడు. వాడిష్టం వచ్చింది భయం-భక్తి లేకుండా చేస్తాడు. ఇదంతా వీ భోసా చూచుకునే చేస్తున్నాడు. నీ గరాబంవల్లనే వాడు భ్రష్టుడవటానికి సిద్ధపడుతున్నాడు. ఈ సంగతి వాళ్ళ నాన్నకి తెలుస్తే యింతేమైనా వుందా ; 'తాతనై వుండి వాడు చెడిపోయంటే

చూస్తూ పూరుకుంటావా నన్నా !' అని నా ముఖముందే నాలుగూ కడిగేస్తాడు"

"ఇంతకీ ఏంచేశాడో చెప్పరేం ఖర్మ !"

"మరిటావాడు నీ ముద్దుల మనవడు, పెద్దాడి కొడుకువుండువాడొచ్చే వేళయిందిగా వాడి నోటితోనే చెప్పిస్తాను. చదువుకుని బాగుపడరా బాబూ అని చెప్పి వాడిని కాలేజీకి పంపుతే వాడు చేసేవని యిదా !"

"ఎందుకలా వాడిమీద మంకిపడిపోతాను. అనరే కుర్రకుంక. నిండా పదిహేనేళ్ళయ్యి"

"వప్పుకుంటావ్ గదాఆ కుర్రకుంకటా. సాజెత్తూ వాడి మాష్టరుముందే సిగరెట్టు కాలిపారేశాట్ట"

"ఆ"

"మరేవిటనుకున్నావ్. ఇవ్వాలి సిగరెట్టు కాలాడు. రేపేమో రేపునాకీ సంగతి ఉదయమే గుర్తుకొచ్చివుంటే అప్పుడే వాడి చర్మం వల్చేసివుందును. ఏమిటనుకుంటున్నాడో ఏనివో. తాతయ్యేగదాఆ పూర్వ నన్ను నెత్తిమీద పెట్టుకుంటాడు గదా అని ధీమా : చూపిస్తా నా తాతా !"

"దొల్లెద్దురూవసివాడు ఏదో తెలిక"

"అవునేవసివాడు. ఇలా అనే చిన్నవాడిని చెడిపేశావ్. వెధవ గుమాస్తాగిరిలో సతమత మవుతున్నాడు"

"మా ఒకిముందు చిన్నాడిమీద అలా నోరు చేసుకుంటా రెండు కసలు : వాడికేం : పదిమందిలోనూ 'భేష్' అనిపించుకుంటున్నాడు. మొన్న వాడు రాసిన కథకి ప్రైజ్ కూడా వచ్చిందని"

"విన్నాం. విని ఏం చెయ్యమంటావ్ : ఎగ్గి గంతులెయ్య

మంటావా : సిగ్గులేదూ? వాడిని వెనకేసుకు వస్తున్నావ్. పెద్దాడికి, చిన్నాడికి భేదం తెలీదంటేదు నీకు : వాడేమో నూపరించెందెంటా : వీడు కానీకి పనికిరాని గుమాస్తానా : ఎవర్ని చూసి సంతోషించమంటావ్?"

"ఎవరదృష్టంకొద్దీ వాళ్ళు పైకొస్తారు."

"గాడిద గుడ్డేం కాదూ. అదృష్టమట, అదృష్టం : వల్లకాడు : కృషే, కృషి. కృషి కావాలి. అంతేగాని జాలాయి. వెధవలా తల్లిదండ్రుల్ని ఎదిరించి తిరిగేవాడు బాగుపడతా డనుకున్నావా : ఇప్పుడు కాదు, రేపు నాలుగురు పిల్లలు పుట్టిన తర్వాత తెలుస్తుంది వాడి అవస్థ. పెద్దాడి సంగతంటావ్ - దేవుడు కనికరించి ఇప్పటికి ఇద్దర్ని ప్రసాదించాడు. పదిమంది కలిగినా, వాళ్ళందరికీ రాజదోగాలు అమర్చగలడు"

"దేవుకి దయవల్ల ఇప్పుడు మరకున్నదే చాలు. నిశ్చింతగా నాలుగు తరాలు గడవటానికి. చిన్నాడు మాత్రం యిబ్బంది పడాలని ఎక్కడుంది : వాడి వాటా వాడి కిచ్చేస్తామా, వాడూ అనుభవించగలడు అన్ని దోగాలూను"

"అంటే నీ ఉద్దేశ్యం : ఇప్పుడు అస్తి పంపకం జరగాలంటావా? అది నా బొందిలో ప్రాణం ఉండగా జరగదు."

"మన అబ్బాయిలకి అభిమానం ఉంది."

"అందుకని ఇప్పుడేమంటావ్ ?"

ఆవిడ ఏమీ అనలేదు. సుగుణను తీసుకుని వంట గదిలోకి వెళ్ళింది.

ఇలాంటి గలాటాలు ఆ యింట్లో గత ఏదెనిమిది సంవత్సరాల నుండి అలవాటేను. వాటికో కారణమంటూ ఉండక్కర్లేదు. ఆ మాత్రం లేకపోతే - యీ చివరి రోజులు ఏం సందడిగా గడుస్తాయి : అదీ గమనించాలి మరి.

జానకిరామయ్యగారు శేష విషయం పూర్తిగా మరిచిపోయారు. చిన్నవాడి గురించి ఆలోచించడం మొదలుపెట్టారు. లేచి విచారించినవారు మళ్ళీ వడక కుర్చీలో నడుం వాల్చారు.

పక్కనున్న కాఫీ పూర్తిగా చల్లారిపోయి వదిలిముషాలయ్యింది. సరిగ్గా అయిదు గంటలకి గుమ్మం బయట సైకిలు బెల్లు వినిపించింది. బెల్లు వినిపించగానే భార్య నుద్దేశించి అన్నారు గట్టిగా—

“శేష వచ్చేదేవ్....”

శేష లోపలికి వస్తూనే అన్నాడు.

“తాతయ్య, ఇవ్వాలి నీకో గుడ్ న్యూస్ చెప్తాను. చెప్పనా ?”

“ఏమిటో అది ?”

“చెప్తే ఏమిస్తావ్ ?”

“చెప్పరా భదవా ! చెప్పిన తర్వాత నీ ప్రెజంటేషన్ ఆలోచిస్తాను”

“వీడు మరీను. పెద్దాది మల్లే ప్రతి విషయానికి ‘నస్సెన్స్’ తగిలిస్తాడు.” ఆ సమయానికి ఇంటావిడ గూడా అక్కడికి వచ్చాడు.

“శంకరం బాబాయ్ ఉత్తరం రాశాడు”

“ఉహ్....లాస్తే....”

“అందరూ వినండహో....అతి త్వరలో నాకూ,చి.సో. చెల్లాయి సుగుణకీ ఒక చక్కటి తమ్ముడు పుట్టబోతున్నాడు”

ఆ వార్త వినగానే మనవర్ని కాపులించుకుంది ఇంటావిడ. వాడి తల విమురుతూ అన్నారు:

“నా బాబే....ఎంత మంచివార్త చెప్పావురా నాయనా !”

“నరేయ్....నరేయ్....ఆ ఉత్తరాన్ని యిలా ఇవ్వరా....” కుర్చీలోంచి ఒక్కసారిగా లేచి విచారించి తడబడుతూ, ఆ ఉత్తరాన్ని అడిగారు

జానకిరామయ్య కళ్ళజోడు సర్దుకుంటూనే శేషు యిచ్చిన ఉత్తరాన్ని పూర్తిగా చదివారు. ఇంటావిడ కోరికమీద బిగ్గరగా చదవాలని వచ్చింది.

“చిరంజీవి శేషుకి, మీ బాబాయి ఆశీర్వాదించి వ్రాయించది. మీ పిన్నికి వారం రోజులనుండి వంట్లో బావుండుటలేదని, మొన్న హాస్పిటల్ కు తీసుకువెళ్ళాను. అక్కడ డాక్టర్లు మీ పిన్నిని పరీక్షించారు. త్వరలో నీహానీ చెల్లాయికి ఒక చక్కటి తమ్ముడు పుట్టబోతున్నాడని చెప్పారు. అన్నయ్యక్కడా యివ్వేళనే ఉత్తరం రాస్తున్నాను. ఈ విషయం తాతకి, నాన్నమ్మకి నువ్వే చెప్పు కానీ. ఒక షరతు.... పాళ్ళు నీకేదైనా పెరిజెంట్ యిచ్చేంతవరకూ ఈ విషయం చెప్పకు. తాతయ్యకి, నాన్నమ్మకి నా వందనా లందజేయి, చెల్లాయికి నా ముద్దులని చెప్పు. దాగా చదువుతున్నా వనుకుంటాను. ఉత్తరాలు రాస్తూండు”

ఉత్తరం చదివి, దాన్ని జేబులో పెట్టుకుని శేషురో అన్నాడు.

“నీ కొక్కడికి ఉత్తరం రాయడంలో వాడి ఉద్దేశ్యమేమిటో?”

“మా బాబాయి సంగతి మీ తెవరికి తెలీదసలు. మనమంటే ప్రాణం. ప్రతీ సంగతీ ముందుగా మనకు తెలియాలిందే!”

“సంతోషించాలే.... ఎలాగైతేనేం మంచి బాబాయి నీ కొక్కడికే దొరికాడు. ఆ.... ఇదిగో ముందు ఆ విషయం ఆలోచించు”

ఆ విషయమేవో తనకి గుర్తు రావడానికి ఓ క్షణం వట్టింది. ఆ క్షణం తర్వాత అన్నారు బాబోయ్.

“అసలే ఆ పిల్లకి అనారోగ్యం. వాళ్ళ పుట్టింటి మాటంవావా? వట్టి పల్లెటూరి మారోకం. అంచేత ఆ అమ్మాయిని మనింటికే తీసుకొద్దాం. ఇక్కడ మంచి డాక్టర్లున్నారు. ఈ విషయమే రేపు వాడికి రాస్తాను. ఏమిటో దేవుడి కిన్నాళ్ళకి వాడిమీద దయ కలిగింది. ఓ నలుసు నిస్తున్నాడు. అదే వాలు. యిదిగో నే చెప్పే దేమైనా విని పించుకుంటున్నావా?”

“నన్నలా విసిగించకపోతే, మీరు చెప్పేదేదో చెప్పరాదుటండి. నేనూ వాడి విషయమే ఆలోచిస్తున్నాను”

“అదే....ఆ పిల్ల నిక్కడికి తెస్తామనుకో. అంతవరకూ బాగానే ఉంది. కాని — వాడు హోటల్లో చెయ్యి కడుక్కోవలసి వస్తుందిగదా. పైగా — ఈ హోటలు థోజనం వాడి శరీర తత్త్వానికి సుతరామూ పడదాయె బర్మ.”

“సెలవుపెట్టి వాడినిగూడా యిక్కడికి వచ్చేయమనండి”

ఆయన ఫక్కున నవ్వారు.

“నీ కేమైనా మతి పోయిందా ఏమిటి? ఎన్నాళ్ళని సెలవిస్తారు. అదేమైనా ఆపీసనుకున్నావా లేక ధర్మసత్ర మనుకున్నావా. అడిగినన్ని సెలవు లివ్వటానికి” ఆయనకు తన ఆపీసరుగిరీ గుర్తుకొచ్చింది. అంతలోనే కొడుకు దుస్థితి (గుమాస్తా గిరీ) మీద జాలివేసింది.

“అసలా బోడి గుమాస్తా గిరికి రాజీనామా యివ్వమని రాస్తాను. వాళ్ళిచ్చే నూతనై నేనే యిస్తాను. వాడు ఇంటిపట్టున మన కళ్ళముందుంటే అంతేచాలు. పిచ్చివెధవ — ఎంత బాధపడుతున్నాడో ఏమో.”

“అలాగే చెయ్యమనండి. పెద్దతనంలో ఉన్నామా—పాడు మనసు పిల్లలమీదికి పోతోంది.”

“అప్పు వప్పుకున్నావ్ కమా-కాని....వాడితో వచ్చిన చిక్కేవిటంటే, నామాట వినిపించుకోడు. పైగా ఉద్యోగం పురుషలక్షణ మంటారు. ఒకపని చేస్తా. వచ్చే సంత్రాంతికి నువ్వు, నీ భార్య ఇక్కడికి రావలసిందని రాస్తాను. వాడు వచ్చిన తర్వాత ఏదో విధాన వాడిని వప్పించి రాజీనామా యిప్పిద్దాం. సరేనా—”అంటూ ఆయన అప్పటికే యింటిగుమ్మం దాటారు.

“తాతోయ్, నా ప్రెజంటేషన్ మాటేం జేళావ్?” అన్నాడు చిరంజీవి శేషు.

“మీ మామ్మదగ్గర ఓ పదిరూపాయలు పుచ్చుకో....మంచిపెన్ను లేదని గోల పెడుతున్నావ్గా” అని చెప్పి గబగబా నడుచుకుంటూ వెళ్ళి పోయారు.

“ఏమిటో చిత్రమైన మనిషి. క్షణానికో విధంగా మారిపోతూంటారు” అనుకుంది ఇంటావిడ.

రోడ్డుమీదికి వచ్చిన తర్వాత శేషు సిగరెట్టు కార్చినట్టు మళ్ళీ జ్ఞాపకానికి వచ్చింది జానకిరామయ్యగారికి. నవ్వుకున్నారు.

ఇప్పుడు తనకు మనవడుపుట్టబోతున్నాడనే శుభవార్త ముఖ్యంగా సుబ్బరాజుకి చెప్పాలి. కనిపించినప్పుడల్లా అడుగుతాడు. ‘మీ రెండో వాడికి పిల్లలా ?’ అని. ఇప్పుడు గర్వంగా చెప్పాలి. ఉత్తరాన్ని అతని ముఖంమీద గిరాటు వెయ్యాలి.

సుబ్బరాజు తన శ్రీయస్సుని కోరే మనుషుల్లో ఒకడు. అతనింటాడు — “నీ కేమిటోయ్ ! రామలక్ష్మణుల్లాటి యిద్దరు కొడుకులు. ఇప్పటికీ నీ మాట జవదాటరు. రత్నాల్లాటి మనవడు. తరగని అస్తి. మనిషికి యింతకంటే కావలసిం దేమిటోయ్ !”

నిజమే. మనిషికి ఈ ఆనందంకంటే విలువైనది ఏముంది ?

లోకంలో ఎంతమంది పిల్లలులేరు. అనుక్షణమూ అన్నమీద తమ్ముడు — తమ్ముడిమీద అన్న కత్తులు నూరుకోడమే నాయె. అలాంటిది తన పిల్లలు ఎంత అన్యోన్యంగా ఉంటారని. ఇప్పటిగూడా అన్నయ్యంటే చిన్నాడికి ఎంతో భక్తి. విశ్వాసమూను. వాడికి అన్నమీదున్న గౌరవం నాన్నమీద లేదు. లేదంటే పూర్తిగా లేదనికాదు. గాని అప్పుడప్పుడూ తన మాట తెదురు చెప్పడం కద్దు—

అందునా, పెద్దవాడి తర్వాత చిన్నాడు పుట్టాడేమో....వాడిమీద 'గలాం' చూపించారు. కొద్దో గొప్పో 'అలుసుతనం' నేర్పారు. అందు చేతనే వాడు యిలా తయారయ్యింది.

వాడు శ్రద్ధగా చదివెడింటే ఈసరికి మంచి హోదాలో ఉండే వాడు.

నాటకాలూ, కథలూ మీద ఉన్న 'గురి' చదువుమీద ఉండేది కాదు. ఎంత చెప్పినా వినిపించుకునేవాడు కాదు. చదువుకునేవాడు వీటికి మారంగా ఉండాలని ఎన్నో నీతులు చెప్పినా, వినిపించుకున్నట్టే నటించి తనకు తెలియకుండానే స్టేజి ఎక్కడమో, కథలు రాయడమో చేస్తుండే వాడు. ఒకనాడు ఏమయ్యిందని—

ఏదో ఫంక్షన్ కి తనకి ఆహ్వానం వస్తే వెళ్ళారు. ఫంక్షన్ ముగిసిన తర్వాత నాటక మన్నారు. తెర ఎత్తేసరికి స్టేజీమీద శంకరం ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ఆ వేషంలో వాడెంత అందంగా ఉన్నాడని. నిజానికి ఆరోజు వాడు చాలాబాగా నటించాడు. ఎంతోమంది వాడిని ప్రశంసించారు. వస్తుడా వాడు చక్కటి నటుడాయె మరి.

గమ్మత్తేమిటంటే వాడితోపాటు తననిగూడా చాలామంది అభినందించారు. తనకు బలే సిగ్గునిపించింది గూడాను. ఆమాటకొస్తే తన సర్వీసులో గూడా యింతటి 'ప్రశంస' తనకి ఎదురుకాలేదు.

ఆ కాసేపూ తనూ కొంత ఆనందించారు కాని.. 'నాటకాల్లో దిగిపోతే వాడు చెడిపోతాడేమో' నన్న దిగులు ఓమూల మెమలుతూనే ఉంది.

కథలు రాయడంలోగూడా వాడు మంచిపేరు సంపాదించుకున్నాడు. అయితేనేం..తను అనుకున్నట్టే చివరికి వాడు బి. ఏ. తప్పడం, చదువుకి స్వస్తి పలకడమూ జరిగాయి.

ఏమైనా పెద్దవాడిముందు వీడు భ్రష్టువేను .

సుబ్బారాజు యింటికి వెళ్ళేసరికి బాగా చీకటిపడింది. గేలు తలుపు తెరుచుకుని యింటి ఆవరణలోకి అడుగు పెట్టారు. సుబ్బారాజు కోడలు కాదోలు తనని చూస్తో అన్నది.

“మావయ్య పూరు వెళ్లారండీ”

మనసు చివుక్కు మన్నది. తిరిగొచ్చేస్తూ అనుకున్నారు.

“కుభవార్త తెలియజేద్దామని వస్తే వీడు లేకపోయే. మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తాడో ఏమో.....”

ఇంటికి చేరుకున్నారు. దోజనాలు అయ్యాయి కాదోలు శేషు తన గదిలో కూర్చుని బుద్ధిగా చదువుకుంటున్నాడు. ‘వ్యాటిజ్డిస్ లైఫ్ యిప్ ఫుల్లాప్ కేర్’

జానకిరామయ్యగారు దోజనం ముగించి డైరీ రాసుకున్నారు. కాసేపు పడక కుర్చీలో నడుం వాల్చి చుట్ట కాల్చుకున్నారు.

‘శేషు సిగరెట్టు కాల్చాడు’ - మళ్ళీ శేషు చేసిన తప్పు గుర్తుకు వచ్చింది—కాని ఎప్పుడు వాడి చదువు పాడుచేయడ మెందుకని మౌనం వహించారు. ఏదో పుస్తకం తీసి చదువుకోడం ప్రారంభించారు.

గోడ గళియారం తొమ్మిది కొట్టింది.

‘వ్యాటిజ్డిస్ లైఫ్యిప్పుర్ఆప్ కేర్.’

శేషుకి నిద్ర వస్తోంది కాదోలు. పరీక్షలు ఎప్పుడోగదా — ఇప్ప ట్నుంచే యింత కష్టపడి చదవకపోతేనేం. యీ నిద్ర మేలుకుని చదువుతే ఆరోగ్యం పాడవమా.

ఈ పి. యు. సి.లో క్లాసు రాగానే ఏ ఇంజనీరింగ్ కో పంపా... అంతేగాని బి. ఏ. యి. బి. కాంలతో వనిలేదు. ఆ డిగ్రీలకి ఈ రోజుల్లో బొత్తిగా విలువలేదు.

శేషు గదిలోంచి ఏ శబ్దమూ రాకపోయేసరికి వాడు నిద్రపోతున్నాడేమో ననిపించింది. జానకిరామయ్యగారు శేషు గదిలోకి వెళ్లారు.

చదువుతూన్న పుస్తకాన్ని గుండెలమీద పెట్టుకుని నిద్రపోతున్నాడు శేషు.

జానకిరామయ్యగారికి ఆ 'పిచ్చి వెధవ' మీద జాలివేసింది.

శేషు గుండెలమీద నుండి జాగ్రత్తగా పుస్తకాన్ని తీసి టేబిల్ మీద పెట్టారు. దుప్పటి కప్పుతుండగా శేషు వచ్చి వెచ్చగా తగిలింది. జానకిరామయ్యగారు ఉలిక్కిపడ్డారు.

వయస్సుకి మించిన శరీర సౌష్ఠ్యం ఎవళ్ళనైనా ఆకర్షిస్తుంది. శేషుమీద ఎవరి దృష్టయినా తగిలిందో ఏం పాడో ; అస లిలాంటి విషయాలన్నీ ఇంటావిడ చూచుకోవాలి. చ....వట్టి బద్దకం మనుషులు.

చిన్నాడు గూడా తన పద్దెనిమిదో ఏటనే. ఓ పాతికేళ్ళ యువకుడిలా కనుపించేవాడు. వాడి పోలికే అద్భింది శేషుకి.

శేషుకి దుప్పటి కప్పి లైట్ ఆఫ్ జేయడోతుండగా వాడు ఉలిక్కిపడి లేచాడు. తన గుండెలమీద ఉండాల్సిన పుస్తకం లేదు. యెదుట తాతయ్య నిలబడి వున్నాడు.

"పుస్తకం—"

"నిద్రపోవోయ్.... అస్తమానం చదువేనా ?"

"ఎల్లుండి మా క్లాసు ఎగ్జామినేషన్ తాతయ్యా"

"అవుతే—దానికోసం రాతంతా చదువుతావా ఏమిటి ; పడుకోముందు."

"మొన్న ఎగ్జామినేషన్లో ఫస్టు మార్కు నాకే వచ్చింది. ఇప్పుడు గూడా నావాలంటే—"

“పోరా భదవా ! ఆరోగ్యం కంటే చదువేం గొప్పది కాదులే. నిద్రపో.....నీలాటి బిల్లియంట్ స్టూడెంట్ చదవకపోయినా ఫస్టుమార్కే తెచ్చుకుంటాడు.”

తనమీద తాతయ్యకుగల నమ్మకానికి చిరంజీవి శేష మురిసి పోయాడు. వాడి కళ్ళు ఆనందంతో మెరిసిపోయాయి.

“మీ ఫాదరుగూడా ఎప్పుడూ ఫస్టు మార్కులే వచ్చేవిరా శేష ! ఒక్కనాడు గూడా వాని చదువు విషయం అడిగేవాడిని కాదు. స్వయంగా శ్రద్ధతీసుకుని వాడే చదువుకునేవాడు. చదువుమీద వాడి కంత గౌరవం ఉంది కాబట్టి ప్రయోజకు డయ్యాను. ఆ గౌరవం లేదు కాబట్టి మీ బాబాయి అలా తయారయ్యాడు.”

“మాటకి ముందు బాబాయిని అంటావ్ గాని, బాబాయికెంత పేరుందో నీకు తెలీదు తాతయ్యా. మా ఇంట్లోని లెక్చరర్ బాబాయిని తలవని రోజు లేదు. ఆయనగూడా కథలు రాస్తాడులే. బాబాయికి ప్రైడ్ వచ్చిందని తెలిసి ప్రతివాళ్ళూ బాబాయి వివరాలు నన్ను అడగటమే. చెప్పలేక చస్తూన్నా ననుకో. ఇప్పుడు బాబాయి పేరు ఆంధ్రదేశమంతటా తెలుసు !”

తాతయ్య మీసాలచాటున నవ్వుకున్నారు. శేష ప్రక్కన కూర్చుని వాడి భుజం తట్టుతూ అన్నారు.

“బాబాయిమీద నీకెంత ప్రేమరా : వాడిని ఒక్కమాట గూడా అననివ్వవుగదా ! నువ్వు పెద్దాడివై మీ నాన్నంత ఉద్యోగం చేస్తా వనుకో....అప్పుడు గూడా బాబాయిమీద యింత ప్రేమ చూపిస్తావా ?”

“పో....తాత” శేష సిగ్గుపడిపోయాడు.

“నీకు పెళ్ళయి, పెళ్ళామొచ్చి పిల్లలు పుట్టినా బాబాయిని మరచి పోకూడదు. బాబాయి, పిన్నీ, మీ నాన్నా, అమ్మా, నీ తమ్ముళ్ళూ, చెల్లా

యిలా వీళ్ళందరి క్షేమాన్ని తెలుసుకుంటూ ఉండాలి. అందరూ సుఖంగా బ్రతకాలి" జానకిరామయ్యగారి కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

"మీ అందర్నీ చూసే భాగ్యం—" ఆయన అక్కడ ఆగిపోయి కళ్ళు తుడుచుకుని మళ్ళీ అన్నారు.

"మీ బామ్మ నాతో చాలాసార్లు అందిరా శేషు. మాకు దేవుడు వందేళ్ళ ఆయుస్సు వ్రాసాడిస్తే - మిమ్మల్నందర్నీ చూస్తూ.... ఇది నీకు నవ్వుగా ఉంటుందనుకో.... మీ పిల్లల్ని పెంచుతూ హాయిగా కృష్ణా, రామా అనుకోవాలని దాని కోరిక. వట్టి పిచ్చిబాగుల మనిషి. దీంతో యిన్నేళ్ళు ఎలా కృతః చేశానా అని ఆశ్చర్యంగా వుంటుంది"

"నాన్నా, బాబాయివాళ్ళు సంక్రాంతికి తప్పకుండా వస్తారా తాతయ్యా!"

"రమ్మని రేపే ఉత్తరాయ రాస్తాను. రాకపోతే మీ బాబాయి, మీ నాన్న ఇద్దరి చర్మాలూ వలిచేస్తానని రాస్తాను. సరేనా.... ఆయ్య బాబోయ్ అప్పుడే తొమ్మిదిన్న రవ్వొస్తోంది. చిన్నవాళ్ళు ఎక్కువసేపు మేలుకో గూడదు"

శేషుని పడుకోబెట్టి, లైట్ ఆఫ్ జేసి తన గదిలోకి వెళ్ళారు జానకిరామయ్య. పక్కమీద నడుం వాల్చిన తర్వాత మళ్ళీ గుర్తుకు వచ్చింది శేషు సిగరెట్టు కాలాడని. 'భదవ! తప్పించుకు పోతున్నాడు' తనలో తను అనుకున్నాడు. ఇంజనీరింగ్ మందుసీసాతో లోపలి కొచ్చింది. అవిడను చూడగానే అడిగాడు— "నువ్వీంకా నిద్రపోలేదా?"

"సుగుణతల్లి నన్ను నిద్రపోనిస్తేకదా. కథలు చెప్పమని నా ప్రాణాలు తోడేసింది పిచ్చితల్లి. ఒక పట్టాన నిద్రపోదండి. వట్టి మంకు...."

"కురి అచ్చం నీ పోలికే సుమా" ఆయన గబగబా నవ్వేశారు. అవిడ సిగ్గుపడిపోయింది.

“మందు ఈ మందు తాగండి. తర్వాత నవ్వుకుందురుగాని”
అవిడ యిచ్చిన మందు తాగారు.

“ఏమిటో యాంత్రికంగా జీవితం గడుస్తోంది” అన్నారు.
అవిడ ఆయన పాదాల దగ్గర కూర్చుంది.

“ఒక్కోసారి యదంతా వట్టి మాయా ప్రపంచమనీ, మరోసారి
ఇదంతా నిజమనీ అనిపిస్తుంది. బాధ్యతలూ, త్యాగాలూ చాలా రుచి
చూశాం. నువ్వు గమనించావో లేదో గాని మన పెళ్ళయిన కొత్త రోజు
లకీ ఈనాటికీ చాలా భేదం కనుపిస్తోంది. అప్పట్లో నువ్వు నాకోసం,
నేను నీకోసం అన్నట్టు వుండేవాళ్ళం. ఇప్పుడా భావం దూరమయ్యింది.
మనిద్దరం కలిపి మరికొందరి శ్రేయస్సుకోసరం బ్రతుకు తున్నట్టు
న్నది. ఇదంతా నీకు చిత్రంగా కనుపించడంలేదు”

అవిడేమీ మాటాడలేదు.

ఆయనే అన్నారు —

“పెద్దాడు పుట్టిన మరుక్షణంనుంచీ ఈ జీవించరకు తీరుబడి
లేనంత కార్యక్రమాల్లో మునిగిపోతున్నాను. పెళ్ళయిన కొత్తలో రెండు
సంవత్సరాలపాటు సరదాగా కాలక్షేపం చేశాననుకుంటాను. ఆ తర్వాత
బాధ్యతలు పెరిగాయి. అపీసుపని, పిల్లల పెంపకం. తీరుబడిలేని యీ
కార్యక్రమాల్లో విసిగిపోయాను పార్వతీ !”

‘పార్వతీ’ అనే పిలుపు మళ్ళీ ఇన్నేళ్ళకి చోటు చేసుకోవడంతో
అటు జానకిరామయ్యగారు, ఇటు పార్వతీ యిద్దరూ ఆశ్చర్యపోయారు.
వెంటనే యిద్దరూ ఏమీ మాటాడలేకపోయారు.

“విధి నిర్వహణలో చాలా విషయాలు పట్టించుకుని పట్టించుకో
నట్టు చూడవలసి వస్తుంది. ఆ ప్రవర్తన నిన్నెప్పుడైనా బాధపెడితే
నన్ను జమిస్తావు గదా పార్వతీ !”

“మీరేవో కొత్తగా మాటాడుతున్నారు. నాకు బాధేమిటి, మిమ్మల్ని క్షమించేపాటి దానినా నేను ?”

ఆయన పేలవంగా నవ్వారు.

“పిల్లల్ని పెంచి పెద్దవాళ్ళను చెయ్యడంలో ఉన్న ఆనందం బహు కొద్దిమందికే లభిస్తుంది. నేను అదృష్టవంతురాలిని. నాకే దిగులూ లేదు. దేవుడిలాంటి మీరు, వరాలసాటి పిల్లల్లా. ప్రికి యింతకంటె కావలసిం దేముంది చెప్పండి ?”

పార్వతి చేతిని ప్రేమతో నిమిరారు జానకిరామయ్య.

అదే సమయంలో...

వీధి తలుపు తీసిన చప్పుడయింది.

“ఏమిటది ?” ఆత్రంగా అడిగారు జానకిరామయ్య.

“శేషు సినిమాకి వెడుతున్నాడు కాబోలు”

“వ్లాట్ ?” ఆయన కోపం వచ్చింది.

“పోనిద్దురూ.... పసివాడు. సాయంత్రం నుండి నా ప్రాణం తీసి చివరికి నన్ను వప్పించగలిగాడు. అదీగాక యివ్వాలి శుభవార్త తెచ్చాడాయె....వాళ్ళ స్నేహితులందరూ కలిసి ఏదో యింగ్లీషు సినిమాకి వెడదామని అనుకున్నారట....” అవిడ చెప్పవలసినదంతా చెప్పింది. అంతా పని కోపం పట్టలేక అన్నారు జానకిరామయ్యగారు —

“ఇలా సెకండ్ షోలకి వెడితే ఆరోగ్యం పాడవమా....వాడినని లాభంలేదు. అంతా నువ్వు చెప్తున్నావ్. నీకు పిల్లల్ని పెంచడం చేత కాదు. ఇంకా ఎప్పుడు నేర్చుకుంటావో ఏమో. వుండు....వాడినీ రేపుదయం గుర్తుచెయ్యి వెధవాయి చచ్చం వల్లేస్తాను.... సినిమాకి వెడతాడు. సినిమాకి....”

చివరికి తేలిన విషయం :

చిరంజీవి శేషుపైన తను తీసుకోవలసిన కర్మమిషణ చర్య రేపు ఉదయానికి వాయిదా వేసుబడింది.

నా కు తెలిసిన కథ

వాచీ చూచుకున్నాను. పన్నెండున్నరయింది.

రోడ్దంతా నిర్మానుష్యంగా ఉంది. ఈ రోడ్డు చూడటానికి చాలా అందంగా ఉంది. నిలబడ్డ చోటనుంచి ఎడం పక్కన ఒక మైలు పొడుగునా రోడ్డు స్పష్టంగా కనుపిస్తోంది. అక్కడక్కడ చిన్న చిన్న గుంటలు లేకుండా ఉంటే ఆ తారురోడ్డు యింకా అందంగా వుండేది. రోడ్డు పక్కగా ఫర్లాంగుకి ఒక్కటి చొప్పున పెద్ద పెద్ద చెట్లు తప్పించి నీడలిచ్చే చల్లని చోటు చెప్పుకునేందుకేమీ లేదు.

చాలా దూరంగా ఉన్న పొలాల నుండి వచ్చే చిన్ననైజు రణ గొణధ్వని మినహాయించి మరింకో శబ్దం వినిపించడంలేదు. ఎండ తీక్షణంగా వుంది. మేనెల ఎండలు ఈ ప్రాంతంలో దారుణంగానే వుంటాయిట. ఆగి ఆగి వచ్చే వర్షంకంటే తీవ్రమైన ఎండపట్ల ఒక విధమైన అభిమానంగల నాకూ ఈ ఎండని చూస్తూంటే చిరాకు కలుగుతోంది. చేతిలో ఉన్న జేబురుమాలు బాగా తడిసిపోయింది. యిలాంటిప్పుడు టర్కీటవలు వెంటనుంటే ఎంత బాగుండేదోగదా!

9)

బిస్సు వచ్చేజాడ కనిపించడంలేదు. అక్కడికి దగ్గర్లోవున్న ప్లేషన్లో రైలుదిగి మట్టిరోడ్డు వెంట నడిచి ఈ రోడ్డు చేరుకుంటూండగానే ఒక బిస్సు రావడంగాడా జరిగింది. మరో బిస్సు రావడానికి ఎంతసేపు పడుతుందో ఏమిటోగదా ఖర్మం.

ఈ రోడ్డుగానీ, దగ్గర్లో ఉన్న రైలుప్లేషనుగానీ, నేను వెళ్ళబోయే ఊరుగానీ నా కింతకు మునుపు తెలీవు. అంత అవసరమొస్తుందని నే నెప్పుడూ అనుకోలేదు. రెండు రోజుల క్రితం కేంప్ నుంచి అద్దెగడికొచ్చేను. గదిలో రాజేశ్వరి రాసిన ఉత్తరం కనిపించింది. అది గదిని చేరుకుని అప్పటికి వారం రోజులై వుంటుంది. కేంప్ లో వుండటంవల్ల నాకు తెలిసిందికాదు. లేకపోతే వారం రోజుల క్రితమే, బిక్కుబిక్కుమనే ఈ రోడ్డుమీద ఇలాగే నిలబడి వుండేవాడిని.

రాజీ ఉత్తరాలకీ, రాజీమాటకీ వియవ వుంది. రాజీ నాకు దూరమైనా, నాపట్ల అమెకు అలక్ష్యభావ మేర్పడినా ఆమెను గౌరవించడంలో నా లోపమెన్నడూ లేదు.

ఆమె దేనికీ, ఎప్పుడూ భయపడలేదు. భయపడదు. అలాటి రాజీని ఒక్కసారిగా పిరికితనం ఆవరించింది. ఈ ఉత్తరంలో తన పిరికితనాన్నంతా వ్రాసుకుంది. ఆమె వ్రాసిన ఉత్తరం చదివి కలత చెందడం యిదే మొదటిసారి.

సరిపోయేంత నీడనిచ్చే ఈ చెట్టులేకపోతే ఇంకెంత యిబ్బంది పడిపోయేవాడినో. దిగులూ, కొస్త భయంకూడా కలిగేవి. ఎండ నిప్పులు చెరుగుతోంది. వయస్సులోవున్న నేనే ఈ ఎండకి ఇంత తల్లడిల్లి పోతున్నానుగదా. అదే ఎండలో వయస్సు మళ్ళిన మనిషెవరైనా నా స్థితిలో వుంటే ?

నేనేనాడూ ఈ ఎండలూ, వడగాల్పులూ వగైరాల గురించి పట్టం

చుకోలేదు. అదవా ఆ విషయాలెవరైనా నా దగ్గర తీసుకొస్తే చెప్పాగి వినేవాడినీకాదు. ఎండల గురించి గొప్పగా చెప్పుకునే వాళ్ళ మాటమీద నాకు విశ్వాసం లేకపోగా చులకన భావమూ కలిగేది. అలాటిది నేనీనాడు అనుభవిస్తోన్న శ్రమని గమనిస్తూంటే నాపై నాకే జాలికలిగింది. నవ్వు కున్నాను.

జేబులోంచి సిగరెట్టు తీసి ముట్టించేను. ఒక పర్యాయం రోడ్డు వైపు చూసేను. ఎక్కడా బస్సువచ్చే జాడ కనుపించడంలేదు. చెట్టు మొదట్లో చోటుచేసుకుని కూర్చున్నాను.

వాళ్ళ ఊరుకెలా చేరుకోవాలో ఉత్తరంలో విపులంగా వ్రాసింది రాణీ. మా ఊరునుంచి పదిమైళ్ళు బస్సుమీదొచ్చి అక్కడ రైలెక్కి దాదాపు ఏబైమైళ్ళు ప్రయాణం చేసి ఇక్కడదిగి, మళ్ళా ఇక్కడుంచి పాతిక చిల్లరమైళ్ళు రాదోయే బస్సుమీద వెళ్ళాలిట. మరీ చిన్న పిల్లాడికి చెప్పినట్టు ఈ వివరాలన్నీ దేనికసలూఅని మొదట్లో అనుకున్నాను. గానీ, ఈ ప్రయాణంలో ముఖ్యంగా ఇక్కడ ఇంత అవస్థపడాలని తెలుస్తే అలా కొట్టిపారేసే వాడినికాదు.

మా ఊర్లో కాపీతాగి తెల్లవారుఝామునే బయలుదేరాను. ఆ కాపీ నీళ్ళు తప్పించి దార్లో మరేమీ పుచ్చుకోనేలేదు. ఇప్పుడు తెలుస్తుంది అకలిబాధ ! ఎన్ని సిగరెట్లు కాలుస్తే మాత్రం ఏంలాభం ?

వెంటనే మరో భయంకరమైన ఆలోచన తట్టింది. ఇలా సిగరెట్టు మీద సిగరెట్టు తగలేస్తే, మిగిలున్న రెండు సిగరెట్లూ అయిపోడానికి సరిగ్గా పదినిముషాలు పట్టను. అవి కాస్తా గల్లంతైన మీదట, కొనుక్కుందామనుకున్నా ఈ అడవిలో ఎవరమ్ముతారు. ఈ ఆలోచనరాగానే, కాల్చే సిగరెట్టుని కాస్త తాపీగా కాలృడం ప్రారంభించేను.

పాపం....రాజేశ్వరి అక్కడెంత భయపడుతున్నదోగదా....చిన్న విషయాలని భూతద్దంలోంచి చూడటం రాజేశ్వరి కిష్టంలేదని నాకు

తెలుసు. అలాటిది నన్ను వెంటనే ఉన్నపళంగా వచ్చేయమని రాసిందంటే అక్కడ పరిస్థితి ఎలాగుందో గదా.

భాస్కరాన్ని ఒక్కసారే చూశాను. అయితే మాత్రం మరిచిపోలేని మనిషి. రాజీ పెళ్ళయిన కొత్తలో ఇద్దరూ మదరాసు వెడుతూ ఒకరాత్రి భవదీయుడి ఆతిథ్యం పొందారు. అతన్ని పరిచయం చేసింది రాజీ. వాళ్ళిద్దరూ నాతో గడిపిన ఆకొద్ది గంటలూ మరో జన్మలోకూడా గుర్తుంటాయనడంలో అతిశయోక్తిలేదు.

అతని భావాలలాగానే భాస్కరం చాలా అందమైన మనిషి. అన్ని విధాల రాజీకి తగిన భర్త. అదృష్టం పండిందని అప్పుడు అనుకున్నాను. లేకుంటే అతడెక్కడ : నేనెక్కడ : అతి సాదాశుభ్రమైన నాలాటి గుఱుస్తా బ్రతుక్కి రాజీ భాగస్వామిని అయితే ఆమె అనుభవిస్తో సుఖ శాంతు లేమయ్యేది.

ఇంకానయం. మేమిద్దరం కలిసి తిరుగుతున్న రోజుల్లో 'నిన్ను ప్రేమించాను రాజీ !' అని కవిత్వం చెప్పానుగాదు. చెప్పినా ఆ పిల్లకాదనే మాట నిజం. ఆ పైన భాస్కరాన్ని పెళ్ళాడి 'చూశావా సోదరా! ఇంత భాగాన్ని వదలి నిన్ను పెళ్ళాడతా! అని నీకు మాటిస్తే నాగతే మయ్యేది' అని నా మొహం ముందే అనేసి వుండేది.

నా అంత పిరికివాడూ, మొహమాటస్తుడూ, చికియస్తుడూ మరొహాడు వుండడు. ఒక విధంగా ఈ సుగుడాలే ఆమె ప్రయోగించబోయే వాడియైన బాణాల్లాంటి మాటలనుంచి నన్ను తప్పించాయని గూడా చెప్పుకోవచ్చు.

రాజీ నేనూ ఒకే ఊళ్ళో పుట్టాము. అక్కడ పెరిగి పెద్దవాళ్ళ య్యాము. మా రెండిళ్ళూ పక్కపక్కనే వుండేవి. రాజీ వాళ్ళనాన్న రాజకీయాల్లో తిరిగి, జైళ్ళకెళ్ళి యిప్పుడు ఒకానొక ప్రముఖ రాజకీయ

జేతగా స్థిరపడ్డారు. వాళ్ళకున్న మేడలాని హోదా రోజురోజుకీ పెరిగి పోవడం నిజంగా వాళ్ళ అదృష్టమే. అలాటి వాళ్ళకి నేనెంత ? అందు కనే నోరువిప్పి నా మనసులోని మాట రాజీతో చెప్పలేదు.

ఒక పెద్ద గండం రాజీకి నానుంచే తప్పింది.

తీవ్రమైన ఎండలో నడిరోడ్డుమీద నిలబడ్డ నాలాటివాడు జరిగిన కథ నెమరు వేసుకోడానికి తగిన కారణం లేకపోలేదు. ఏమీ తోచని వాడు గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ పాత విషయాలు గుర్తుచేసుకుంటూన్నాడంటే ఆశ్చర్యపడ నవ్వారంటేదు. పైగా—రాజీ రాసిన ఈ ఉత్తరం ఒకటి, గడిచిన కథని యావత్తు కదిలిస్తుంది.

ఏడాదిన్నర క్రితం సంక్రాంతికి సెలవుపెట్టి మా ఊరు వెళ్ళాను. రాజీ పుట్టింటికి వచ్చిందని తెలిసింది. ఆ సాయంత్రం వీరు చేసుకుని ఆమెను పలుకరించడానికి వెళ్ళాను. అప్పుడు రాజీ చాలా కొద్దిసేపు మాత్రమే మాట్లాడింది. అవుతే ఆ మాటల వెనక—ఆమె మనసులో ఏదో దాచుకున్నట్టు కనపించింది. ఆమె మొహంలో ఏదో వెలితి, ఆమె మాటల్లో ఏదో నిరుత్సాహం పసిగట్టాను. ఏమైనా రాజీ మునుపటి రాజీలా లేదు. ఆ మాటల్లోకి కారణమేమిటో నాకై నేను అడగాలనిపించ లేదు. వెంటనే తిరిగి ఇంటి కొచ్చేను.

థోజనాల దగ్గర చెల్లి చెప్పింది. రాజీకీ, వాళ్ళాయనకీ యేవో భేదాభిప్రాయాలు వచ్చేయటం. అతనితో పోట్లాడి పుట్టింటికి వచ్చేసిందట. మళ్ళా తిరిగి ఆ యింటికి వెళ్ళనని మంతుపట్టుపట్టి చూస్తుందట.

అదిరిపోయాను.

మంచి మనుషులు చాలా కొద్దిమంది ఉంటారు. వాళ్ళ మంచి తనం ఒక పట్టాన పూర్తిగా దోవపడదు. నిజమేనేమో. కాకుంటే, భాస్కరంలో యింత ఊహించరాని పొరపాట్లే ముంటాయి ? అతను భార్యని ఆదరించలేనంత మూర్ఖుడా ? నేను నమ్మలేక పోయాను.

అపీసు తెళ్ళాల్సిన క్రితంరోజు రాజీ కబురు పెట్టింది. వెళ్ళాను. కాపీ యిచ్చింది. తాగేను. వెళ్ళిపోతున్నావటగా అన్నది. అవునన్నాను. మళ్ళీ యెన్నాళ్ళకి కలుసుకుంటామో నన్నది. నవ్వి ఊరుకున్నాను. ఏమి మాటాడాలో రాజీక్కుడా తోచింది కాదేమో. నన్ను, బుబుర్లు చెప్పమన్నది. నేనేం చెప్పలేదు.

కాసేపటికి నే నడక్కుండానే భాస్కరం గురించి చాలా చెప్పింది. ఎన్న తర్వాత భాస్కరం పట్ల గౌరవం పెరిగిందేగాని, అతని పట్ల నా నమ్మకం చెదిరిపోలేదు.

భాస్కరం వాళ్ళు ఏమంత ఉన్నవాళ్ళు కారుట. అతను చదువు కుంటూన్న రోజుల్లో సుభద్ర అనే అమ్మాయితో అతనికి పరిచయం వుండేదిట. భూమి గుండ్రంగా తిరుగుతుందన్న మాటెంత నిజమో, ఆడపిల్లల్లో పరిచయం ప్రేమరొకి దించడమన్నది అంత నిజమని మా శోభనాచలం అంటూండేవాడు. సుభద్రని భాస్కరం మనసారా ప్రేమించాడు. పెళ్ళి చేసుకుంటానని మాటా యిచ్చాడుట. సుభద్ర ఒక పేద బడిపంతులి కూతురు. ఆ పిల్ల భాస్కరాన్ని నమ్ముకుంది.

అలాటిది కాస్తా భాస్కరం తాయాకు బంహీనతవల్ల ఆ పిల్ల జీవితంలో ఓడిపోయింది. భాస్కరం వాళ్ళనాన్నగారి మాటని కాదనలేక పోయాడు. ఆయన తన బాగుకోసం, తన సుఖంకోసం చేసే ప్రయత్నాలకు తరొంచాడు. రాజీని పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. కాని సుభద్ర ఆశలనీ, ఆ బడిపంతులి గౌరవాన్నీ మంటలో కలిపాడు.

ఈ విషయాలన్నీ రాజీతో మరొకప్పు చెబుతే భాస్కరాన్ని కొంతైనా శంకించడానికి అవకాశముండేది. కానీ, సాక్షాత్తు భాస్కరమే ఇవన్నీ చెప్పాట్ట.

రాజీ అన్నది —

“ఒక మాట చెప్పి ఊరుకుంటే నేనంత పట్టించుకునే దాన్ని కాదు. రాజా ఆయన ప్రేమకథ చెప్పి ‘నాకు నిష్కృతి ఉందా రాజీ! నేను దోహిని కమా!’ అంటూ నా చెవిదగ్గర యిల్లు కట్టుకుని చెప్ప తూంటే వినేదానికి నా కెలా వుంటుంది? నేను వారికి భార్యని. నాకు చెప్పవలసినవీ, చెప్పి నొప్పించకూడనవీ వుంటాయి. ఆ యింగితం లేదు. కేవలం నా సహనాన్నీ, నా మంచితనాన్నీ పరీక్షించాలనే ఉద్దేశ్యంతో మితిమీరి పోతూంటే నేనేమైపోతాను? నాగురించి ఆయ నేమైనా ఆలోచిస్తున్నారా? భార్యల ముందు తన మనతనిలా చాటి చెప్పుకోవడం సంస్కారమా? విజం రావ్! విసిగిపోయాను.”

ఇదంతా విని నేను చాలా బాధపడ్డాను.

మనిషిలో బలహీనత ఎంతవనైనా చేస్తుంది. అతని బలహీనత రాజీ ఉద్దేశ్యంలో నేరమేకావచ్చు. తాను లోగడ చేసిన తప్పుకి జీవిత వ్యర్థంతో దిగులు పడటం, ఎదటివారి సానుభూతి పొందడానికి ప్రయత్నించడం ఏమంత ఆశ్చర్యమైనదీ, చిత్రమైనదీ కానేకాదు.

రాజీకి ఎన్నో విధాల నచ్చచెప్పాను. ఆమె నా మాటలు విని పించుకోలేదు. అంతలోనే విషయం మార్చి నా పెళ్ళి ప్రయత్నాల గురించి మాటాడింది. జవాబు తిన్నగా చెప్పడం ఇష్టంలేక ఇంటి కొచ్చే శాను.

రెండు నెలలు తర్వాత రాజీ దగ్గర్నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. రాజీ భాస్కరం దగ్గరికి వెళ్ళిపోయిందిట. అతనికి తీవ్రమైన జబ్బు చేసిందిట. కడుపులో ఏదో పుండు పుట్టిందని వైద్యులు నిర్ణయించారు. ఆపరేషన్ చేశారు. ఆ విషయం భాస్కరం రాజీకి వ్రాయలేదు. రాజీ మావగారు చాలా భయపడుతూ ఉత్తరం వ్రాశారుట. ఆ ఉత్తరం చదివి ఊణమైనా ఆలస్యం చెయ్యకుండా వెళ్ళిపోయిందిట.

అతనికి ఆపరేషన్ జయప్రదంగా ముగిసింది. రాజీ మనసు

కుదుటపడింది. 'ఇంత జబ్బులో వుండికూడా మీరు నాకెందుకు ఉత్తరం వ్రాయలేద'ని రాజీ అడుగుతే అతను నవ్వి అన్నాట్ట 'రాజీగారికి భక్తుడి మీద కోపం గదా మరి' అని. రాజీ వ్రాస్తుంది. 'ఇంత మంచి మనిషిని నేనెందుకు అపార్థం చేసుకున్నానా' అని యిప్పుడు చింతిస్తున్నాను. నన్ను దేవుడుగూడా క్షమించలేడు'

నవ్వు వచ్చింది నాకు.

అదవాళ్ళందరూ ఇంతేనా : లేక మా రాజీ ఒక్కరేనా : తన తప్పుని తాను చెప్పుకుని కుళ్ళి పోతున్నప్పుడు అర్థంగాని అతని 'మంచి తనం' ఈరోజున ఆపరేషన్ జరిగి స్వస్థత చేకూరిన తర్వాతగానీ అర్థం కాలేదంటే, నవ్వురామా మరి. ఇందులో ఆమెకు కనిపించిన 'మంచితనం' ఏమిటో మా రాజీ కొక్కరైతే తెలియాలి.

ఆ తర్వాత ఆమె దగ్గర్నుంచి వచ్చిన ఉత్తరాలన్నీ సవ్యంగానే వున్నాయి. వాళ్ళాయిన ఆమెవల్ల ఎంత అభిమానం, ఆదరణా చూపిస్తుంటారో; వాళ్ళాయిన ఎంత చక్కగా బొమ్మలు గిస్తారో; వాళ్ళాయిన ఎంత తియ్యగా పాడతారో వగైరాలే ఆ ఉత్తరాల తాలూకు ముఖ్య విషయాలు.

కానీ మొన్న వచ్చిన ఉత్తరంలో —

దూరంగా బస్సుమోత వినిపించింది. ఆత్మింగా లేచి నిలబడ్డాను. ఒళ్ళు దులుపుకుని రోడ్డుమీదకు వచ్చాను. అప్పటివరకూ నీడచాటున కూర్చుని హఠాత్తుగా ఎండలోకి వచ్చానేమో కళ్ళు తిరిగాయి. వళ్ళు తూలినట్టయింది. సర్దుకు నిలబడి రోడ్డు చివరివైపు దృష్టి నిలిపాను. అంత దూరంలో ఎట్టిటిదుమ్ము మబ్బులాగా పైకి లేచింది. ఉన్నకొద్దీ బస్సు దగ్గరవుతున్నట్టు మోత వినిపిస్తోంది. అమ్మయ్య బ్రతికేను.

బస్సు ఫర్లాంగు దూరంలో ఉందనగానే చెయ్యెత్తి నిలబడ్డాను. బస్సు వచ్చింది. జాలిలేని దానిలా నన్ను దాటనూ దాటింది. ఎండలో

దిక్కుతోచక చస్తున్న నా మొహాన్ని యింత దుమ్ము ప్రసాదించి మరీ వెళ్ళిపోయింది.

బస్సు కనుమరుగైన తర్వాత ఏడుపొచ్చింది. బస్సు కప్పిందే అన్న బాధకి ఈ ఎందొకటి జతయ్యింది. గబ గబా చెట్టు మొదట్లోకి వెళ్ళిపోయి నా చేతుల్లో మొహాన్ని కప్పుకుని కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడిచాను. జీవితంలో చాలా తక్కువ మాట్లు ఏడ్చిన వాళ్ళలో నే నొకడిని. బాగా గుర్తుండి పోయే ఏడ్పులో అదొకటి.

ప్రకృతి యావత్తు నామీద పగబూనినట్లుంది. 'మానవాధముడిని బుగ్గి చెయ్యవలె' అన్నట్టు నా పైన విజృంభిస్తోంది. దాహం. గొంతుక ఆరిపోయింది. ఆకలి. మెలికలు తిరిగిపోతున్నాను. గట్టిగా అరవాలని వుంది. అరిచినా అడవిలో మొరాలకించేనాకు దెవడూ ఉండకు. ఉన్నా వచ్చి అడుకునే సహృదయతా ఉండదు. పోతే, నాకు చాతనయ్యింది ఏడుపు. అయినా వోపికలేని తర్వాత ఏడుపుమాత్రమే మొస్తుంది నా పిచ్చిగానీ.

దిగాలుపడిపోయాను.

ఇక్కడ నా స్థితి ఇంత అవ్వాన్నంగా ఉంది. ఆక్కడ రాజీ ఎంత బంగారు పడిపోతుందోగదా. ధైర్యం చెప్పటానికి ఆత్మీయుల సాన్నిధ్యం ఎంతైనా అవసరం. రాజీ ఉత్తరం రాసి పదిరోజులు గడిచాయి. ఏరోజు కారోజు నాకోసం ఎదురుచూస్తూనే ఉంటుంది పాపం. నే నెంతకీ రాకపోవడంతో నన్నేవిధంగా భావించినదో ఏమో ;

పిచ్చెత్తినట్టయింది. కసిగా పళ్ళు కొరుక్కున్నాను.

మళ్ళా కారు శబ్దం వినిపించింది. ఒక నిశ్చయానికి రావడం గూడా జరిగింది. ఏం జరిగినా సరే — రోడ్డుకి అడ్డంగా నిలబడాలి. నా

అవసరాన్ని చెప్పుకోవాలి. వింటారా సరేసరి. కేదూ—దౌర్జన్యం చేసినా సరే నా కోరిక నెరవేర్చుకోవాలి. ముందు ఈ రాకాసి ఎండ బారినుంచి తప్పుకుంటేనే గాని నాకు మనశ్శాంతి లేదు.

అప్పటికే రోడ్డు మధ్యన నిలబడి ఉన్నాను. ఎండ తీక్షణంగా ఉంది. వడగాడ్పు రివ్వున పీస్తూనే ఉంది. దాహం, ఆకలి. కాళ్ళు తేలి పోతున్నాయి. కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. శక్తినంతా కూడగట్టుకుని అలాగే నిలబడిపోయాను.

ఒచ్చేది చిన్నకారు. వేగంగా వస్తోంది. వచ్చేసింది. రెండు చేతులూ చాపి నిలబడ్డాను. అంతే నా వళ్ళు తూలిపోయింది. నేలమీద ఒరిగిపోయినట్టు జ్ఞాపకం.

* * * *

కళ్ళు పిప్పాను. మంచంమీద పడుకున్నట్టు గ్రహించగలిగాను. గబాలున లేచి కూర్చున్నాను.

“నో....నో....లేవకండి” అన్నా దతను.

అతనికి పాతిక సంవత్సరా లుంటాయి. మనిషి అజానుబాహువు. ఎత్తుకి తగ్గ శరీర సౌష్ఠ్యవం తీర్చిదిద్దినట్టుంది. అతని చేతిలో తుపాకి వుంది. తుపాకిని తుడుస్తూ కిటికీదగ్గర కూర్చుని ఉన్నాడు.

చిన్న గదైనా చక్క గా అలంకరించి వున్నది. ఎక్కువ భాగం దుప్పి కొమ్ములూ, పులి చర్మాలూ వగైరాలే ఆ గదికి అలంకారాలు. టైం మూడయ్యింది.

“పాపం...ఆ ఎండలో ఎంత సేపట్నుంచి నిలబడి వున్నారో” చేతిలోని తుపాకిని గోడమీద మేకులకు తగిలస్తో అతనే అన్నాడు.

“ముందు ఈ నిమ్మరసం తాగండి” అన్నాడు గ్లాసు నా ముందుంచుతూ.

గబగబా తాగేశాను. అతను నవ్వు తప్పిగా చూశాడు.

“నా పేరు సత్యనారాయణ. పరిచయస్థులు సత్యమని పిలుస్తారు. మీరీ ప్రాంతానికి కొత్తవా శృంగుకుంటాను”

అవునన్నట్టు తయారీ. మా వూరుపేరు చెప్పాను.

“అలాగే కనిపించారు. ఒక విధంగా నేను కృష్ణాజిల్లా వాడిననే చెప్పాలి. మా పెత్తల్లి నన్ను దత్తత చేసుకోవడంతో యీ జిల్లా వాడినై పోయాను. చదువు సంధ్యలు కృష్ణాజిల్లాలోనే జరిగాయి. చదువైన తర్వాత ఉద్యోగం చేయవలసిన అవసరం లేకపోవడంతో ఈవూరొచ్చి పొలం గూర్చి చూసుకోవడం మొదలెట్టాను. కాలం గడవటానికి ‘వేట’ ని అలవాటు చేసుకున్నాను. ఈ చుట్టు పక్కల అడవులు వేటకి అనువైనవి. వేటనుంచి తిరిగొస్తుండగానే మీరు కలిశారు. అవేళ వేటలో చేతికి వని దొరకలేదు” అన్నాడు అతడు నవ్వుతూ.

నాకు వేటగాళ్ళన్నా. వేట అన్నా మొదట్నుంచి సదభిప్రాయం లేదు. కారణం లేకుండానే అభిప్రాయాలు చెప్పడం చాలామందికి నచ్చకపోయినా ఇది మాత్రం నిజం. సాధారణంగా వేటపట్ల అభిమానం చూపేవాళ్ళకి లోకమంతా ఆ ‘జంతువులే’నని నా వూహ. అది హాస్యాస్పదమైతే కావచ్చు. అయినా యీ భావం నానుంచి దూరం కాలేదు.

వేటమీద అతనికిగల మోజు నాకు భరించరానిదేనైనా, సత్యం వట్ల నాకా క్షణంలో గౌరవం కలిగింది. అతని వేటగాడైతేనేం ; ఆ చనువూ, ఆ స్నేహం....చాలు.

“ఆ కారు....మీదేనా ?” నిర్ధారణ చేసుకునేందుకు అడిగాను.

“అవును. గర్వం కాదనుకుంటే నేను బ్రహ్మాండంగా డ్రైవ్ చేయగలను. అంత స్పీడులో వస్తున్న కారులో, స్టీరింగుదగ్గర నే కూర్చోకపోతే మీకు గొప్ప ప్రమాదం జరిగుండేది”చివర్ని నవ్వేశాడు.

“థాంక్స్” అన్నాను.

గుమ్మం దగ్గర అలికిడయ్యింది. ఒకావిడ అక్కడ తచ్చాడుతుం
డటం గమనించాను. అతను ఆమెను చూచి అన్నాడు.

“ఓ! పలికి రా”

ఆమె వచ్చింది. అతని కుర్చీపక్కన నిలబడ్డది.

“వీరు....” అతను నన్ను అవిడకి పరిచయంచేసే ఉద్దేశాన్ని నా
పేరు తెలికపోవడంతో ఆ క్షణానికి ఆపుకున్నారు.

సిగ్గువడ్డాను. ఇంతవరకూ కనీసం నా పేరైనా చెప్పకపోవడం
అన్యాయమే మరి. పేరు చెప్పాను.

“కొండదేవర గుట్ట దగ్గర స్పృహతప్పి పడిపోయారు.” ఆ
దంపతుల సంస్కారానికి ముచ్చటపడ్డాను.

అంతలో పనిమనిషి పళ్ళూ, బిస్కట్లూ, పాలూ తీసుకొచ్చింది.
అవి టీపాయ్ మీదుంచి వెళ్ళిపోయింది.

“అవి తీసుకోండి” అత నన్నాడు.

సత్యం వేటగాడై తేనేం — అతని ఆదరణ :

“అవసరమైన వనుంటేనేగాని యీ ప్యాంథాల్లోకి ఎవ్వరూరారు.
మన జిల్లాలవాళ్ళ కిక్కడేం తోచదనయి. అన్నట్టు అడగడం మరిచాను.
ఏవూరు వెడుతున్నారో !”

చెప్పాను.

“ ఆ ఊ రెళ్ళాంటే బిస్సుకోసరం మళ్ళా మీరు కొండదేవర
గుట్ట దగ్గరికే వెళ్ళాలి. మనం ఆ గుట్టకి మూడు మైళ్ళ పక్కనున్నాం”

“ఈ రాత్రికి నేను వెళ్ళిపోవాలి”

“ఈపక్క ప్రయాణాలు అనుకున్నంత తేలిక్కాదు మాన్టారు.
బిస్సులు వాటిష్టమొచ్చినప్పు డొస్తాయి. పైగా చీకటి పడిందంటే ప్రయా
ణాలు తప్పనిసరిగా పూనుకోవాలి. మీ రీ పూట కిక్కడ భోజనం

చేయండి. రేపుదయం మిమ్మల్ని బస్సెక్కించే బాధ్యత నాది. సరేనా" అన్నాడతను అనునయంగా.

మరొకప్పుడైతే అలాగే ఉండిపోదును. కానీ —

“అవసరంగా వెళ్ళాలి. ఉత్తరమొచ్చి పదిరోజులైంది. భాస్కర మని నా మిత్రుడు చావు బ్రతుకుల మధ్య నున్నట్టు ఉత్తరంలో వుండి. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైపోయింది. వాళ్ళకి నేను చాలా కావలసిన మనిషిని....”

ఇంకా ఏం చెప్పేవాడినో తెలీదుగాని వాళ్ళిద్దర్లో ఎవ్వరూ మాటాడ కుండా గుడ్లప్పగించి నావైపు చిత్రింగా చూడటంతో మాట లాపేశాను.

క్షణంలో ఆవిడ పూర్తిగా మారిపోయింది. తర్రోందేసింది. చేతుల్తో కళ్ళు మూసుకుంది. వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది. అతను ఆమెను దగ్గరికి తీసుకున్నాడు.

“ఏమిటిది సుభద్రా! మరీ పసిపిల్లలా. తప్పు కదూ !”

సుభద్రా ! సుభద్రా ! నా చేతిలోని యాపిల్ పండు ప్లేటులో ఉంచి ఆ యిద్దరి వైపు చూస్తూందిపోయాను. అతను నా అవస్థని గమనించేడు కాబోలు .

“మరేమీ లేదు. మీరేం ఖంగారు పడకండి రావుగారూ. సుభద్రా కాస్త సుస్తీ మనిషి అంతే” అన్నాడు.

ఆవిడ అతని మెడని కావలించుకుంది. అతను ఆమెను పక్క గదిలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

నాకేం తోచకుండా ఉన్నది. దారిని పోతున్న దానయ్యని యిలా రావడమేమిటి. వచ్చి వాళ్ళ ఆతిథ్యం పొందడ మేమిటి. పొంది వాళ్ళ మనస్సు నొప్పించేలా మాటాడట మేమిటి !

ఇంతకీ భాస్కరం ప్రియురాలు సుభద్రా. ఈ సత్యం భార్య

సుభద్ర యిద్దరూ ఒక్కళ్ళేనా : ఈమాట సత్యం నాకు నచ్చని అసలైన వేటగాడి బొమ్మ రూపంలో నా కళ్ళముందు తచ్చాడినట్టయింది. కొంచెం భయపడ్డాను.

మరో పది నిమిషాల్లో సత్యం నా గదిలోకి రానే వచ్చాడు. నన్ను కూర్చోమని చెప్పి అన్నాడు.

“సుభద్రకి ఫిట్టు రావడం కొత్తకాదు. ఈ పల్లెటూళ్లో నేటి వైద్యులొకరున్నారు. ఖబురంపాను. రేపుదయానికి మీ ప్రయాణం యెటూ వాయిదా వేసుకోవలసిందే. తప్పదు. కొంచెంసేపు రెస్టు తీసుకోండి. మళ్ళీ టోజనాకి పిలుస్తాను” అని చెప్పి నామీద నా వినయండా వెళ్ళిపోయాడు.

చాలా తమాషైన సన్నివేశంలో ఇరుక్కున్నాను. ఆలోచనలతో తల వేడక్కిపోతున్నది. తలుపుకి గడియవేసి మంచంమీద వాలిపోయి గట్టిగా కళ్ళు మూసుకున్నాను.

తలుపు శబ్దమైతే కళ్ళు విప్పాను. తలుపు తీశాను. నొకరు నిలబడి ఉన్నాడు. అతని చేతిలో టవలూ, సబ్బూ ఉన్నాయి. స్నానం చేయవలసిందిగా చెప్పాడు. దొడ్లోకి వెళ్ళాను.

స్నానం ముగించి నా గదిలోకి వచ్చేసరికి సత్యం కుర్చీలో వున్నాడు. సిగరెట్టు ముట్టిస్తూ —

“సుభద్రకి మళ్ళా తెలివి తప్పింది. మరో గంటలో స్పృహ వస్తుందని వైద్యుడు చెప్పాడు” అన్నాడు.

మనసులో నొచ్చుకున్నాను.

“అ.... అన్నట్టు మీ మిశ్రుడికేం జబ్బులా ?” అడిగాడు తాపీగా.

“లోగడ అతనికి కడుపులో పుండు పుట్టింది. ఆపరేషను చేసి

బాగుచేశారు. మళ్ళా మొన్న మధ్యనే అలాంటి జబ్బేనో వచ్చిందిట. హాస్పటల్లో చేర్చారుట. చాలా గాఢరా చేస్తున్నట్టు ఉత్తరం వచ్చింది"

ఇక్కడ కాసేపాగి, అతని మొహంవంక పరిశీలనగా చూచి మళ్ళా మొదలెట్టాను.

"నాకు భాస్కరంతో అట్టే పరిచయంలేదు. వాళ్ళ అత్తగారిదిరు, మా వూరు కావడంవల్ల వాళ్ళావిడ ద్వారా అతను నాకు తెలిశాడు" అన్నాను.

అతనేం మాటాడలేదు. తన నొసటిని చేత్తో రాసుకున్నాడు. మరో చేతిలో సిగరెట్టు వెలుగుతోంది. రెండు క్షణాలు నిశ్శబ్దంగా గడచిన తర్వాత వాచీ చూచుకొని అన్నాడు.

"అప్పుడే ఏదైపోయింది. మీరు ధోజనానికి లేవాలి మరి"

ధోజనం నా కొక్కడికే వడ్డించారు. అతను నవ్వుతూ అన్నాడు.

"సుఖదా! నేను తర్వాత భోంచేస్తాము. ముందు మీరు కానివ్వండి"

మధ్యాహ్నం పీడించిన ఆకలి యిప్పుడు లేదు. ఎలాగోలా ధోజన మయ్యిం దనిపించుకున్నాను. అతను వక్కపొడి దల్చి, సిగరెట్టు పాకెట్టు నా ముందుంచి --

"అవసరమైతే పిలవండి. ఈ రాత్రికి కమ్మగా నిద్రపోండి" అన్నాడు గది దాటుతూ.

చిత్రిమైన ఆతిథ్యం !

నిద్ర పట్టడంలేదు. ఆ యింట్లో అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. అందరూ నిద్రపోతున్నట్టున్నారు. ఏమీ తోచకపోడంతో మంచంమీంచి లేచాను. వాచీ చూసుకున్నాను. పది గంటలు. గదిలోంచి వరాండాలోకి వచ్చాను. సత్యం కనిపించాడు. పేముకుర్చీలో తలని పైకెత్తి మేవో అలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు. నన్ను చూడగానే సర్దుకు కూర్చుని అడిగాడు.

“నిద్ర పట్టడంలేదులా గుంది.”

“అవును.”

“పాపం....మనసంతా మీ మిత్రుడిమీద వుండి ఉంటుంది”

ఏమిటీ పరామర్శ ?

“ఒక విషయం అడిగేదా?” అన్నా డతను.

“అడగండి”

“మీకు సుభద్రగురించి ఏమీ తెలీదా?”

ఉలిక్కిపడ్డాను. ఈ రకమైన ప్రశ్న యింత హఠాత్తుగా అడుగు తాడని తెలీదు నాకు. వెంటనే జవాబు చెప్పలేకపోయాను.

“నిజం చెప్పాలి”

“మీరు ఏ సుభద్ర గురించి అడుగుతున్నారో అర్థంగాకుండా ఉంది.”

అతను నవ్వేశాడు. తర్వాత అన్నాడు.

“నే నూహించినంత వరకూ మీకు ఇద్దరు సుభద్రలు తెలుసు. అవునా ?”

యిలాటి మనిషికి నేనేమని చెబుతే నచ్చుతుంది?

“నిజానికి నాకే సుభద్రా తెలీదు. రాజీ చెప్పిన మీదట భాస్కరానికి ఎవరో సుభద్ర అనే అమ్మాయితో పరిచయ మున్నదన్న సంగతి మినహా మరింకేమీ తెలీదు” అన్నాను.

అతను తేలిగ్గా నవ్వేడు. చూస్తుంటే యీ మనిషికి నవ్వడం ‘హాబీ’గుంది.

“సాక్షాత్తు ఆ సుభద్రే నా భార్య ! ఇది మీరీపాటికి వూహించే వుంటారు. అవుతే యిది నిజమా అని నన్ను అడగ సంకల్పించి వూరు కున్నారు. కదూ?”

సత్యం మనసులు చదవగల వీరి. అప్పుడే నేనేం మాటాడ లేదు.

“సుభద్ర మా మాస్టారి కూతురు. నాకు భాస్కరిం బాగా తెలుసు. అతను సుభద్రనెంత ప్రేమించిందీ, ఆ దరిమిలా అత నెవర్ని పెళ్ళి చేసుకున్నదీ తెలుసు. ఆ తర్వాత మాస్టారి అనుమతిమీద సుభద్రని నేను పెళ్ళి చేసుకున్నాను. నాదగ్గర అన్నీ వున్నాయి. భాస్కరానికిలేని ఆస్తి, హోదా, పరపతి అన్నీ వున్నాయి. కానీ మాస్టారూ, నేను భాస్కరాన్ని కాదు. కాలేను” అన్నాడు బాధగా అతను.

నా మనసు చివుక్కుమంది.

ఆ తర్వాత అతనేదో మాటాడా లనుకున్నాడు గానీ మాటాడలేక పోయాడు. నా చేతిని గట్టిగా నొక్కుతూ.

“పోయి పడుకోండి స్టీవ్” అన్నాడు.

ఆ ఉదయం మే మిద్దరం అతని కారుమీద కొండ దేవరగుట్ట దగ్గరికి బయలుదేరాం. కానీ అతను కారుని అక్కడ ఆపలేదు. తిన్నగా తీసుకొచ్చి నిన్న నే ఓగిన రైలు స్టేషను దగ్గర ఆపేడు. నా కిదేం అర్థంకాలేదు. కారు దిగుతూ అదే అడిగాను.

“మరో పావుగంటలో మీవూరికి రైలుంది తిరిగి వెళ్ళిపోండి”

“నేను వెళ్ళవలసింది. మావూరుకాదు భాస్కరిం వాళ్ళ ఊరు”

అతను నామాట వినిపించుకోలేద. స్టీరింగ్ దగ్గర కూర్చుని దోరు లాక్కుని అన్నాడు—

“భాస్కరిం యింక చేతు మాస్టారు : నలుగు రోజుల క్రితమే ఈ దారుణం జరిగింది.

!!)

నా నెత్తిన పిడుగు పడినట్లయింది. ఇంకా వివరించి చెప్పవలసిన
 బాధ్యత అతనిది. కాని అప్పటికే అతని కారు చాలాదూరం వెళ్ళి
 పోయింది.

0--0

ముగ్గురు ప్రేమికులు

శ్రుంతల గురించి నాకు తెలిసినంతవరకూ వ్రాస్తాను.

మామయ్యకి యిద్ద రాడ పిల్లలూ, ఒక మగపిల్లవాడూను. మావయ్యకి మాకూ బంధుత్వం నా చిన్ననంలోనే దూరమయ్యింది. మారెండు కుటుంబాల మధ్యా పెద్దన్నయ్య పెళ్ళిలో తగాదా వచ్చింది. చినికి చినికి గాలివానలా ఆ తగాదా పెద్దదై ఈ నాడేమో ఆ యింటిమీది కాకి మా యింటిమీద వాలడమే గొప్ప నేరంగా పరిణమించింది.

అనసూయమ్మ మావయ్యగారి పెద్దమ్మాయి. ఆమెకి అన్నయ్యతో పెళ్ళి చేద్దామన్నారు మొదట్లో. ఇంజనీరింగు పూర్తిచేసి వచ్చిన అన్నయ్య ఆ పెళ్ళి వొద్దన్నాడు. ఆ మాటే నాన్న మావయ్యతో చెప్పేరు. అన్నయ్య మనస్సుని మార్చేందుకు నాన్న ప్రయత్నాలేవీ ఫలించలేదు.

దాంతో నాన్నమీదా ఆయన వ్యక్తిత్వం మీదా మావయ్య విరుచుకుపడ్డారు. 'పిల్లల్ని అదుపులో పెట్టలేని నీ పెద్దరికం తగులడనా' అని దెప్పిబొడిచేవారు. నాన్న అభిమానం దెబ్బతిన్నది. మావయ్యతో కలహం తప్పనిసరైంది.

ఈ కలహానికి ముఖ్యమైన కారణం అన్నయ్య. అయితే దీన్ని అప్పుడూ యిప్పుడూ గూడా పట్టించుకోలేదు వాడు. అంతస్తుని ఎక్కబోతున్నాడు. పైకి పోయేందుకు చేయూత కావాలి. ఆ అవకాశం రేణుక వాదిన వాళ్ళవల్ల తప్పకుండా కలుగుతుందనే ఆశ వాడికుంది. పై పెచ్చు వాదినవాళ్ళ అన్నయ్య వాడికి ప్రాణమిత్తుడు. సహపాతీను. వాదినగారి నాన్నగారు 'మినిస్ట్రీ'తో సంబంధమున్న వ్యక్తి. ఏవిధంగా చూచినా అన్నయ్యలాటి వాడికి రేణుక వదిన తగిన వధువు.

నిజమే తన శ్రేయస్సుకీ, సుఖానికీ తనే మెట్లు వేసుకోవాలి. ఎవరు కాదన్నా ఈ ప్రయత్నాలని విరమించకూడదు. అన్నయ్య చేసింది మంచిపనే.

ఒకనాడు అన్నయ్య మాటని కాదనలేని నాన్న నన్ను చులకన చేశారు. తన సుఖంకోసం ఆరాటపడిన అన్నయ్య నా మనసుని శాసించి నా సుఖాన్ని దూరం చేశాడు. యిదెక్కడి న్యాయం ? మా యిల్లో అన్నయ్యకున్న పాటి ఆధికారం నాకు లేదా ? నాన్నకి అన్న యొక్కటి, నే నొక్కటినా ?

శకుంతలతో నాకు పరిచయం కలుగకపోతేనే బావుండేది. కాలేజీ చదువు కోసం బందరు వెళ్ళాను. అక్కడే మావయ్యవాళ్ళు కాపురం వుంటున్నారు. మావయ్య రిటైరయ్యారు. భాస్కరంబావ ఆ వూళ్ళోనే ఉవ్వోగు చేస్తున్నాడు. మావయ్య వాళ్ళు 'లేనివాళ్ళేమీ' కాదు. ఆ వూళ్ళో రెండు యిళ్ళు, చుట్టుపక్కల పొలాల్లా వున్నాయి.

నేను చదువుకునేందుకు వెళ్ళేముందు నాన్న హెచ్చరించేరు గూ.నాను.

"నువ్వు వెళ్ళేది బందరు. ఆ వూళ్ళో మనకి గిట్టనివాళ్ళు చాలా మంది ఉన్నారు. వెరగా ముందూ ఆలోచించిగానీ ఏ పనీ చెయ్యకు. చదువు జాగ్రత్త."

తల వూపి వచ్చేశాను.

కాలేజి హాస్టల్లో ఉండి చదువు ప్రారంభించేను. సంవత్సరం యే గొడవా లేకుండా జరిగింది. శ్రద్ధగా చదివి అటు తోటి విద్యార్థుల తోనూ, యిటు క్లాసు లెక్చరర్లతోనూ 'మంచి' అనిపించుకున్నాను.

యిక్కడే ఒక చిత్రమైన మయపు తిరగవలసి వచ్చింది. ఆ ఏడాదే శకుంతల కాలేజీలో చేరింది. ఆ పిల్ల కాలేజీలో చేరినట్టు నాకు రెండు నెలల తర్వాతగానీ తెలిసిందికాదు. ఒకనాడు సినిమా థియేటర్లో కనుపించి అడిగింది శకుంతల.

"ఎంతకాలమని తప్పించుకు తిరుగులావ్ బావా !"

తల కొట్టేసినంత సిగ్గునిపించింది. ఏమి మాటాడలేకపోయాను.

శకుంతలను తప్పించుకు తిరగడం నా చేతకావడంలేదు. శకుంతల పని గట్టుకుని పలుకరించేది. తమాషాగా మాట్లాడేది. ఇంటి విషయాలూ, స్వంత విషయాలూ అడుగుతుండేది. అడపిల్ల కున్నపాటి చొరవ నాకులేదు.

ఒక్కోసారి అనుకునేవాడిని.

"చూడు శకుంతలా ! నువ్విలా నాతో మాటాడటం, నన్ను పలుకరించడం ఏమీ బాగోరేదు. అవకల మీ నాన్నకీ, మా నాన్నకీ బద్ధ విరోధమన్న సంగతి మరచిపోకు"

అని శకుంతలతో గట్టిగా చెప్పేద్దా మనుకునేవాడిని. అందుగ్గాడా నాకు ధైర్యం చాలేదికాదు.

వస్తుథా నాది పిరికి మనస్తత్వం. అందుచేతనే — అడుగుడుగునా యింతమంది నాపైస అధికారం చెలాయించేరు. నన్నొక గుగ్గరెట్టులా తయారుచేశారు

శకుంతల అనేది

“ఎప్పుడో ఒకసారి మీ యింటికి స్వయంగా వచ్చేస్తాను. ఆ అవసరం ఎలాగో కలుగుతుంది. మనం బంధువులం బావా! ఎడమొహం పెడమొహం పెట్టుకు తిరగవలసిన ఖర్మం మనకేమిటి చెప్పు”

ఏమని చెప్పను ?

ఒకసారి అన్నయ్య నాకోసం వచ్చాడు. రోజంతా హాస్టల్లోనే గడిపాడు. ఆ సాయంత్రం మే మిద్దరం బజారు వెడుతూంటే శకుంతల రిక్తామీద కనుపించింది. మమ్మల్ని పిలిచి ఆపింది. అన్నయ్యను పలుక రించి ‘కులాసానా బావా !’ అని అడిగింది.

అప్పుడు అన్నయ్య మొహంలో కొట్టొచ్చినట్టు కనుపించిన తత్తర పాటు చూచి తీరవలసిందే. బిక్కమొహం పెట్టి తలూపి వస్తామని చెప్పి నడక వేగం పెంచేడు. అన్నయ్యని అనుసరించేను. దార్లో అన్నయ్య అడిగాడు.

“ఏంరా ? ఏమి టీ వరస ?”

“శకుంతల నా కాలేజీలో చదువుతోంది. నాకు జూనియర్”

“ఉహూఁ....అలాగా....జాగ్రత్త సుమా !”

హూఁ....జాగ్రత్త! శకుంతల ఒక ఆడపిల్ల. మావయ్య కూతురు. సరదాగా మాటాడే మంచి స్నేహితురాలు. అన్నయ్య కళ్ళకి ఆ అమ్మాయి అంత ప్రమాదకరంగా కనిపించడ మేమిటి? పైనా జాగ్రత్త అని హెచ్చరిక గూడానా ? నవ్వుకున్నాను.

ఆ తర్వాత ఆరోజు అన్నయ్య వెళ్ళిపోయాడు. వాడు వెళ్ళిన నాలుగు రోజులకి నాన్న దగ్గరనుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. దాన్లో మావయ్యకీ, తనకీ జరిగిన కలహం గురించి. మావయ్య వాళ్ళ వంశం గురించి, చివరికి భాస్కరం బుద్ధులు గురించి చాలా రాశారు. చదివి ఊరుకున్నాను.

రోజులు నెలల్లో పడ్డాయి. ఎందుచేతనో శకుంతలతో పరిచయం తుంచుకోవాలనిపించడం లేదు.

ఒక ఆదివారం మిట్ట మధ్యాహ్నం శకుంతల మా హాస్టలికొచ్చింది. కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకున్న తర్వాత —

“ఇప్పుడు నీకో చక్కటి కబురు చెప్తాను. వింటావా బావా ?” అన్నది.

తలూపాను.

“విన్న తర్వాత, నే చెప్పినట్లు చెయ్యాలి. చేస్తావా?”

“చేస్తాను”

“మరి మాటివ్వు”

“అలాగే. చెప్పరాదూ”

“ఈనాటి సాయంత్రం నా పుట్టినరోజు పండుగ శుభ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకొని ఒక చిన్న పార్టీ యివ్వదలిచాము. కావున తాము బంధుమిత్ర సహచరంగా విచ్చేసి మమ్మల్ని ఆనందింప జేయ ప్రార్థిస్తున్నాము” అన్నది చమత్కారంగా.

శకుంతల హాయిగా, ఆనందంగా పుట్టినరోజు పండుగ చేసుకుంటున్నదంటే నాకూ సంతోషమే. కానీ వాళ్ళింటికి వెళ్ళి ఆ ఆనందంలో పాలు పంచుకునే భాగ్యం నాకు లేదు. అందుకే అన్నాను.

“నా శుభాకాంక్ష లెప్పుడూ ఉంటాయి. కానీ శకుంతలా ! మీ యింటికి రాలేను”

శకుంతల తల వంచుకున్నది. నేలను చేత్తో రాస్తూ —

“ఎందుకీ వగ బావా ! జరిగినదంతా మరిచిపోతే ఎంత బావుంటుందో ఆలోచించు”

“.....”

“చనువు తీసుకుని ఈమాట అంటున్నాను. నువ్వు మా యింటికి

వొస్తే ఆ తర్వాత మీ నాన్న నీ మొహం చూడరనేగా నీ దిగులు. ఆయనకి జవాబు చెప్పలేని అసమర్థుడివా బావా : పోనీలే....నేను మీ మావయ్య కూతురిని గాదనుకో. ఒక స్నేహితురాలిని. స్నేహానికి విలువ యిచ్చేవాడివైతే మా యింటికి వస్తావ్. ఇంక నే చెప్పేదేమీ లేదు. తర్వాత నీ యిష్టం. వస్తాను" అనేసి వెళ్ళిపోయింది శకుంతల.

చాలాసేపు ఆలోచించి ఓ విశ్వయానికి వచ్చాను.

బజారు వెళ్ళాను. శకుంతల కోసం గీతాంజలి కొన్నాను. తర్వాత హాస్టలుకొచ్చి స్నానం గట్టా ముగించి మావయ్య వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను.

నన్ను చూడగానే శకుంతల మొహంలో వెయ్యిదీపాలు వెలిగాయి. మిత్రురాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నదల్లా మాటలాపి గబ గబా లేడిపిల్లలా పరుగెత్తుకుంటో వచ్చి నా ముందు నిలబడి—

"చాలా సంతోషం బావా : నిజంగా నువ్వెంత మంచివాడవనీ" అన్నది ఆనందంగా.

జాలి కలిగింది. వెర్రిపిల్ల : యింత మాత్రానికే యెంత మురిసిపోతుందో : ఆ వెంటనే నాన్నా, మావయ్యలమీద కోపమూ కలిగింది.

శకుంతల నా చేతిలోంచి పుస్తకం లాక్కుంటూ :

"ఇది నా కోసమే తెచ్చావు గదా !" అన్నది.

తలూపాను.

నన్ను ఆమె అక్కడికి వచ్చిన వాళ్ళందరికీ పరిచయం చేసింది. నిజానికి వాళ్ళలో చాలామంది నాకు మునుపే తెలుసును. నాకు తెలుసునని శకుంతలకీ తెలుసు.

ఆమె హడావిడి చూస్తూంటే నవ్వు పుట్టుకొచ్చింది.

అరోజున శకుంతల యింటికి వచ్చిన వాళ్ళలో శోభనాద్రీ, మధుసూదనం ఇద్దరూ ఉన్నారు. ఈ కథలో వీళ్ళ అవసరం ఎంతైనా వుంది. కాబట్టి, ఆ ఇద్దరినీ పరిచయం చేయడం భావ్య మనుకుంటాను.

శోభనాద్రీ అప్పుడు బి. ఏ. ఫైనలియర్ చదువుచున్నాడు. విద్యార్థి సంఘానికి అతను అధ్యక్షుడు. చక్కటి వక్త. అతను ఆ రోజుల్లోనే చాలా మంచి కథలు రాస్తుండేవాడు. అతని కథల్ని ప్రత్యేకంగా మా కాలేజీవాళ్ళు మెచ్చుకుంటూండేవాళ్ళు. అతనంటే చాలామందికి గౌరవ భావ ముండేది. అతను మాకు దూరబృంధువని నాకు అక్కడే తెలిసింది.

పోతే మధుసూదనం. అతను సెకండియర్ స్టూడెంటు. స్టూడెంటు యూనియన్ కి సెక్రటరీ. పైలా పచ్చీసుగా తిరిగేవాడు. అతను ధనికుల బిడ్డడు. కాలేజీలో జరిగే ప్రతి చిన్న ఫంక్షనుకీ అతను చెయ్యి కలుపు తూండేవాడు. అతను ఉత్సాహముగల యువకుడు. వాళ్ళ నాన్నగారికీ, మావయ్యకీ మంచి స్నేహ ముందిట.

ఒచ్చిన వాళ్ళలో మేము ముగ్గురమే మగవాళ్ళం. తతిమా వాళ్ళం దరూ ఆత జనాభా. చెప్పవ్తూ, శోభనాద్రీ, మధుసూదనం యిద్దరికీ ఎలా గుందోగాని నాకు మాత్రం అంతమంది ఆదవాళ్ళు అక్కడ చూడగానే 'దడ' లాంటిది కలిగి యిబ్బంది పెట్టింది.

శకుంతల నన్ను మావయ్య దగ్గరికి తీసుకెళ్ళింది. అక్కడే బాస్కరం గూడా వున్నాడు. వాళ్ళిద్దరి ఆత్మీయతా చూడగానే నన్ను నేను నమ్మలేకపోయాను. వాళ్ళ ఆదరణతో కరిగిపోయాను. మా కుటుం బాల మధ్యగల కలహాన్ని పూర్తిగా మరిచిపోయేను. ఇంత చక్కగా మాటాడే వ్యక్తుల్ని మా నాన్నగారే అపార్థం చేసుకున్నారేమో ననిపించింది.

తిరిగి హాస్టలు కొచ్చేస్తూండగా మావయ్య నారెండు చేతులూ పుచ్చుకుని అన్నారు.

"మనం కావలసిన వాళ్ళమని మరిచిపోకు నాయనా ! కనీసం యిక్కడున్నన్నాళ్ళూ మా యింటికి వస్తూ పోతూ వుండు"

ఆ తర్వాత రోజునుంచి అదే చేశాను. కాలేజీ అవడంతోనే శప్పవినరీగా మావయ్య వాళ్ళింటికి వెడుతూండేవాడిని. శకుంతలతో ఖబుర్లు చెప్తుండేవాడిని. శకుంతల ఆభిప్రాయాలు వింటూ వుండేవాడిని.

శకుంతలలో చక్కటి సంస్కారం, గుండె నిట్టరం, ఆత్మ విశ్వాసం ఎక్కువగా వున్నాయి. ఏ విషయం మాటాడినా చాల జాగ్రత్త తీసుకునేది. పూర్వావరాలు ఆలోచించిగానీ ఏదీ మాట్లాడేది కాదు.

అలాంటి శకుంతలపైన పుకార్లు పుట్టాయి. శోభనాదీర్, మధు సూదనంలతో ఆమె చనువుగా వుండటం చాలామందికి యీసు కలిగించింది. ఆపైన నిందలు ప్రచారంలోకి వచ్చేయి.

వింటూన్న నాకే బాధగా వుండేది. శకుంతల మాత్రం ఏమీ పట్టించుకున్నట్టు కనుపించేదికాదు. ఒకనాడు ఈ విషయాలే మా మధ్య కదిలేయి. ఆమె అన్నది :

“పోనీ బావా : కుక్కలు అలాగే మొరుగుతాయి. శోభనాదీర్, మధుసూదనం యిద్దరుగూడా నన్ను అపార్థం చేసుకుంటున్నట్టు కను పిస్తోంది ఈమధ్య. చెప్పాలి. ‘అబ్బాయిలూ! నాకు నచ్చిన, నేను మెచ్చిన వ్యక్తి ఒకరున్నారు కాబట్టి అలాటి వెర్రి మొర్రి ఆలోచనలు పెట్టుకుని ఆ తర్వాత బాధపడితే అది మీ ఖర్మ అని హెచ్చరించాలి’ అన్నది శకుంతల సీరియస్ గా.

ఒక ఆదిపిల్ల తన మనసులోని మాట అంత నిర్భయంగా చెప్పగా వినడం అదే మొదటిసారి, చివరిసారిని. తర్వాత శకుంతలే అన్నది.

“మన నిర్ణయాలపైన మనకి నమ్మక ముంటుందికదూ బావా !”

ఏమీ చెప్పకుండానే హాస్టలు కొచ్చేశాను.

ఒకరోజున మాయ వాళ్ళింటికి వెళ్ళేసరికి మధుసూదనం బిక్కమొహంతో ఆ యింటినుంచి తిరిగి రావడం చూచేను. పేలవంగా

నవ్వేసి వెళ్ళిపోయాడు అతను. అతని ఈ ప్రవర్తనకి వెంటనే కారణం తెలిసింది కాదు. ఆ కారణం శకుంతల విడమరిచి చెప్పడంతో తలదిమ్మెత్తేలా ఆశ్చర్యపోయాను. మధుసూదనంతో ఆమె అన్నదిట.

‘మనసులో ఒక అభిప్రాయం పెట్టుకుని బయటికి మరోవిధంగా ప్రవర్తించడం తన కిష్టంలేదనీ, ఇంకా ఆ పద్ధతితోనే సంచరించి నట్టయితే ఈ స్నేహాన్ని తుంచుకోవలసి వస్తుందనీ’ చెప్పిందిట.

అతను చిన్నబుచ్చుకున్నాట్ట.

కాసేపు మాటాడి నేను తిరిగి వెళ్ళిపోయాండగా తన గుండెల్లో దాచుకున్న మాటని పైకి చెప్పింది. ఆమెకు నచ్చిన ఆదృష్టవంతుడిని నేనేనట. ఆ మాట విని ఆనందించినమాట నిజం....

సరిగ్గా యిక్కడుంచే నా ప్రమేయం లేకుండా చాలా దారుణాలు జరిగాయి. పరీక్షలు ముగిసిన తర్వాత రోజు నాన్న వచ్చేరు. నా మొహాన్న వో ఉత్తరం గిరాటు వేశారు. చదివాను. అది ఆకాశరామన్న ఉత్తరం. నాకూ శకుంతలకీ గల స్నేహాన్ని నీచంగా ఉదహరిస్తూ వ్రాశారు. ఉత్తరం చదివేసి ఆయన కిచ్చాను.

“నీ జవాబేమిటి ?” అన్నా దాయన ఉద్రేకంగా.

ఆయన వారకం చూస్తుంటే భయం వేసింది.

“అన్నీ తెలిసిన నువ్వు యిలా చెయ్యడం ఏమీ బాగోలేదు. అక్కడికి నిన్ను హెచ్చరిస్తూనే వచ్చాను. నా కన్ను కప్పటానికి ప్రయత్నిస్తున్నావ్. జాగ్రత్త” అన్నారు.

ఆ రోజే నా ప్రయాణానికి అన్ని ఏర్పాట్లూ చేశారు. ఎలాగో వీలు చేసుకుని మావయ్య యింటికి వెళ్ళేను. ఆ వేళకి భాస్కరం వీధి గుమ్మంలో నిలబడి వున్నాడు. నన్ను చూడగానే అడిగాడు.

“ఈ గడపలో అడుగు పెట్టేముందు నీ నిర్ణయము కావాలి.

చెప్పు. శకుంతల కావాలని నిర్భయంగా చెప్పగలిగితేనే రా. లేమా, వెళ్ళిపో. అంతేగాని ఆడపిల్ల జీవితంతో ఆటలాడటానికి నీ కే అధికారమూ లేదు.”

అదిరిపడ్డాను అతని మాటలకి.

“నువ్వేమీ పసివాడివికాదు. ఆ విషయం మీ నాన్న మరిచి పోయేడు కాబోలు. ఈ వీధిలో నిలబడి పెద్ద గోలచేసి మరీ వెళ్ళేడు. మాకూ మానాభిమానా లున్నాయనే సంగతి ఆయనకి నువ్వైనా చెపితే సంతోషిస్తాను ”

నా తల దిమ్మెత్తిపోయింది. ఏ నిర్ణయమూ తీసుకోలేని పిరికి పందనై పోయాను నాకు తోచిన జవాబు చెప్పేంతలో నాన్న రిక్తామీద అటు వచ్చేరు. విధి చివరిని రిక్తా అపి నన్ను పిలిచారు. ఇటు ప్రాణ సమానమైన శకుంతలా, అటు పెంచి పెద్దచేసిన నాన్న. జీవితంలో ఇటువంటి దౌర్భాగ్యపు స్థితి మరెప్పుడూ రాకూడదు.

“నీకే చెప్తాంట. అక్కడ నీ కేం పని. కదుల్తావా, నన్ను రమ్మంటావా ?” బిగ్గరగా అరిచేరు నాన్న.

గిర్మిన వెనక్కు తిరిగి నాన్న రిక్తావైపు నడిచాను. నా మొహం ముందే బాస్కరం తలుపు మూసేడు. తెలుసు నాకు. అప్పటి నా హీన స్థితికి శకుంతల చాలా బాధపడి వుంటుంది. శపించి వుంటుంది.

నె నుత్త పిరికి మనిషిని. ఏమీ చాతకాని వాడిని. అందరికీ నా పైన అధికారం వుంది. వాళ్లు చెప్పినట్టు నడిచే బొమ్మని. కేవలం మరబొమ్మ చీ !.....

సెలవలన్నీ మా పూళ్ళోనే విస్సారంగా గడిచాయి. ఆలోచనలు పిచ్చై తిండేవి. ఒకోసారి నా పైన నాకే కోపమూ, దుఃఖమూ కలిగేవి. ఎక్కడికైనా పారిపోదా మనుకునేవాడిని. పోనీ ధైర్యంచేసి మావయ్య వాళ్ళింటికెళ్ళి....

యెన్నో అనుకునేవాడిని. ఏదో చేసేయాలనీ అనుకునేవాడిని. ఒక్కటి జరిగేది కాదు. ఆచరించేవాడినీ కాదు.

రిజల్టు తెలిశాయి. పాసయ్యాను. అయినా సంతోషించలేదు. విశాఖపట్నం ఆనర్సు సీటుకోసం నాన్న ప్రయత్నాలు చేసేడు. సీటు వచ్చింది. విశాఖపట్నం వెళ్ళమన్నారు; వెళ్ళాను. బుద్ధిగా చదవ మన్నారు. అదీ ఆచరించేను.

కొత్త చోటు, కొత్త వాతావరణం. సముద్రపు తొడ్డునే యూని వర్సిటీ హాస్టలు. మా గదిలోంచి చూస్తే చిత్రమైన హోటల్ గుర్తొస్తే సముద్రం కనిపిస్తుండేది. క్లాసులో వుంటే పాఠాలు, మా రూముకొస్తే సముద్రమూనూ. మరే విషయాలూ పట్టించుకునేవాడిని కాదు.

ఆరునెలలు గడిచేయి. ఒకరోజున డాబా గార్డెన్సులో మధుసూద నం కలిశాడు. నవ్వుతూ అతనే పలుకరించేడు. కొత్త చోటులో పాఠ నేస్తం కనిపించి పలుకరించిన తర్వాత నేనూ ఆనందించిన మాట నిజ మేను. ఇద్దరం హోటల్ ఊటీలోకి దారితీశాం.

మధుసూదనానికి మెడికల్ కాతేజీలో సీటు దొరికిందిట కష్టపడి చదువుతున్నాడుట. హోటల్లో అతను చాలా విషయాలు చెప్పేడు. అతి ముఖ్యమైనది శకుంతల పెళ్ళి.

శకుంతల శోభనాద్రిని పెళ్ళి చేసుకున్నదట. అతను బెజవాడలో ఏదో గుమాస్తాగిరి వెలగబెడుతున్నాడుట. శోభనాద్రిని పెళ్ళి చేసుకుం టుందని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. నాకిది చిత్రంగానే కనిపించింది. అవుతే ఈ పెళ్ళికి ముఖ్యకారణం నేనన్న విషయం అప్పటికీ ఇప్పటికీ ఎప్పటికీ మరిచిపోలేను.

ఇద్దరం కాఫీలు ముగించి బయటపడిన తర్వాత మధుసూదనం అన్నాడు.

“నన్ను క్షమించాలి. శకుంతల నన్ను నిర్లక్ష్యంచేసిందన్న కోపంతో నేనే మీ నాన్నగారికి ఆకాశరామన్న ఉత్తరం రాసేను. ఆ తర్వాత ఆ పాడుపనికి చాలా విచారించేను. నేను శకుంతలని ప్రేమించినమాట వాస్తవం. ఆమె నన్ను చులకనచేస్తే సహించలేకపోయాను. ఆ ఆవేశంలో పిచ్చిపని చేశాను. మీ పెళ్ళి ఆగిపోయింది” అన్నా దతను బాధగా.

అతనో విషయం మరిచిపోతున్నాడు. కేవలం ఈ ఒక్క ఆకాశరామన్న ఉత్తరంతో మా పెళ్ళి ఆగిపోలేదు. నా నరనరాల్లో పనిచేసిన బలహీనతా, పిరికి తనానికి మధుసూదనంగానీ మరే యితర వ్యక్తులుగానీ బాధ్యులుకారుగా. అందుకే అతను చెప్పినదంతా విని నవ్వేశాను.

ఆ మూడేళ్ళ చదువులోనూ మళ్ళీ నాకు శకుంతల కనిపించలేదు.

ఆనర్సు పూర్తి చేసి యింటి కొస్తుండగా, బెజవాడలో రైలు మారవలసి వచ్చింది. బాగా రాత్రి పడింది. ప్లాటుఫారంమీద రైలు మాత్రం చీకటిని చీల్చి చెండాడుతున్నాయి. మావూరి రైలు కదలడానికి మరో అరగంట ప్రామున్నదని తెలుస్తే, టీ తాగటానికి కాంటీన్ వైపు వెళ్లాను.

అదే రాత్రి బెజవాడ ప్లాటుఫారం తాలూకు వెయిటింగ్ రూంలో శకుంతలని చూసేను. ఆమె సగానికి సగం చిక్కిపోయి వుంది. మొహంలో మునుపటి కళా కాంతులు కరువయ్యాయి. నన్ను చూడగానే చివలున లేచి నిలబడింది.

నాతో మాటాడిన కొద్దిసేపూ ఆమె ఆయాసపడుతూనే వుంది. నాలుగు నెలల క్రితం కొడుకు పుట్టి పోయాడట. ఆమె ఆరోగ్యం పూర్తిగా చెడిపోయిందిట. గుండెల్లో దడ, ఆయాసం ఉధృత మవుతున్నాయిట. శోభనాద్రిని ఈ మధ్యనే ఏలూరు బదిలీ చేశారుట. ఆమె ఏలూరు రైల్వేకోసం యెదురు చూస్తుందిట.

శకుంతల పరిస్థితులు తెలుసుకుని జాలిచెందడం మిసహా మరేమీ

చేయలేక పోయాను. కనీసం నేరు విప్పి ఒక్కమాటకూడా అనలేక పోయాను.

నా రైలు కదిలే వేళకి 'వస్తాను' అని గొణిగాను. ఆమె నవ్వింది బాధగా. వెళ్ళిరామన్నట్టు కళ్ళతో చెప్పింది. తెలుసు.... నేను వట్టి పిరికి వెధవనని శకుంతల భావం. ఆ భావాన్ని మాటల్లో వ్యక్తంచేస్తే నేనెక్కడ బాధపడిపోతానోనని, మాటాడిన కాసేపూ చాలా జాగ్రత్త తీసుకున్నది శకుంతల.

కదిలే రైల్లో నిలబడి దూరమవుతున్న శకుంతలని చూస్తుంది పోయాను.

* * * *

చాలా సంవత్సరాల క్రితం ఇది జరిగింది.

ఈ మధ్య శకుంతల గురించి గానీ, మరే యితర స్నేహితుల గురించిగానీ వార్తలు తెలిసినవిగావు. ఈ పెలిగ్రీం రాకపోతే ఇంత కథ కదిలే అవసరం వుండేది కాదేమో !

"శకుంతల గుంటూరు హాస్పిటల్లో వుంది. చివర క్షణాలు. వెంటనే రా" శోభనాద్రీ.

మా స్టాఫ్ రూమ్లోని గడియారం ఎనిమిది గంటలు కొట్టింది. ఉలిక్కిపడ్డాను. నా చుట్టు పక్కల చూచేను. ఆ రూమ్లో నా మినహా మరెవ్వరూ లేరు. తలపైన పంకా విసురుగా తరుగుతున్నది. ట్యూబ్ లైటు వెలుగుతోంది.

బయట ఎవరో కదులుతూన్న చప్పుడు విని --

"రామవులూ" అని పిలిచాను.

పాపం.... నా కోసం ఎంతసేపన్నుంచి బయట నిలబడి వున్నాడో యేమో. పిలవగానే లోపలికొచ్చి ఎనడం గా నిలబడ్డాడు మా ప్యూను.

“చాలా వేళయింది కదూ”

“తమరు కూకుండి పోయారని....” చివర్ని నసిగాడు.

నవ్వుకున్నాను.

“సైకిలు బైటపెట్టు. అన్నట్టు రేపు నేను క్లాసుకి రాలేను. ఈ సెలవు చీటీ ప్రిన్సిపాల్ గారి కివ్వు” అన్నాను. అతని చేతిలో సెలవు చీటీ పెడుతూ.

రాజన్న సైకిలు బైట పెట్టాడు.

నీరసంగా వుంది. తలనొప్పి వచ్చినట్టుగూడా ఉంది. సిగరెట్టు ముట్టించి బయటికొచ్చేను. సైకిలెక్కి ఇంటిదోవ పట్టాను.

ఇల్లు చేరుకునే వేళకి నా కోసం ఎదురుచూస్తో శారద గుమ్మం దగ్గర నిలబడి వున్నది. నన్ను చూడగానే అన్నది.

“మీ అన్నగారు వచ్చేరు. ఇప్పుడే బజారు వెళ్ళారు”

ఇంట్లోకెళ్ళి సోఫాలో కూర్చుండిపోయాను.

“ప్రైవేటు క్లాసేమైనా ఉండేపటి, ఇంత ఆలస్యమైంది ?”

“.....”

“ఇవాళ మీరదోలా ఉన్నారేమిటి ?”

“ఎలా ఉన్నాను”

“కాశ్చీజ్ ఏవైనా విశేషం జరిగిందా ?”

“అదేంకాదు. ముందు స్నానానికి నీళ్ళు తోడు. చిరాగ్గా వుంది” శారద దొడ్లోకి వెళ్ళింది.

స్నానం చేసి హాల్లో కూర్చున్న పావుగంటకి అన్నయ్య వచ్చారు. లఫీసు పనిమీద వచ్చినట్టు రేపు ఇక్కడే ఉండిపోతున్నట్టు చెప్పాడు. దోబనాలు ముగిసిన తరువాత, డాబామీద పక్కలు వేసు కున్నాం. నేనే అన్నాను.

“రేపు గుంటూరు వెడుతున్నాను.”

“ఏమిటో రాచకార్యం ?”

“శకుంతలకి సీరియస్ గా వుందిట.”

ఈ మాట వినగానే అన్నయ్య దిగ్గునలేచి కూర్చున్నాడు. వెంటనే ఏమీ మాటాడలేక పోయాడు. సిగరెట్టు ముట్టించి పొగ వదులుతూ అలెక్కడో చూస్తూ అన్నాడు.

“నువ్వింకా ఆ పిల్లని మరిచి పోలేదన్నమాట.”

“లేదు”

“యిన్నాళ్ళు మేమే పొరపాటు పడ్డామన్నమాట.”

.....

“నాన్న యింకా బ్రతికే వున్నారు. ఆయన చాలా అభిమాన స్థులు.”

“తెలుసు నాకు. అర్థంలేని అభిమానాలు ఎంతవనిచేస్తాయో బాగా తెలుసు.”

“నువ్వు చాలా పెద్దవాడి వయ్యావ్”

నవ్వేసు. నన్నింకా కుర్రకుంకగా భావించే మా పెద్దవాళ్ళ నేను నాలో నాకు అర్థంకాలేదు.

“గుంటూరు వెళ్ళక తప్పదంటావ్ ?”

“అనేగా మరి”

“దట్సాల్ రైట్. పెద్దవాళ్ళ మాటమీద మరీ గౌరవం లేనివాళ్ళకి ఏం చెప్పినా నిష్ప్రయోజనం”

“వద్దు. యింకా మీ పెద్దరికం నా నెత్తిన రుద్ది నన్ను చవచని చెయ్యకండి. జరిగినది చాలు.”

“సీ మాటలేం బాగోలేదు.”

“ఈ విషయంలో నన్ను ఆటే వాగించవద్దు. సరేనా” అన్నాను రోషంగా.

అంతే. మా యిద్దరిమధ్యా నిశ్శబ్దం అలుముకుంది. ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలీదుగాని వళ్ళుమరిచి నిద్రపోయాను. ఉదయంలేచి చూస్తే అన్నయ్య లేడు. శారద చెప్పింది—అతను తెల్లవారు జామునే వెళ్ళిపోయాట్ట.

ప్రయాణానికి సిద్ధమవుతుండగా నన్ను శారద అడిగింది.

“మీరు గుంటూరు వెడుతున్నట్టు నిన్న నా కెందుకు చెప్పలేదు?”

“యిప్పుడూ చెప్పవలసిన అవసరం లేకుండానే అన్ని విషయాలు తెలిశాయన్నమాట. చూడు శారదా! మా నాన్నగురించి గానీ, అన్నయ్య గురించిగానీ నీ కేమీ తెలీదు. ఆత్మసాక్షిగా చెప్తున్నాను. నీకెప్పుడూ దోహం చెయ్యను. చెయ్యలేను. చెప్పుడు మాటలు విని మనసు పాడుచేసుకోవద్దు వస్తాను మరి” అని చెప్పి ఇల్లు దాటాను.

గుంటూరు ఉదయం పదిగంటలకు చేరుకున్నాను. ఆ పేళాకి హాస్పిటలు గేటు మూసివుంది. ఏమి చెయ్యాలో తోచక అక్కడే పచ్చార్లు చెయ్యడం మొదలుపెట్టాను.

“బావా!”

వెనక్కి తిరిగి చూశాను.

భాస్కరం కళ్ళనిండా నీళ్ళు నింపుకుని నిలబడి ఉన్నాడు. గబ గబా నా దగ్గర కొచ్చేడు. గడ్గదికంగా అన్నాడు.

“వస్తావనుకోలేదు; వచ్చావ్. శకుంతల చావూ బ్రతుకుల మధ్య వుండి. దేవుడు మేలుచేస్తే శకుంతల దుక్కుతుంది. గంటక్రితం ఆప రేషన్ థి డెటర్లొకి తీసుకెళ్ళారు. నేను శోభనాదిరి కోసం వెదకటానికి వెళ్ళాను. అతను పారిపోయాడు”

“అదేమిటి ?” ఆశ్చర్యపోతూ అడిగాను.

“అతను శకుంతలని అమితంగా ప్రేమించిన మాట నిజం. ఆమె నీస్థితిలో చూస్తూ నిలబడగల గుండె నిబ్బరం అతనికిలేదు రాత్రినుంచి పిచ్చివాడిలా ఏదో మాటాడటం మొదలుపెట్టేడు. తెల్లవారుచూనే మా కెవరికీ చెప్పకుండా ఏదో వెళ్ళిపోయాడు”

“పాపం”

“రా...లోపలికెడదాం”

అతను గేటుదగ్గరున్న వాడితో ఏదో చెప్పి నన్ను వెంటబెట్టుకుని లోపలికి తీసుకెళ్ళాడు. ఇద్దరం ఆపరేషన్ థియేటరు చేరుకున్నాం.

ఆ గది బయట వరండాలో మామయ్య అందోళనగా తిరుగుతున్నారు. నన్ను చూడగానే గట్టిగా ఏడవాలనుకున్నారుగానీ అతి ప్రయత్నంమీద వచ్చే ఏడుపుని దిగమింగుకున్నారు.

“ఈ సమయంలో మనమంతా ధైర్యంగా వుండాలి. మంచి వాళ్ళకి దేవుడెప్పుడూ సాయపడతాడు” అన్నాను.

ఎవ్వరూ మాటాడలేదు. నిమిషాలు లెక్కపెడుతూ కూర్చున్నాం. పేరు పేరునా దేవుళ్ళందరినీ వేడుకోవడం ప్రారంభించాను.

మరో పావుగంటకి ఆపరేషన్ థియేటర్ నుంచి డాక్టరు బయటికొచ్చాడు. అతన్ని చూస్తూ గతుక్కుమన్నాను.

అతను మధుసూదనం !

అందరం ఒక్కసారిగా శకుంతల జేమం గురించి అడిగేము.

“దేవుడు నా ప్రయత్నాలని జయప్రదం చేశాడు” అన్నాడు మధుసూదనం.

ఇంతకంటే వేరే కావలసిందేముంది ?

మధుసూదనం నా దగ్గరకొచ్చాడు. నా భుజం తట్టాడు.

“శకుంతల నీ గురించి చాలామాట్లు అడిగింది” అన్నాడు.

నన్ను వరండా చివరకు తీసుకెళ్ళాడు. సిగరెట్టు ముట్టించుకుని పొగ వదులుతూ—

“అమె నన్ను నిర్లక్ష్యం చేసేది. నా ప్రతి మాటనీ తోసిపారే సేది. ఇప్పుడు అమెకు ప్రాణం పోశాను. ఈనాటికైనా అమె నా ప్రయోజకత్వాన్ని గుర్తిస్తే అదేదాలు” అన్నాడు ఆనందంగా.

అతని మాట విన్నతర్వాత ఎందుకో నవ్వాల్సిపించింది. నవ్వే శాను. బిత్తరపోయి నా వంక చూసేడు డాక్టరు మధుసూదనం.

తెలంగాణ ప్రజా సంఘాల
సంఘాల సంఘాల

ఎందుకు?

నెలరోజుల తర్వాత ఆఫీసులో కూర్చుని పనిచెయ్యాలంటే
యిబ్బందిగానే వుంటుంది. నా ముందున్న ఫైళ్ళను చూస్తోంటే భయం
పుట్టుకొస్తుంది. పాపం పెరిగినట్టు పెరిగాయి ఫైళ్ళు. అక్కడికి ఎవరో
పుణ్యాత్ములు చెయ్యిచేసుకోబట్టి కొంతైనా తరిగింది. అలాకూడా
జరక్కపోతే యింతెంత దిగులుపడేవాడినో ఏమో !

ఈ నెలరోజుల్లోనూ ఆఫీసులో చాలా మార్పులు జరిగాయి.
మిత్రుడు రంగనాథానికి బదిలీ అయింది. కొత్త ఆఫీసరూ, కొత్త హెడ్
గుమాస్తా డ్యూటీలో చేరారు. లోగడ మా ఆఫీసు రైల్వేస్టేషను దగ్గర్లో
వుండేది. ఇప్పుడేమో ఊరికి చివరన్నట్టు రెండు మైళ్ళు ఇవతలికి
మార్పు చేశారు.

సంవత్సరంపాటు ఈ ఆఫీసుతో పరిచయమున్న నాకు—ఈనాడు
యిదే ఆఫీసు కొత్తగా కనిపిస్తోంది. పైగా - నెల రోజులు కులాసాగా
గడిపిన తర్వాత, ఆఫీసుకి వచ్చి నమంవంచి పనిచెయ్యా లనిపించలేదు.
మరో నాలుగు రోజులు సెలవడిగి మా ఊరు వెళ్ళిపోదామనిపిస్తోంది. ఏ

కారణమూ లేనిదే నాలుగు రోజులు సెలవెలా యిస్తారూ నా పిచ్చి కాపోతే ?

జీవితంలో 'పెళ్ళి' ఒక ముఖ్యమైన ఘట్టం కాబట్టి, మా రంగ నాథ మన్నట్టు 'కాంట్ బట్' కాబట్టి నెల రోజుల సెలవు (అదీ అతి కష్టమీద) మంజూరయింది. అలాంటిది సరైన కారణమంటూ లేకుండా నాలుగు రోజుల సెలవు కావాలంటే ఎవరిస్తారు ?

పదిన్నరయ్యేసరికి ఆఫీసు బృందమంతా తమ తమ స్థానాలలోకి వచ్చారు. ఎవరో ఇద్దరు కొత్త గుమాస్తాలకి నన్ను పరిచయం చేశాడు మధుసూదనం. వాళ్ళిద్దరికీ నన్నొక కథకుడిగా పరిచయం చేయడంతో— ఈ పరిచయానికి వాళ్ళు ప్రత్యేకమైన విలువ యివ్వడం జరిగింది. కథలు రాసేవాళ్ళమీద వాళ్ళ కెంత గౌరవభావముందో వాళ్ళ మాటల ద్వారా వ్యక్తపడింది. ఆ కాసేపూ ఆనందించక తప్పిందికాదు.

ఆ తర్వాత పాత మిత్రులు ఒక్కొక్కరే నా స్థానందగ్గరకు వచ్చి నా యోగక్షేమాలు అడిగారు. పెళ్ళయిన ఈ నెలరోజుల అనుభవాన్నీ పురస్కరించుకుని వైవాహిక జీవితం గురించి నా అభిప్రాయం అడిగారు. ఏమని చెప్పను ?

మోహనరావు నవ్వుతూ అన్నాడు :

“పోనీలేండి. మిమ్మల్నింకేం ప్రశ్నించం. సరైన అభిప్రాయం చెప్పటానికే సిగ్గుపడిపోతున్నారాయె”

“దట్సాల్ మై డియర్ ఫ్రెండ్స్ : టేక్ యువర్ సీట్స్ ఎండ్ మైండ్ యువర్ వర్క్స్” మధుసూదనం అజ్ఞా జారీచేశాడు.

ఆ మాట వినడంతో ఆఫీసు బృందమంతా నవ్వుకుంటూ ఎవరి స్థానానికి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు.

తర్వాత తెలిసింది — కొత్తగా వచ్చిన హెడ్ గుమాస్తాను అనుక

రిస్తూ మధుసూదనం అలా అన్నాడని. మధుసూదనానికి ఇలాంటి 'అనుకరుణ' అంటే సరదా హెచ్చు.

దాదాపు పదకొండు గంటల క్లాబ్‌లు కొత్త ఆఫీసరు ఆఫీసుకు వచ్చారు. హెడ్ గుమాస్తాతో ఆయిదు నిమిషాలపాటు ఏదో మాట్లాడి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయారు. ఆయన హుందాతనం నన్ను బాగా ఆకర్షించింది.

బాగా పొడగరి, పొడుక్కితగ్గ లావు. నిండు సూట్లో చూడటానికి ముచ్చటగా వున్నారు. చూస్తుండగానే సిగరెట్ ముట్టించారు.

ఆయనకు పాతిక సంవత్సరా లుంటాయేమో.... ఇంత చిన్న ప్రాయంలోనే ఆయన ఆ స్థాయిని అందుకోడం ముదావహం.

మధుసూదనం నావైపు తిరిగి 'ఈయనే మన కొత్త ఆఫీసరు' గారు అని తను చూపుద్వారా తెలియజేశాడు.

ఆఫీసరు వచ్చిన తరువాత అంతకు మునుపున్న అలజడి తగ్గింది. ఆఫీసంతా నిశ్శబ్దాన్ని పులుసుకున్నది. ఎవరిపనిని వాళ్ళు మౌనంగా చేసుకుంటున్నారు.

అరగంట గడిచిన తర్వాత రాజన్న నా స్థానం దగ్గరికి వచ్చాడు.

"మిమ్మల్ని ఆయ్యగారు పిలుస్తున్నారు" అని చెప్పాడు.

ఆయన నన్నెందుకు పిలిచాలో అర్థంగాక రాజన్నవెంట ఆఫీసరు గదిలోకి వెళ్ళాను. ఆయన నన్ను చూస్తూనే అన్నారు—

"విష్ యూ ఎ హేపీ మేరీక్ లైఫ్"

"థాంక్యూ సార్ !"

"మీరు యివ్వాల ఆఫీసుకొచ్చినా మీ గురించి యింతకుమునుపే విన్నాను. మన ఆఫీసులో బాగా పనిచేసేవాళ్ళల్లో మీరూ ఒక్కరుట. అందుకు తగ్గట్టు మీ డిప్లొ హెపీ డిస్పోజిట్స్ వుంటాయిట. అది మంచిది.

నియమించిన పనిని సక్రమంగా చేసుకుపోతే మీకు మంచి భవిష్యత్తు వుంటుంది. అవసరమైనప్పుడు నా పూర్తి సహకారం మీకు వుంటుంది”

“కృతజ్ఞుణి”

ఆయన మాటలు వింటూంటే అమితానందమయింది. వరిచయ మైన మరుక్షణంలో ఆయనకు నామీద సదభిప్రాయం కలగడం ఆశ్చర్యమే మరి !

“మీరు కథలు రాస్తారని విన్నాను. మీ కథలు కొన్ని చదివినట్టు జ్ఞాపకం. ఈ ఆఫీసుకొచ్చే ముందు యిక్కడి సిబ్బంది పైన నా కెలాంటి అభిప్రాయమూలేదు. ఇక్కడ యింత చక్కటి వాతావరణంఉంటుందనుకో లేదు. సిబ్బంది కార్యక్రమాలు నన్ను బాగా ఆకర్షించాయి. ప్రజ్ఞగల యువకులు ఈ ఆఫీసులో సగానికిపైగా వున్నారని తెలిసిన తర్వాత గర్విం చక తప్పటంలేదు”

ఆయన రసహృదయాన్ని, సౌమ్య దృష్టిని లోలోన అభినందిం చాను. లోకంలో వున్న ‘మంచితన’మంతా ఈయనలో మూర్తీభవించిందా అనిపించింది. అందరూ యిలాంటి ఆఫీసర్లే వుంటే ?

వచ్చి నా స్థానంలో కూర్చున్నమీదట నా ముందున్న పైళ్ళు, వగైరాలు అతిస్వల్ప విషయాలుగా కనిపించాయి. ఆఫీసరు ప్రోత్సాహం ఎంతపన్నెనా చేయించగలడు.

పది విమిషాల తర్వాత మధుసూదనం నా స్థానం దగ్గరికి వచ్చాడు. ఆఫీసరు నాతో అనిన మాటలన్నీ చెప్పాను. అతను అంతా విని—అన్నాడు.

“అలాటి మంచి మనిషిలో కొన్ని లోపాలను దేవు డెందుకు సృష్టిస్తాడో అర్థంకాదు రావ్ !”

“అంటే ?”

“నింపాదిగా నువ్వే అన్నీ తెలుసుకుందువుగాని, అలాన గురించి తెలిసిన ‘చెడు’ చెప్పటానికి నా మనసు వొప్పుకోడంలేదు.”

ఘర్షణ ప్రారంభమయింది. చేద్దా మనుకున్న పని కాస్త అగిపోక తప్పిందికాదు. మంచి చెడుల రూపాలు ఎలా ఉంటాయి; అసలు మంచే వింటి : చెడేవింటి : వాటి రెంటికీ సరిహద్దు ఎక్కడ? ఆఫీసర్లో దాగిన లోపాలంటే :—

కాఫీ కొరకు బయటి కొస్తుండగా, నా ముందునుంచే ఒక అధునాతన యువతి గబ గబా ఆఫీసులోకి వచ్చింది. చేతికున్న వాచీలో టైము చూచుకుంది. ఎవరి అనుమతితో సంబంధం లేకుండానే ఆఫీసు గదిలోకి వెళ్ళింది.

అప్పటివరకూ ఆఫీసర్లో మొట్టాడుకున్న హెడ్ గుమాస్తా ఆఫీసు గదిలోండి బయట కొచ్చేశాడు. ఈ హతాత్పరిణామం ఆఫీసంతట్టి ఆకర్షించింది. అందరూ ఆఫీసు గదిపైన చూపుచు నిలవారు.

మధుసూదనం నా దగ్గరకు వచ్చి—

“కాఫీ కా ?” అని అడిగాడు.

“అవును”

“పద వెడదాం” అని నాతోపాటు అతనిని కాంటీన్ కి వచ్చాడు. కాఫీ తాగుతూ అతనే అడిగాడు :

“ఇప్పుడు ఆఫీసుకి వచ్చినావిద ఎవరో తెలుసా ?”

తెలీదన్నట్టు తలూపాను.

“ఆఫీసురు వుంపుడుగత్తె !”

“ఏమిటి ?”

“ఎవరికీ తెలొందడం చేతగాని ఆఫీసు ఈమెదకు దానోహ

మంటున్నారు. ఈవిడ స్నేహంతో సర్వవిధాలా చెడిపోవటానికి సిద్ధ పడుతున్నారు. వాళ్ళిద్దరికీ కాలేజీ రోజుల్లోనే కాంత గ్రంథం నడిచి నట్లు వినికిడి. ఆవిడకు పెళ్ళయింది కూడాను । ఆయన లాయరుట । ఈ ప్రేమ విషయం ఆయనగూడా తెలుసునట । పెద్దలు బ్రిదర్ । అంతా పెద్దలే ।”

మధుసూదనం ఆఫీసరు గురించి చాలా చెప్పుకుపోతున్నాడు. ఎందుచేతనో మరి, ఆఫీసరు గురించి ‘చెడు’ వినబుద్ధి పుట్టడంలేదు.

చివరికి మధుసూదనం అన్నాడు—

“ఈఒక్క అవలక్షణం మినహా ఆఫీసర్లో కాగడాపెట్టి వెతికినా మచ్చ కనుసించదు. మన గుమాస్తా లందరికీ ఆయన ధర్మరాజు । ఏదీ పట్టించుకోరు. చాతనైతే మేలు చేయడానికి సిద్ధపడతారు కాని ఒకడికి కీడు చేద్దామన్న తలంపే లేదాయనకు. మరొకడూ. ఇంకొకడూ అయితే పిచారించం కానీ, సాక్షాత్తు యింత మంచి మనిషి దిగజారి పోతున్నారంటే జాలిగానే వుంటుందిమరి.”

నాకై నేనేమీ మాట్లాడలేదు. కాఫీ ముగిసిన తర్వాత ఆఫీసుకి వచ్చాము. మేము వస్తుండగా మళ్ళీ ఆవిడ మాకు ఎదురుపడింది. అందమైన మనీషి ।

నేను నా స్థానంలో కూర్చున్న తర్వాత మధుసూదనం మళ్ళీ పలిచాడు. చిరాకుతో అతని స్థానం దగ్గరికి వెళ్ళాను.

“సారీ బ్రిదర్ నీకో ఉత్తరం వచ్చి చాలా రోజులయింది. అది నీకు అందిజేద్దా మనుకునే యిప్పటివరకూ వాయిదా వేశాను. ఇంద”

అతను యిచ్చిన ఉత్తరం తీసుకు వచ్చేశాను. నా స్థానంలో కూర్చుని ఉత్తరం విప్పాను :

‘శ్రీ రావుగార్కి.

నాన్నగార్కి ఓ వదిరోజులనుండి గుండెల్లో విపరీతమైన పోటు వస్తున్నది. ఈ కారణంచేతనే మే మెవ్వరమూ మీ పెళ్ళికి రాలేక పోయాము.

ముందు ఈ విషయాన్ని మీకు తెలియజేయ వద్దన్నారు. కాని.... యివ్వాలి గుండె నొప్పి ఉధృతమయింది. మీకు ఉత్తరం వ్రాయమని స్వయంగా ఆయన చెప్పడంతో రాస్తున్నాను. మీ పెళ్ళి పనులన్నీ సక్రమంగా ముగిసిన తర్వాత వీలు చేసుకుని ఒకసారి రావలసిందిగా నాన్న మిమ్మల్ని ఆహ్వానిస్తున్నారు.

చివరిసారిగా మిమ్మల్ని చూడాలని వుందిట.

మీ నిరంజనం.’

ఉలిక్కిపడ్డాను. ఆ చివరి వాక్యం నా నవనాడులన్నీ కృంగ దీసింది. ఆయన శరీరస్థితి ఎలా వుంది ? ఇంతకుమునుపు వచ్చిన ఉత్తరాల్లో ఏనాడూ ఆయన ఈవిధంగా రాయలేదు. ఉత్తరం చదువుతూన్న ప్రతిమాటూ అందోళన ఉధృతమవుతోంది. ఆ చివరి వాక్యాన్ని పదే పదే చదువుకుంటూ అర్థాన్ని నాకు తోచిన విధంగా సమన్వయించు కోడం తప్ప మనసుని కుదుట పరచుకోలేక పోతున్నాను.

ఉత్తరాన్ని తీసుకుని అపీసరు గదిలోకి వెళ్ళాను. నా అమర్తాని గమనించి, నన్ను చూడగానే అడిగా రాయన :

“పెరివు కావాలా ?”

అవునన్నాను ఆశ్చర్యపోతూ.

“పెళ్ళయిన తర్వాత మనిషికి బాధ్యతలు పెరుగుతాయి. సరే మీరిక వెళ్ళు.”

పెరివు మంజూరు చేసినందుకు ధన్యవాదాలు చెప్పి వచ్చేశాను.

రెండు రోజుల నెలవు రాసి హెడ్ గుమాస్తా చేతికిచ్చాను. నెలవు కాగితాన్ని తీసుకుంటూ నవ్వుకున్నా రాయన.

ఆ సాయంత్రం పెందరాదే గదికొచ్చాను.

తలుపుతీసి రెండు జతల బట్టలు సూటుకేసులో నర్దుకుంటూండగా రుక్మిణమ్మగారు వచ్చారు. గుమ్మం దగ్గరే నిలబడి —

“నీకు కొత్తకళ వచ్చేసింది సుమా! తాతయ్యగారు నిన్ననే ఊరు వెళ్ళారు. ఆయన నిన్ను చూడాలని తహతహలాడుతున్నారు” అన్నది నవ్వుతూ.

నా ముందే ఆవిడ అలా మాటాడుతుంటే సిగ్గు పుట్టుకొచ్చింది. తల వంచుకున్నాను.

“తల దించుకుంటూ వెందుకోయ్ పెళ్ళికొడుకా ! మరీ ఆడ పిల్లలా అంత సిగ్గుయితే ఎలా నాయనా....తలెత్తు....అన్నట్టూ....మీ ఆవిడ నెప్పుడు తీసుకొస్తావా ?”

“నా కా విషయాలు తెలీవండి.”

“ఈ ఇంట్లోనే మరో భాగం నీకు యిద్దురు కావి. నీ కది చాల దేమో ననుకుంటున్నాను.”

“అప్పుడే ఈ విషయా లెందుకులెండి ?”

“బలేవాడివేలే సంసారమంటే బొమ్మలాట అనుకున్నావా నాయనా ! అందులో కొత్త సంసారం కూడాను. అన్నీ అందుబాటులో వుండాలి. ఏ రోటూ రాకుండా చూచుకోవాలి. అప్పుడే సుఖం. ఉండు.... ఒక్క నిమిషం.... ఇప్పుడే వస్తాను” అంటూ ఆవిడ వెళ్ళారు.

రుక్మిణమ్మగార్కి ఏదై సంవత్సరాలు దాటాయి. ఆవిడకు పిల్లలు లేరు వాళ్ళింట్లో అద్దెకుంటున్న మమ్మల్నే తన పిల్లలుగా

చూచుకుంటున్నారంటే ఆశ్చర్యంలేదు. అన్నివిధాలా మాకు చేదోడు వాదోడుగా ఉంటున్నారా దంపతులు !

నాతోపాటు మరో ముగ్గురు మిత్రులు ఈ గదిలో వుంటున్నారు. నలుగురం కలిసి చదువుకున్నాం. అదృష్టవశాత్తు నలుగురికీ యిక్కడే ఉద్యోగాలు కావటం మూలంగా అందరం ఒకే గదిలో వుంటున్నాం. మా మధ్య ఎన్నడూ పొరపొచ్చాలు రాలేదు. అందరం కూడా వొకే మాటమీద నిలబడి ఉంటున్నాం ఇంతవరకూ. మేమంటే గిట్టని చాలా మంది మా స్నేహితులూ చూచి ఈర్ష్యపడటం కూడా కద్దు. ఈ స్నేహిన్ని చెడగొట్టాలని ప్రయత్నాలు కూడా జరిగాయి. కాని—వాళ్ళకి అలాంటి అవకాశాన్ని ఇవ్వలేదు.

మరో అరగంటలో రైలుంది. ఈ రైలెక్కితే యీ రాత్రికే చేరుకోవచ్చు. కాని, ఊరువచ్చి కూడా మిత్రులకి కనుపించకుండానే వెళ్ళిపోవడం బాధగా ఉన్నా—వెళ్ళక తప్పడంటేదు.

రుక్మిణమ్మగారు నాకోసం రెండు బిడ్డలు తెచ్చారు. అవి నా చేతికిస్తూ....

“ఇవి పుచ్చుకో బాబూ....నీ జీవితంలో వందేళ్ళూ ఇంత తాపిగానే గడవాలని ఆశిస్తున్నాను” అన్నారావిడ.

కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా ఆవిడకు నమస్కరించాను. ఆవిడ కళ్ళల్లో లీలగా కన్నీరు తొణికిసలాడింది.

“మిమ్మల్ని చూస్తోంటే ఏదో వాత్సల్యం పుట్టుకొస్తుంటుంది. ఇది చూచి నవ్వుతారు నాదంతా పిచ్చని అంటారు, నీకు తెలీదుగాని ఆయనక్కడా పిల్లలంటే విపరీతమైన మోజు.”

నవ్వి ఊరుకున్నాను. ఆవిడ నా పక్కనున్న సూటుకేసు చూచి అడిగారు :

“ఏదైనా ఊరు....”

“అవునండి, ఆత్యవసరంగా రాజమండ్రి వెళ్ళాల్సి వచ్చింది. ఈ విషయం మావాళ్ళకి చెప్పండి. మళ్ళా రెండు రోజుల్లో వచ్చేస్తానని చెప్పండి”

“అలాగే....”

ఆవిడ దగ్గర నెలవు తీసుకుని స్టేషనుకు వెళ్ళాను. స్లాటుఫారం మీద రైలు సిద్ధంగా ఉంది. టిక్కెట్టు తీసుకుని రైలెక్కాను.

రైలు కదిలింది :

మేము స్థితిపరులం కాదు. నాన్న సంపాదనలో చాలా భాగం అక్కయ్యల పెళ్ళిళ్ళకే ఖర్చయింది. తాతగారు నాన్న కిచ్చిన ఆయి దెకరాల మాగాణి, మా స్థిరాస్తి. సాలీనా దానిమీద వచ్చే ఆదాయం, నాన్న జీతం - ఈ రెంటితో మా సంసారం ఏ వడిదుడుకూ లేకుండా సాగింది. అక్కయ్యలకు వాళ్ళ అదృష్టంకొద్దీ మంచి సంబంధాలే దొరికాయి. పండుగలకూ, పట్టాలకూ వాళ్ళంతా వస్తే, ఉన్నదాంట్లోనే సంతృప్తి పరచేవారు నాన్న.

నాన్నకి అభిమానం జ్ఞాస్తి. ఏ విషయంలోనూ ఆయన ఒకళ్ళని ఆశ్రయించటమంటే తల తీసినంతగా వాదపడేవారు. ఉన్నదే స్వర్గమనుకునేవారు నాన్న.

నేను బి.కాం. పాసయ్యి సంవత్సరంపాటు ఖాళీగావున్నా. ఆయన కించిత్తయినా చలించలేదు. ఆయనకున్న పరపతి నాకు ఉద్యోగం జ్ఞానంలో వేయించగలదు. కాని—దీనిద్వారా అవతలివాళ్ళకి చులకనవటం ఆయనకు ఇష్టంలేదు.

‘నీ అర్హత గమనించి నీకు ఉద్యోగం ఇవ్వగలిగినవాడే ఇస్తాడు. లేదూ - ఉన్న ఆ కొద్ది భూమినీ సాగు చేసుకుందువుగానీ.’

ఎప్పుడు నా ఉద్యోగం ప్రసక్తి వచ్చినా - ఆయన ఈ రెండు

ముక్కలూ చెప్పి ఊరుకు వేవాళ్ళు. చదువుకుని ఉద్యోగం చేద్దామనుకుని దృష్టినంతా చదువుమీదనే లగ్నం చేసినవాళ్ళకి మళ్ళీ సేద్యం చెయ్యాలంటే తమకు మించిన పని. ఈ విషయాన్ని కూడా ఆయన పట్టించుకోలేదు.

నిరుద్యోగిగా ఒక సంవత్సరంపాటు అతి కష్టంగా గడిచింది నాకు. ఒక్క ప్రయత్నం కూడా సమకూడి రాలేదు.

సరిగ్గా అలాంటి సమయంలోనే ఆయనతో నాకు పరిచయం కలిగింది. మా పరిచయం ఎలా జరిగిందో తెలమకుంటూంటే యిప్పటికీ చిత్రంగా వుంటుంది నాకు.

మా ఊరు విశాలమైన మైదానాలకు ప్రసిద్ధం బందరు తెలిసిన చాలామంది వచ్చుకుంటారు. ప్రకృతి సిద్ధమైన ఈ మైదానాల ముందు కృత్రిమమైన ఉద్యానవనాలెందుకూ పనికిరావంటే సత్యమూరం కాదు. ప్రతిరోజూ సాయంత్రానింకా ఆ మైదానాల్లో కూర్చునేందుకు చాలామంది వస్తుండేవారు.

అక్కడికి వచ్చి నే కూర్చున్న తరువాత ఓ పది నిమిషాలకు 'ఆయన' వస్తుండేవారు. నా ముందునుంచే వెళ్ళి, నాకు పది అడుగుల దూరంలో వత్తుగా పెరిగిన పచ్చిగడ్డిపైన కూర్చుండేవారు. నా ముందు ఆయన చాలా చిత్రమైన మనిషి.

కూర్చున్న క్షణంనుంచీ ఆకాశంవేపూ, చుట్టు ప్రక్కల స్థలాల వేపూ, మా ముందున్న తారురోడ్డు వేపూ ఆత్రంగా చూచేవారు. అలా ఓ అరగంటపాటు గడిపి వెళ్ళిపోయేవారు.

ప్రతిరోజూ ఆయన తప్పకుండా హాజరయ్యేవారు. అదేచోటులో కూర్చునేవారు : అలాగే చూస్తుండేవారు.

ఒకటి రెండు రోజులు ఆయన ఏ కారణంచేతనైనా రాకపోతే

అరోజు నాకనలేమీ తోచేదికాదు. రోజుకంటే పావుగంట ముందే యింటికి వెళ్ళిపోయేవాడిని. ఆయనకూడా యింతేనేమో !

అలాంటిది ఆయన వారంరోజులపాటు రాకపోయేసరికి పిచ్చెత్తి నట్టయింది. ఎప్పటికప్పుడు ఈరోజైనా ఆయనొస్తే బావుండే దనిపించింది. వచ్చేవారు కాదు. అక్కడికి ఒక పావుగంటా, అరగంటా కేవలం ఆయనకోసం ఎదురుచూస్తూ గడిపేవాడిని.

, పదిరోజుల వరకూ ఆయన నాకు కనిపించలేదు.

ఏదో పోగొట్టుకున్నట్టనిపించేది. అంతా వెలితిగా కనిపించేది.

ఆయనెవరు ? నేనెవర్ని ? ఆయన నాకు కనిపించకపోతే మునిగిపోయేదేమిటనలు ? - నాకు నేనె కొత్తగా కనుపిస్తున్నాను.

ఒకరోజు నే నక్కడ కూర్చుని ఉండగా ఒక అపరిచిత వ్యక్తి నా దగ్గరకు వచ్చాడు. నన్ను చూస్తూ....

"మీరేనా బాబూ.... రోజూ యిక్కడ కూకుండేది ?"

"ఏం.... ఏం కావాలి ?"

"మిమ్మల్ని అయ్యగారు యెంటబెట్టుకు రమ్మన్నారు."

"ఎవరు మీ అయ్యగారు ?"

"అయ్యగారు కూడా ఈడనే కూకుండేవారు. అయ్యగార్కి వంట్లో బాగోలేదు. మిమ్మల్నెంటెట్టుకు రమ్మన్నారు."

ఆయనే ! ఆయనే నన్ను పిలిపించారు. ఆశ్చర్య మనిపించింది. వచ్చినతన్ని మౌనంగా వెంటడించాను.

అతను ఆ దగ్గర్లో వున్న వో డాబా యింట్లోకి తీసుకెళ్ళాడు. ఇల్లు అందంగా ఆలంకరింపబడి వుంది. చుట్టూ ప్రిహరీ - అందమైన కోటన్నూ - వీధి గుమ్మానికి చక్కటి డిజైనుతో వున్న తెర.

వరండాలో నాలుగు పేము కుర్చీలూ, వాటిమధ్య టీపాయ్.

నావెంట వచ్చిన వ్యక్తి లోపలికివెళ్ళి మళ్ళీ వచ్చి అన్నాడు :

“రండి. అయ్యగారు రమ్మంటున్నారు”

రోపలికెళ్ళాను. ఆయన వడకకుర్చీలో కూర్చుని పేసరు చదువు కుంటున్నారు. ఈ పదిరోజుల్లోనూ ఆయన బాగా చిక్కిపోయినట్టు కను పిస్తున్నారు. నన్ను, నవ్వుతూ ఆదరంగా ఆహ్వానించారు. కూర్చునేందుకు కుర్చీ చూపించారు. నే కూర్చున్న తర్వాత అన్నారు :

“నా పేరు సీతారామయ్య”

ఆయన మంచి హోదాలో వున్న అధికారిట. రాజమండ్రి నుండి యిక్కడికి మొన్ననే బదిలీ అయిందిట ఈ ఊరి పరిసరాలు యింకా కొత్తగా కనిపిస్తున్నాయిట. కాని యిక్కడి వాతావరణం తనలాటి జబ్బు మనుష్యులకి మంచిదిట. ఇలా ఎన్నో విషయాలు చెప్పి చివరిన అన్నారు :

“రత్నాల్లాటి పిల్లలూ, అస్తీ, హోదా అన్నీ వున్నాయి నాయనా. కాని....నా ఆరోగ్యం రోజు రోజుకీ అధ్వాన్నంగా తయారవుతోంది. ఈ దిగులే నన్ను కృంగదీస్తోంది. అలా రెండు మూడు ఫర్లాంగులు ప్రతిరోజూ నడవమని డాక్టరు సలహా యిచ్చాడు. అతని మాటలను తూ. చ. తప్పకుండా పాటిస్తున్నాను. నిన్ను రోజూ చూస్తున్నాను. తెలీ కుందానే నీతో పరిచయం చేసుకున్నంత పనయింది. ఈ పదిరోజులూ ఎక్కిన మంచం దిగలేదు. చిరాకూ, విసుగూ కలిగాయి. నువ్వు అక్కడికి వచ్చి వుంటావని భావించి, నాతో కాసేపు మాట్లాడతానే ఉద్దేశ్యంతో నీకు కబురంపాను”

నాపేరూ, వివరాలూ వగైరా అడిగారు. అన్నింటికీ జవాబు చెప్పాను.

“మా అబ్బాయి నిరంజనం రాజమండ్రిలో హాస్టల్లో వుండే

చదువుకుంటున్నాడు. నా బదిలీలతో వాడి చదువు చెడిపోవడం నా కిష్టం లేదు. పెద్దమ్మాయి రాధ అత్తవారింట్లో వుంటున్నది. ఇకపోతే నేనూ, మా అవిడా, రెండో అమ్మాయి కుసుమా యిక్కడ వుంటున్నాం”

ఇది చెప్పిన తర్వాత రెండు షణ్డాలు ఆగి, మళ్ళా నవ్వుతూ అన్నారు :

“కబుర్లు చెప్పుకునేందుకు సరైన నేస్తం దొరకలేదు. ఆఫీసులో వాళ్ళు ఇంటికొచ్చి కబుర్లు చెప్తారనే సమ్మకం నాకు లేదు. వాళ్ళకి కావలసింది ఆఫీసులో రగుల్తున్న రాజకీయాలు, నా మెచ్చుకోలూనూ. అందు చేతనే విన్ను వెదుక్కున్నాను. నీతో స్నేహం చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాను”

ఆరోజు ఆయనే ఎక్కువసేపు మాట్లాడారు. అది లగాయితూ ప్రతిరోజూ ఆయన్ను కలుసుకునేవాడిని. పెద్దవారు, లోకానుభవం వున్నవారు కాబట్టి తరచూ ఆయన వక్త, నేను శ్రోతనూ. ఆయన ప్రతి విషయాన్నీ కూలంకషంగా పరిశోధించినట్టు చెప్పేవారు. ఆయన భావాలు తెలుసుకోడం మాత్రం నా వలతయ్యేది.

ఒకోసారి మైదానల్లోనూ, మరోసారి వారి యింట్లోనూ, తప్పని సరైతే సాజ్జెత్తూ వాళ్ళ ఆఫీసులోకూడా మా సమావేశం జరిగేది.

నన్ను ఇద్దరు ముగ్గురు స్నేహితులు అన్నారు కూడాను—

“నీకేమిటోయ్ అధికారిని జేబులో పెట్టుకున్నావ్. నువ్వు నోరు తెరుచుకుని అదగాలేగాని నీకు ఉద్యోగం వాళ్ళ ఆఫీసులో షణ్డాలమీద రాదూ.....” అని.

కాని ఆయన మనస్తత్వం వాళ్ళకు తెలీదు. ఆయన అంత త్వరగా ‘మనషి’ని సమ్మరు. ఒకసారి కుసుమ పెళ్ళి విషయమై ఆయన నాతో యిలా అన్నారు :

“కుసుమ దురదృష్టవశాత్తు పక్షవాతానికి గురై చేయి పోగొట్టు కుంది. ఈ అంగవైకల్యం కుసుమ రూపాన్ని సైతం కించపరుస్తోంది. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఆ పిల్లకి త్వరగా పెళ్ళవుతుందని నే ననుకోను. ఒకవేళ పెళ్ళయినా ఆ పెళ్ళితో సుఖవడుతుందంటే నాకు నమ్మకం చాల డంలేదు. : సుమకి చాలా మంచి సంబంధాలే వచ్చాయి. కాని వాళ్ళని చూస్తోంటే కేవలం నా డబ్బూ, హోదా మీదనే ప్రేమున్నట్టు కని పిస్తుంది. కాని, నా పిల్లమీద ప్రేమున్నట్టు కనుపించడం లేదు. అందు చేతనే వచ్చిన ప్రతి సంబంధాన్నీ నేనే చెడగొట్టేస్తున్నాను. పిచ్చిపిల్ల. ఈ చర్యకి ఎంత తల్లడిల్లిపోతుందో రావ్ !”

అ మకే అంటాను. ఆయన ఎవర్నీ అంత త్వరగా నమ్మలేనిది. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో నాకు మీ ఆఫీసులో ఉద్యోగం వేయించడని అడి గితే నన్నేవిధంగా భావిస్తారో కదా ! కేవలం ఉద్యోగం కోసరమే నేను ఆయన స్నేహాన్ని వాంచిస్తున్నానని ఆయన అనుకుంటే, అంతకంటే ఘోరం మరొకటిలేదు. అలాంటి అవాంఛనీయమైన పరిస్థితి రాకూడదనే భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తాను.

కాని పరిచయస్థులు మా స్నేహానికి విపరీతార్థాలు తీస్తూనే వున్నారు. కాటికి కాళ్ళుచాపి చావుకోసం ఎదురుచూస్తోన్న పెద్దమనిషితో రెండు పదులు నిండిన యువకుడికి స్నేహమేమిటి వల్లకాడూ, ఈ స్నేహం వెనుక ‘స్వార్థం’ తప్పకుండా ఉండి వుంటుందని నా మొహం ఎదటనే అనేవారు. విని బాధపడేవాడిని. అంతేగాని ఆయన స్నేహం నుంచి తప్పుకోదం నా చేతకాదు.

ఒకసారి లోగడ వచ్చినట్టే ఆయనకు గుండె నొప్పి వచ్చింది. ఈమూట ఉధృతంగా వచ్చింది. మా యిద్దరిమధ్యా వున్న అనుబంధం ఆయనకు నాచేత సపర్యలు చేయించింది. రెండురోజులపాటు కుసుమా,

నేనూ ఆయన మంచాన్ని అంటిపెట్టుకుని కూర్చున్నాను. ఆయన స్థితి బాగుపడ్డ తర్వాత కళ్ళను నీటితో నింపుకుని నన్నుద్దేశించి అన్నారు — 'నువ్వు దేవుడివి నాయనా !' అ.

సీతారామయ్యగారి పరిచయస్తులతో నన్ను తనకు ప్రాణం ఇచ్చే మిత్రునిగా పరిచయం చేశారు. ఆయన మిత్రులు కళ్ళింతవి చేసుకుని అర్థంకానట్టు ఆయనవైపు చూశారు. వాళ్ళలా చూస్తోంటే నాకు సిగ్గునిపించింది కూడా.

ఇంటర్వ్యూల నిమిత్తం హైద్రాబాద్ వెళ్ళడం అది మూడోసారి. నాన్నని అడిగాను. 'నీ యిష్టం. పైకం కావాలిస్తే మీ అమ్మనడుగు' అని చెప్పి ఆయన ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడు. ఏమైనాసరే ఈ ఇంటర్వ్యూతో అటు ఉద్యోగమో, యిటు సేద్యమో తేల్చుకోవాలని నిర్ణయించుకుని అమ్మని దబ్బడిగి తీసుకొని హైద్రాబాద్ వెళ్ళాను.

ఉద్యోగం గగన కుసుమమైంది. వచ్చిన ఏటైమంది అభ్యర్థుల్లోనూ ముగ్గురే అర్హులుగా పరిగణించింది. ఆ ముగ్గురికీ ఉద్యోగాలు యిచ్చారు. మరొక అనుభవాన్ని గడించి యింటికి వచ్చాను.

సీతారామయ్యగారు ఆ మూడు రోజులనుండీ ఎందుకు కనిపించ లేదని అడిగారు. నా హైద్రాబాదు ప్రయాణమూ, దాని ఫలితమూ వివరించి చెప్పాను రెండు నిమిషాలు ఆయనేదో ఆలోచించి నన్ను అడిగారు:

"ఇంకా యిలా నిరుద్యోగిగా ఎన్నాళ్ళుండ దలిచావు?"

"అది మన చేతుల్లో ఉన్నదాండి !"

"పిచ్చివాడా ! ప్రయత్నాలు చెయ్యాలే కాని, మనిషి సాధించ లేని విషయమంటూ ఏదీ లేదు. రేపు ఒక అప్లికేషను రాసి నా చేతికివ్వు. మా ఆఫీసులోనే ప్రయత్నిస్తాను. చూద్దాం. నా చేతనయినంత వరకూ నేను ప్రయత్నిస్తాను. సరే"

నే నేమీ మాటాడలేదు.

ఆ తర్వాత రోజుకూడా అప్లికేషను గురించి అడిగాను. నా ఉద్యోగ ప్రయత్నం ఆయన చేతులమీదుగా జరగడం నా కిష్టంలేదు. అయినా, ఆయన బలవంతంమీద అప్లికేషను రాసివ్వక తప్పిందికాదు.

నెలరోజులు తిక్కుకుండానే నాకు బెజవాడ బ్రాంచిలో ఉద్యోగం వచ్చింది. సీతారామయ్యగారికి నా ధన్యవాదాలు చెప్పుకున్నాను. ఆయన నా భుజాన్ని తట్టుతూ అన్నారు:

“చక్కగా ఉద్యోగం చేసుకో. పైకి రావడానికి ప్రయత్నాలు చెయ్యి. ఏదీ ఏమైనా మన స్నేహాన్ని మాత్రం మరచిపోకు.”

ఆయన సహృదయత్వం, స్నేహంమీద ఆయనకు గల గౌరవ భావం నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేశాయి.

జీవితంలో నన్నొక ఉద్యోగిగా స్థిరపరచింది సీతారామయ్యగారు. ఆయన చేసిన ఈ మహాపకారాన్ని మరో జన్మలో కూడా మరిచి పోలేను.

బెజవాడ వెళ్ళిన తర్వాత ఉత్తరాలు రాస్తుండేవాడిని. ఆయన సమాధానాలు వ్రాస్తుండేవాడు. ఆయన రిటైరువడం, రాజమండ్రిలో స్థిర నివాస మేర్పరచుకోవడం అన్నీ ఈ ఆరు నెలల్లో జరిగాయి.

నా పెళ్ళికి వారం రోజుల ముందు ఆయనకు ఓ ఉత్తరం రాశాను; తప్పకుండా రావలసిందిగా ఆహ్వానిస్తూ దాని కాయన చాల చక్కటి సమాధానం రాశారు. నేను ఓ యింటివాడి నవుతున్నానని తెలిసి ఆయన ఆనందిస్తున్నారట. పెళ్ళికి తప్పకుండా వస్తున్నట్టు రాశారు. పెళ్ళయిన తర్వాత వీలుంటే నా భార్యను వెంటబెట్టుకుని రావలసిందిగా ఆహ్వానించారు.

సీతారామయ్యగారింట్లో ఇంకా దీపం వెలుగుతూనే ఉంది. రిక్తాదిగాను. నిరంజనం ఆ యింటిముందు నిలబడి వున్నాడు. అతన్ని చూడగానే ఏదో కీడు శంకించాను. “నాన్నగారు కులాసా ?” అని అడిగాను. అతను ముఖాన్ని దించేసుకుని గబ గబా ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

అతని వాలకం నన్ను కలవర పరచింది. ఇంట్లో అడుగు పెట్టగానే పార్వతమ్మగారూ, కుసుమ, రాధా ఏడ్వడం మొదలుపెట్టారు.

అలాగే అక్కడే ఉన్న కుర్చీలో కూలబడి పోయాను.

నిరంజనం నా దగ్గరకు వచ్చి అన్నాడు—

“ఆయన పోయేముందు మీ గురించి అడిగారు—” అతను పసి పిల్లాడిలా వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు.

ఆ మాటతో నా తల దిమ్మెత్తి పోయింది. చేతల్తో తలను గట్టిగా పట్టుకున్నాను. సీతారామయ్యగారి రూపం నా ముందు తచ్చాడుతూనే వుంది.

* * *

గోదావరి గుభీరంగా వుంది.

చాలాదూరం నడిచి వచ్చాను. ఎన్నో స్మృతులు, ఆయనే వ్యక్తిత్వం, మా స్నేహం, గడిచిన రోజు— యివన్నీ, నన్ను కలవర పెడుతున్నాయి.

ఆయన యిక లేరు ! ఆ స్నేహం ఇక తిరిగిరాదు.

నిరంజనం యింకా చదువుకునే కుర్రాడు. కుసుమకి పెళ్ళికాలేదు. వ్యవహార దక్షత తెలిసిన యింటిపెద్ద లేనప్పుడు ఆ కుటుంబం ఎన్ని అవస్థలు పడాలో కదా !

ఆయనొకసారి నాతో అన్నారు—

“నిరంజనం చదువు పూర్తయి, నాలుగురాళ్ళు సంపాదిస్తూ, కుసుమ పెళ్ళయి తన సంసారాన్ని చక్కగా దిద్దుకుంటూంటే నాకే

దిగులూ వుండదు రావ్! వచ్చే చావు అప్పటివరకూ వాయిదా వేసుకుంటే ఎంతో బావుణ్ణు!”

ఇది గుర్తుకురాగానే నాకు తెలీకుండానే ఏడుపోచ్చుంది. హాయిగా బ్రతకటానికి నాకు అవకాశం కల్పించిన వ్యక్తికి నే నేవిధంగానూ సాయం చెయ్యలేకపోయాను. ఈ ఋణ విముక్తి ఈ జన్మకి లేదేమో !

చీకటి పడుతుండగా ఇంటిముఖం పట్టాను. మళ్ళీ ఉదయమే వెళ్ళి పోవటానికి నిశ్చయించుకున్నాను. దిగులతో నిండిన ఆ ఇంట్లో యింకా నేనుండలేను. అనుక్షణమూ ఆయన గుర్తుకొస్తూ నా వల్లనయ్యే కార్యం ఒక్కటి లేకపోగా, నా చేతగానితనం నన్ను గేళిచేస్తూ....వద్దు....నా కి నరకం వద్దు.

ఆ ఇంటిముందు ఓ కారు ఆగివుంది. ఇంట్లో ఎవరిదోమగగొంతు వినిపిస్తోంది. మెల్లిగా నా గదిలోకి వెళ్ళాను. గదిలో కుసుమ కూర్చుని వున్నది. నన్ను చూడగానే లేచి నిలబడింది.

“ఇంతసేపూ ఎక్కడికి వెళ్ళి వచ్చారు ? వుండండి. కాఫీ తెస్తాను” కుసుమ వెళ్ళిపోయింది.

చక్క గదిలోనుండి మాటలు స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి —

“అయితే నువ్వు రానట్టేగా ?”

“నన్ను బలవంతం చెయ్యకండి. ఇంతలో రాను.”

“నీకేం తక్కువ చేశానని ?”

“నా నోటితో చెప్పదలచుకోలేదు. అంతా మీకు తెలుసు.”

“మంచిది. నీ కెప్పుడు యిష్టమైతే అప్పుడే రా....నిన్ను బాధ పెట్టను. వస్తా.”

నాగది గుమ్మం దగ్గర నిలబడి ఆ వ్యక్తిని చూచాను. ఆశ్చర్యం మా ఆఫీసరు ! నన్ను నేనే నమ్మలేకపోయాను.

కారు బయలుదేరిన శబ్దం విని రాధ గదినుండి బయటికి వచ్చి

వరండాలో నిలబడింది. అయిదు నిమిషాలపాటు అక్కడే నిలబడి మళ్ళీ తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళేముందు నావైపు చూచి తల దించుకున్నది.

“మా బావ వచ్చారు, అక్కయ్యని తీసుకెళ్ళేందుకు. కాని ఆయన వద్దతి అసహ్యంగా తయారయింది. హోదాకు తగ్గ గుణం బావలో లేదు.” కాఫీ యిస్తూ కుసుమ చెప్పింది.

“ఎవరికీ తలొంచడం చేతగాని ఆప్టసరు ఈవిడకి దాసోహ మంటున్నారు. ఈవిడ స్నేహంవల్ల సర్వవిధాలా చెడిపోవడానికి సిద్ధపడు తున్నారు.” మధుసూదనం మాటలు గుర్తుకొచ్చాయి.

“బావ ఈ హోదాకి చేరుకోవడంలో నాన్న కొంత సహాయం చేశారు. ఆ విశ్వాసం కూడా మరిచిపోయాడు బావ.” కుసుమకూర్చుంటూ అన్నది.

రెండు క్షణాల తర్వాత మళ్ళీ ఆమె మాట్లాడింది.

“మీ పెళ్ళి రెండురోజు లుందనగా నాన్నగారు పోయారు. మీకు ఏ విషయమూ రాయవద్దని అంతకు మునుపే చెప్పారు. యిక్కడి విష యాల్లో మీ మనసు పాడవుతుందని ఆయన సుద్దేశ్యం.”

“నాకు తెలుసు. ఆయన దైవస్వరూపులు.”

“పోయేముందు అమ్మకో మాట చెప్పారాయన.”

“ఏమని ?”

“.....”

“చెప్పండి”

“ఈ ఇంట్లో నిరంజనానికి ఎలాంటి స్థానముందో మీకూ అదే స్థాన ముంటుందని అన్నారు.” కుసుమ తన ముఖాన్ని చేతుల్లో దాచు కుంది.

మౌనంగా వుండిపోయాం. కాసేపటికి ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

రాత్రి టోజనాలైన తర్వాత నా గదిలోకి వచ్చేస్తుండగా, రాధ నన్ను పిలిచారు. ఆవిడ గదిలోకి వెళ్ళాను.

“అలా కూర్చోండి. మీకు ఒక ముఖ్య విషయం చెప్పాలని వుంది.”

“చెప్పండి” అన్నాను కూర్చుంటూ.

“ఏ విషయమైనా సరే కుండ బద్దలుకొట్టినట్లు, మనసులో ఉన్నది ఎదటివారికి చెప్పడం మంచిదంటాను. మీరేమంటారు ?”

“నిజమే”

“మావారి దగ్గర నేను యిదే పద్ధతి ఆచరించాను. ఆయన మానసికంగా బలహీనులు. అది నాకు నచ్చదు. చేస్తున్నది తప్పని తెలిసి కూడా కప్పిపుచ్చుకోటానికి ప్రయత్నం చేస్తారు. అందుకే ఆయనకూ, నాకూ సరిపడదు. ఇదంతా చెప్పి విసిగించటం నా కిష్టంలేదు. ఈమధ్య నాన్నగారి డైరీ తీసి చదివాను. ఒకవిధంగా ఆయనగారి తత్వం గూడా నాకు రుచించలేదు. ఈ పేజీలో ఆయన రాసిన అభిప్రాయం నన్ను ఆశ్చర్యపరిచింది. ఈ విషయం మా యింట్లోకూడా ఎందుకు చెప్పకుండా దాచుకున్నారో అర్థం కావటంలేదు. ఇది చదవండి” ఆ పేజీ తెరిచి డైరీ నాచేతి కిచ్చింది. చదివాను :

‘రావ్ పెళ్ళిట. అతను పెళ్ళి చేసుకుంటున్నాడంటే సంతోషంగా వుంది కాని—కుసుమకి అతను తగిన వరుడని ఒక నిశ్చయానికి ఇంతకు మునుపే వచ్చాను. ఈ మాట అతనితో చెప్పటానికి నా మనసెందుకో తటపటాయించింది. రావ్ యోగ్యుడు. అతణ్ణి అల్లుడిగాచేసుకుని ఈ ఇంటి కాధారం చేసుకుందామనుకున్న నాకు గట్టి డెడ్డే తగిలినని చెప్పాలి.’

అదరిపడ్డాను. రాధ సూటిగా నా కళ్ళలోకి చూచింది.

“చదివారా ?”

“ఉః.....”

“నాన్న గురించి మీరేమనుకుంటున్నారు.”

“విధి చాలా చిత్రాలు చేస్తుందని తెలుసుకున్నాను.”

“పొరపాటుని ‘విధి’కి అంటగట్టడం భావ్యంగలేదు. ఆయన మిమ్మల్ని అల్లుడిగా స్వీకరించాలనుకున్నప్పుడు, ఆమాట మీతో అని వుండాల్సింది. అలా జరగలేదు. ఆయన ఇంత త్వరగా పోవటానికి కారణం....”

“రాధగారూ !” గట్టిగా అరిచాను.

“ఇంక నాకే పాపమూ అంటగట్టకండి ప్లీజ్. ఆయన చేసిన సహాయానికి బదులెలా చెప్పుకోవాలో తెలీని పరిస్థితుల్లో వున్నాను. అది చాలాక నా మూలంగానే ఆయన....వద్దు. మీ కలాంటి నింద నా నెత్తిన పెట్టకండి” ఒక్క ఉదుటున ఆ గదినుండి బయటకు వచ్చేశాను.

ఆవిడ మెల్లిగా అన్నది :

“మీ వ్యక్తిత్వాన్ని కించపరచాలనే భావం నా కెన్నడూలేదు. నాన్నగారి అతి మంచితనాన్ని గౌరవించటం తప్ప మరొకటి తెలీని మనం ఆయన్నీ కించపరచలేం !”

తర్వాత మూటలు నాకు, వినిపించలేదు....కాదు వినదలుచుకోలేదు.

త ప్ప

అ వేళ రోడ్డుమీద వెన్నెల సిగ్గులేకుండా పగలబడి నవ్వు తోంది. వాలవరణం చల్లగానూ వుంది. సముద్రపు గాలి మెల్లగా విస్తూనేఉంది.

గోరీపతి ఇంకా నడుస్తూనే వున్నాడు. పైం పడిగంటలు దాటింది. పడింటావు అయింది. గోరీపతి నడక వేగం తగ్గించలేదు.

వెనక్కి స్కూటరు రానడం, హారను వాయించి — గోరీపతి పరా కుని హెచ్చరించి మరీ వెళ్ళిపోవడమూ జరిగింది. గోరీపతి రోడ్డు దిగి పక్కన నుంచున్నాడు.

వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. వూరు దాటి చాలా దూరం వచ్చినట్టు గమనించలేదు. నడుస్తూంటే పైమూ, దూరమూ రెండూ తెలీకేదు.

జేబులోంచి సిగరెట్టుతీసి ముట్టించాడు. అది వెలగటానికి నాలుగు పుల్లలు ఖర్చయ్యాయి. ఆ దగ్గరలోఉన్న వంతెనమీద కూర్చున్నాడు. కాలుమీద కాలువేసి పైకాలిని కదల్చడం ప్రారంభించేడు.

తుకారాం !

వాడు కారా కిల్లీలు వేస్తాడు. వాడి నోట్లో కిల్లీ ఉన్నప్పుడు వాడిపక్క నించోడమే ఒక పెద్ద శిశు. వాడు మత్తుగా మాట్లాడుతాడు. ఆ మాటలు వింటూంటే చిరాకు. వాడు వెకిలిగా నవ్వుతాడు. వాడు నవ్వి నప్పుడు బైటపడే ఆ ఎర్రటి పళ్ళ మధ్య నల్లటి జీర చూస్తుంటే అసహ్యం.

అలాటి తుకారాం, కారా కిల్లీ నముల్తూ వెకిలిగా నవ్వుతూ ఇంత మాట తనముందే అనేశాడు. అచ్చోసిన ఆంబోతులా ఉన్నాడు గనక సరిపోయింది. లేకపోతే రెండు వాయించేపనే మరి.

ఒకనాడు సావిత్రికి తన గురించి గొప్పలు వ్రాసిందివీడె. వీడు వ్రాసిన వివరాలకి ఆ పిల్ల ఆనందించి తన పరిచయాన్ని కోరింది. అనగా—ఇప్పుడు తమ మధ్య ఇన్ని ఉత్తరాలు నడిచినందుకు ముఖ్య మైన కారణం తుకారాం :

ఇంతాచేసి ఇప్పుడు ఎద్దేవా చేస్తాడు రాస్కెల్.

కోపంలో సిగరెట్టు దమ్ము గట్టిగా పట్టించాడేమో గొంతంతా మండిపోయింది. కళ్ళవెంట నీరూ కారింది. తెప్పరిల్లుకోడానికి రెండు క్షణాలు పట్టింది.

ఈ మాట సిగరెట్టు పొగ నెంపాదిగా పీల్చాడు. మెల్లిగా పొగ ఒదిలాడు. నోరంతా చేదుగా ఉండడం మూలంగా వక్కపోడి నోట్లో వేసుకున్నాడు. ఆ రుచి తగలగానే కొత్త ఉత్సాహం పొంగింది. ఏక బిగిని రెండు దమ్ములు పట్టించేడు.

తుకారాం లౌక్యుడు. లేకపోతే వాడిన్ని రంగులెలా మార్చ గలడు ? ఇంత గొప్ప నటుడెలా కాగలడు ?

మొదట్లో తనకీ రకమైన స్నేహంపట్ల అభిమానంలేదు. ఎక్కడో ఏదో వూళ్ళోవున్న వ్యక్తికి అనేక విషయాలపైన ఉత్తరాలు వ్రాసి

వాటిపైన అవతలివాళ్ళ అమూల్యాభిప్రాయాలూ, వాళ్ళ ఆదర్శాలూ ఆశయాలూ కనుక్కోవాలనే మహత్తర జిజ్ఞాస తనకిలేదు.

తుకారాం! చాలా వూళ్ళనుంచి చాలా ఉత్తరాలొచ్చేవి. అడ, మగ అనే వ్యత్యాసం లేదు. ఈ స్నేహితులకి పూరూరా సంఘాలూ ఉన్నాయి. అప్పుడప్పుడు సమావేశాలు జరపడమూ కద్దు. దీనికోసం ప్రత్యేకంగా ఒక శీర్షిక నడుపుతూ వ్రత ఆదివారం—ఈ శీర్షికలో కొత్త సభ్యులూ, వాళ్ళ చిరునామాలూ, వాళ్ళ వ్యాపకాలూ వగైరా ప్రచురించి పాత సభ్యులకు పరిచయ భాగ్యం కలుగజేస్తోంది ఒకానొక దిన పత్రిక. తుకారాం ఈ కార్యక్రమాల్లో తలనిండుగా మునిగి తిరిగే మనిషి.

అతను తనతోపాటు చదువుకున్నాడు. తను బి. ఏ. పూర్తిచేసిన గుమస్తా. అయినా తుకారాం బి. ఏ. పరీక్ష కాలేదు. ఈ పరీక్షలూ, ఉద్యోగాలూ అతనికి అనవసరమని అతనే చెప్తూంటాడు. వూళ్ళో వాళ్ళ నాన్నగారికి మంచి పలుకుబడితోపాటు లక్షలూ వున్నాయి. గొప్ప వ్యాపారమూ వున్నది. మనిషి వాడికివి చాలావూ ; పేరే ఉద్యోగాలెందుకు ? దమ్మిడికి కొరగాని ఈ పరీక్షలెందుకు ?

ప్రతి సాయంత్రం—తుకారాం స్నానం వగైరా ముగించి, ముస్తాబై వూళ్ళో పాన్సీకార్నర్లో నించుంటాడు. బుగ్గన కారాకిళ్ళి చేతిలో సిగరెట్టు పాకెట్టూ తప్పనిసరిగా ఉండాలి. ఒచ్చేపోయే మనుష్యుల్ని వోరగంటితోనూ, కారాకిళ్ళి నోటితోనూ, నవ్వు మొహంతోనూ పలకరించడం అతని హాబీ.

పాతికేళ్ళయినా లేని తుకారాం ఫస్ట్ క్లాసు లాక్యుడని మళ్ళీ అనుకున్నాడు గౌరీవతి.

పున్నమి. చచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెల్ని హాయిగా అనుభవించే

భాగ్యాన్ని తుకారాం మాట పూర్తిగా తినేసింది. మనిషిని చిత్రవధ చేసి నట్టు మాట్లాడాడు.

సావిత్రి తుకారాంకి ఉత్తరాలు వ్రాసేది. 'అన్నయ్యా' అని సంబోధిస్తూ ఎంతో తీయగా, హాయిగా వ్రాసేది. తుకారాం ఆ ఉత్తరాలన్నీ తనకి చూపించేడు. నిజానికి చాలా చక్కగా ఉత్తరాలు వ్రాయగలదు సావిత్రి.

తనకొచ్చిన మొదటి ఉత్తరం 'గోరీపతి అన్నయ్యగారికి' అని ప్రారంభించి వ్రాసింది. వాళ్ళమ్మకీ నాన్నకీ గోరీపతి ఒక్కడే సంతానం. సావిత్రి ఉత్తరం, ఆ పిల్ల సంబోధనా అతని గుండెల్లో ఆనందాన్ని నింపింది. ఒక నూతన అనుభూతిని, ధరకట్టలేని ఆనందాన్ని గోరీపతి పొందేడు. ఈ జీవితాని కీ భాగ్యం చాలనీ అనుకున్నాడు.

తుకారాంకి తన మనసు తెలీదు. అతను రంగుబద్దాల్లో ఎదటి వాడిని చూస్తాడు. గనకనే అనుక్షణం అతను ఆత్మవంచన చేసుకుంటున్నాడు.

సావిత్రికి రాసే ఉత్తరాల్లో ఆ పిల్లని 'చెల్లీ' అని సంబోధిస్తూ గూడా — అతని హృదయంలో ఓ చూపుగా 'కోరిక' దాచుకున్నాడు తుకారాం : పై పెచ్చు నోటికొచ్చినట్టు వాగడం :

చీ.... ఎందుకీ విలువలేని మనుషులు ?

ఇంతా చేస్తున్న తుకారాం అంత విబ్బరంగా ఎలా నవ్వగలడో మరి, అతనంటాడు :

"నిజం భాయ్ : ఆడపిల్లలకి ఉత్తరాలు వ్రాయడంలోగల సరదా మరి దేన్నోనూలేదు. కాపోతే సభ్యత అనేది లోకానికి భయపడైనా పాటించాలి గనుక ముసుగుతో అవసరం కలిగింది. చెల్లీ అని వ్రాయక పోతే అవతల్నుంచి రెండో ఉత్తరం రానే రాదనలు. గనకనే ఈ పథ

కం. పైగా ఇది మొగవాడొక్కటే అడుతున్న నాటకంకాదు. అడ
కాల్తీలూ చేతులు కలపాలి. మొన్న మధ్య నా ఫ్రండ్‌కడు పెళ్ళి చేసు
కున్నాడు. వాడు ఆ అమ్మాయికి, నేనిప్పుడు సావిత్రికి రాస్తున్నట్టే
ఉత్తరాలు రాసేవాడు మునుపు. దీన్నేమంటావ్ మరి : కాబట్టి పలకరిం
పుల్లో పట్టించుకోవలసిందేమీ లేదు. కొంపలూ మునిగిపోవు."

తుకారాం రాటుదేరిన మనిషి. అతన్ని ఒప్పించడం తన చాత
నయ్యే పనికాదు. ఎవడి అభిప్రాయాలు వాడివని అతనెంత దారుణంగా
మాట్లాడుతున్నా వినిపించుకోనట్టు నటిస్తే, చివరికి తననే వేలెత్తి చూపిం
చాడు.

సావిత్రికి ఉత్తరాలు వ్రాయడంలో గౌరీపతికి తప్పు కనిపించ
లేదు. అలాగే ఆ పిల్లను, కానీ ఆమె చేసిన తప్పు ఒక్కటి — తనకి
ఉత్తరాలు వ్రాయడం ప్రారంభించిన తర్వాత మెల్లిగా తుకారాంకి
వ్రాయడం తగ్గించుకుంది. ఇది అతనికి కడుపుమంటగా తయారైంది.
కనీతో తనని గోలపెట్టాడు, అదీ పదిమందిలోనూ.

"ఈ మధ్య సావిత్రిదేపికి మ్నాపైన దయ తప్పింది. మాకంటే
యోగ్యుడు దొరికాడుగా — ఇక మేము కనిపిస్తామా ? వల్లకావా ? వారా
నికి రెండు ఉత్తరాలాచ్చేవి. అలాంటిది రెండు నెలలయ్యింది. ఇప్పటి
కొచ్చి ఒక్క ఉత్తరమూలేదు. పది ఉత్తరాలు పోస్తుచేశాను. కనీసం
అందినట్టయినా రాయలేదామె. ఇదేనా మర్యాదా ?"

అతనీ మాటలంటూండగా గౌరీపతి నవ్వుడం తప్పయింది. దాచు
కున్న అతని ఈర్ష్య ఒక్కసారిగా విజృంభించింది.

"అవునుమరికదలు వ్రాసేవాళ్ళమీద అడిహతుళ్ళకి మోజు
పెరిగిపోతుందని ఎవరో అన్నమాట తప్పు గానేగాదు. ఇదివరకు నమ్మ
లేదుగానీ ఇప్పుడిక నమ్మక తప్పడంతేదు."

“నోర్మ్యు” అన్నాడు వతి.

“నా నోరెందుకులే గురూ : నేనెంత వాగినా విచిత్రం, మన్నా : నీ నోరు తెరుస్తే కవిత్వం, వ్రాస్తే కావ్యం! సావిత్రిలాంటి పిచ్చుకమ్మలున్నంతవరకూ నిక్షేపంగా వర్ధిల్లు!” అన్నాడు తుకారాం నిష్ఠూరంగా.

“నువ్వనేదాంట్లో అర్థమేమైనా వుందా : సావిత్రి ఎవరు : నేనెవరు : మా ఉత్తరాల్లోగానీ, మనసుల్లోకానీ నువ్వుహిస్తున్న నీచం వుండదనలు. వాళ్ళేవరో ఒకనాడు నువ్వే చెప్పావ్ నాకు.”

“అప్పుడు కొందర్నే చెప్పాను. ఇప్పుడు కావరాస్తే నీబోటి ఆదర్శ రత్నాలని వందల్లో చెప్తాను. శ్రీరంగనీతులు పలక్కు. నీ గుండెమీద చేయివేసుకు చెప్పు. నీకా పిల్లమీద సదభిప్రాయమే ఉందా?”

“గౌరీపతి, తుకారాం కాదు.”

“అలాగేం. కనిపించే ప్రతి ఆదపిల్లా నా సోదరని చెప్పుకునే గౌరీపతుల జాతకం తుకారాంకి బాగా తెలుసు బాయ్ : నాకు అసూయ వుంది. అది నీ ఒక్కడిమీదే కాదు.”

గౌరీపతి చేయి చురుక్కుమంది. సిగరెట్టు చివరంటా కాలి పోయింది. దాన్ని కిందపారేసి చెప్పుతో తొక్కేడు.

అక్కడ్నుంచి లేచి, ఊరివైపు నడక ప్రారంభించేడు. ఇంతకు మునుపు కనిపెట్టలేదుగానీ ఇప్పుడతని కాళ్ళు నొచ్చుతున్నాయి. ఒంట్లో విస్సత్తువుగానూ వుంది. సమయానికి బందరు కోటనుంచి సిటీబస్సు ఒచ్చిందిగానీ లేకపోతే ఇంటికి ఏ స్థితిలో వెళ్ళేవాడో మరి.

* * *

సావిత్రి దగ్గర్నుంచి మూడుత్తరాలొచ్చాయి. ఒక్కదానికీ జవాబు వ్రాయలేదు గౌరీపతి. అసలు సావిత్రికి ఉత్తరాలు వ్రాయరాదనే నిర్ణయానికి వచ్చేడు.

వారంరోజుల క్రితం అదృశ్యు వ్రాసి వుంచిన కాళీ కవరు అతని జేబులో బాగా నలిగిపోయి వుంది. రెండు మూడు మాట్లు ఉత్తరం వ్రాశాడుగానీ కవర్లోపెట్టి పోస్టుచేయడానికి మరసాప్పక వ్రాసిన కాగితాలన్నీ చించేయడంగాడా జరిగింది.

మళ్ళా సావిత్రీ దగ్గర్నుంచి పెద్ద ఉత్తరం వచ్చింది. పత్రికలో ప్రచురించిన తన కథ గురించి చాలా రాసి. కొంచెం కోపాన్ని అభినయిస్తూ ఉత్తరాలకి జవాబులు వ్రాయని పెద్ద రచయిత అన్నగాడు, దీనికైనా తీరుబడి చేసుకుని జవాబు వ్రాయకపోతే నిరాహారదీక్ష ప్రారంభించడం ఖాయమనే అల్టిమేటమ్తో పూర్తి చేసింది.

గౌరీపతి నొచ్చుకున్నాడు. ఇంత చనువుగా వ్రాస్తున్న సావిత్రీ నేనా తుకారాం అనుమానిస్తే ? ఆ పిల్లనేనా తక్కువచేసి మాట్లాడుత ?

ఇంతా అనుకున్న గౌరీపతి ఆ ఉత్తరానిగ్గాడా జవాబు వ్రాయలేదు. ఆ రాత్రి పడుకునే ముందుమాత్రం సావిత్రీ ఉత్తరం గురించి. తన ప్రజ్వలన గురించి రెండు ముక్కలు డైరీలో వ్రాసుకున్నాడు.

నాలుగు రోజుల తర్వాత సావిత్రీ దగ్గర్నుంచి ఒచ్చిన మరో ఉత్తరాన్ని చదవటానికి బదులు ఒంటరిగా కూర్చుని ఏచేయి. చదవకుండానే చించి పారేశాడు. ఆ రాత్రి డైరీలో వ్రాసుకున్నాడు :

‘సావిత్రీ ఉత్తరం చదవకుండానే చించేను. ఉత్తరమైతే చింపగలిగేనుగానీ....దాన్లో వ్రాసిన ప్రతి అక్షరాన్నీ వూహించగలను. తుకారాం గుర్తుకొస్తూంటే భయంగా వుంది. వాడు మా పాలిట యిస్తుడు.’

ఫాన్సీ కార్నర్లో తుకారాం చాలామాట్లు కనుపించేడుగానీ చూడనట్లు తప్పించుకు వచ్చేవాడు పతి. కాని ఓ ఆదివారం ఉదయం స్వయంగా తుకారామే గౌరీపతి యింటికి వచ్చేడు. వచ్చి రావడంలానే ప్రార్థించేడు —

“నన్ను క్షమించు గురూ ! ఏదో ఉద్రేకంతో నిన్ను మాటలని నొప్పించినమాట నిజమే కావచ్చు. అంతమాత్రాంతేత పగబట్టినట్లు నన్ను చూచిగూడా తలొంచుకు పోతున్నావు నువ్వు. ఒకటి రెండు రోజులైతే సహించగలను. చూస్తూంటే వెలులు గడిచినా నీ వద్దతి మార్పు కునేట్లులేవు. మరిచిపోయావు. మన నాలుగేళ్ళ స్నేహాన్ని దూరం చేయకు బ్రిదర్ ! సావిత్రీ అనే ఆడపిల్ల గురించి మనిద్దరం ఏకాభిప్రాయానికి రాలేదనే నెపఃకొద్దీ నన్ను వెలివేయకు. నీకూ తెలుసు నేను చాలా మంచివాడినని. స్నేహమంటే ప్రాణం పెట్టే మనిషిననీ. నాకు నీ స్నేహం కావాలి. మన అభిప్రాయాలు గాలికి వదిలిపెడదాం. నువ్వు నన్నూ, నేను నిన్నూ ద్వేషించుకోవద్దు.”

ఆ మాటలంటూండగా తుకారాం కళ్ళల్లో నీళ్ళు సంచాయి. గోరీపతి తుకారాం భుజంతట్టి మెల్లిగా నవ్వేశాడు. తుకారాం కళ్ళు తుడుచుకుంటూ అన్నాడు :

“చాలు బ్రిదర్ ! ఇప్పుడు వెయ్యేనుగుల బలమొచ్చింది నాకు. చాలా సంతోషంగా వుంది.”

గోరీపతి భవదీయుడికి బాగా తెలుసు. ప్రస్తుతం అతను తోటి కథకుడు, తోటి ఉద్యోగిను. బక్కగా, రెవలూ, ఎత్తుగా, ఎర్రగా వుంటాడు. అతని మీసాలు ముంత ముచ్చటగానూ, ఆ ఆకారానికో హోదాగానూ వుంటాయి. అతను నిజానికి చాలా మంచివాడు; కొంచెం పసిమనసు గలవాడూను.

పతి మావూరినాడు. న తోసాటు చదువుకున్నాడు. నా చదువు పూర్తికావడంతోనే ఉద్యోగరీత్యా నేనీ వూరు రావడంతో మాయిద్దరి మధ్య కొంచెం దూరంలాపిడి కలిగింది.

కానీ, పోనాళ్ళు ఆపీసు ఆర్డరు చూచి గంతులేశాను. పతి అన

బడే నా స్నేహితుడు వ్రమోషనుమీద మా ఆఫీసుకి బదిలీ కావడం నాకు నిజంగా సంతోషం కలిగించింది.

పతి ఈ ఊరికి రాకపోతే మా ఊళ్ళో జరిగిన పై కథ నాకు తెలిసేదికాదు. అంతమాత్రం చాత అతనొచ్చిన వెంటనే నాకి కథ చెప్ప లేదు.

నాలుగు రోజులపాటు అతను మా అద్దెగదిలో 'గెప్టు'గా ఉన్నాడు. అప్పటికే నాలుగు జీవాలు మా గదిలో నివసించడంవల్ల అతనికోసం వ్రత్యేకంగా మరోగది వేట తప్పనిసరైంది. కానీ ఓ పట్టాన దొరికింది కాదు.

ఓ రోజుదయం పదకొండు గంటల పాఠశాల మా ఆఫీసుకి ఓ పొడుగుపాటి అమ్మాయి వచ్చింది. రెండు జడలూ, ఓ జడలో గులాబి పువ్వు, ఎడమచేతికి వాచీ, ఖరీదైన దుస్తులూ. చప్పున నెప్పొచ్చు కాలే జీలో చదువుతూన్న, కాలేజీ మొన్న మధ్యనే వాదిలిన ఆకపిల్లని.

మా ఆఫీసులో కుర్రవాళ్ళెక్కువ. ఆ అమ్మాయిని చూడగానే ఆఫీసు వాతావరణంలో చెప్పుకోదగ్గ మార్పు కనిపించింది. ఆ అమ్మాయి ఆఫీసంతటినీ కాసేపు తన అందమైన కళ్ళతో పరీక్షించింది. ఆఫీసు హ్యాన్ మునుస్వామి నేదో అడిగింది.

మునుస్వామి గబగబా గోరీపతి సీటు దగ్గరికొచ్చి ఏదో మెల్లిగా చెప్పేడు. గోరీపతి మా ఆఫీసుకి కొత్తవాడవడం మూలంగానూ, అతని కోసం ఓ సివిల్ లైజ్డ్ యువతి ఆఫీసుకి రావడంతోనూ మా వాళ్ళందరూ సస్పెన్సులో మునిగిపోయేరు.

పతి సీట్లోంచి లేచేడు. ఆ అమ్మాయి దగ్గరి వెళ్ళాడు. మరి కాసే వట్లో యిద్దరూ కలిసి బైటకెళ్ళిపోయేరు. నిజం చెప్పద్దూ ఆ ఉదయంలో పతిమీద 'ఇది' అని చెప్పలేని భావమేదో కలిగిందిగానీ, వెంటనే దాన్ని మర్చిపోటానికి సర్వవిధాలా ప్రయత్నించేను.

ఆ సాయంత్రం రూముకొస్తూ దార్లో ఆమె గురించి చెప్పేడు పతి. ఆమె పేరు సావిత్రిట! కొన్నాళ్ళ క్రితం అతనికి కలం స్నేహితురాలుట. తను ఈ ఊరి ఆఫీసులో బదిలీ అయినట్టు తెలిసి చూడటానికి వచ్చిందిట.

ఈ రాత్రి పడుక్కునేముందు గౌరీపతి మిగతా కథనూడా చెప్పేడు. కథలో పరిచయమైన తుకారాంనీ, అతని నిజాయితీని మెచ్చుకోక తప్పింది కాదు. తన అభిప్రాయాల్ని తప్పొప్పుల్తో పరిమేయం లేకుండా కుండ బద్దలుకొట్టినట్టు చెప్పుకోగల తాహతు ఎందరికుంది? పతి ఈ ఊరికొస్తూ న్నట్టు సావిత్రికి ఉత్తరం వ్రాసింది తుకారాంట!

మరుసటి రోజు పతి అన్నాడు :

“నా కెలాగో రూముకావాలి. మొదట్లో సావిత్రిని వరుకరించరాదనే అనుకున్నానుగానీ, యిప్పుడు రూములేక నే పడుతూన్న అవస్థకంటే సావిత్రి వాళ్ళింట్లో ఓ గది తీసుకోవడం మంచిదనుకుంటున్నాను”

“నువ్వీ విషయం ఆ అమ్మాయితో చెప్పేవా?”

“సావిత్రీ నన్ను అడిగింది - అభ్యంతరం లేకపోతే వాళ్ళింట్లో వుండిపోవచ్చని. ఆఫ్ కోర్స్.... రెంట్ పే జేస్తాననుకో.”

“అదృష్ట జాతకుడివి. ఒక అంకమైన ఆదర్శిల్ల యింట్లో కాపురం అందరికీ దొరకమంటే దొరుకుతుందా?” అనేకాదు. కాదంటే అలా అని నీరు జారాను.

నే నీ మాట అనడంలో అతను చాలా సీరియస్ గా మారిపోయేడు. తల దించుకుని నిఘానంగా అన్నాడు :

“నువ్వు తుకారా..లాటి మనిషివే. మీ కందరికీ చాలా దారుణమైన ఆరోపణలున్నాయి.”

నేనేం మాటాడలేదు. నే నన్నది తప్పని వాప్పుకోడానికి సిగ్గు

పడను. కానీ నేను తుకారాంలాటి మనిషిని కాను. సాధ్యమైనంతవరకూ నా అభిప్రాయాలు దాచుకోడం అలవాటు నాకు.

* * *

గౌరీపతి సావిత్రి వాళ్ళింట్లో మకాం పెట్టినట్టు వారం రోజులు తిరక్కుండానే ఆఫీసంతటికీ తెలిసింది. వాళ్ళ 'దారుణమైన ఆరోచనలు' నేనూ విన్నాను. గౌరీపతి విషయం తెలిసినవాడిని గనక వాళ్ళని హెచ్చరించడం గూడా జరిగింది. ఏమైతేనేం 'కొత్త పక్షి దేవాంతకుడు' అనే కామెంట్ ఆఫీసులో విజృంభించేసింది:

ఏదో సభలో విన్నాను. వివరాలన్నీ గుర్తుకు లేవుగానీ మనసుకి నచ్చిన ఈ ఒక్క వివరమూ గుర్తుకున్నది. 'నేటి కథా సాహిత్యం' అనే విషయంపైన వయస్సుల్లో పండిపోయిన పెద్ద రచయితలు మాట్లాడుతూ ఈనాటి యువ రచయితలమీద ఓ విసురు విసిరేయ. యిప్పుడు కథలు రాసే కుర్రాళ్ళు కేవలం 'లవ్ స్టోరీస్' వ్రాసి ఆడపిల్లల దగ్గర్నుంచి ఉత్తరాలు రాబట్టుకోడమే ఒక ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నారని ఉద్ఘాటించారు.

ఇది విన్న ఓ యువ రచయిత చప్పున వేచిక ఎక్కి తన ఆవేశాన్ని గంభీరోపన్యాసం ద్వారా తెలియజేశాడు. పెద్దలన్నట్టు ఆడపిల్లల మన్ననలు పొందుతూన్న కుర్ర రచయిత నిజానికి అదృష్టవంతుడనీ, ఆ రోజుల్లో వూరికో రచయితైతే ఈనాడు ఇంటికో రచయితై 'కాంపిటీషన్' పెరిగి రోజురోజుకీ నూతనమైన ప్రయోగాల్లో కొత్త కొత్త పద్ధతుల్ని ప్రవేశ పెట్టి కథా రచన స్థాయిని పెంచిన కుర్ర రచయితకి వాస్తూన్న ఈ అభినందనలని సహించలేక పోటీలు లేని ఆ రోజుల్లో మనుల మనిషిండుకున్న 'పెద్దయ్య' గర్ల విసురులో కేవలం ఈర్ష్య కనిపిస్తుందని తిరిగి అంటించాడు.

ఏతావాతా చెప్పే దేమిటంటే గోరీపతి కిదంతా తెలుసు. అలాంటప్పుడు జనం ఏవనుకుంటేనేం అని తుడిచిపెట్టుకు తిరగాలి. కానీ అలా జరగడంలేదు. అదీగాక అతను సావిత్రితోపాటు షికార్లకి వెళ్ళేది నిజం. వాళ్ళింట్లో వారానికి రెండురోజులు దొంచేసేది నిజం. తీరిక సమయాల్లో ఆమెతో చీట్లాట ఆడేది నిజం. జనం అనుకునేందు కివి చాలవు :

గోరీపతి సావిత్రిని సొంత తోబుట్టువులా చూస్తున్నా నంటాడు. చెల్లీ అని పిలుస్తూన్నా నంటాడు. ఇదీ నాకు నచ్చదు. నాతోపాటు పుట్టిన ఆడపిల్లనే చెల్లీ అనుకుని నా చట్టా "వరిమితి"ని కట్టుకున్న నాలాటివాడు పరాయి ఆడపిల్లని స్నేహితురా లంటాడు. గాని 'చెల్లీ' అనడానికి చప్పున వొప్పకోడు. చెల్లీ అనే దాన్లో ఉన్న పవిత్రత నేస్తురాలనే దాన్లో లేదంటే నే నొప్పకోయి. ఇదీ నా అభిప్రాయం. అవుతే అంత మాత్రాన నాకు నచ్చిన కాకరకాయ పులుసు అందరికీ నచ్చాలని ఎక్కడుంది ? కొందరి కది చేమనానూ వుండవచ్చుగదా !

ఏమైతేనేం గోరీపతి నాకు విద్వారంగానే కనిపించేడు. అతని చర్యలన్నీ చిత్రంగానే ఉన్నాయి. ఒకనాడు తుకారాం ములుకుల్లాటి పలుకులు విని భయపడి సావిత్రికి ఉత్తరాతే వ్రాయకూడదని నిర్ణయించుకున్న గోరీపతి, ఆ పిల్ల వచ్చి అహ్వనించగానే ఆ యింట్లో చేరేడు; అతి సనువుతో తిరుగుతున్నాడు.

ఏశ్వరీనాథం సావిత్రి మేనత్త కొడుకు. అతను విశాఖపట్టణంలో ఎమ్మె చదువుతున్నాడు. సెలవులకి ఈ వూరొచ్చాడు. చాలా నెమ్మదస్తుడు. అమాయకుడన్నా నాకేం అభ్యంతరంలేదు. జీనియస్సులంతా అమాయకులేనని ఉదాహరణలిచ్చి గూడా అతన్ని సమర్థించగలను. బావ కాబట్టి, బావైన తరువాత కొంత చగువుంటుంది గనుక సావిత్రి అతన్ని

వేళాకోళం చేయవచ్చు. అంత మాత్రానికే పతి సంబరపడిపోయేవాడు. తనూ అతన్ని వేళాకోళం చేయడానికి ప్రయత్నం చేశాడు.

కథలు వ్రాసేవాళ్ళలో నూటికి తొంభై మంది మంచి మాటకాకులని ఓ మాటకారి కథ రచయిత అతని సన్మాన సభలో కళ్ళజోడు తీసి మరీ చెప్పేడు. గనక ఆ థియరీ ప్రకారం పతి మంచి మాటకారే కావచ్చు. అవుతే ఆ మాటకారితనం విశ్వనాథం మీద కావాలని ప్రయోగించడం థియరీ చెప్పిన పెద్దమనిషి ఒప్పుకోడు.

ఓనాడు సాయంత్రం విశ్వనాథం మారాము కొచ్చేడు. గుమ్మం దగ్గరెంతసేపన్నుంచి తచ్చాడుతున్నాడో గాని, నేను స్నానంచేసి రూంలోకి వస్తూ అతన్ని చూసేను. లోపలికి చందం పలుస్తేనేగానీ అతను లోపలికి రాలేదు. సిగ్గుపడుతూ వచ్చాడు. బట్టలు మార్చుకున్నాను. ఇద్దరం చాపమీద కూర్చున్నాం. సిగరెట్టు ముట్టింపేసు నేను చూస్తుండగా విశ్వనాథ మెప్పుడూ సిగరెట్టు కాల్చలేదు. కానీ ఆనాడు అతనూ సిగరెట్టు ముట్టించేడు. ఆ వాలకం చూస్తూంటే కొత్త సవ్వనిపించింది.

“ఇది మొదటిసారిగా కాల్చడం మనుకుంటాను” అడిగేశాడు. అతను తలూపి —

“అవునండీ : మగాడు సిగరెట్టు కాల్చుతేనే ప్రయోజకుడట. మీ గౌరీపతిగారు తెగ కాల్చేస్తారు” అన్నాడు దగ్గుతూ.

“అవుతే ఇంకేం, ఇంకాస్త ప్రయోజకులు కావాలనుకుంటే నాలుగు కథలూ వ్రాయండి” అన్నాను నవ్వేస్తూ.

“నాకే గనక కథలు వ్రాయడమొస్తే రెండేళ్ళక్రితమే సావిత్రిని పెళ్ళి చేసుకున్నాడిని.”

నవ్వు. జాలీ రెండూ కలిగేయి. టాపిక్ మార్చాలన్న వుద్దేశంతో —

“ఈ వేశస్వుడు హాయిగా ఇంటిదగ్గర కూర్చుని మీ సావిత్రి గారితో ఖబుర్లు చెప్పుకోక యిలా వొచ్చేశారేం ?”

“బలేవారే ! సావిత్రి ఇప్పుడు మనో ఎందుకు మాటాడుతుంది మాస్టారూ ? అందుకు చైమేదనలు ? మీ పతిగారూను, ఆవిడానూ సినిమాకి వెళ్ళిపోయారు.”

“పోనీ....మీరూ వెళ్ళలేకపోయారా?”

“అందుకేగా ఇక్కడి కొస్తా. రండి, మనమూ వెడదాం.”

అతని కేమని చెప్పాలి ? ఎలా చెప్పాలి?

“సావిత్రివాళ్ళు వెళ్ళిన సినిమాకే వెడదామా ?” అడిగేను.

“వాళ్ళు ఇంగ్లీషు సినిమా కెళ్ళారు. నాకా సినిమాలు నచ్చవనే మాట నిజమేననుకోండి. కంపెనీగా వెళ్ళేందుకు గూడా పనికిరానా ? నేను రానక్కర్లేదని సావిత్రి అన్నది. ఏదైనా లెయిగు సినిమా కెళ్ళమని గౌరీపతిగారు నాకు సలహా యిచ్చేరు” అన్నాడు దిగులుగా.

“మీరేం బాధపడక్కర్లేదు. అకాడికి వాళ్ళిద్దరికీ ఇంగ్లీషు సినిమాలు ఆర్థమౌతాయనుకుంటున్నారా? అదోరకమైన మోజంతే. పోనీండి. మనిద్దరం హాయిగా మల్లీశ్వరికే వెడదాం. సరేనా ?” అన్నాను.

అతను తలూపాడు. ఇద్దరం మల్లీశ్వరికే వెళ్ళేము. ఒక మనిషిని ఎద్దేవా చేయడం సులువైనపనే గావచ్చు. మనిషికున్న పిలువల జోలికి పోయి ధర కట్టడం అన్యాయం. ఎంత మంచి మనిషికైనా సహనమనేది పరిమితితో వుంటుంది. ఆ మంచితనంమీద ఎదటివాడు పిరుచుకుపడి అపహాస్యం చేస్తే ఏమో చెప్పలేను. పగపట్టిన మనిషి ఎన్ని దాడులైనా చేయగలడని చరిత్ర చెబుతూనే వుంది.

ఇంత మాత్రంచేత సావిత్రినీ, గౌరీపతినీ నింపంచడంగానీ, నా వికాల హృదయాన్ని చాటి చెప్పాలనే తాపత్రయంగానీ, విశ్వనాథాన్ని హీరో చేయాలనే తపనగానీ పై అభిప్రాయం తెలీజేయదు.

ఆరోజు అలా గడిచింది.

మరో చిత్రాతి చిత్రమైన సన్నివేశంలో పతి యిరుక్కున్నాడు. మా ఆఫీసుకోనాడు రెండుజడల సావిత్రి ఒచ్చినట్టే అనాడూ మరో యువతి పతికోసం వచ్చింది. ఆఫీసులో కడుపుమరిసిన ఆసామి కాస్త బిగ్గరగానే అనేశాడు :

“అయినా యింత పిచ్చి పనికిరాదు సుమాండి.”

ఆ ఆసామి మాటవిని నేనే నొచ్చుకున్నాను. పతి వినివుంటే అతనికోసం తారస్థాయి నందుకోవాలి. కానీ అలా జరగలేదు. ఆ అమ్మాయితో మాట్లాడివచ్చిన తర్వాత సీట్లో కూర్చుంటూ అన్నాడు :

“రాజ్యలక్ష్మి అని మా పిన్ని కూతురు. వాళ్ళప్రంకు పెళ్ళి కీ వూరొచ్చిందట, వెంట మరో యిద్దరు చెలికత్తెలతోసహా. ఈ రాత్రి వదిన్నకి కారుమీద తిరుగు ప్రయాణం. ఫస్టుషో సినిమాకి రమ్మంది. దాంతో సినిమా చూడటం నా కిష్టంలేదు. నేను రానని చెప్పేరు. ఇదీ జరిగిన కథ కానీ మనపూర్వకి మాత్రం బుద్ధులేవు.”

అదే సాయంత్రం విశ్వనాథం మా రూమ్ కొచ్చేడు. వచ్చి రావడంతోనే వాచీ చూసుకుని వెలుగుతూన్న సిగరెట్టు పారేసి అన్నాడు —

“ఏమైనా సరే! మనం ఈ వేళ ఇంగ్లీషు సినిమాకే వెడదాం. వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళారు.”

“పతి గూడానా ?”

“వాళ్ళిద్దరంటే సావిత్రి. అతనే గదండీ !” అన్నాడు మరో సిగరెట్టు ముట్టిస్తో.

ఇంతకుమునుపే రాజ్యలక్ష్మి వాళ్ళన్నయ్య పతిని సినిమాకి వెడదామని అడిగింది. అతనికి ఆ అమ్మాయిలో సినిమా చూడటం ఇష్టం

లేదని చెప్పేడు. ఇప్పుడు అతని చెల్లి సావిత్రితోపాటు ఇంగ్లీషు సినిమా కెడుతున్నాడు.

రాజ్యలక్ష్మి పిన్నికూతురు—ఆసగా—చెల్లి. సావిత్రి స్నేహితురాలు. నామాంతరం - సోదరి. అతని అభిప్రాయాల ప్రకారం అతనికి ఈ ఇద్దరూ చెల్లాయిలే ! అంతవరహా బాగానే వుంది. రాజ్యలక్ష్మితో సినిమాకెళ్ళడం యిష్టంలేదుగానీ సావిత్రితో వెళ్ళడానికిష్టపడ్డాడు. విజయ - నా మట్టుకు నాకు చెల్లాయిలో బజారుకెళ్ళడంగానీ, సినిమా చూడటంగానీ ఇష్టంలేదు. కారణాలు అనేకం. ఆ విధంగా పతి రాజ్యలక్ష్మితో సినిమాకెళ్ళ లేదంటే ఒప్పుకుంటాను. కానీ ఈ చెల్లి సావిత్రితో సినిమా చూడటంలో అతనికి ఇబ్బందులేమీ వుండవా ? ఉన్నా అవి నిజమైన యిబ్బందులు కావా ? ఇదీ నా ప్రశ్న.

ఓ పక్క—విశ్వనాథం సినిమాకి వెళ్ళే తొందరలో నన్ను తొందరచేశాడు. గబ గబా బట్టలు మార్చుకుని బైటపడ్డాను. ఇద్దరమూ ఫియేటరు దగ్గర రిక్ష్వా దిగాం. అప్పుడే సావిత్రి. పతి ఫియేటర్లోకి వెడుతున్నారు.

విశ్వనాథం పళ్ళు నూరాడు. అతని కళ్ళలో కోపం ప్రస్ఫుటంగా కనిపించింది. సినిమా మానేద్దామనుకున్నాను. కానీ ఆసరికే విశ్వనాథం టిక్కెట్లు తీసేసుకున్నాడు.

లోపలికి వెళ్ళాం. సీట్లో కూర్చోబోతూ నా ముందు సీట్లో ఉన్న అమ్మాయిని చూచి ఉలిక్కిపడ్డాను. ఆమె రాజ్యలక్ష్మి ! ఆమె కిరు వైపులా పతి చెప్పిన చెలికత్తెలూను.

రైల్వే ఆర్పి న్యూస్‌రీలు ప్రారంభించారు. నా పక్కన కూర్చున్న విశ్వనాథం సినిమా చూడటం మాని వెనక్కి కూర్చున్న సావిత్రి. పతుల వైపు చూస్తున్నాడు. రాజ్యలక్ష్మి కేరింతలు కొడుతూనే వుంది.

ఇంటర్వెయ్లో ఆనుకున్నంతా అయ్యింది. పతిని, సావిత్రిని రాజ్య

లక్ష్మి చూచింది. చూచినవెంటనే లేచి అటువైపు నడిచింది. విశ్వ నాథంతోపాటు బైటకొచ్చేశాను. సిగరెట్లు కాల్చుకుంటూండగా రాజ్య లక్ష్మి పతులు బైటకొచ్చేరు. మాక్కాస్త దూరంగా నించున్నారు.

“ఎవర్రా ఆ పిల్ల ?”

“నా స్నేహితురాలు.”

“నాతో సినిమాకి రాననిచెప్పి ఇప్పుడెందు కొచ్చావ్ ?”

“.....”

“ఇంత మారిపోతావనుకోలేదు. దొడ్డమ్మ కీ విషయం తెలుస్తే....”

“అబ్బ. అట్టే మాటాడకు నీ పుణ్యమాయిరి. ముందు లోపలికి వద.”

విశ్వనాథం చేయి పుచ్చుకుని గేటు దాటేను. రిక్తా ఎక్కి మారూము కొచ్చేశాము. పతి ఎలాంటి ఇరకాటంలో నలిగిపోయి ఉంటాడో ఊహించడానికే భయంగా వుంది. దానికి తగ్గట్టుగా విశ్వనాథం పతిమీద విరుచుక పడ్డాడు. చివరికి కొస మెరుపన్నట్టు—

“నేను అతని డైరీ సంపాదించాను మాస్టారూ చూడండి. దీన్తో మా సావిత్రి గురించి అతనెంత దారుణంగా వ్రాసుకున్నారో మీరే చదవండి” అతని జేబులోంచి డైరీ తీశాడు.

అదిరిపడ్డాను.

“మీకెలా దొరికిందీ డైరీ ?”

నవ్వడం మాత్రం అమాయకంగా నవ్వేడు.

“నన్నందరూ ఫూల్ నన్నారు. కానీ పేర్లు లెక్కపెట్టగలను. మీ పతి గురించి ఊహించలేనంత చవటనుగాను. అవుతే గట్టిగా వాగుతే కలిగే నష్టం మాకే గనుక మౌనం వహించేను మావయ్య సావిత్రిని నెత్తి నెక్కించుకున్నాడు. ఆకస్మాత్తు అతిగారాం నేర్పాడు....”

ఇంకేదో అనబోయాడు. అతని ఆవేశం చూచిన తర్వాత నాకే భయం కలిగింది. అంచేత అతని మాటకి అడ్డుపడి అన్నాను :

“జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. సరాయివాళ్ళ దైరీని చదవడం తప్పు. దయచేసి మీరా దైరీని అతని కిచ్చేయండి. అది మర్యాద.”

“ఎవరికివ్వాలో నాకూ తెలుసు మాస్టారూ !” అన్నాడు సిగరెట్టు ముట్టిస్తూ. ఆ తర్వాత అతను లేచి నిలబడి ‘గుడ్ నైట్’ చెప్పి, దైరీ తీసుకుని వేగంగా వెళ్ళిపోయాడు.

అవమానాన్ని మనిషి సహించలేడు. అందునా సాక్షాత్తు ఒక ఆడ పిల్లా. ఒక కుర్రాడు కలిసి మరో కుర్రాడిని ఎద్దేనా చేయడం ?

విశ్వనాథం రుద్రుడయ్యాడు. ఇదిమాత్రం నిజం.

* * *

ఈ కథకి ముగింపు అతి భయంకరముగా వ్రాయాలని మొద ట్నుంచీ అనిపించలేదు. దీన్నో ప్రత్యేకంగా నేనెవరినీ దూషించనూలేదు. పతి అనేవ్యక్తి కాలం కలిసి రాకపోతే నేనే కావచ్చు. కథలు వ్రాసే వాళ్ళలోనే పతి వుంటాడనీ నా అభిప్రాయంకాదు. ఆ మాటకొస్తే స్వజాతిమీద వల్లమాలిన పక్షపాత బుద్ధి నాకు.

ఇప్పటికీ విశ్వనాథం పతి గురించి అంటాడు.

“అతను రెండు రకాల మనిషి. ‘సోదరీ’ అని అతని పరి చయాన్ని ప్రారంభించకపోతే ఏమో సావిత్రీ నాకు దక్కేదికాదేమో, కానీ అంత దైర్యం అతనికెక్కదేడ్చింది మాస్టారూ ! వీళ్ళంతా ముసు గులో దాక్కున్న దొంగలు !”

గౌరీపతిలాంటి మనిషిమీద జాలి వ్రేదర్పించేది నేను ఒక్కణ్ణే నేమో !

మ ని షి ప గ

మనసుచెడి, తీర్థయాత్రలనే నెపంమీద తిరుగుతున్న చలానికి వేదాంతాల మెరిసిపోయే జనార్దనరావు వాల్తేరు స్టేషనులో కనుపించేడు. పూరీ వెళ్ళే ప్రయాణాన్ని వాయిదా వేసి అక్కడ దిగిపోయేడు చలం. జనార్దనరావుతో పాటు అతని గదికి వెళ్ళేడు.

గదిలో కూర్చున్న తర్వాత వాళ్ళిద్దరి మధ్యా అతి భయంకరమైన సంభాషణ జరిగింది. దాన్లో ముఖ్యమైన కొన్ని మాటల్ని ఇక్కడ వ్రాయడం అవసరం. జనార్దనరావు అడిగేడు . .

“మరిచి పోయారా ?”

“లేదు గుర్తుకొస్తుందేమిటాని బాధగావుంది.”

“పోనీ మరిచి పోవటానికి ప్రయత్నం చెయ్యగూడదూ ?”

“చాలాగావడంలేదు. రెండుసార్లు కృష్ణలో దూకి చావాలనుకున్నాను. చివరికి చావలేక పోయాను.”

“చచ్చేం సాధిస్తారు ?”

“బ్రతికేం చేయగలను ?”

“పిచ్చి.”

“కాదు. నిజం.”

“నవ్వేదా?”

“ఎందుకు?”

“కేవలం ఒక ఆడపిల్ల గురించి -”

“కాదు. నా జీవితానికి వెల్తురునిచ్చే ఓ జ్యోతిగురించి అనండి.”

“నిజం చెప్తున్నావ్ బ్రదర్ ! మనిద్దరం ఒకే పడవ ఎక్కాం” అనుకున్నాడు జనార్దనరావు.

“చూడండి : నేను చాలా అందమైన కుర్రాణ్ణి. ఈ రెండు నెలల్లో నే నెంత మారిపోయానో గమనించారా ? తలుచుకుంటే జాలి కలుగుతోంది. జా....లి” అన్నాడు చలం.

“వరలక్ష్మి మీకిప్పుడు కనిపిస్తే ?”

“ఎక్కడుంది ?”

“చూడాలని వుందా ?”

“కాదు. చంపాలనివుంది.”

“నిజంగా చంపగలవా ?”

“అంతకంటే వేరే మార్గమూలేను ఈ జ్ఞాపకాల వలకుంచి నేను తప్పుకోవాలంటే-వరలక్ష్మినీ, ఆమె భర్తనీ చంపి నేనూ చావాలి. అంతే.”

“నమ్మొచ్చునా ?”

“ఏం. మీకుమాత్రం చంపాలని లేదా ?”

“చంపగలను. కానీ చానివల్ల నేను చావకూడదు.”

“ఏం ?”

“నే విప్పుడు ప్రయోజకుడను కావాలని వుంది. ప్రయోజకుడను

యిన తర్వాత నన్నేడిపించిన జనాన్ని కవ్వించాలని వుంది. నేను నవ్వుతూ వాళ్ళని ఏడిపించాలని వుంది. అందుచేత నేను చావకూడదు.”

“అయితే వరలక్ష్మి వాళ్ళమీద మీపగ ఎప్పటికీ చల్లారుతుంది?”

“వరం మీదేకాదు....నాకు చాలామందిమీద వుంది పగ. అవుతే అందరినీ పేరు పేరున చంపడానికి నాకు టైంలేదు. చట్టం అంతవరకూ నోరుమూసు కుక్కర్చోదు.”

జనార్దనరావు నడుం వాల్చేడు. కాలుమీద కాలు వేసుకోవాలనే కోరిక కలిగింది. నవ్వేస్తూ అన్నాడు :

“రాజులా బ్రిటికేవాడిని. దేవుడు నాకు కీడు చేశాడు. ఓ కాలు తీసేశాడు.”

చలం ఏమీ మాటాడలేదు. మళ్ళా జనార్దనరావు అడిగేడు—

“అవునూ ! మీరు వరాన్నీ, దాని మొగుడ్ని చంపుతానన్నారే—
దానికి మీ స్థానేమి టనలు ?”

“వినాలని వుందా ?”

“అవును.”

“ఏంలేదు. ముందు వరలక్ష్మి భర్తని మంచి చేసుకుంటాను. మంచితో విషం తినిపించవొచ్చుట.”

“మీ దగ్గర విషం వుందా ?”

“లేదు.”

అప్పటిగాని జనార్దనరావు బైటపడలేదు.

“నా దగ్గరుంది. దాచిపెట్టాను. అవుతే ఎల్లా వుపయోగించాలో తెలీక వాయిదాలు వేస్తున్నాను. మీకు తెలీదేమో—నే నీ మధ్య అతి దారుణంగా మారిపోయేను. రాక్షసుడ్నవుతున్నాను.”

“లేదు. మీరు కాలేరు. మీలో భయం చావలేదింకా. నా విషయం

వేరు. నే నన్నింటికీ తెగించేను. ఏదైనా చేస్తాను. ఏదీ, ఆ విషయం ఇల్లా ఇవ్వండి. ప్రయోగించి పీడ వాదిలించుకుంటాను."

"వరలక్ష్మి ఇక్కడలేదు. కాకినాడలో వుంది."

పర్యాలేదు. రే పుదయం తిరుగు బండిలో కాకినాడే వెడతాను!"

"నిజమా?"

"నిజం."

"అయితే సరి. ఈ ర్యాక్కి కమ్మగా నిద్రపోండి."

చలం నిద్రపోలేదు. అంతమాత్రం చేత మేలుకుని జనార్దన రావుని ప్రశ్నల్లో వేడించనూ లేదు. చేయబోయే కార్యక్రమాన్ని వూహించుకుంటున్నాడు.

జనార్దనరావు నిద్రపోలేదు. వరలక్ష్మి మీద మనసు పోయింది. కుంటి కుర్రాడిమీద జాలి చూపించిన వరలక్ష్మి, దిక్కుచేసి ఓ పక్షితో కబుర్లుచెప్పి ఆశలు నేర్పిన వరలక్ష్మి, ఎవరూ లేరనుకునే తనలాంటి దౌర్భాగ్యునికి అన్నీ నేనే నవిపించేటంత వరలక్ష్మి - ఇకముందుండదు. ఉండనీడు చలం.

జ్ఞాపకానికి నిలిచేవి కొన్ని. దాన్లో రెండు రకాలు. బాధ కలిగించేవీ, సుఖాన్నిచ్చేవీను. మొదటి రకాన్ని సొంతం చేసుకున్న మనిషి నూటికి నూరుపాళ్ళు దురదృష్టవంతుడు. అనుక్షణం వాటిని మరిచిపోవాలనే తపన. ప్రయత్నమూ ఫలించక నలిగిపోడమనేది నిశ్చయ చిర్రవధ. అవునా ?

జవాబు అవునని వొస్తే జనార్దనరావు గురించి అప్పుడే కొంత చెప్పడం జరిగిందన్నమాట. జనార్దనరావుకి కొరికలెన్నో లేవు. వున్న కొన్నింటిలోనూ వరలక్ష్మిని పెళ్ళాడాలనేది మొదటిదీ, ముఖ్యమైనదీని.

తల్లిదండ్రులు లేరతనికి. వాళ్ళ మావయ్య అతన్ని పెంచేదు. లోకానికి తెలిసిందీ, తను గట్టిగా నమ్మేదీ దేన్నానూ ఒకటి కాలేక పోయినా—తన వెనుకనున్న కొద్ది ఆస్తిని చేతుల్లో పెట్టుకున్న తర్వాత గానీ మావయ్య తన పెంపకపు బాధ్యత తీసుకోలేదనేది మాత్రం రెండు వజ్రాలూ వొప్పుకున్నాయి.

మావయ్యకి పిల్లలు చాలామంది వున్నారు. వాళ్ళందర్లోనూ వర లక్ష్మిపైనే జనార్దనరావుకి అభిమానం. ఎందుచేతనంటే . కారణం ఎదటివాడికి నచ్చినా నచ్చకున్నా తను గట్టిగా నిజమని భావిస్తున్న మాట 'వరలక్ష్మి ఆ యింట్లో తప్పబుట్టిం దనేది'. అమ్మ ఎలాటిదో తనకి తెలీదు. వరలక్ష్మికి అమ్మపోలిక చాచ్చాయని తెలీదంతో ఆత నుప్పొంగి పోయేవాడు.

ఆతను తర్దొపారం చదువుకునే రోజుల్లో వరలక్ష్మి చాలా చిన్న పిల్ల. వోమాటు ఆ అమ్మాయికి పెద్ద జ్వరం వచ్చింది. ఎన్నో మందులు వాడేరు. తగ్గే సూచనలేవీ కనుపించలేదు. జనార్దనరావుకి భయం పేసింది. తనతో నేస్తంగట్టే పిల్ల, మనసు విప్పుకు హాయిగా మాట్లాడే అందాల భరిణ, రేపు దూరమైపోతే తన బ్రతుకేంగాను : యింక. ఆ యింట్లో మాటాడేందుకు ఏ పక్షి సిద్ధపడుతుంది :

చెరువుగట్టు గంగానమ్మ గుడికివెళ్ళి ఆమెకు మొక్కుకున్నాడు. వరలక్ష్మి జ్వరం నయమైతే అయిదు రూపాయలు ముట్టవెప్పకుంటాను అవటాని. అదేం చిత్రమోగాని. రెండోరోజుకే వరలక్ష్మి జ్వరం తగ్గి పోయింది. మరి కొద్ది రోజుల్లో ఆ పిల్ల మంచందిగి అడుకోదం ప్రారంభించింది.

గంగానమ్మకి అయిదు రూపాయలు బాకీ పడిన సంగతి గుర్తు

కొచ్చినప్పుడల్లా అతను వాణికిపోయేవాడు. తీర్చడానికి డబ్బులేవి ? అరిచి గీ పెట్టినా కాణిగూడా యిచ్చేవాడు కాదు మావయ్య.

ఒరోజు - అదృష్టవశాత్తు వాళ్ళ క్లాసువాళ్ళంతా పక్క పూరికి పిహారయాత్రకి వెళ్ళాని తీర్మానించుకోదం జరిగింది. తలో అయిదు రూపాయలు తెచ్చుకోమని మాస్టారు చెప్పేరు. మావయ్యాని అడిగేడు ముందు ఇవ్వనన్నాడేగానీ, ప్రయాణమనగా - ఏ పురుగు పనిచేసిందో గాని అయిదు రూపాయలూ యిచ్చేడు. చేతిలో డబ్బు కనిపించగనే అతని మనసు పిహారయాత్రమీదకి పోయింది. తాత్కాలికంగా గంగా జమ్మ దాకి విషయం మరిచిపోయేడు. కానీ - అవేళ ఉదయం రైలెక్కే ము దు తనొక్కడూ చీలిపోయి గుడిదగ్గరికి వచ్చి ఆ దేవత దాకి తీర్చేడు. చేతిలో దమ్మిడీ లేదు. ఇంటికి వెడితే చివాట్లు తప్పవు. అందు చేత ఆ రాత్రింతా అధోజనంగా ఆ గుడిలోనే ఉండిపోయేడు.

ఇది చిన్నతనంలో కేవలం వరలక్ష్మి కోసరం చేసిన ఒకానొక మహత్తరమైన త్యాగానికి ఉదాహరణ. మనిషిమీద పగబట్టినట్టు జీవిత మనే దెయ్యం భయపెడితే చెదిరిపోయేంత భీరువుగాదు గానీ, తోటి మనుషులు ఎద్దేవా చేస్తే సహించేటంత మంచివాడు మాత్రం కాదు.

కుంటివాడు ఎందుకూ పనికిరాని చవటని ఏ శాస్త్రంలోనైనా రాసివుందా ? కుంటివాడే జనార్దనరావు ! అందరి పిల్లల్లా చెల్లెక్కి అడు కునే అదృష్టాన్ని నోచుకో లేదతను. అయితే అంతమాత్రంచేత వీళ్ళం దిర్రా కలిసి తనని గేళి చేసేయడమేనా ? వాళ్ళకి రెండు కాళ్ళూ నిక్షే పంగా ఉన్నాయి. గనక ఆడుతున్నారు. తనొక్కరికీ ఒకే కాలు చొప్పు నుంటే తెలిసొచ్చేది. వాళ్ళు చెడుగుడు అడేవాళ్ళు. పరుగుపందేలు వేసుకునేవారు. కేరింతాలు కొట్టేవాళ్ళు. ఎవ్వళ్ళూ తనని లెక్కచేసే వారేగాదు.

అలాంటి సమయంలో వరలక్ష్మి గనక తన జత లేకపోతే ఏం

గాను : చిన్నప్పుడే ఆత్మహత్య చేసుకునుండేవాడు. బైట కుర్రాళ్ళు తనంటే గిట్టక చూ గీ చేసేవారు. మావయ్య సంతానానికేమొక్క తెగులు : వాళ్ళు నోరు పారేసుకోడమేగా :

నిజమే - తనకి వాళ్ళందరితో ఆడుకోవాలి. వాళ్ళలా గెలుతు లేయా! మనసుతోపికుతూనే వుంటుంది. ఒకవక్కా తెలుకుతూన్న ఈ బాధ కితోడు వాళ్ళ ఈసడింపులు గూడానా :

తల్లి దండ్రీ లేకపోడమే ఒక పెద్ద లోపం. అది చాలదన్నట్టు ఈ ఆంగవైకల్యం మొకటి. నరనల్లో నీరసం. నెత్తుల్లో నిస్సత్తువ నింపేసింది.

వరలక్ష్మి అనబడే వరాలమందే గనక తనకి దొరక్కపోతే—

అందుకే అతనికి వరలక్ష్మిమీద అంత అభిమానం. అందుకే ఎమ్మే పరీక్షల్ని గూడా లెక్కచేయకుండా లెక్కలుకట్టుకు యింత దూరంవచ్చి “నువ్వు నాకు కావాలి వరం : నన్నొదిలి వెళ్ళకు !” అని ప్రార్థించేయపడ్డాను.

వరలక్ష్మి నిర్లక్ష్యం చేసింది. అంత నిర్లక్ష్యాన్ని యిన్నేళ్ళు దాచు కున్నదో లేక పెంచుకున్నదో తెలీదుగాని. రాక్షసిలా వికృతంగా, దెయ్యంలా కలుపుగా అన్నది. ‘నువ్వు కుంటివాడివి బావా! అదే నాకు నచ్చనిది’ అని.

ఇది తలుచుకుంటూన్న కుంటి జనార్దనరావు కళ్ళల్లో నీళ్లు తిరి గేయి.

పరీక్షలముందు మావయ్య ఉత్తరం రాసేడు. ‘వరలక్ష్మిని వో లక్షధికారి పెళ్ళాడవోతూన్నాట్ట. లక్షధికారి’. ‘మావయ్యా! నువ్వు మొద ట్నుంచీ నా బతుకు తింటున్నావు సుమా !’ అనుకున్నాడు. ఉత్తరం చదివి. ఆడపిల్లని. అందునా కన్న హాసుని తనవేపు తిప్పుకోడం, తన

మాటకి రాంగదీసుకోడం మావయ్యలాటి మహాసభావులకి చాతకాని దేమీ కాదని భావించాడేగానీ - "అతి సున్నితంగా గొంతులుకోసే నేర్పరురాలు వరలక్ష్మి" అని యిక్కడికొచ్చిన తర్వాతనే తెలిసింది.

జనార్దనరావు గంగాజమ్మవేపు చూసేడు. ఆ దేవత నవ్వు తున్నట్టే కనిపిస్తోంది. మావయ్య వాళ్ళింట్లో పెళ్ళి భజింతీరియ మిన్నం పేట్టు మోగుతున్నాయి. అతని గుండెల్లో నిప్పు రాజుకుంటున్నట్టూ, అతని మిగిలిన కాయకూడా విరిగిపోతున్నట్టూ సర్వ ప్రపంచం తనకి కీడు తలపెడుతున్నట్టూ భావన కలిగింది. చేతుల్లో మొహాన్ని దాచుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూండగా చలం వచ్చేడు.

ఆవేశం ఎక్కువ. ఆలోచన తక్కువ భావతు మనిషి చలం. పూర్తి పేరు శోభనాచలం. అతను అందగాడు. అందగాడననే ఆహం భావం మూర్తీభవించిన మనిషి. తను కన్నెత్తి చూడకుగానీ, చూస్తే అందమైన అడవిల్ల సలాము చేస్తుందని అతని నమ్మిక. ఆ నమ్మకమే అతన్ని పాడుచేసింది.

వరలక్ష్మి అతని క్లాసుమేటు. అంతమందిలోనూ వరలక్ష్మినే ఎప్పుడూ కొని ప్రాణం పెట్టకమే నేరమైంది. ఆ ఎన్నికలోనే ఘోరమైన పొర పాటు జరిగిపోయింది. ఇంత అనురాగమూ, వృధా ఆయిపోయిందని అనుకోగానే కోపం, దుఃఖం, కసి అన్నీ ఒక్కచూటుగా విజృంభించేయి.

తనకెన్నో కబుర్లు చెప్పింది. శపథం చేసింది. నువ్వే నా సర్వస్వ మన్నది. చాలా అన్నది. ఒక్కటి నిలబెట్టుకోలేని కేవలం అబద్ధ వరలక్ష్మి. తండ్రిమాట కెమరాదలేక తలవంచింది. 'క్షమించు చలం. నన్ను మరిచిపో' అనేసింది. అతను లక్షాధికారి అనేగా వరలక్ష్మి మనసు నమ్ముకున్నది. లక్షలకోసం కలలుకనే అడవిల్లకి అతను ఆటవస్తువై పోయాడు ఇంతకంటే నామోషీ ఇంకేదైనా ఉందా ?

పెళ్ళి చేసుకుని వరలక్ష్మి ఏం సుఖపడుతుందిలే !

ఆ అమ్మాయి చాలా మారిపోయింది. గుర్తుచేయాలి. ఆమె భర్త ముందే ఆమె చేసిన గారడీని గుర్తుచేసి ఆ సంసారంలో నిప్పులు పోయాలి. 'నువ్వు మోసగింపు బిడ్డావు నాయనా !' అని ఆ మొగుడిని హెచ్చరించాలి. రెచ్చగొట్టబడిన మనిషి మనసులో చెలరేగుతున్న అశాంతిని చూడగల చాతుర్యం వరలక్ష్మికి వుండి వుంటే ఈ పెళ్ళికి వప్పుకునేదే కాదు. ఎంత తండ్రయ్యేదీ, తాతయ్యేదీ మనసు నమ్ము కుని బ్రతకడం తమాషానా !

మనసులోవున్న అందమైన ఊహాగానాలకీ, బంగారు కలలకీ దూరమైపోతూన్న ఈ వరలక్ష్మి నేం చేయాలి ? ఇదే ప్రశ్న. ఈ ఒక్క ప్రశ్నే అతన్ని కలవరపెడుతున్నదీ ! నరనాన్నీ కత్తితో కోసి పారేస్తున్నదీను.

అహ్వనం లేకపోయినా పనిగట్టుకు యిక్కడి కోచ్ఛేడతను. వరలక్ష్మి వధువుగా ఊహించలేని మరో వరుడి పక్కన కూర్చునుండటం అతను సహించలేకపోయాడు. తన రెండు కళ్ళనీ శూలంతో పొడుచుకుని, ఆనక యింత విషం తిని చావాలనిపించింది. పెళ్ళి పందిట్లోంచి వేగంగా నడిచి కాయవ ఒడ్డు చేరుకున్నాడు. అక్కడ కాసేపు గడిపి గంగానమ్మ గుడికి వచ్చేడు. అక్కడ అతనికి కనిపించింది జనార్దన రావ్ !

దూరంగా వినిపించే సన్నాయి రొదలో, ఆ నిశీధిలో ఊరికి చివర్న వున్న ఆ గుడి దగ్గర యిద్దరు మనుషులు కలుసుకున్నారు. మండిపోయే హృదయాలు రెండు. అవమానంతో కుంచించుకపోయే శరీరాలు రెండు, కసితో బుసలు కొట్టే పాముల్లాటి జీవులు రెండు.

అదే వాళ్ళ పరిచయానికి శ్రీకారం !

•

•

•

కాకినాడలో అందమైన ఒకానొక హోటల్లో పదమూడో గదిలో వున్న చలానికి ఓ క్షణంగా తోచలేదు. మనసునిండా అందోళన, ఏదో చేసేయాలనే తపన. గదిలో కాలుకాలిన పిల్లిలా పదినిమిషాలు తిరిగేశాడు. అగి, కాసేపు కూర్చున్నాడు. మళ్ళా లేచి తిరగడం మొదలు పెట్టాడు.

గది తలుపు గడియపెట్టి సూటుకేసులోంచి ద్రాక్షరసం సీసా తీసుకున్నాడు. మూడు గ్లాసులు తీపాయ్ మీదుంచేడు. తను వో కుర్చీ మీద కూర్చున్నాడు. తన ముందున్న గ్లాసుల్ని ముగ్గురికి పంచినట్టు పంచాడు.

“మీ పెళ్ళినాడు వచ్చాను. అర్జంటు పనివల్ల మాటాడేందుకు వీలుచిక్కక వెంటనే తిరిగి వెళ్ళిపోయేను. ఈ ఊర్లో మిమ్మల్ని చూచి నే వెంత ఆనందిస్తున్నానో చెప్పలేను.” లోన అనుకుంటూ గ్లాసులో ద్రాక్షరసం పోసేడు.

“తాగండి. నా సంతోషానికి చిహ్నంగా ఈ పానీయాన్ని సమర్పించుకుంటున్నాను.” అని ఇంగ్లీషుకోనూ అనుకున్నాడు.

తర్వాత తనొక్కడూ ఆ మూడు గ్లాసులూ పూర్తి చేశాడు.

“ఇప్పుడు మనం తాగినదాంట్లో జనార్దనరావిచ్చిన విషం కలవ లేదు గనక మన ముగ్గురం చావలేదు. ముగ్గురం కలిసి కట్టుగ చచ్చేరోజు అతి త్వరలో వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. మిష్టర్ అండ్ మిసెస్ సుధా కరం.”

చలం సిగరెట్టు ముట్టించాడు. వక్కమీద పడుకున్నాడు. అయినా విశ్రాంతి తీసుకోవాలనే ఉద్దేశానికి తావివ్వలే దతను. ప్రయాణం తాళాకు బడలిక తీరసూలేదు. ఇంకా మగతగానూ వుంది.

సరిగ్గా మూడు గంటలకి ఆ హోటల్నుంచి బైటయ్యాడు. జన

ర్దనరావ్ ఇచ్చిన అద్రస్సు పుచ్చుకుని కాకినాడ వీధులవెంట నడవడం ప్రారంభించాడు.

మరో గంటకి అతను వాళ్ళిల్లు కనుక్కున్నాడు. వాళ్ళిల్లు చాలా బావుంది. ఇల్లు అనే దానికంటే చక్కని భవనమని చెప్పడం మంచిది. ఆవరణలో కాలు పెడుతూండగా పూల మొక్కల్నుంచి వచ్చే గాలి మనసుకి పరవశం కలిగించింది. అక్కడే, ఆ మొక్కల దగ్గరే పచ్చ గడ్డిమీద కాసేపు కూర్చుంటే ఎంత బాగుంటుంది అనుకున్నాడు. ఇంత శ్రద్ధ తీసుకుని ఆ మొక్కల్ని నాటింపించింది వరలక్ష్మి అయి వుంటుంది.

అతను కాలింగ్ బెల్లుమీద చేయుంచేడు. మరో క్షణంలో తొమ్మిదేళ్ళ కుర్రాడు ముక్కు తుడుచుకుంటో తలుపు తీశాడు.

"ఎవరు కావాలి ?"

"....."

"మా నాన్నగారు కేంప్ వెళ్ళేరు. లేరు."

"సుధాకరం—"

"ఓండి. లోపలికి రండి. అమ్మా ! బాబాయి కోసం ఎవరో వచ్చారే ?" అంటూ వాడు అక్కడే వున్న మరో గదిలోకి వెళ్ళేడు.

ఆవిడ వచ్చింది. ఆవిడికి ముప్పైహేళ్ళ పైబడి వయస్సుంటుంది. అకర్షించగల సౌమ్యత ఆవిడలో కొద్దొచ్చినట్టు కనుపిస్తోంది.

"అతనూ వాళ్ళావిడా ఒక గంటకిక్రితం ఊళ్ళోకి వెళ్ళేరు. వచ్చే వేళయింది. కాసేపు కూర్చోండి."

"....."

"ఒరే. చిన్నీ ! బాబాయి గదిలో పుస్తకాలున్నాయిగానీ వారి కివ్వు. చదువుకుంటారు" అని మళ్ళా గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

చిన్ని అనబడే తొమ్మిదేళ్ళ కుర్రాడు చాలా పుస్తకాలు తెచ్చేడు. తెచ్చి సోఫాలో పెట్టి అన్నాడు :

“మా బాబాయి చాలా బాగా పాడతాడండీ. మీరె చదువుతుండండీ. నేను రికార్డు వేస్తాను.”

వాడు అక్కడ దగ్గర్లోవున్న టేప్ రికార్డర్ని ఆన్ చేసేడు. సుధా కళం కాబోలు చాలా హాయిగా పాడుతున్నాడు. అతని గొంతులో ఇంత అమృతముందని తెలీదం యిదే మొదటిసారి.

పాటైన తర్వాత కాసేపటికి ఏదో సంభాషణ వినిపించింది—

‘ఇదిగో అమ్మాయ్ : మవ్వు పాడకపోతే నేనూరుకునేది లేదు. కదరా చిన్నీ !’ అన్నాడు సుధాకళం.

‘అవును. అంతే పాడాలి’ అన్నాడు చిన్ని.

“ఊహా, నేపాదిను. పాడనన్న తర్వాత పాడను. అంతే” అన్నది వరలక్ష్మి.

చిన్ని వాళ్ళమ్మ అక్కడికి గబగబా వచ్చి, టేప్ రికార్డర్ని ఆఫ్ చేసి చిన్నితో అన్నది :

“తప్పుకదా !”

“అది కాదమ్మా !”

“చాలే ఊరుకో. వీడు వట్టి చిలిపి వాడండీ. వాడికితోచదు. చెబితే వినదు. వాళ్ళ నాన్నగారూ, బాబాయి బాగా గారాం నేర్పేరు.”

“.....”

“ఒక్కజీణం.... ఇప్పుడే కాఫీ తీసుకొస్తాను.”

“మీకు చాలా శ్రమనిస్తున్నాను.”

అవిడ నవ్వేసి వెళ్ళిపోయింది.

చిన్ని చలం పక్కకొచ్చి కూర్చున్నాడు. హాడీ మధ్య చూచిన

సినిమా గురించి చెప్పడం మొదలెట్టాడు. చిన్ని ముద్దుగా పుట్టాడు, వాడి మాటలూ తనివితీరా వినాలనిపిస్తాయి.

చిన్ని వాళ్ళమ్మ కాఫీ తీసుకొచ్చి యివ్వడం, బైట కారాగిన శబ్దమూ ఒకేసారి జరిగేయి. చిన్ని సోపానుంచి దిగి :

“బాబాయ్ వాళ్ళు వచ్చారండోయ్” అంటూ లేడిపిల్లలా పరుగెత్తుకు పోయేడు.

వాళ్ళు హాల్లో కాలుపెట్టేసరికి చలం తాపీగా కాఫీ తాగుతున్నాడు. వరలక్ష్మి అతన్ని చూడగానే అదిరింది.

“అరె.... ఎప్పుడొచ్చేరు ?”

చలం నవ్వులాటిదీ మొహాన్ని నింపేసుకున్నాడు.

“మీకు చెప్పానే చలమని.”

“యస్. గుర్తుంది. హేపీ టూ సీయా” అన్నాడు సుధాకరం. చలం తల పంకించేడు.

“మీగురించి చాలా చెప్పింది. నేనొక్కటిగూడా మరిచిపోలేదు సుమండీ ! ఎప్పుడొచ్చేరు.”

“ఉదయం.”

“చాలా థాంక్స్ అండి” అన్నది వరలక్ష్మి.

“సరిసరి నీ థాంక్స్ కే మొచ్చెగానీ, ముందు వారి స్నానానికి....”

“అన్నీ హోటల్లో ముగించే వచ్చాను”

“మీరు హోటల్లో దిగేరా. ? అయితే వరలక్ష్మి అబద్ధం చెప్పి వుండాలి. మీరు మంచి స్నేహితులనీ....”

“ఆయన అనడానికి, నువ్వు చెప్పడానికి సరిపోయింది సుధా ! ఇప్పుడు మాత్రం మించిపోయిందేముంది ? ఇక మళ్ళా ఆ హోటల్ మొహం చూడరు. అంతే” అన్నారు వదినగారు.

చలం మీనమేషాలు లెక్కపెడుతున్నాడు. మధ్య మధ్య సుధాకరం అడిగే ప్రశ్నలకి అవునూ. కాదూ అని సమాధానాలు చెబుతున్నాడు. ఎప్పుడు ప్రారంభమైందో గాని సుధాకరం కథని మధ్యనుంచి వినగలిగేడు చలం.

“యమ్మోసీ పాసయ్యాను. అన్నయ్య మాట ప్రకారం వ్యాపారం మొదలేట్టేను. నన్ను పెంచింది అన్నయ్య. అదృష్టవంతుడని వదిన ఎప్పుడూ నన్ను పొగుడుతుంది. కేవలం పొగడ్తలే అనుకున్నాను గానీ వరలక్ష్మితో పెళ్ళయిన తర్వాత విజయని వప్పుకోక తప్పిందికాదు. ఏమంటావే వరాలూ....”

వరలక్ష్మి సిగ్గుపడిపోయి తలొంచుకుంది. వరలక్ష్మిని ఇంకేం అడిగేవాడో తెలీదుగానీ ఫోన్ మోగడంతో అంతరాయం కలిగింది. ఫోన్ తీసుకున్నాడు సుధాకరం. అతను ఫోన్ లో చెప్పిన మాటలివి :

“సారీ బ్రదర్. మాట చెప్పాల్సివచ్చింది. ఈవేళ వో ఫ్రెండ్ వచ్చారు. గనక మన ప్రోగ్రాంకి తిలోదకాలు. జమీనాచు.”

చలం నీళ్ళు నమిలాడు. సుధాకరం వచ్చి కూర్చుని అన్నాడు:

“అచ్చా సార్ : ఈవేళ ఫస్టుషోకి వెడదాం. అంతవరకూ.... బైదిబై మీకు పేకాట ఆడటం వచ్చటగా. వరలక్ష్మి చెప్పిందిలేండి. కమాన్. ఒక వరస వేద్దాం. ఏమంటావ్ వరాలూ !”

వరలక్ష్మి పేక తీసుకు రావడానికి లోపలికెళ్ళింది.

•

•

•

జరిగిందంతా గుర్తు చేసుకుంటూంటే చలానికి ఏడుపు ముంచుకొస్తోంది. అతనితో ఓ మూల దాగిన రాక్షసత్వానికి సిగ్గుపడిపోతున్నాడు. ప్రాయశ్చిత్తం కావాలి.

హత్య చేయడం అంత సులభమైన పనికాదు. ఉద్రేకం మనిషిని

హంతకుడ్డిగా చేయవచ్చుగానీ....కాంచెం ఆలోచించడానికి వ్యవధి దొరుకుతే మనిషి మంచివాడుగానే మిగిలిపోతాడు.

ఆ హోటల్ గదిలో అతనొక్కడే వున్నాడు. తలుపు గడియ వేళాడు. టీపాయ్ మీద మూడుగ్లాసులు పెట్టబడి వున్నాయి. మూడిట్లోనూ ద్రాక్షరసం పోసేడు. సూటుకేసులోంచి చిన్న పొట్లాం తీసేడు. దాన్నోని పొడినంతా ఒకేగ్లాసులో వంచుకున్నాడు. ఆ గ్లాసుని తాను తీసుకున్నాడు.

“అన్నివిధాలా వోడిపోయిన వెధవని. కసిగట్టి మిమ్మల్ని చంపుదామని వచ్చేను. అవునా ? కానీ....వద్దు. మీరు అనందంగా బ్రతకండి. ఇంత ఘోరకం కలపెట్టిన నన్ను చావనివ్వండి. ఆల్ రైట్ మీరు ఆ గ్లాసుల్లోది తాగండి నేనిది తాగుతాను. నాకిదే కావాలి. బై.”

అతను కళ్ళు మూసుకున్నాడు కానీ కన్నీటిని అదుపులో పెట్టుకోలేక పోయేడు. గ్లాసులోని ద్రాక్షరసం నోట్లో చేరింది. అలాగే ఒరిగి పోయేడు.

తెల్లవారుతాండగా జనార్దనరావు అదే హోటల్ గది తలుపు తట్టేడు. నిజేవంలాటి తన ఒంటికాలితో నేలమీద వింత దరువు వేస్తూ మరొకమాటు తట్టేడు. తలుపు తెరుచుకుంది. తలుపు తీసిన చలం ఆళ్ళ ర్యంతో స్థాణువులా నించుండి పోయేడు.

“మనం బ్రతుకుదాం. వాళ్ళనీ బ్రతకనిద్దాం. సరేనా?” అన్నాడు జనార్దనరావు.

చలానికి ఏం చెప్పాలో వెంటనే తోచింది కాదు.

వంచాయత్
వేమన గంధారియం.
తలప్రాలు :: కృష్ణ జిల్లా.

జగన్నాథం ప్రేమించాడు

జగన్నాథాన్ని తలుచుకుంటుంటే ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఓ సామాన్యమైన పల్లెటూళ్ళో పుట్టి, ఒకళ్ళ పంచనవాళ్ళ దయా దాక్షిణ్యాలమీద బ్రతికిన జగన్నాథంలో యింతటి తెగువ, యింతటి ప్రత్యేకత వున్నాయని చూసిన వాడిని కాబట్టి నమ్మక రహితం లేదు.

జగన్నాథం గురించి ఒక కథంటూ రాయవలసి వస్తుందనీ, ఆ రోజున వాడి వ్యక్తిత్వాన్ని హర్షించవలసి వస్తుందనీ, నే నింతకు మునుపు కలనైనా అనుకోలేదు.

జగన్నాథం మా నాన్నగారి దగ్గర పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడు. అతను మావయ్యగారబ్బాయి. వాడి దురదృష్టంకొద్దీ వాడు భూస్మీదపడ్డ సంవత్సరంలోనే తల్లి దండీ దూరమయ్యారు. మావయ్యకి వ్యసనాలు చాలా వుండేవనీ, ఆ వ్యసనాలతోటే ఆయన పతనమై పోయారనీ, పెరిగి ప్రయోజకు డవాల్సిన కొడుక్కి అస్తి రూపేణా కాణీగూడా మిగిల్చి పోలేదనీ మా ఊళ్ళో అనుకునేవారు. మావయ్యపట్ల నాన్నకున్న అభిమాన మనకీ, జగన్నాథంలాటి అభాగ్యుడ్ని చేరదీసి పదిమందిలోనూ

‘భేష్’ అనిపించుకోవాలనే తాపత్రయం అనందీ. లేదూ కేవలం ఆ పసికూనమీద వల్లమాలిన అనురాగమనందీ మీ యిష్టం - నాన్న వాడిని చేరదీసి మాతోపాటు పెంచేరు.

చదువుపట్ల వాడికి విపరీతమైన బద్ధకం వుండేది. దానికితోడు ప్రతి దానిమీదా అలక్ష్మణావం ఒకటి. వాడి నరనరాల్లోనూ వనిచేయడం మూలంగా “భ్రష్టుడు” అనే పదాన్ని వాడినెత్తిన రుద్దడం జరిగింది.

చాటుగా నాన్నని చాలామంది అనేవారు. “కొడుకుల సుఖాలు కావలసిన ఆ పెద్దమనిషికి వాడెవడసలూ ? ఏనాడు, ఏ ముహూర్తంలో పుట్టాడోగాని జగన్నాథం దౌర్భాగ్యుడే సుమాంది” అని.

నాన్నవరకూ యీ ‘సరస సంభాషణ’ వచ్చినా ఆయన పట్టించు కునేవారు కాదు. ఆయనకి మరొకళ్ళు చెప్పే వద్దతీ అంటే తగని మంట. అలాటి అవసరం రానే కూడదంటా దాయన. ఆయనకై ఆయన సమ్మేది శాస్త్రం. ఆయన చేసేది న్యాయం. తను నిర్మించుకున్న పరిధిని దాటి బయటపడి “అయ్యా తవరి ఉదేశ్యమేమిటో నెల విచ్చారు గాదూ” అని అడిగే తత్త్వం బొత్తిగా నయించ దాయనకి.

కాబట్టి జగన్నాథం గురించీ, మా నాన్నగారి గురించీ టూకీగా వివరించానన్న మాటేగా.

అనన్య సామాన్యలైన మా నాన్నదగ్గర పెరిగిన అతిసామాన్య డైన మా జగన్నాథం యింత ఘనకార్యం చేశాడంటే ఒక వట్టాన నమ్మలేకపోయాను. కళ్ళు తిరిగేలా ఆశ్చర్య పోయేను.

అప్పట్లో బందరు కాలేజీలో బి. కాం. పైనలియరు చదువుకుంటు న్నాను. బందర్లోనే ఒక చివరిని చిలకలపూడి అని చెప్పి ఒక పేట వుంది. ఆ పేటని గాజెత్తు పండరీపురమని యిప్పటికీ పిలుస్తూంటారు జనం. అక్కడ పాండురంగ విఠల్ ఉత్సవాలు బ్రహ్మాండంగా,

కన్నుల వండువగా ప్రతి సంవత్సరమూ జరుపుతుంటారు. ఉత్త
రోజుల్లో బందరంటే గిట్టని చాలామంది ఆ ఉత్సవాల్లో మాత్రం
బందరు పురాన్ని పావనం చేసేందుకు ఎక్కడెక్కడుంచో వస్తుం
టారు.

ఒకనాటి సాయంత్రం నా రూమ్ దగ్గర రిజి ఆగింది. దాంట్లోంచి
జగన్నాథం ఒక్కడే దిగుతే నా తల దిమ్మెత్తేదిగాదు. వాడితోపాటు
ఒక చక్కటి ఆడకూతురూ దిగడంతో విశేషమనిపించి ఉలిక్కిపడక
తప్పిందికాదు. ఒకమాటు కళ్ళు నులుముకుని మళ్ళా చూసేను. నిజమే—
వాడితోపాటు దిగినది ఆడపిల్లే.

జగన్నాథం గబగబా లోపలి కొచ్చేడు. ఆ అమ్మాయి మాత్రం
అరుగు ప్రక్కనే నించుండిపోయింది.

“తిరనళ్ళకి వచ్చాం” అన్నాడు వాడు.

“కనవడుతూనే వుంది” అన్నాను నేను.

“మళ్ళా రేప్పొద్దున వెళ్ళిపోతాం”

“అలాగా”

“ఈ రాత్రికి సినిమా చూచుకుని. యిక్కడే నిద్రపోయి తెల్లారి
వెళ్ళిపోతాం”

“వచ్చాం” “పోతాం” అనే పదాలు వాడు అయినకాదీకి ఉప
యోగించడంతో గుటకలు మింగటం నావంతు అయింది. నాకు తెలిసి
నంతవరకూ జగన్నాథ మనబడే మా మావయ్య కొడుకు ఒక్కనాడు
గూడా “పరాయి మనిషి”తో మాట్లాడినట్టు జ్ఞాపకంలేదు. అలాటిది
వయస్సులోవున్న ఒక ఆడపిల్లని వెంటబెట్టుకు తిరణాల కొచ్చేమనీ,
సినిమా చూస్తామనీ, రాత్రికి యిక్కడే వుంటామనీ, తెల్లారిగట్ట వెళ్ళి
పోతామనీ చెప్పేస్తూంటే వినేవాడికి నాకెలా వుంటుంది ? ఆ పిల్లవైపు
చూస్తూ వాడే అన్నాడు.

“రా సీత ! అక్కడే నిలబడిపోయావే ? మావాడేలే. దొడ్లో నీళ్ళుంటాయిగాని మొహం కడుక్కో.”

➤ సీత మహాలావు సిగ్గుపడిపోయింది. ఆడపిల్లకి సిగ్గే అందనున్నారని చెప్పడం కాదుగాని, ఆపిల్ల అలా సిగ్గుపడిపోతూంటే అందం అమెకు సాటి యెవరూ అని చాలెంజి చేసినట్లుంది.

ఇంతకీ ఆ పిల్లెవరో, జగన్నాథానికి, ఆ పిల్లకి సంబంధమేమిటో తెలీకుండానే వుంది. జగన్నాథాన్ని నాకై నేను అడిగి తెలుసుకోవాలనే ఉద్దేశ్యం లేనేలేదు..

సీత దొడ్లోకి వెళ్ళింది. జగన్నాథానికి సబ్బూ, టవలూ యిచ్చి పంపాను. వీధి అరుగుమీద కూర్చుని సిగరెట్టు ముట్టించేను.

➤ “సీత చాలా మంచి పిల్లరా చిన్నా !” అన్నాడు జగన్నాథం, దొడ్లోనుంచి వచ్చి నా వెనక నిలబడి.
వాడివైపు చూశాను.

“పాపం, తిరునాళ్ళు చూడాలని ముచ్చట పడితేనూ, నాకూ చూడాలని వుండనుకో; ఎలాగో నువ్విక్కడే వుంటున్నావ్ గనుక, యిబ్బంది పడక్కర్లేదు రమ్మని తీసుకొచ్చాను.”

ఈ మాత్రం నేనూ ఊహించలేననుకున్నాడో ఏమో. ఇంతకీ యీసోదీ చెపుతాడేగాని సీత యెవరు? ఆపిల్లకి వీడికి వున్న సంబంధం మేమిటీ వగైరాలు చెప్పనే చెప్పడు.

“మా నాన్నకి చెప్పే వాచ్చేవా ?”

“చెప్పాను.”

“ఏమిటీ, మీరిద్దరూ కలిసి యిలా వస్తున్నట్టు ?” రెట్టించి అడిగేను.

“అదెందుకు చెప్పాలి ? ముసలయ్యంటే మీ నాన్నకి బొత్తిగా

పడదు. ముసలయ్య కూతుర్తో వెళ్తానని చెప్పతే నన్ను పంపుతాడనే అనుకున్నావా ?" అని దొడ్లోకి వెళ్ళిపోయాడు జగన్నాథం.

రైటో. దొంక కదిలింది. ఇప్పటిగ్గాని సీత యెవరో అర్థమైంది కాదు. ముసలయ్య మా పక్కాఊర్లో వుంటూన్న ఒకానొక బాగా చితికిపోయిన రైతు. ఆశాశ్రీ నాన్నగారికి బాకీపడి రెండుమూడుమాట్లు చివాట్లు పెట్టించుకున్న వైనమూ, చివరికి ఆ బాకీ బాకీగానే నిలిచిపోయిన విషయమూ నేనింకా మరిచిపోలేదు.

ముసలయ్యకి యింత చక్కని కూతురున్నదని నాకు తెలీనే తెలీదు. పల్లెటూళ్ళో పుట్టినా సంవత్సర కాలంలో చాలా నెలలు బందరు లాంటి బస్తీల్లో గడిపే నా లాంటి వాడికి మా ఊళ్ళో ఎవరు ఎవరో తెలీదని చెప్తే మీ రెండుకు నమ్మరు ; అలాటిది మా వ్రక్క ఊళ్ళో జనాభా వివరాలు నా కేం తెలుసు ; ముసలయ్యంటే నాన్నకి బాకీ పడ్డ ఆసామి కాబట్టి, సాజెత్తూ నా ఎదుటనే ఆయన్ని నాన్నగారు చివాట్లు పెట్టడం జరిగింది గాబట్టి - ఆ వ్యక్తి ఆయనా తెలుసు. ఆ ముసలయ్య కో కూతురుందనీ ఆ కూతురు చాలా చక్కటి పిల్లనీ, పిల్లపేరు సీతమ్మనీ - యివన్నీ నా కెలా తెలుస్తాయి ; కాబట్టి - ఈ తెలీకపోడంలో మన్నించరాని నేరం లేదనేగా మరి.

నేను ముసలయ్య గురించి లోగడే కొంత వినివున్నాను. అతను దగుల్బాజీ - ఇది మా నాన్న అనగా విన్నది. అతను తాగుబోతు - మా వూరి జనం అనేవారు. అత నెందుకూ పనికిరాని చవట - నాన్నకి ఆస్తులైన యిద్దరు ముగ్గుడు (చవటలంటే గిట్టని) స్నేహితులు మనం చేసుకునేవారు.

నేను విన్న ముసలయ్య అలాంటివాడు, ఆ ముసలయ్య కూతురు సీత సీత అందమైనపిల్ల. అందమైన జగన్నాథంతో తిరనాళ్ళకి

ఒచ్చింది. ఆ పిల్ల జగన్నాథంతో వచ్చిందని నాన్నకి తెలియ. తెలుస్తే జగన్నాథాన్ని పంపకపోను. ఏతా వాతా సీత కథ ఏమిటయ్యా. అంటే మీ రప్పుడే అర్థం చేసుకున్నారు. కథని.

అయినా మనకో మోడెస్టీ అంటూ ఒహాటి పుంటుంది చూడండి. అది అడ్డుపడి "వారే జగన్నాథం నువ్వా పిల్లని కొంపతీసి లవ్ చేసే వేమిటా?" అని అడగనివ్వదు. వప్పుకుంటాటగా.

ఇక కథ:

సీత లోపలికివచ్చి ఒక చేత్తో అర్థం పట్టుకుని మరోచేత్తో టవర్ పుచ్చుకుని అర్థంలో చూస్తూ మొహం తుడుచుకుంటోంది. మధ్య మధ్య దొడ్లోఉన్న జగన్నాథాన్ని తొంగి తొంగి చూస్తూను.

చెప్పద్దూ శ్శీనాకు జాలి కలిగిర మాట నిజం. పాపం వాళ్ళు అమాయక ప్రేమికులే. వాళ్ళ మధ్య అడ్డుగోడలూ, నిబంధనలూనా? వ్స్.... ఫూర్ ఫెలోస్. వాళ్ళ కథేమైపోనూ? శ్రేష్టాద్వైతం మా నాన్న గారికి ఈ ఉదంతం తెలిస్తే జగన్నాథం చొక్క నీల్చేస్తాడు గదా? ఈ విషయం వాడికి మాత్రం తెలీదా? మరి తెలిసిగూడా ఈ ఎమరీత ఏమిటో? ఒక్కటా. లక్షితొంటై ప్రశ్నలూ, ఆ పైన వాళ్ళమీద కొం దంత సానుభూతీను.

జగన్నాథం ఒకానొక ప్రేమికుడు. అతని ప్రేమ పవిత్రమై నదీ, స్వచ్ఛమైనదీను. అతని హృదయంలో సీత తిప్ప మరే వస్తువుకీ స్థానం లేదు. అతను ఎవరినీ లక్ష్యపెట్టడు. కాబట్టి వో కథ రాసే యువకుడా, వాళ్ళ ప్రేమ జయించును. అని యీ వరసతో ఆకాశ వాణి నాకు ధైర్యం చెప్తే బావుండునని పించింది.

ప్రేమికులిద్దరూ ముఖ ప్రకృతి ముగించేరు. అప్పటిగ్గాని

గుర్తుకు రాలేదు అతిథి దేవుళ్ళని సత్కరించడమనే మాట మరచిపోయే సని. గోడకున్న ప్లాస్కు తీసి దాన్లో మిగిలిన కాస్త కాఫీనీ యిద్దరికీ పంచియిచ్చేను.

జగన్నాథమైతే చప్పున పుచ్చుకున్నాడుగానీ, సీత మాత్రం కాస్త తటపటాయించింది.

“తాగు.... అయినా ఏమిటా సిగ్గు. ఇది మనిల్లే అనుకో” అన్నాడు జగన్నాథం.

“అంతే, అంతే” అన్నాను ఏమనలో తెలీక.

ఎలాగైతేనేం ఆ పిల్లగూడా కాఫీ పుచ్చుకుంది. నా మనసు తృప్తి చెందింది.

“అయితే మేం సినిమా కెళ్ళొస్తారా?”

“తొందరగా రండి. మీకోసం ఎదురు చూస్తూంటా”

“పద సీతా! ఔమవుతోంది” అనేసి సీతను తీసుకుని వెళ్ళి పోయాడు జగన్నాథం.

ఒక గాలీవాన వచ్చింది. ఎడాపెడా దబదబా దాది వదిలిపెట్టి వెళ్ళింది. బెదిరిపోయి ఈ సంఘటన ఏ వింత పరిణామాలకు దారి తీస్తుందోనని భయపడి పోదం ఒకానొక చదువుకునే కాలేజీ కుర్చాడి వంతయ్యింది..

ఆ కాలేజీ కుర్చాడికి ఈ ప్రేమ కథలు తెలీకకాదు భయపడింది. అతనికి చాలా కథలు తెలుసు. గుళ్ళో పెళ్ళిళ్ళు చూశాడు. మదరాసో, మరొకవూరో ఉదాయించడాల్సా విన్నాడు ‘నాన్నా, నీ ఆస్తిలో కాణీగూడా వాద్దు. ప్రేమలేని బ్రతుకు ఒక బ్రతుకేనా? ఈ వికాల ప్రపంచ కంలో మాకు బ్రతకటానికి చోటులేక పోలేదు. ఆశీర్వదించు వస్తాం’ అని రేపో మాపో వాళ్ళింటో ఉపన్యాసం యివ్వటానికి రెడీగావున్న మిత్రులు అతని కున్నారు. అర్ధరాత్రి దావిపోపడి ‘ప్రేమహత్య’ చేసు

కున్న నీలవేణినీ, దానికి కారణమై చదువూ, ఆరోగ్యమూ పాడుచేసుకుని దేశాటనంలో వున్న సరసింహారావునీ ఆ కుర్రాడు మరచిపోలేదు.

అయితే వాళ్ళందరూ వేరు. మా జగన్నాథం విషయం వేరూను. రేప్టోర్డున మావాడి బహుయత్యం తెలిసి 'నాయనా నీదారి నీది' అని ఆ కాస్త మాట మానాన్న అనేస్తే వీడెలా బ్రతగ్గలడు ? ఒక్క ప్రేమ తోనే బ్రతకడం దుస్సాధ్యం కాదా, వాడి చేతిలో తాడూ బొంగిరాల్లో ఏ ఒక్కటీ లేనేలేవుగదా! వాళ్ళంటే, వాళ్ళు చదువుకున్నవారు కాబట్టి ఎలాగోలా బ్రతకగలరు. మరి మావాడో ?

వెధవడి - నాలుగేళ్ళపాటు కాలేజీలో చదువుతూ, అనువైన వాతావరణంలో పెరుగుచున్న నేను చెయ్యలేని పనిని, ఎక్కడో దేశానికి మారుమూల ఒక కుర్రామంలో పుట్టి పెరిగిన జగన్నాథం ప్రేమాయణం నాగించాడంటే, చెప్పద్దూ-కాస్త ఈర్ష్య, కాస్త ద్వేషమూ, మరి కాస్త 'జాలీ' పుట్టుకొచ్చేయి.

పని మనిషిచేత కారియర్ తెప్పించి, తర్వాత తీరుబడిగా ఆలోచించడం మొదలుపెట్టాను.

పదిన్నరకి గాని సినిమాకి వెళ్ళినవాళ్ళు తిరిగి రాలేదు. రాగానే యిద్దరికీ వద్దించాను. వాళ్ళు హాయిగా భోంచేస్తూంటే వోపక్కా దిగులుగా వున్నా (మరేంలేదు-ముందేవవుతుందా ?) మరోపక్క తృప్తి చెందాను.

వాళ్ళ భోజనాలైన తర్వాత నేనూ నాలుగు మెతుకులు ఎంగిలి పడ్డాను. ఆ దరిమిలా మావాడి దగ్గరికి వచ్చేను. 'తమరి ఆజ్ఞ ఏమిటి ప్రభో !' అన్నట్లు వాడివైపు చూపు నిలిపాను.

వాడు ఆజ్ఞ యిచ్చాడు.

"అబ్బాయ్ ! తిరిగి తిరిగి మావోళ్ళు హూనమైంది. నిద్ర ముంచు

కొస్తుంది. కాబట్టి పడుకుందాం. సీత ఆ గదిలో పడుకుంటుంది. మనిద్దరం వీధి ఆరుగుమీద పడుకుందాం" అని.

ఆ విధంగానే పక్కలు ఏర్పాటు చేశాం. నడుములు వాల్చాం. నిద్ర ముంచుకొస్తుందని చెప్పిన జగన్నాథం నిద్రనూని వాడు ఆ పిల్లని ఎంత యిదిగా ప్రేమించిందీ, ప్రేమించడోయేదీ చెప్తున్నాడు ముందు గమనించలేదుగాని వాడు మాకాలేజీ ప్రేమికుల తాలూకు ప్రేమని అదిగ మించాడు.

బైట పడుక్కొంటం అల్లవాలు లేదేమో, అందులో చలిగాలి రివ్వున వీస్తుందేమో. దానికి తగినట్టు భవదీయుడి సంసారంలో దుప్పట్లు నిండుకున్నామేమో ఆ రాత్రింతా యమయాతన అనుభవించేను. అయినా జగన్నాథం కథలో యివన్నీ మరిచిపోయేను.

ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో గమృతుగా పట్టేసింది. ఉదయం సీత వచ్చి జగన్నాథాన్ని లేపుతూండగా మేలుకున్నాను. వాడికంటే ముందు నేను నిద్రలేవడం చూసి ఆ పిల్ల గుమ్మంనానికి వెళ్ళిపోయింది.

ఆ మధ్యాహ్నం, ఆ మన్నన నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేసిన మాట నిజం.

జగన్నాథాన్ని లేపాను. వాడు వొళ్ళు విరుచుకుంటూ, గట్టిగా ఆవులించి, అష్టవంకరలు తిరుగుతూ కళ్ళు విప్పాడు.

"అప్పుడే తెల్లారిందిబాబ్బీ ... సీత" అని గావుకేక పెట్టాడు.

"ఆ ఆమ్మాయి ఎప్పుడో లేచిందోయ్" అన్నాను.

కాలకృత్యాలు ముగించుకున్న పిదప కాఫీగటార్ పుచ్చుకొని వెళ్ళిపోయాడు వాళ్ళు. వెళ్ళేముందు కృతజ్ఞతా సూచకంగా సీత తన రెండు చేతులూ జోడించి నాకు నమస్కరించింది.

"ఎంత చక్కటి పిల్లకి మరెంత చక్కటి సంస్కారమూ" అని ఎంతో మురిసిపోయాను. భగవంతుణ్ణి ధ్యానించి రెండు చేతులూ జోడించి -

“భగవంతుడా ! నువ్వున్నచూట నిజమని గట్టిగా నమ్మేవాళ్ళల్లో నే నొకడిని. నీ మీద పూర్తి విశ్వాసముం నాను. ఈ ఒక్క మేలు చేయి చాలు. అదీ నా గురించి కానేకాదు. ఆ జగన్నాథం, సీత-ఇద్దరినీ చల్లగా చూడు. వాళ్ళని అనురాగ దంపతులుగా చేసే బాధ్యత నీది. ఇది నీ తలకు మించిన కార్యమేమీ కాదు. కాదూ ?....”

• • • • •

బందరు పట్టణాన్ని వొదిలిపెట్టేసి నేను (సెలవల్లో) తప్పని సరిగా భావించి మా పూరు వెళ్ళేను. మా ఊరు ఏమీ మారలేదు. దెయ్యాలబావీ, భూతాల రావిచెట్టూ, గంగానమ్మ గుడి, ఆచారిగారి బడి, ఆ ప్రక్కనే చింతచెట్టూ, చింతచెట్టు నుండు మా ఇల్లూ అన్నీ సవ్యంగా క్షేమంగా వున్నాయి.

చిన్నప్పటి స్నేహితులూ, కాస్త పెద్దయిన తర్వాత కలిసిన పెద్దలూ అందరూ నవ్వుతూ పలుకరించేరు. చావుకి సిద్ధపడిన మరి కొందరు తాతయ్యలు “బాగా మారిపోయావోయ్ చిన్నా !” అన్నారు.

రాజారావుగారు నన్ను చూడగానే ఆయన మొహానిండా నవ్వు పులుముకోవడం పెద్ద అలవాటు. నవ్వు పులుముకున్న తర్వాత “మేలా వున్నావోయ్ ! కులాసాయేనా ? చదువేనా వుందీ ? (అదీ కులాసాయేనా ?) ఆఁ (ఆయ్ !)” అని నిండుగా పలుకరించడం ఆయనొక్కడికే చేతనవును. వెర్రిమొహంపెట్టి “ఇహీ” అనడం నానూ చాతొచ్చు.

ఆ సాయంత్రం ఆయనే చాలా విషయాలు ముచ్చటించారు. ఆ తర్వాత బందర్లో ఆకుతున్న సినిమాలు మొదలుకొని, వాచ్చే ఎన్ని కల్లో ఎవరెవరు నుంచుంటున్నదీ చెప్పమన్నారు. ప్రస్తుతం వారున్న వాళ్ళల్లో ఎవరు నించుంటారో నాకేం తెలుసు.

కానీ నా అసృగమవుతో, లేక లేన ప్రయోజకత్వాన్ని నా

ముందు ప్రదర్శించాలనో, ఆయనే చెప్పేశారు పేరు పేరునా. ఎవరెవరు ఏ పార్టీ తరపున నిలబడబోతున్నారో.

అనుకుంటున్నారానీ ఈ రోజుల్లో పల్లెటూళ్ళు వెనకటి పల్లెటూళ్ళు కాదు మాస్టారూ, తెలివి మీరిపోయాయి. బస్టిజనానికి వీళ్ళేం తీసిపోరు. వాళ్ళు గుడి అంటే వీళ్ళు గుడ్డో లింగమూ అంటారు.

వెనకటికి హైస్కూల్లో "నేటి మన గ్రామాల" అనే విషయం పైన చిన్న చర్చ జరిగింది. దాంట్లో విశ్వంభర శర్మ అనిచెప్పి నా ప్రందొకడు (వాడి నందరూ అగ్గిపిడుగకేవారు) "మన గ్రామాలేం తక్కువకాదు. పాలిటిక్సు అక్కడే పుట్టి అక్కడే పెరుగుతాయి. రాజ్య పరిపాలనా దక్షత - మరేమో - జ్ఞానపదులకే బాగా తెలుసు. ఆ తర్వాత" ఇలా గది గది చెప్పేస్తూంటే, యింత పరిశీలనా శక్తి అప్పట్లో లేక పోవడంవలన "వీడి బొందలే.... నోటికొచ్చినట్టల్లా వాగేస్తున్నాడు" అని వాణ్ని అపార్థం చేసుకున్నాను. ఎంత తప్పు జరిగిపోయిందీ ?

రాజారావుగారు కుటుంబ విషయాలు తీసుకొచ్చి, చాలా చెప్పి ఆయన ఉపన్యాసానికి కొనమెరుపు అన్నట్టు వాళ్ళమ్మడి చేత కాస్త కాఫీ యిప్పించి, ఆ పిల్ల కాఫీ ఎలా చేస్తుందో చెప్పి వెళ్ళిరమ్మని సెల విచ్చారు.

ఇంటికొచ్చిం తర్వాత నాన్న అడిగేరు - "రాజారావు గారింటి కెళ్ళావా" అని. నా కిలాంటి ఎత్తులంటే మహాచెడ్డ చిరాకు.

నేను మామూలు వెళ్ళిన రెండోజుల వరకూ యీ పరామర్శలూ, పలుకరింపుల్లోటే జరిగిపోయాయి. జగన్నాథంతో పట్టుమని పదినిమిషాలైనా మాటాడే దుకు అవకాశం చిక్కనేలేదు.

మూడోరోజు —

బాగా చీకటిపడిన తర్వాత జగన్నాథాన్ని వెంటేసుకుని కాలవ

గట్టువైపు వెళ్ళాడు. జగన్నాథంతో మార్పు కొట్టొచ్చినట్టు కనుపించింది. వాడు ముసువటిలా ఉత్సాహంగా లేడు. వాడి మొహంలో దిగులూ, వాడి మాటలో తొట్టరిపాటూను. కారణం వాడే చెప్పేడు

మా జగన్నాథం కథలోకి విలనుడు వచ్చేడు. వాడిపేరు వసంత రావు. ఉద్యోగం. ముసలయ్య వాళ్ళ ఊళ్ళోపున్న దేరా హాల్లో బుకింగ్ క్లార్కు. అభిరుచి. అందాన్ని ఆస్వాదించడం (ఈ ముక్క తప్పని సరిగా రాయాల్సిందేమరి.) ఆశయం వీరైనంత త్వరలో మహా పట్టణంలో మకాంపెట్టి తెలివితేటలు పయోగించి సొంతంగా ఏదైనా వ్యాపారం పెట్టుకోడం.

ఈ వసంతరావు ముసలయ్యతో మంచి స్నేహం సంపాదించుకున్నాట్ట. తనుపయోగించే 'సీమ మందు' ముసలయ్యకి రుచి చూపించి "కంట్రీనరుకు"ని తిట్టిపోసి, "మరేటనుకున్నావ్" అని తన ప్రయోజకత్వం నిరూపించుకున్నాడట.

ముసలయ్య వసంతరావుని మెచ్చుకున్నాడు. ఇంతటి మేధావీ, నవనాగరికుడూ తన సొంత మనిషైతే ఎంత బావుండునని ఆశపడిపోతూ న్నాట్ట.

జగన్నాథం కాలువగట్టున కూర్చుని, వెన్నెల్లో మెరుస్తున్న నీళ్ళలోకి చూస్తూ-

"ముసలయ్య అఖండుడు. ఎత్తులు వేయడంలో అతన్ని మించిన వాళ్ళు లేరు. వాట్టి కక్కుర్తి చక్కం. నాలుగు సీసాలు చేతిలో పెడితే, చెయ్యమన్న పనిని ఆలోచించకుండా చేసేస్తాడు. సీతకి వాళ్ళ నాన్నంటే భయం. ముసలయ్య గీసిన గీత చాటచు" అన్నాడు.

"అది సరేగాని, మీ ప్రేమ విషయం మా నాన్న కిప్పటికైనా తెలుసా ?" అని అడిగేను.

“ఈ మధ్యనే తెలిసింది”

“ఏమైనా అన్నాడా ?”

“లేదు. అసలా విషయం నా ముందెప్పుడూ ఎత్తలేదు.

మావాడి వ్యవహారం తాదోపేదో తేల్చుకోవడం మంచిది ఇలాటి వాటిల్లో. ఓ పక్క మబ్బులు క్రిమ్మకుంటూన్నా, జాప్యం చెయ్యడం పనికిరాదు. ఏమైనాసరే నాన్నగారితో జగన్నాథం గురించి చెప్పాలి. ఎలా గైనా ఆయన్ని వొప్పించి, ముసలయ్యతో మాటాడాలి. తప్పదు.

అక్కడా కాలువగట్టున మా జగన్నాథం పక్కనే కూర్చుని ఆలోచించి ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాను.

ఆ మరుసటి రోజు మా నాన్నగారితో ఈ విషయం కదిపాను.

“జగన్నాథానికి సీతంటే ప్రాణం.”

“తెలుసు. తిరునాళ్ళలో దాన్ని వెంటేసుకు తిరిగడటగా. నువ్వు వాళ్ళకి అతిథి మర్యాదలూ చేశావుట. నాకన్నీ తెలిశాయి” అన్న రాయస.

ఉలిక్కిపడ్డాను. మళ్ళీ అంతలోనే సర్దుకున్నాను.

“జగన్నాథం పెళ్ళి సీతతోనే జరగాలి.”

“అంటే నీ ఉద్దేశ్యం ?”

ఆయన నా ఉద్దేశ్యం తెలుసుకోవాలని అడిగేసరికి కాస్త భయ పడిన మాట నిజమే. కానీ అన్నీ ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చిన తర్వాత వెనక్కి తగ్గడం ఏం బావుంటుందీ ? ధైర్యం పంజాకుని అన్నాను :

“వాళ్ళ పెళ్ళి జరగడమే మంచిది. లేకపోతే జగన్నాథం మనకి దక్కదు.”

ఆయన ఉగ్రులయ్యారు. సాక్ష్యంగా ఆయన కళ్ళు ఎర్రపడ్డాయి.

“అయితే ఎవడికోయ్ నష్టం ? ఎవడికి చెప్పి ప్రేమించాడూ ? అయినా యీ వెధవకి ప్రేమేవితోయ్ ప్రేమ. ప్రతి అడ్డమైన వాడూ అడ్డమైన దానినీ ప్రేమిస్తే దానికి బాధ్యులెవరు ? నేను వాడి గురించి వినదలుచుకోలేదు.”

“జగన్నాథం మనకు పరాయిమనిషికాదు. నేను మీకెలాగో వాడూ అంతే.”

“చాల్లే....మాటలు నేర్పావ్. నోరుమూసుకుని నీ పని సువ్వు చూచుకో. అనవసరమైన పాటిల్లో తల దూర్చకు.”

“ఇది అనవసరమైనది కాదు” (నా ధైర్యానికి నేనే భయపడ్డాను) ఆయన నావైపు ఎగాదిగా చూసేరు. ఏదో అనబోయి అగిపోయారు. మళ్ళీ కాసేపటికి అనేకారు ముక్తసరిగా.—

“అయితే మీరంతా ఏ గంగలోనైనా దూకి చావండి.”

ఈ సలహా చెప్పి వెళ్ళిపోయారు. ఆయనలా వెళ్ళగానే యిటు జగన్నాథం వచ్చాడు. తల వంచుకుని గుమ్మం దగ్గరే వుండిపోయాడు. గబగబా వాడి దగ్గరికి వెళ్ళాను.

“భయపడకురా ! ఇదెంతవర కొస్తుందో నేనూ చూస్తాను” అన్నాను.

వాడు తలెత్తి నావంక చూసేడు.

“నాకులేని ధైర్యం నీ కెక్కడుంచి వచ్చిందెలా చిన్నా !” అన్నాడు.

“లేకపోతే యిన్నేళ్ళు వచ్చినా యింకా కుర్రకుంకలూ, చేత కాని సన్నాసులూ అని అనిపించుకోమంటావా ? మర్యాదకోసం, ఆయన మీద గౌరవంకొద్దీ చెప్పి చూశాం. వినరూ, తర్వాత చేసే పనేదో చేసి చూపిస్తాం” అన్నాను.

జగన్నాథం నా చేతులు పట్టుకున్నాడు. నా కళ్ళల్లోకి తిన్నగా చూస్తున్నా దేగాని, వాడి కనుకొనల నీరు నిండుకోవడం వాడు గమనించ లేడు. గమనించిన నేను కలతచెందేను. ఏదో కీడు శంకించేను.

“ఇంత చొరవ ముందేవుంటే పరిస్థితి యింతవరకూ వచ్చేదే గాదు” అన్నాడు బాధగా.

“ఇప్పుడు మాత్రం మించిపోయిం దే ముందిలే. రేపు ముసలయ్య యింటికి వెడదాం. అన్నీ చెప్తాం. వింటాడా వింటాడు. ఎదురు తిరుగు తాడా—వుండనేవుంది గాంధర్వ పివాహం. ఏది ఏమైనా మీ యిద్దరి పెళ్ళి చేసే బాధ్యత నాది” అన్నాను ఉద్రేకంగా.

వాడు ఏడుస్తూంటే అదిరిపడ్డాను. ఏమిటి వీడూ ?

“నీతో చాలా విషయాలు చెప్పలేదురా చిన్నా. అంతా అయి పోయింది. పదిరోజుల క్రితం నన్ను ముసలయ్య తిట్టాడు. నేను దిక్కు లేని వాడినట. కాణీ విలువ చెయ్యని వాడినట. చాలా అన్నాడు. చెప్పరా నువ్వు చెప్పు....మీరందరూ వుండగా నాకు దిక్కులేవా, కాణీ విలువ చెయ్యినా ?”

“.....”

“ఆరు నూరైనా నూరు ఆరైనా సీత పెళ్ళి వసంతరావుతో చేస్తా నన్నాడు. సీత దగ్గరకెళ్ళి అడిగేను. ఏడ్చి ఊరుకుంది” అన్నాడు జగ న్నాథం.

నా తల కొద్దేసినంత వనయ్యింది. నా నవనాడులూ కృంగి పోయాయి. కుప్పలా కూలపడ్డాను.

“కానీ . నువ్వు ఈ మాత్రం మాట సాయం చేస్తావని తెలిస్తే ఆ వసంతరావుగాడు రాకముందే మా పెళ్ళి జరిగుండేది. అయిపోయిం

దిరా చిన్నా : నే నొట్టి దద్దమ్మని" అనేసి గబగబా వెళ్ళిపోయాడు జగన్నాథం.

జగన్నాథం భగ్న ప్రేమికు డయ్యాడు. మరొహడూ మరొహడైతే నా కంత దిగులుండేదీ కాదు. సొకైత్తు మా జగన్నాథం. ఒక అమాయకుడు, ఒక అభాగ్యుడు - ప్రేమించాడు. ప్రేమించిన పిల్లతోనే స్వర్గమనుకున్నాడు. అలాటి వాడికి ఎదురు దెచ్చేమిటి :

నాకు చాలామంది ప్రేమికులు తెలుసు ననే మాట ముందే మనవి చేసుకున్నాను. మా క్లాసుమేటు బుచ్చినాయన (వాడి అసలు పేరు వెంకటాద్రి) ప్రేమించి వాళ్ళింట్లోనూ ప్రియురాలి తాటాకు వాళ్ళింట్లోనూ గోలపడి భగ్న ప్రేమికుడయ్యాడు. ఆ దరిమిలా ప్రియురాలి నాన్నగార్ని త్రాన్సురైతే మరో వూరికి వెళ్ళిపోయారు వాళ్ళు. బుచ్చినాయన బ్రితకడను కున్నాం. ఖర్చురాసే అవసరం వొచ్చిందను కున్నాం. మా పిచ్చి కాకపోతే వాడు విశాల హృదయుడన్న విషయం గుర్తించకపోవడం అన్యాయమే మరి. ఆ అమ్మడు దూరమైన తర్వాత మరి కొన్నాళ్ళకి బుచ్చినాయన మరో అమ్మడితో హృదయమరి, అదనీ యిదనీ భాష మాటాడాడు. ఈ వరస బుచ్చినాయన నాన్నగార్ని నచ్చక, వాడి చదువు మాన్పించి, పెళ్ళిచేసి ఒక యింటివాడిని చేసేడు. మొన్ననే తెలిసింది వాడొక తండ్రి అయ్యాడని.

ఈ రకం ప్రేమలైతే నేను వరీకాను. జగన్నాథం బుచ్చి నాన్నలా కాలేడు. మరలాంటప్పుడు జగన్నాథానికి దారేమిటి :

ఆ రాత్రి టోజనాల దగ్గర నాన్న అమ్మతో అన్నాడు.

"రేపు రాజారావుగారికి ఖబరు పెట్టించాలి. కాస్త కనుమరుగైతే చాలు మనకే బుద్ధులు చెప్పడం మొదలు పెట్టాడు సుపుత్రుడు. ఎవడో ప్రేమించడం ఏమిటి, వాడిని వీడు వెనకేసుకు రావడమేమిటి : తన

పెళ్ళి, తన బాగా లేదుగానీ - ఎవడిపెళ్ళో ఎవడిబాగో కావలసి ఒచ్చిందట హూ.."

నాన్నగారి మీద కోపం వచ్చింది. ఏమిటీయన ధీమా : ఆయన చెప్పినట్టలా వింటున్నాననే గదా : నేనూ ప్రేమా ప్రేమా అంటూ నినాదాలుచేసి, రోడ్లవెంట తిరిగి నలుగు రైదుగుర్ని ప్రేమిస్తే తెలిసేది నాన్నకి కొడుకెంత ప్రయోజకుడైనదీను. అవేం లేకుండా బుద్ధిగా చదువు కుంటున్నాననేగా నా మీద యింత అధికారం, యింత శ్రద్ధాను.

ఆ మరుసటి రోజే బందరు వెళ్ళిపోయాను. నా పైచదువు లమ్యేంతవరకూ, నా పెళ్ళిమాట (దయచేసి) ఎత్తరాదని ఇంటికి ఉత్తరం రాశాను.

రిజిస్ట్రు వాచ్చేయి, ప్యాసయ్యాను. యూనివర్సిటీ చదువు కొరకు విశాఖపట్టణం వెళ్ళాను. ఈ మధ్యకాలంలో సీత వసంతరావుని పెళ్ళిచేసుకుని అతన్తోపాటు హైదరాబాద్ వెళ్ళిపోయింది. మా నాకు జీవితాన్ని తిట్టుకుని, విధిని కసితీరా శపించి మళ్ళీ మామూలు మనిషి మ్యేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాడని విన్నాను.

ఇక్కడితో కథ అయిపోతే నిజానికి.. యీ కథని యింత త్వరగా రాసేవాడిని కానేమో. నన్ను అమితంగా ఆకర్షించిన అంశం యీ రెండో భాగంలో వుంది. ఇది జరిగుండకపోతే కథ రాయటానిక్కావలసిన యిన్స్పిరేషన్ వాచ్చేది కాదేమో.

అసలు జరిగినదిది.

నాన్న ఉత్తరం రాసేరు. ఆయనుత్తరాలని పట్టించుకోలేదు ఇంతకు మునుపు. "ఇక్కడ కులాసా. అక్కడ నీ క్షేమం వ్రాయవలెను." "ఇంతడబ్బు ఏం చేస్తున్నట్టు : సంపాదించేవాడికి తెలుస్తుంది డబ్బు వియవ. జాగ్రత్తగా వాడుకో." "ఆరోగ్యం జాగ్రత్త. అతిగా తిరక్కు.

శ్రద్ధగా చదువుకో— ఎప్పుడూ చదివినా యిలాటి ఉత్తరాలే. వెరైటీ అంటూ ఛస్తే వుండదు.

కానీ - ఇప్పుడు నాన్న రాసిన వుత్తరంలో చిత్రమైన వార్తలున్నాయి. మచ్చుకి....

“వారం రోజులక్రితం సీత మొగుడ్నొదిలి వచ్చేసింది. జగన్నాథానైనా యిలాగే చేసేదిగా ! అందుకనే పెద్దవాళ్ళమీద వినమని చెప్తుంటారు. ముసలయ్యగాడి వంట్లో ఏమీ బాగుండలేదు. ఆ పెదవ సుఖపడతాడన్న నమ్మకం ఎవరికీ లేదు. అందరి ఋణాన్న పడ్డాడు. యిప్పుడు సీత కుంవలై కూర్చుంది. మల మల మాడి చస్తున్నారు.

జగన్నాథానికి విడుమోలు సంబంధం కుదుర్చుకు వచ్చాను. సిల్లలక్ష్మిదేవిలాగుంటుంది. కట్నంకానుకలూ, లా..చనాలూ బాగానే ముట్టచెప్పేటట్టున్నారు. ఇన్నాళ్ళూ వాడికి నే నేదో అన్యాయం చేసిరట్టు జనం ఏడ్చారు. యిప్పుడు వాళ్ళు నమ్మాలనీ, నన్ను ఆకాశానికెత్తి పారేయాలని నాకులేదు. వాడి నో యింటివాడిని చేసి. కాలవ ప్రక్క రెండెకరాలూ వాడిపేరని రాసి నీ సంసారం నువ్వు చూసుకోమని చెప్తాను. ఎవడైనా యింతకంటే ఏం చేస్తాడు ?”

అవునుమరి యింతేం చేస్తారు ? ఈ మాత్రానికి మా జగన్నాథం సుఖపడతాడనే నమ్మకం నాకులేదు. ఈ సంగతి మా నాన్నకి తెలీదా ? తెలిసి పట్టించుకోడం లేదా ?

ఏడవాలో నవ్వాలో అర్థంకాలేదు. సీత మొగుడిని వదిలి వచ్చి నందుకు ఏడవాలో, లేక మావాడు ఒక యింటివాడవుతున్నందుకు నవ్వాలో ?

సీత గొంతు కోసిన వాళ్ళల్లో ముఖ్యుడు ముసలయ్య. సీత గొంతుకోసిన ముసలయ్య మంచాన పడ్డాడు. అతనూ సుఖించేదేమీ లేదు.

దైవ సంకల్పం కడుచిత్రంగా వుంటుందని చెప్పటానికి ఈ విదర్శనం చాలదూ :

నాన్న ఉత్తరం వచ్చిన సరిగ్గా పదిహేను రోజులకి మరో చిత్రాతిచిత్రమైన సన్నివేశాన్ని చూశాను. ఆ రోజున బజారు వెడదా మనుకుంటూండగా మా రూం ముందు రిక్తా అగింది. జగన్నాథం, సీత రిక్తా దిగారు. వాళ్ళిద్దరూ చిలకలపూడి తిరనాళ్ళ కొచ్చిన రోజుకంటే ఎక్కువగా ఆశ్చర్యపోయాను.

జగన్నాథం, సీత యిద్దరూ అరుగుకిందే నిలబడ్డారు.

“అప్పుడు తిరనాళ్ళ కొచ్చిన రోజున నీ దగ్గరికి ధైర్యంగా వచ్చేం. ఇప్పుడు యింత జరిగిన తర్వాత....ముసలయ్య పోయాడు. సీతను వెంటబెట్టుకొచ్చాను చిన్నా. చెప్పు నేను అన్నీ వదులుకుని వచ్చేను. మీనాన్న నన్ను వెళ్ళగొట్టాడు. సీతలేని బ్రితుకు బ్రితుకు గాడు.నా సీత కష్టాలు నేను చూడలేను. బ్రితకటానికి వచ్చాం. మార్గం చూపించి పుణ్యం కట్టుకుంటావో, లేక అందరిలాగా కసిరికొడతావో చెప్పరా చిన్నా !” అన్నాడు ఉద్రేకంగా.

మా జగన్నాథం నన్నింతవరకూ అర్థం చేసుకోలేదన్న మాట. విజమే. తంద్రిచాటు కుర్రాడినైతే గావచ్చు. అవుతే - అంతమాత్రం చేత నా వ్యక్తిత్వం తగలబడి పోయిందా :

నా మనసు చివుక్కుమంది.

“జగన్నాథం....నన్నింకా అనుమానిస్తున్నావుటా ?” అన్నాను. ఇంకా ఏం చెప్పాలో తెలీలేదు.

వాడు అసూయగా నన్ను కాపిలించుకున్నాడు.

“చిన్నా! చాలు నాకీ మాట” వాడి ముఖంలోకి తిన్నగా చూసేను.

వాడి కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిలిచాయన్న మాటేగానీ. ఆ కళ్ళల్లో తొణికిసలాడుతున్న ఆత్మవిశ్వాసం, గుండెనిబ్బరం నన్ను ఆనందపరిచాయి.

“సెభాన్ జగన్నాథం : ఒక మామూలు మనిషి చేయలేని త్యాగాన్ని నువ్వు చేశావ్ : నువ్వు ‘ఏ’ క్లాసు ప్రేమికుడివి”

నిజమూ అదేగా మాస్టారూ :

o---o

బ్రత క ని వ్వం డి

ఎవరి గురించో యెందుకు ? నా గురించి నేనే వ్రాసుకుంటాను.

ఎవడి గురించి వాడే వ్రాసుకోడంలో గల యిబ్బంది మరొహడి గురించి వ్రాయడంలో వుండదు. ఎదటివాడి గొప్పతనాన్ని ఎత్తి చూపుతే కాబో సనుకోవచ్చు. తన గొప్పతనం గురించి ఏ కొంచెం వ్రాసుకున్నా అతి శయోక్తి అనేస్తారు. కనక తన గురించి తనే వ్రాసుకోడం ప్రారంభిస్తే తగిన జాగ్రత్త తీసుకోడం చాలా అవసరం. ఈ అవసరాన్ని చూ. చ. తప్పకుండా పాటించేను.

కథావస్తువు సర్వ సాధారణమైనది. ఈ వస్తువు గురించి 'మంచి కథలూ,' 'మంచి'గా వ్రాయలేని కథలూ యింతకుమునుపే వచ్చి వుండొచ్చు. ఈ కథాంతం నన్నాకర్షించకపోతే ఈ కథ వ్రాసివుండే వాడిని కాదు. పైగా యిది నా కథ !

అఫీసనబడే నాలుగోడల మధ్య కొంద రదృష్టవంతులూ, మరి కొందరు దురదృష్టవంతులూ వాళ్ళవాళ్ళ తలచించుకుని పనిచేయడ మనేది కొత్త విషయం కాదు. కాబట్టి అఫీసు వాతావరణాన్ని రెండు

రకాలుగా బాగించవచ్చు. మొదటి కొందరికి స్వర్గంగానూ, రెండో కొందరికి నరకంగానూ మారుతుంటుంది. రెండోవాని గురించి లోగడెప్పుడో వ్రాసియుండటం చాత ఈ కథ నిప్పుడు తప్పనిసరిగా మొదటి రకానికి అంకితం చేస్తున్నాను. మీదు మిక్కిలి ఈ వస్తువూ దానికి సంబంధించిందేను.

కాలేజీ వదిలి (దాని గురించి కొన్ని కథలు వ్రాయడం జరిగింది) నాలుగేళ్ళు పూర్తయ్యాయి. అప్పట్లో నాకో రకదా వుండేది. క్లాసు జరుగుతున్నప్పుడు వెనక బెంచీలో కూర్చుని 'పారిస్' గురించి కలలు కనే కుర్రాళ్ళలో నే నొకడిని. ఇతర దేశాల్లో కలలు గడిపే జాతకుల అదృష్టాన్ని అభినందించే వాళ్ళలో నేను మొదటివాడిని. బందరనబడే కేవలం తెలుగు పట్టణంలో కూర్చుని ఆ యూదేశాల వాతావరణం, ఆచార వ్యవహారాల గురించి ఆలోచనలు చేస్తూ, దానిద్వారా లభ్యమయ్యే మహత్తరాలనందాన్ని సంపాదించుకున్న కలల మనిషిని.

ఆ రోజుల్లో టెక్నిలర్ లో కల రాస్తుండేవి. సుదాగా వున్నప్పుడు నా చుట్టూ చేరిన నా మిత్రులకి మనసు విప్పుకుని నా కలల గురించి చెప్తుండేవాడిని. వింటూన్న కాస్సేపూ శ్రద్ధగా విని, వెళ్ళిపోతూ భుజం చరిచి అనేవారు. 'వారేమే రావూ ! నువ్వు కథలు రాసే ప్రమాదానికి దిగజారిపోగలవు సుమా' అని.

నా కలల్నే కథలుగా వ్రాయనీండి. లేదూ అనుభవాలనే వ్రాయనీండి. నా మిత్రులన్న మాటల్ని నిజంచేసి ఈ కలల మనిషి కథల మనిషిగా మారిపోయేడు. ఇప్పటికీ పై నుదహరించిన 'అవస్థ' నుంచి దూరంకాలేదు. పైగా స్థాయిని పెంచుకున్నాడు గూడాను.

నా కిష్టమైన ప్రపంచాన్ని అప్పనిసరిగా వదులుకుని రోజుకి

యిన్ని గంటలని చెప్పి ఆపీసనబడే జైల్లో ఎలా బ్రతికేది ? ఉద్యోగంలో కాబట్టిన మరుక్షణం కలిగిన ఈ రకమైన ప్రశ్నకి అనుభవం కొంచెం లేకుండా జవాబు చెప్పింది. ఆఫీసు తయారులు తెరుచుకుంటాయి. మళ్ళా అయిదున్నరకి మూసుకుంటాయనేది అనుభవం నేర్పిన సిద్ధాంతం. ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం ఒక్క నిమిషం చుండుగానీ మరోక్షణం వెనక్కునీ కాలాన్ని ఖర్చు చేయలేదు.

విదేశాల్లో గడపాలనే పగటి కల దుమ్ముకొట్టుకు పోయిందేమని తెలుసుకుని కుమిలిపోయేంత చాతకాని మనిషిని కాను. దాని ఫలితంగా ఏర్పడిన 'కిసి'ని నన్ను పోషిస్తున్న ఉద్యోగమీద రుద్దేంత తెలివితక్కువవాడినీ కాను.

నవోత్సాహాన్ని, రంగుల లోకాల్ని చూపించే కథారంగం నన్ను దూరం చేసుకోదు. నేను దూరం కాలేను. ఈ స్థితిలో రోజుకున్న ఇరవై నాలుగ్గంటల్లో ఆరు గంటలు మరో వ్యాపకాన్ని నెత్తి నెట్టుకు పూజించడం పెద్ద శిక్ష ! ఒప్పుకుంటాను. కానీ అలా అని చెప్పి నా శ్రమకి ప్రతిఫలమిస్తో. నా కృషిపట్ల నమ్మకం పెట్టుకున్న ఉద్యోగానికి అన్యాయం చేయడం నా ధర్మంకాదు.

శ్రద్ధగా రాసే కథకీ, నడుచుచుండే ఉద్యోగానికి తోటి మనిషి మెచ్చుకోకున్నా మెచ్చకున్నా లోపలన్న ఆత్మరాముడు తృప్తిపడి సర్ది వికేటిస్తే అంతకన్నా మించిన ఆనందం మరెక్కడ ఉంటుందనేది నా అభిప్రాయం. అందుచేత ఆఫీసుకి కేటాయించిన కాలాన్ని తూ. చ. తప్పకుండా పాటించడం జరుగుతోంది. దేవు దొచ్చేది. ఆ కాలాన్ని వృధాచేయడం నా కిష్టంలేదు.

అయిదున్నరకి సరిగ్గా బైటికొస్తాను. అదుగు బైట పెట్టంగానే కళ్ళెంలేని ఆరోచనల గుర్తిం నకోసం సిద్ధంగా వుంటుంది. రోజులో

మిగిలిన కాలమంతా దానిమీదనే స్వారీ చేస్తాను. దేవు దొచ్చేది. ఆ గుర్తిం మరి దిగను.

౫ ఆఫీసులో రాజకీయాలు చోటు చేసుకోవచ్చు. ఒకళ్ళంటే మరోళ్ళకి వల్లమైన విరోధం గావచ్చు. పైవాళ్ళ అభిమానంకొరకు వెకిలి వేషాలు పెట్టిపోవచ్చు. వీటన్నిటికీ నేను అతీతుడిని. నా లోకం వొక్క ఆఫీసేకాదు. నా కర్తవ్యం, నా క్షేమం, నా భవిష్యత్తు వగైరాలు కేవలం ఆఫీసుకే అంకితం కాదు. నేను మరికొంచెం పరాయి మనిషిని. ఎక్కువగా ఇతర రంగానికి సంబంధించినవాడిని. నాకున్న వోపిక మొత్తాన్నీ ఆఫీసుకే దారపోస్తే నాగతేంగాను ; నా కలలేంగాను ;

ఇదీ గుమాస్తాగా, కళకుడిగా నాటాకీ పరిచయం.

ఉద్యోగంలో చేరిన కొత్తరోజులు కొంచెం దడగా గడిచేయి. నా మనసు నర్థంచేసుకుని నాకో స్థాన మివ్వగలదా ఈ బృందమని భయ పడ్డాను. కానీ అదృష్టవశాత్తూ నే ననుకున్నంత నరకం కాలేదు మా ఆఫీసు. అన్ని రకాలవాళ్ళూ వున్నా ఎవరి పరిధుల్లో వాళ్ళున్నారు గమక నాకు రక్షణ కలిగింది.

౧ నా సీటు గురించిగూడా కొంచెం చెప్తాను. లక్షల్లో తూగుతున్న మనిషికి వందలు సంపాదించే మరో మనిషితో తలమునిగేంత పనుం టుందని తెలిసిన మరుక్షణా నేనెంతో ఆశ్చర్యపోయేను. మనసుల్నే కొనగల తాహతు వాళ్ళది. కేవలం 'సర్కీసు' నాది. చిత్రం. అందు చేతనే అంటారు. సృష్టిలో పనికిరాని చవట వస్తువు ఒక్కటిలేదని. కవిత్వానికి అదే సూత్రం. ఉపయోగించగల నేర్పుండానేగానీ అగ్గిపుల్ల, సబ్బుదిల్బా, కుక్కపిల్లా మొదలైనవేవీ నిషేధాలు కావు.

రోజూ ఏదో పోషకవారితో మా ఆఫీసు రద్దీగా వుంటుంది. వాచ్చేవాళ్ళల్లో ఎక్కువభాగం నాకోసమే. మర్యాదగా మాటాడినంత

కాలమూ చుర్యాదగానే నడిచి. శృతిమించిన మరుక్షణం తగ్గ సమాధాన మివ్వడం అలవాటు నాకు. కుర్రవాడినీ, వేడి నెత్తురు కలవాడినీ, పైపెచ్చు కథలు వ్రాస్తున్నవాడినీ గనక నరనరాన్న ఈ గుణం బాగా పనిచేస్తోంది. సంగతి తెలుసుకొని మరీ నాతో వ్యవహరించే వారు వచ్చే 'లక్షల మనుషులు.'

ఆఫీసు ఫరంగా ఆ సీటుకున్న గౌరవం నాకు దక్కింది. దానికి తోడు ఆఫీసరు మనసున్న మనిషి. నావెనుక కొండంత అందగా నించునే వారు.

చాలా నెలలు గడిచేయి. చాలా అనుభవాలు గడించేను. చాలా మంది చేత 'మంచి' అనిపించుకున్నాను. పైళ్ళు సీట్లో పెరిగిపోవడం యిష్టంలేదు. ప్రతి కాగితం వెంటనే కదలడం సరదా. ఆఫీసులో పెరిగిన పాపం బయట నా మనసుని తినేస్తే నా గుర్రపుస్వారి ఏంగాను :

ఈ చేతులు లక్షలు వ్రాసి లక్షాధికారుల అవసరాలకి సాయ పడ్డాయి. ఈ చేతులు వాళ్ళందరిచేతా మన్ననలు పొందేయి. అంతేగాని, ఈ చేతులకి సంకెళ్ళు వేసుకోవడం తెలీదు. ఈ చేతులు మరోహళ్ళ చెప్పుచేర్లో నలిగిపోడం తెలీదు. ఆ పరిస్థితి కలుగుతే వేడినెత్తురు చల్ల బడి గుండె ఆగుతుంది. లక్ష లిస్తున్నప్పుడు అదే కారణంగా 'ఆశ' చెందడం సాంప్రదాయమైతే. ఆ సాంప్రదాయాన్ని అసహ్యించుకోడం నా గుణం. లక్షల్ని నా సంస్థ యిస్తున్నది. అలా యిచ్చేందుకు నాలాటి మర మనుషుల్ని ఏర్పాటుచేసుకున్నది. మరలు పనిచేస్తాయి. సంస్థ ప్రతిఫల మిస్తుంది. మరలకీ సంస్థకీ మధ్య లక్షల మనుషుల్తో ప్రమేయంలేదు. ఆ ఆవకాశాన్ని మర స్వయంగా యిస్తే ఆ మర చెడిపోయిందనే చెప్పాలి. దాన్ని సంస్థ అనబడే యంత్రంనుంచి తొలగించాలనే అనాలి.

అందుచేత నేను లక్షల మనుషుల దగ్గర 'ఆశ' చూపించేవాడిని

కాదు. వాళ్ళు వస్తే పలుకరించేవాడిని. చాతనైతే వాళ్ళక్కావల్సిన పని చేసేవాడిని. లేదా ఖచ్చితంగా వాయిదా వేసేవాడిని.

— తన గురించి తనే వ్రాసుకోడంలో గల యిబ్బందిని గమనించి. కావల్సిన జాగ్రత్త తీసుకున్న మీదట తయారైన ఉపోద్ఘాతంపై నుదహరించాను. అది మేకుల్తో బిగించి మరీ వ్రాసింది.

అయిదున్నర తర్వాత నాకున్న వ్యావకం ముందే మనవిచేశాను. దానికి సంబంధించిన మనుషులు కొందరు ఒక చిన్న సమావేశం లాటిది ఏర్పాటు చేయడం మూలంగా; వోనాడు. అక్కడికి వెళ్ళడం జరిగింది. ఆ సమావేశంలో నాకు పరిచయమైన కుర్రాడి పేరు రాజు. అతనికి కథలు చదవడం చాలా యిష్టం. కాలం కలిసివస్తే అతనూ మాలాగా తయారవ్వాలని ఉద్దేశం. అతనిది తణుకుట. తెలిసిన మిత్రుడెవరో మా సమావేశం గురించి చెప్పగా విని వచ్చాట్ట.

సమావేశం ముగిసిన తర్వాత అతను నాతోపాటు మా రూముకి వచ్చేడు. నా కథల గురించి చాలాసేపు మాట్లాడేడు. మా హోటల్లోనే భోజనం చేశాం. ‘హెలియన్స్’ సినీమా గూడా చూసినట్టు జ్ఞాపకం. అతనేదో లాడ్జింగ్లో గది తీసుకోడం మూలంగా అత నెళ్ళిపోయేడు. ఆ రాత్రి అలా గడిచింది.

ఆ మర్నాడు అతను మా ఆఫీసుకి. నా సీటుకి వచ్చినప్పుడు నే నెంత ఆశ్చర్యపోయేనో అతనంత కలవరపాటు చెందేడు. అతనొచ్చిన పని టూకీగా చెప్పేడు. ఆ పని నిన్ననే చేసినట్టు చెప్పగా విని మెరిసే కళ్ళతో తన కృతజ్ఞతలు చెప్పుకున్నాడు. రాజూ వాళ్ళ నాన్నగారు పేరొందిన పెద్ద కాంట్రాక్టరు. ఆంధ్రలో ఆయనకి మంచి పేరున్నది. ఆయనకి మా సంస్థ చాలా డబ్బు యిచ్చింది. ఇస్తూనే వుంది. అందు నిమిత్తం అవసరమైనప్పుడల్లా తండ్రి తంపున రాజూ వస్తూంటాట్ట.

రాజుతో ఆనాటి నా పరిచయం యింత థిర్గా జరిగింది. తర్వాత చాలాసార్లు వచ్చేడు. వచ్చిన ప్రతిసారి కేవలం నేటి కథలూ, వాటి కథ కులూ గురించి మాట్లాడేవాడు. అప్పుడప్పుడూ తనవెంట అతను వ్రాసిన కథలూ తీసుకొచ్చేవాడు.

ఇదీ రాజు....నా సీటుతో పనున్న పెద్దమనుషులందరినూ రాజు మీదనే నాకు అమితమైన అభిమానం. కారణం ప్రత్యేకించి వ్రాయ కక్కర్లే దనుకుంటాను.

వోనాటి సాయంత్రం ఏమీ తోచని వేళ అద్దెగదిలో కూర్చున్నాను. సమయానికి రూమ్మేటూ లేడు. చీకటి పడేంతవరకూ తలా తోకాలేని ఆలోచనల్లో కుస్తీ పట్టేను. ఏడింటికొక్కడోలు భగవద్గీత తీసి చదవడం ప్రారంభించేను. రూము ముందు రిక్నా ఆగిన చప్పుడైతే అటు వేపు చూసేను. రాజు వచ్చేడు.

రాజులో ఒక ప్రత్యేకత వుంది. అతనెప్పుడూ నవ్వుతూంటాడు. అంత అందమైన మనిషి మరింత అందంగా నవ్వుతే జెలసీలాటి ఆనందం నాకు. అతనిమల్లె నవ్వాలని, నవ్వి అద్దంలో చూసుకుని ఆ ప్రయత్నాన్ని విరమించిన ఘడియ నాకు బాగా జ్ఞాపకం.

“ఏమిటండి, బాబోయ్ ! భగవద్గీత చదివేస్తున్నారు” అన్నాడు.

“రండి. రండి ఏం తోచక బోరుకొట్టి చస్తున్నాను. సమయానికి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మలా వచ్చేరు.”

అతను నా బ్రతుకుపెట్టెమీద కూర్చుని కాలుమీద కాలు వేసుకుని కళ్ళల్లో ఆశ్చర్యాన్ని నింపుకుని మరీ అడిగేడు—

“తోచకపోవడమా ? మీకా ? నన్ను నమ్మమనే ?”

“నమ్మలేరా ?”

“వూహ. చస్తే నమ్మలేను.” అదపిల్లలా కులుకుతూ అన్నాడు.

“పోనీలేండి.” భగవద్గీత అల్లారుచో పెట్టి సిగరెట్టు పేకెట్టు విప్పేను. నేనోటి ముట్టించుకుని అతని కో సిగరెట్టు యివ్వబోయాను.

“వాద్దండి. మాని రెండురోజు లైంది.”

ఆశ్చర్యపోయాను.

“మాని రెండురోజులైందా ? మీరా ? నన్ను నమ్మమనే ?” అతన్ని అనుకరిస్తో అన్నాను.

“నమ్మలేరా ?” నన్నతను బాగా అనుకరించేడు.

అడపిల్లలా కులుకుతూ ‘వూహ....చస్తే నమ్మలేను’ అని అందా మనుకున్నాను గానీ చాతకాదని గ్రహించి వూరుకున్నాను.

“మా నాన్నగారికీ నాకూ మొన్నామధ్య పెద్ద యుద్ధం జరిగింది.”

అతనన్న ఆ మాటని తేలిగ్గా తీసుకోకూ నా తప్పుకాదు. సిగరెట్టు గురించి యిలాంటి యుద్ధాలు చాలా పన్నాను గురక నే నది పట్టించుకోలేదు. కానీ ఆ యుద్ధం సిగరెట్లు గురించి కాదని అతనే చెప్పాడు.

“ఈ పెద్దవాళ్ళ పట్టుదలలు మరీ అసహ్యంగా ఉంటాయండి. మన మనసులు అర్థంచేసుకోలేరు. వాళ్ళ మాట వాళ్ళదేగానీ మన మాట పనిపించుకోరు. అవునాండి ?”

“కావచ్చు.”

“నాకూ హృదయముంది గనక ప్రేమించాను. వాళ్ళ స్థితిపరులు కాకపోవచ్చు. అంతనూత్రించేత ఆ పిల్ల నాకు దూరం కావల్సిందేనా?”

ఎంతకీ అంతస్తూ, కులం ఈ రెంటినీ ముఖ్య కారణాలుగా తీసుకుని కుమిలిపోయే భగ్న ప్రేమికుల అవస్థ రాను రాను బోరుకొట్టేస్తుంది. వెరైటీ కోసంమైనా మరో అందమైన డిస్కాలిఫికేషను విని పించడంలేదు. గనక రాజా చెప్పే ప్రేమాయణం పట్ల ఆసక్తి తగ్గడం తప్పనిసరి. ఇది గమనించేడు కాబోలు వాళ్ళ వ్యాపారం గురించి మాట్లాడాడు. ప్రస్తుతం వాళ్ళు కొంచెం కష్టాల్లో ఉన్నారట.

లజ్జాధికారుల కష్టాలు నాకు తెలీవు. కానీ అతను చెప్తున్న వాళ్ళ కష్టాలు వింటూంటే నిజాని కపి బలమైనవేనా అని అనుమానం కలిగింది.

దీన్లోనూ నా ఆసక్తి ప్రదర్శించకపోడంతో కథల్లోకి సంభాషణ మార్చాడు. ఆ సంభాషణ ఎనిమిదిన్నర వరకూ విరాటంకంగా సాగింది. రాజు ప్రేమాభాసంగానీ, వాళ్ళ నాన్నగారి కష్టాలుగానీ ఈ చర్చముందు నిలివవు. దీన్లోవున్న రక్తి చెప్పినంత మాత్రాన అర్థమయ్యేది కాదు. నిమిషాలు, గంటలు, రోజులూ గడిచిపోతున్నా 'విషయం' తరగనిది. ఊణక్షణానికి రంగుమార్పుకుని నిత్యనూతనంగా కనుపించే మహత్తరమైనటువంటిదీని.

ఆ రాత్రి భోజనం చేస్తున్నా. సినిమా చూస్తున్నా మా కథల కబుర్లు తగ్గలేదు. మళ్ళా రూముకొచ్చి నడుం పంచేమన్న మాటేగానీ కంటికి నిద్ర రానూలేదు.

ఆ ఉదయం కొంచెం అలస్యంగా నిద్రలేచాము. అపీసుకి వేళవడంమూలంగా గది గది తయారయ్యాను. ఇద్దరం హోటల్లో కూర్చుని క్యా తాగుతున్న వేళ పదిగంటలైంది.

క్యా ముగించి బయటకొచ్చి రిజ్ ఎక్కుతూ అతనన్నాడు:

“నాకు వేళవుతుంది. నే నుంటాను. మళ్ళా ఎప్పుడైనా కలుసుకుందాలేంది.”

అతన్నొకరచలనం చేసేందుకు చేయిముందుకు చాపేను. కరచలనం ముగిసింది. అతనిరిజ్ కదిలింది. నా గుప్పెట్లో ఓ కొత్త అనుభవం భయంకరంగా దాక్కునుంది.

ఈ కథకిదే కథావొస్తున్నా !

భయం వేస్తోంది. రోడ్డుమీద నడుస్తున్న జనం నన్ను తీక్ష

ఇంకా చూస్తున్నట్టు అనుమానం కలిగింది. చేతులు వొణుకుతున్నాయి. గుండెల్లో ఓ మూల దడగా వుంది. భూమిమీద నించునే వోపిక తక్కువవుతోంది.

నేను నమ్మినమనిషి, నన్ను అభిమానించేమనిషి మనసుకినచ్చి స్నేహితం నటించి ఇంత ద్రోహం తలపెట్టేందుకు అతని ఆత్మకోభింస లేదని, ఆ కాసేపట్లో కొన్నివందల ఆడవు లనుకున్నాను.

రాజానా యింత పనిచేస్తా ?

గుప్పెట విప్పడానికి భయంగా వుంది. నా చేతిలో దాక్కున్న దయాన్ని చూడటానికి గట్టులేవు. గుప్పెటని జేబులో దాచేశాను. కళ్ళల్లో సీక్రు తరుగుతూఉడిగా నెమ్మదిగా ఆపీసుకొచ్చేను. నా సీట్లో కూర్చుని ఎవరూ చూడకుండా గుప్పెట విప్పేను.

రెండు పద్నాలోట్లు !

వెంటనే గుప్పెట మూసేను. గుండె వేగం మరింత ఎక్కువైంది. మనసు ఆపీసులోలేదు, రాజు డెరిలిన్ చొక్కా లోపల దాక్కున్న శరీరంలో వో మూలనున్న చిన్న సైజు అలని 'గుండె'ని చేతితో తయారు చేశాడా దేముడని ఆలోచిస్తోంది. మిత్తుడై నాదగ్గర ఓ స్థానాన్ని సంపాదించుకుని బ్రతికిపోయేడు. ఇప్పుడు నేనేం జేయాలి ? ఏం చేయాలి ?

సెలవు పెడుతుండగా హెడ్ క్లర్కు అడిగేను. వంట్లో బాగో లేదని చెప్పేను.

“అంటే మరో కాత్త కథేమైనా వ్రాస్తున్నారా ?”

నివ్వేసి ఉడుకున్నాను.

నా వంట్లో బాగోలేదన్నా, నాకీవేళ సెలవు కావాలన్నా, ఆపీసులో ఎప్పుడైనా పరాకుగావున్నా వాళ్ళందరూ భాషించేది ఒక్కరే. రాబ్ ఏవో కథ వ్రాయబోతూన్నాడు !

ఇంత నమ్మకాన్నీ, గౌరవాన్నీ సంపాదించుకున్న నేను యిప్పుడేం చేయబోతున్నాను. ఏం చేశాను. చేసింది దాచుకుని మామూలు మనిషిలా తిరుగుతే, రేపొద్దున ఈ విషయం పదిమందికీ తెలిసి భగవంతుడా రాజుని చంపేందుకు యింకా ఆలస్యం చేస్తావెందుకు ?

రూమ్ వేపు నడుస్తున్నాను. రూముని దాటి వెళ్ళిన సంగతి గమనించిన డిటెక్టివ్ వెల్ కంప్సోటర్ ముందు వింటున్నాను. లోపలికెళ్ళి కూర్చుని కాఫీకి ఆర్డరిచ్చేను.

జీవితంలో యింత డబ్బుని చూడకకాదు నేనింత భయపడతా ! దీనికెన్నో రెట్ల డబ్బుని చూసేను. ఖర్చు పెట్టేను. జీతం డబ్బు స్వేచ్ఛగా ఖర్చుపెట్టుకునే అధికారమూ, దర్జాగా తీసుకునే అర్హతా వున్నాయి. కథలు వ్రాస్తున్నాను. వాటి ప్రతిఫలాన్ని ఆనందంగా స్వీకరిస్తాను. గర్వంగా ఖర్చుపెట్టుకుంటాను. చేవుడిలాటి నాన్న. కొండలాటి అన్న యద్దరూ నన్ను అమితంగా అభిమానిస్తారు. నోరు తెరుచుకు అడగలేకనే రాజా యిచ్చిన డబ్బుకి పదిరెట్లు మరుక్షణాన్న నా ముందుంచుతారు.

గుడ్ డెయిన్ క తిమూసినా యింత బాధ కలగదేమో ! నేను అమితంగా గౌరవించిన ఒకానొక వ్యక్తి చేతుల్లో నా పరుషాని వ్యక్తిత్వాన్ని పెట్టి, వెలకట్టి చూడండి. మాస్టారూ ! అని ప్రార్థనపడేంత దౌర్భాగ్యం మళ్ళా వచ్చే జన్మకీ వద్దు.

ఆ సాయంత్రం వరకూ భోజనం చేయలేదు. ఆ మాటకొస్తే రూమ్ నుంచి బైటకు రానూలేదు. ఆఫీసు మూసేవేళకి ఆఫీసు కెళ్ళేను. ఆఫీసర్ని కలుసుకున్నాను. ఆయన నవ్వుతూ అడిగేరు :

“సెలవు పెట్టారుట.”

“అవునండి”

"రెస్టు తీసుకోకుండా మళ్ళా ఎందుకొచ్చేరు ?"

"మితో నేను కొంచెం మాట్లాడాలి."

"నిరభ్యంతరంగా మాట్లాడొచ్చు."

"నన్నీ సీట్లోంచి చూస్తుంది."

"ఎందుకనిట ?"

ఏమని చెప్పుకోను ? నిప్పులాటి మనిషిముందు నా నీచత్వాన్ని విప్పి చెప్పుకున్న తర్వాత ఉమించమనేనూట అటుంచి. నాచేత ఆ ఉజంలో ఆత్మహత్య జరిగే అవకాశం తప్పకుండా చోటు చేసుకుంటుంది. అందుచేత నిజాన్ని దాచేను.

"సీట్లో పని ఒత్తిడి ఎక్కువైంది" అనేకాదు.

"ఇన్నా హృదయాల చేయగలిగేరు ?"

అవును ఎలా చేయగలిగేను ? నిజానికి పని ఒత్తిడనే చిన్న కారణాన్ని భూతద్దంలోంచి చూచి భయపడేంత పిరికివాడిని కానేకాదు. ఈ మనిషి కేమని చెప్పాలి ? ఎలా నిచ్చచెప్పాలి ?

"చూడండి - వీ ! మీ నెత్తురు తాగాలని యిక్కడ ఎవ్వరూ కూర్చోలేదు. మీపని మీరు చేసుకుపోండి. ఒత్తిడనేది ఇలాటి ఆఫీసుల్లో సర్వసాధారణమైనది. అందుకని చెప్పి మీలాటి యువకులు భయపడితే జీవితంలో మీరు సాధించే దేముంటుంది. ఆల్ రైట్ ! మీ నిజమైన కరీర్ ఏమిటో చెప్పేందుకు అభ్యంతరమైతే దాచుకోండి. మరో నాలుగు రోజులు సెలవుపెట్టి రెస్టు తీసుకోండి. అన్నీ అనుకూలమైనప్పుడే మళ్ళా ఆఫీసుకి రండి. హేపీగా వుండండి గావ్. మీరే దిగులుపడిపోతే ఎట్లా ? వెళ్ళిరండి."

ఆరునకేం ? ఆరున ఎన్ని నీతులైనా చెప్పగలరు. నాక్కా వల్సిన వోదార్పు ఈ రకమైనదికాదు. నా మనసు నీతితప్పి కుళ్ళి పోతోంది. ఈ మందులు దానికి పనిచేయవు.

ఆరాత్రి నిద్రపట్టలేను. తెల్లవారింది. తెల్లవారుతూనే వో నిర్ణయాని కొచ్చేను. తణుకు ప్రయాణం కట్టేను. అనుకోకుండా బస్సులో వో మితుక్కుడు కనుపించేడు. అత నడిగేడు.

“ఎందాకా ?”

“తణుకు”

“పని ?”

“ప్రత్యేకంగా ఏమీలేదు”

“ఏమైనా సన్మానమా ?”

“అలాంటిదే”

“నీకేం గురూ : వెలిగిపోతున్నావ్.”

— నామీద అతనికి జెలసీ : ఏం చూసి జెలసీవో ? నీతిగా ద్రితుకు తున్నాననా : ‘ద్రిదర్ : నా గురించి ఎత్తు ఆలోచనలు చేయకు’ అని చెప్తామనుకున్నాను. అతను ఏలూర్లో దిగిపో మేప్పుడు గూడా చెప్పనే లేదు.

తణుకులో దిగేను. రాజూ వాళ్ళింటి గురించి వాకబు చేశాను. వో సోడా షాపతను వో కుర్చాడ్నిచ్చి వాళ్ళింటికి పంపేడు.

రాజూ వాళ్ళ యిల్లు అతనిలా డాబుసరిగా వుంది. అతని ఆకారాని కది చక్కటి పోలిక. మే మా యిల్లోకి వెళుతూండగా వో నల్లకారు నన్ను దూసుకుపోయింది. అందులోవున్న వో బట్టతలాయన నన్ను చూచిగూడా పట్టించుకోనట్టు చుట్ట కాల్పుకోడంలో నిమగ్నుడైవున్నాడు. అతను రాజూ వాళ్ళ నాన్నగారవి షాపు కుర్చాడు నెప్పేడు. తల పంకించేను.

షాపు కుర్చాడు యిల్లోకివెళ్ళి మరో అయిదు నిమిషాల్లో వద్దె మినిదేళ్ళ కుర్చాడితో తిరిగొచ్చేడు. మా ఇద్దర్నీ వరండాలో నించోబెట్టి తన దారిని తను వెళ్ళిపోయేడు.

అతను నన్ను పలుకరించలేదు. అతని చేతిలో కాగితం, కలం వున్నాయి. రాజు పోలికలు అతన్లో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. బహుశా అతని తమ్ముడై వుంటాడు. చందమామలాగానే వున్నాడుగానీ మర్యాదా, మన్ననా బొత్తిగా తెలీని గాతీయుగపు మనిషిలా కనిపించేడు. చెట్టంతటి వాడిని కాకపోయినా పరాయి మనిషిని, పనిగట్టుకు యింతదూరం వచ్చిన వాడిని కనీసం 'మీ పేరేమిటి ? ఎవరికోసం వచ్చారు?' అని అడగటం లేదు. పైపెచ్చు ఎవరికో ఉత్తరం వ్రాసే ఘనుడిలా అదే పెద్ద రాచ కార్యంగా భావించి 'నీ వెధవ పనేమిటో చెప్పు. నా కవతల తలముని గేంత పనుడి.' అనే తత్తర చూపుటా వాడూను.

అభిమానం దెబ్బతిన్నది. కార్యార్థిని, ఒక గాడిద కాళ్ళు పట్టుకునే నిమిత్తం వచ్చిన అతి సామాన్యుణ్ణి. అందుచేత నేనే ముందుగా అన్నాను.

"రాజుకోసం వచ్చేను. అతన్ని చూడాలి."

నామాట వినిగూడా అతను నోరు విప్పలేదు. గబగబా కాగితం మీద ఏదో వ్రాసి నాకు చూపించేడు. దాన్లో యిలా వుంది :

'రాజున్నయ్య పది నిమిషాల్లో వస్తాడు. లోపలికొచ్చి కూర్చోండి'

చదివి అతని మొహంలోకి చూసేను. అతను చిన్నగా నవ్వేడు. ఆ నవ్వు నాకు అర్థమైంది. నవ్వు కాదది. నోరుతేని మనిషి కళ్ళకు కల్పించే మహత్తర కార్యమైన ఆదరణ ! చలించిపోయేను.

అతన్లోపాలు లోపలికెళ్ళి కూర్చున్నాను.

గదిలో కూర్చుంటూ గదినంతా పరిశీలించేను. అది రాజు గదని చెప్పేందుకు రాజు పోటోలు నాలుగైదు కనిపించేయి. వో మూల పుస్తకాల పెయ్యన్నది. మరోపక్క అందమైన రేడియో వున్నది.

అతను వాల్చ్యమ్ తగ్గించి రేడియో ఆన్ చేశాడు. లోపలికెళ్ళి

కాఫీతో తిరిగొచ్చేడు. కాఫీ యిచ్చి నా ముందు కూర్చున్నాడు. నేను కాఫీ తాగుతుండగా అతనేదో రాస్తున్నాడు. అతను రాసేది చదవాలన్న తాపత్రయం కలిగింది. కాఫీ ముగించేను. ఈమాట కొంచెం ఎక్కువగా రాసేడు.

‘ఇప్పుడు చెప్పండి. మా రాజన్నయ్య మీకెలా తెలుసు. మీదే ఊరు ? నా పేరు ప్రభు. గ్రహించే వుంటారు. దేముడు నా నోరు కట్టేశాడు. లేకపోతే మీతో చాలా మాట్లాడేవానినే. ఒక్కోసారి గొంతెత్తి ఏదో పిచ్చగా పాడేమాలన్నంత కోరిక కలుగుతుంది. వెంటనే ఏడుపొస్తుంది. పోనీ రండి—మీ సంగతులు చెప్పండి వింటాను.’

అనుభవాని కొచ్చిన దారుణాల్లో యిదొకటి అతని ఉత్సాహాన్ని, కోరికనీ, మంచి మనసునీ ఈ విధంగా అన్యాయం చేసిన దేవుడు జాలి లేని రాయనే చెప్తాను. కానీ ఆ యింట్లో రాక్షసం చేస్తోన్న అపనీతికీ, దురాలోచనకీ సాక్ష్యంగా ఈ జీవని స్పష్టించి వుంటాడనేది నిజం.

ప్రభుమీద జాలి కలిగింది. నే నొచ్చిన పని సవివరంగా చెప్తా మనుకున్నాను. ఇంత మంచి కుక్కాకి కీ విధ తెలీకూడదని చెప్పలేదు. నా పేరు చెప్పేను. నా ఊరు చెప్పేను. ప్రయాణంలో వో మాట రాజుని చూచిపోదామని వచ్చినట్టు చెప్పేను.

అంతలో రాజు వచ్చేడు. రాజు రావడంలో ప్రభు వెళ్ళిపోయేడు. రాజు కూర్చుంటూ అన్నాడు.

“ఇంతమూరం మీరు రావాలా ? కాకితో ఖబురంపుతే న్యాయంగా నేనే వచ్చేవాడినిగా.”

“ఎందుకు ? మరి రెండు పచ్చ కాగితాలు చేతిలో కుక్కి నా పీక నొక్కేదానికా రాజూ ! చాలు. నీ స్నేహం గుణపాఠమైంది. నీ వేషం

దగాచేసింది. తీసుకో, ఈ నరకం నేను భరించలేను. నన్ను మంచిగా బ్రతకనివ్వు. ఆ మాత్రం మేలుచేయి. చాచు" అన్నాను ఒద్రేకంగా.

ఆ పాపిష్టి డబ్బు టీపాయ్ మీదుంచేను.

అతను స్తోఫాలో తలవాల్చి చాలా దాద పడుతున్నట్టు నటించి అన్నాడు —

"నన్ను అర్థం చేసుకోండి. తండ్రిచాలు మనిషిని. వ్యాపార దక్షత యిప్పుడిప్పుడే నేర్చుకుంటున్నవాడిని."

"సెలవు" అన్నాను నించుని.

అతను చివలునలేచి నా రెండు చేతులూ పుచ్చుకున్నాడు.

"మీరు వెళ్ళద్దు. ఒక్క-క్షణం ఆగండి" అని చెప్పి గదిగదా తన పుస్తకాల్లోంచి దైరీతీసి, వో పేజీ తిప్పి నా చేతిలో వుంచేడు. చదివేను.

'ఇంటి కొచ్చేను. నాన్నతో అన్నాను—ఆయన నా డబ్బునీ, నన్నూ అవమానించేను. ఆయన్ని పాడుచేయడం నా కిష్టంలేదు. నా డబ్బు నా మొహాన్న కొట్టిన ఆ మంచి మనిషికి చేతులెత్తి నమస్కారం చేశాను. నన్ను మళ్ళా ఆ పాడుపనికి పంపకండి. నేనిక వెళ్ళను'—అని.

అదిరిపోయేను. అతని కళ్ళల్లోకి తిన్నగా చూశాను. అతనేదో చెప్పబోతూండగా వ్రాసు రెండు యాపిల్ పళ్ళతో మా గదిలోకి వచ్చేడు.

[Faint, mostly illegible handwritten text in Devanagari script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA 105 B 144
పుస్తకం పేరు	శ్రీమద్ భగవద్ గీత
తారీఖు	25/10/24
ముందు లెక్క	no
వెనుక లెక్క	no
మొత్తం పేజీలు	193
పెద్ద పైకా పేజీలు	110
ఖాళీ పేజీలు	192
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	pragathi
పేజీలు నిదర్శనం	pragathi
స్కాన్ చేసినది	Ruizal
పరిశీలించినది	pragathi
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడినది	
తప్పులు	No
పరిస్థితి	Good